శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః.

శిశుపాలవధము

అనునీయాంధ్రకావ్యము.

శ్రీవేంకటగిరి పట్టణాధీశ్వరులగు

శ్రీమద్వెలుగోటి వంశోద్భవులలో

అష్టావింశతితమప్రభువులయిన

మహారాజరాజశ్రీ

రాజా శ్రీ రాజ గోపాలకృష్ణయా
చేంద్ర రాజాబహదర్

వారియనుజ్ఞవలన

తదీయాస్థానకవీశ్వరులయిన

గోపినాథ వేంకటకవీంద్రులచే

రచియింపఁబడి

వావిళ్ల॥ రామస్వామిశాస్త్రులవారి

ఆదిసరస్వతీనిలయముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపంబడియె

చెన్నపట్టణము.

౧౮౮౭ సం॥

1887

శిశుపాలవధమహాకావ్యము.

ప్రథమాశ్వాసము.

(శా) శ్రీవైదర్భియు సత్యభామయు ముఖ్యశ్రీ మీఱ నిర్వ్యాంకో
ల । న్సేవింప న్మిన్నత్తె మొప్ప వారి నడుమం, జెల్వొందు శ్రీకృష్ణుఁ
డు । శ్రీవెల్గోటికులాబ్ధిపూర్ణవిధుని, శ్రీరాజగోపాలకృ । ష్ణా
విర్భావుని యాచభూవిభుని నిత్యశ్రీయుతుం జేయుతన్ ॥ ౧ ॥
(సీ) శ్రీమత్కళిందకన్యామనోహరతీర పావనరమ్యబృందావనమున ।
లలితసుగంధితైలాలతాగృహమధ్యమందు మందారపుష్పాంచితోరు ।
రత్నతల్పంబుపై, రాధికాసతిఁ గూడి చతురత సురతంబు, సలుపువే
ళఁ । గలితవక్షోగత, కౌస్తుభమణియందుఁ బ్రతిఫలితాత్మవిగ్రహముఁ
జూచి॥ (గీ) వేఱొకతెఁ దాల్చి నాఁడని, వెలఁది యల్గ । నక్కునఁ
గదించి కెమ్మోవి, నొక్కు శౌరి । పరఁగ వెల్గోటి రాజగోపాల
కృష్ణ । యాచవిభునిఁ గృపాదృష్టిఁ, బ్రోచుఁగాత ॥ ౨ ॥ (చ)
గురుఁడగు వార్ధి కౌస్తుభము, కోరిక యాతక మిచ్చి చంద్రునిం ।
బరువడి వెంట నిచ్చి పన్నుపం జని భర్త యురోగృహంబు సో । ద
రసహితంబుగాఁ గడు ముదంబునఁ జేరి వసించినట్టి యిం । దిరక్ష
తిభర్తకుం గరుణ, నిశ్చలసంపద నిచ్చుఁ గావుతన్॥ ॥ ౩ ॥ (ఉ)

మామకసోదరి న్సకల,మంగళగేహినిగా నొసంగితి । న్మా మఱంది న్శిరఃకుసుమ,మంజరిఁ జేసితి నింకనైన నీ । పాముల వేసము న్విడువు, భావుక యంచిటు మేల మాడు మా । స్వామి మృదూక్తికి న్నగుచు, భాసిలు శూలి కృతీంద్రుఁ బ్రోవుతన్॥ ॥ ౪ ॥ (మ) నను మున్నాల్లి నటంచుఁ బల్కి పిదప,న్మాతండ్రిని న్దల్లి నా । య్యానఁ బ్రార్థించి వివాహమై కరుణ న,ర్ధాంగంబు నాకిచ్చితో । యనఘా యీ ఘనమోహ మెందరిగె నాఁ,డంచిట్లు మేలంబు లా । డు నగేంద్రాత్మజ మత్కృతీశు నృపచం,ద్రుం బ్రోచు నెల్లప్పుడున్ ॥ ౫ ॥ (సీ) పచ్చవిల్తుని తండ్రి,బలుబొడ్డుతమ్మిపై లీలనాడెడు ముద్దు,బాలకుండు। విసువక నేఁబ్రొద్దు,వింతబొమ్మలఁ జేసి చతురత నాడించు, జంత్రగాఁడు । వాగ్దేవి నెప్పుడు,వదలక తనజిహ్వ మీఁదధరించిన, మేటిమగఁడు । సనకాదియోగులు,చారుశ్రుత్యుక్తుల వినుతింపఁ దలయూఁచు, వేడ్కకాఁడు॥ (గీ) ధాత భువనైకకుశలసం,ధాత లోక । తాత సర్వక్రియాచార,తతివిధాత । మెలమి గోపాలకృష్ణయా,చేంద్ర విభునిఁ । జెలఁగి దీర్ఘాయు వొసఁగి ర,క్షించుఁ గాత॥ ౬ ॥ (చ) తనపతిజిహ్వికాగ్రమునఁ, దప్పక నిల్చి విపంచి మీటుచు । న్ఘనముగ వర్ణరూపమును, గైకొని ప్రీతి సమస్తవేదము । ల్పనివడి సర్వశాస్త్రములు, భర్తృముఖంబునఁ బల్కరించు శో । భన సుచరిత్ర భారతి కృ,పాకలనం గృతినాథుఁ బ్రోవుతన్॥ ౭ ॥ (చ) అరయ నభేదరూపధరు,లౌ తలిదండ్రుల మ్రోల బాల్యమం । దురమున నొక్కవంకఁ గుచ,మొక్కయెడ న్ఫణినాథ హారము । న్బరువడిఁ బూచి మాధ్యమున, భవ్యకపిత్థ మృణాళ శంకచేఁ । గరమటు సాఁచు విఘ్నపతి, గావుత సత్కృతినాథు నిత్యమున్॥ ౮ ॥ (సీ) రామాయణాఖ్యమ,హామృదుకావ్యసుధారసాంభోధి యే,ధన్యరసన । యఖిల పురాణేతి,హాసకథామూల్యమణిగణపేటి యే,మానికుక్షి । లలితకావ్య నాట

కావ్యాలంకారసుమనస్స్తబకకల్పశాఖి యెవ్వాని విద్య । యఖిల భాషోక్తశబ్దానుశాసనబిరుదాంకిత మెవ్వాని,యలఘుకీర్తి ॥ (గీ) యట్టి వల్మీకసంభవ,వ్యాసకాళి । దాసనన్నపార్యులను బ్రార్థన యొనర్చి । మఱియుసంస్కృతసత్కవి,వరుల నాంధ్ర । సత్కవీంద్రుల మదిలోన, సంస్మరింతు॥ ౯ ॥ (వ) ఇట్లు సకలదేవతాప్రార్థనంబును సత్కవిజనాభినందనంబును గావించి యుదంచితమందార కుసుమనిష్యందమకరందబిందుపేశలసుందరశబ్ద ప్రపంచసంచితంబును సకలవిద్వజ్జనశ్రావ్యంబును సర్వాలంకారరసవర్ణనాపూర్ణంబు నగు నొక్కయాంధ్రకావ్యంబు రచియింపం బూని యున్న సమయం

(*) వేంకటగిరిపురీవర్ణనము. (*)

బున ॥ (చ) నటితహరిజ్జయేందిరకు, నాటకరంగ మనంతవైభవోత్కటమున కాలవాలము త,తస్ఫుటవిద్యల కాటపట్టును । ద్భటభటసింహకోటులకు, భర్మమహీధరగహ్వరంబు వేం । కటగిరి పట్టణం బలరుఁ, గాంతిజితామరరాజధానియై॥ ౧౦ ॥ (సీ) అచటి మహీసురు, లతికళాధారులై ద్విజరాజు లనఁ జాల,వినుతి గాంతు । రచటి రాజవరేణ్యు, లరిబలహంతలై జిష్ణు లనంగఁ బ్ర,సిద్ధి గాంతు । రచటి యూరుజులు పు,ణ్యజనైకపాలురై క్షితి శ్రీదు లనఁగ వి,శ్రుతి వహింతు । రచటిశూద్రులు కుజ,నావనదక్షులై కుజనారి యగు బ లుఁ,గుత్స సేతు॥ (గీ) రచటి వెలయాండ్రు సక్థినా, సాక్షి గాత్ర । హసితరంభాతిలోత్తమా,హరిణిహేమ । లగుచు విశ్రుతి గాంతుర,న్నగరికి సరి । గాఁ దగునె యక్షరాడల,కాపురంబు॥ ౧౧ ॥ (సీ) కరములు సాఁచి నా,కధునీవరాంబువు ల్తమి దీరఁ ద్రావు దం,తావళములు।రయరూపవర్ణవి,త్రాసితఘనసుధాసింధుజంబులు మహా,సైంధవములు । కేతనపటజాత,వాతరుద్ధదినేశపథములు కమనీయ,బహురథములు । బలు సింగములఁ బట్టి, పై నెక్కి విచ్చలవిడి సంచరింప

బ,ల్వీరభటులు॥ (గీ) గలిగి సౌధాగ్రసంచర,త్కామినీశి । రోజ
ములు సూచి నీలాభ్ర,రాజి యనుచు । నచటి పోషితశిఖులు నా,
ట్యంబు సేయ । వఱలు నతిచిత్రభఙ్గి న,ప్పురవరంబు॥ ౧౨ ॥ (గీ)
గాఢపుణ్యంబులకుఁ గాశి,కాపురంబు । కలిత సౌభాగ్యముల కల,
కాపురంబు । కాన్తిసమ్పదలకు ద్వార,కాపురంబు । కాపురము సే
యువారల, కాపురంబు ॥ ౧౩ ॥ (గీ) విప్రులును యోధవరులు
బు,త్త్విజులు నచట । ననిశమును శాస్త్రజీవులై, యలరుచుండ్రు ।
వారి ముంగిళ్లు సన్తాన,భూరుహములు । నాకపద మప్పురంబు నె,

(*) కృతినాయకగుణగణాభివర్ణనము. (*)

న్నంగఁ దరమె॥ ౧౪ ॥ (క) ఆరాజధాని కధిపతి । యై రాజిలు
శారదాబ్జ,హారహారార । క్షీరపటీరసురద్విప । హీరాఞ్చితయశుఁ
డు కృష్ణ,యేచేంద్రుఁ డిలన్॥ ౧౫ ॥ (ఉ) ఏకముఖంబుచేతఁ దద,
హీనగుణప్రకరంబు నెన్నఁగా । లేక విరించి నాల్గును గి,రిప్రభుఁ డై
దుగుహుండు నాఱు ద । ర్వీకరలోకవల్లభుఁడు, వేయు ముఖంబులు
చాల్చి రెంతయు । న్వాకొనిన న్నుతింప నర,పాలకు లెంతటివారు
ధారుణిన్॥ ౧౬ ॥ (శా) ఆరాజేంద్రుని రూపసమ్పదకు సా,మ్యం
బొందఁగాఁ జాల కా । మారుం డంగవిహీనుఁ డయ్యె శశి య,క్ష్మ
వ్యాధితుం డయ్యె న । య్యారే యక్షతనూభవుం డొక కుజం,బ
య్యె న్జయంతుండు పో । ల్పార న్వాయస మయ్యె నయ్యెడవి పా,
లయ్యె న్వసన్తుం డిలన్ ॥ ౧౭ ॥ (చ) హిమరజతాద్రులుం గుచ
ము, లిందుఁడు మోము శరద్ఘనంబు చే । లము మినువాఁక హారము
వి,లాససఖీమణి వాణి పాలసం । ద్రము ఘనకేళికాసరసి,రమ్యతరో
డుతతు ల్నభంబులై । క్రమమున నొప్పు నయ్యవని,కాన్తు సముజ్జ్వ
లకీర్తికాంతకున్॥ ౧౮ ॥ (గీ) నవ్యతరవైభవంబున, నాకరాజు ।
జనమనోహారి యగుట న,క్షత్రరాజు । రమ్యసౌభాగ్యగరిమచే, రా

జరాజు । రాజమాత్రుండె యమ్మహీరమణుఁ డరయ ॥ ౧౯ ॥
(సీ) శ్వానము భక్షించు, చర్మ మర్కుఁ డిచ్చెఁ జర్చింప నది జరీ,
శాల్వ యగునె । జంబుకంబులు దిను, శల్య మిచ్చె దధీచి యర్థి
కది సువర్ణహార మగునె । గ్రద్దలుభక్షించు, కండ లిచ్చెను శిబి
కండ లర్థికి మాణిక్యంబు లగునె । అఱచుచుఁ గసరుచు, నప్పు లి
చ్చెను మేఘుఁ డప్పు లర్థులకు శాల్యన్న మగునె॥ (గీ) వీరలాదాత
లనఁగ నెవ్వేళలందు । నర్థులకు మణిభూషామ్బరాన్న మొసఁగి।
యేలుగోపాలకృష్ణయాచేంద్రవిభుఁడె । దాత యనుచునుతింతు రా
ధరణిపతిని॥ ౨౦ ॥ (ఉ) అక్కట కామధేనువు సురాగము వేలు
పుమానికంబు పెం । పెక్కఁగ సర్వకామములు, నిచ్చు నఁటం డ్రి
ది యేటి మాట యం । దొక్కటి చాల గడ్డి దిను, నొక్కటి దా
రువాకందు జాయి పో । నిక్కము సాటి సేయఁ దగు, నే యవి యా
నరపాలమౌళికిన్॥ ౨౧ ॥ (చ) పొలుపుగ భృత్యసన్తతుల, భూ
సురకోటుల సత్కరించుచోఁ । గలయఁగఁ బట్టు శాల్వలొక, కంబ
ళి మాత్రముగా వరాలు గ । వ్వలుగ సువర్ణహారములు, వావిరి
నెప్పుడు గడ్డిపోఁచగాఁ । దలఁచి యొసంగు నవ్విభుని, త్యాగసమృద్ధి
నుతింప శక్యమే॥ ౨౨॥ (వ) అమ్మహీమణ్డలాఖణ్డలుం డొక్కనాఁడు
మృదుచిత్రరాఙ్కవపటాస్తీర్ణకనకవేదికాశతజుష్టంబై వజ్రకీలితద్వా
రబంధబన్ధురంబై విశాలప్రవాళకవాటశోభితంబై స్ఫటికశిలాసాలభ
ఞ్జికాపుఞ్జశోభితానేకసువర్ణస్తమ్భసమ్భృతంబై యనల్పశిల్పికల్పనా
లఙ్కృతవివిధచిత్రచిత్రప్రకాశితకుడ్యంబై క్రిందం బఱచిన మేదినీచి
హ్నచిహ్నితచిత్రకమ్బళంబును మీఁదం గట్టిన స్వర్గలోకలక్షణా
ఙ్కితంబైన వితానంబునుం గలిగి ద్యావాపృథివీమధ్యగతగ్రహనక్షత్ర
శోభితాన్తరిక్షంబు ననుకరింపుచు ననంత లక్ష్మీవిలాసంబై వైకుణ్ఠంబు
భఙ్గి వీరభద్రకుమారగణనాథసేవితంబై కైలాసంబురీతిఁ జతురానన

వాణీవిలసితంబై సత్యలోకంబు మాడ్కి బుధకవిగురుసేవితంబై యి
న్ద్రలోకంబుచందంబున నందం బగుచున్న సభాసదనంబు ప్రవేశించి
భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నసహితుండైన రామభద్రుని వైఖరి ముద్దుకృష్ణ
యాచేన్ద్ర వేంకటకృష్ణయాచేన్ద్ర వేణుగోపాలకృష్ణయాచేన్ద్రనా
మంబులఁ బ్రసిద్ధులైన యనుజన్ముల మువ్వురతోడం గూడి యనర్ఘ
రత్నఖచితసువర్ణపీఠంబు మీఁద సుఖాసీనుండై తత్రత్యమహేన్ద్ర
మణిమయస్తమ్భాగ్రనిర్మితరత్నపాఞ్చాలికలు కరతలఘటితసువర్ణ
పాత్రాన్తరాళస్థితపద్మరాగమణిదీపికల నివాళింప నుభయపార్శ్వ
స్తమ్భనిబద్ధసాలభఞ్జికలు మణిదణ్డమణ్డితతుషారకిరణకరపుఞ్జసప్రకాశ
చారుచామరంబులు వీవ ఘ్రాణతృప్తికరంబులైన సాంబ్రాణియగరుల
ధూపవాసనలు సభాసదనంబు నిండ గుబాళింపఁ బురోభాగంబున న
పారశబ్దశాస్త్రపారావారపారంగతులైన వైయాకరణులును బర
స్పరజిగీషాయత్తచిత్తులై హేతువాదంబులు సేయు తార్కికులును
వేదవ్యాసకృతబ్రహ్మసూత్రవాక్యార్థోపన్యాసంబునఁ దర్కకర్క
శోక్తులకు మార్దవంబుఁ బుట్టించు శారీరకమీమాంసకులును గావ్యనా
టకాలంకారశాస్త్రజ్ఞులైన యాలంకారికులును జతుర్విధకవితానిర్వా
హకమహాప్రబంధనిర్మాణచతురులగు మహాకవులు మొదలగు సకల
విద్వజ్జనులు తమతమ విద్యావైదుష్యంబుఁ జూపుచు నుచితాసనంబుల
నుండి పరివేష్టింప మన్త్రిసామన్తపురోహితబాన్ధవసంఘంబులును బ
లే అర్దీలును నర్హస్థానంబుల నుండి సేవింపఁ గంచుకోష్ణీషధరులై చా
రుచామీకరవేత్రంబులు కరంబులం బూనినకీబులు చోపుదార్లు బరాబ
రులు సేయ గానవిద్యాధరీకృతవిశ్వావసుప్రముఖదేవగంధర్వులైన వై
ణికులు మనోహరంబుగాఁ గాలానుకూలరాగసమ్పద లేర్పడ గ్రామ
మూర్ఛనాకమ్పనాదులు దెలుపుచు గాన్ధర్వంబు గావింప ముఖనా
సాలోచనగాత్రోరుతిరస్కృతచన్ద్రరేఖాతిలోత్తమాహరిణీ హేమా

రమ్యులైన వారవిలాసినులు కన్దర్పసమానసున్దరుండైన యీధరణీతరుణీపురన్దరున కెదమైన సున్దరపురుషుం డెవ్వండును లేఁడని చూపు కైవడి హస్తంబుల నభినయింపుచు ముఖలోచనభ్రూవిన్యాసంబుల భావార్థంబు దెలుపుచు లాస్యంబు సలుప వన్దిమాగధపాఠకు లందంద కైవారంబులు సేయఁ బణవకాహళమద్దళవేణుప్రముఖచతుర్విధవాద్యంబులు బోరుకొనంగ ననన్తవైభవాభిరంజితుండై పేరోలగంబున నుండి॥

(మ) నను శ్రీరామపదారవిన్దభజనానన్దప్రపూర్ణాత్ముఁ ద। ద్ఘననామస్మరణాతిపూతరసనుం, దద్భూరికారుణ్యల। బ్ధనితాన్తోజ్వలసత్కవిత్వమహితు, న్ధాత్రీసురగ్రామణిం। బ్రణుతప్రజ్ఞుని వేంకటాఖ్యసుకవి, న్భావించి పల్కెం గృపన్॥ ౧౩ ॥ (సీ) గరిమ రామాయణ,కావ్యరాజము నాన్ధ్రకావ్యంబుఁ జేసిన, ఘనుఁడ వీవు। బ్రహ్మకైవర్తపు,రాణంబులోఁ గృష్ణజన్మఖణ్డంబును, జారుఫణితి। నాన్ధ్రభాష రచించి,నట్టి పుణ్యుండవు మహితసర్వజ్ఞకు,మారయాచ। విభునిమాతండ్రిని,వేమాఱు బహుసంస్కృతాన్ధ్రసత్కృతులచే,నఞ్చితముగ॥ (గీ) బూని మెప్పించి యమ్మహీ,జానికరుణ। నభినవామ్బరహారాగ్ర,హారహేమ। వలయముఖ్యసత్కారంబు, వడసి వినుతి। కెక్కినాఁడ వాస్థానక,వీంద్రుఁ డనఁగ॥ ౧౪ ॥ (వ) కావున మాఘకవికృతశిశుపాలవధాఖ్యమహాకావ్యంబు సమస్తకావ్యరాజంబై సర్వాలంకారశోభితంబై నానావిధవర్ణనాపూర్ణంబై శ్రీకృష్ణనాయకంబగుటం జేసి భవ్యంబై సర్వజనసేవ్యంబై పండితజనశ్రావ్యంబై యున్నది గావున నక్కావ్యంబు మదఙ్కితంబుఁ జేసి యాన్ధ్రకావ్యంబుగా రచింపు మని యానతిచ్చి జాంబూనదాంబరహారాగ్రహారాదిప్ర

(*) కృతిపతివంశావతారవర్ణనము. (*)

దానంబుల సంతుష్టునిం జేసిన నేను సంతుష్టాంతరంగుండనై యమ్మహాకావ్యరచనాభిముఖ్యంబు వహించి కృతిపతివంశావతారం బభివ

ర్ణించెద॥ (సీ) వెలయఁ బిల్లలమఱ్ఱి, బేతాళనాయఁ డేఘనవంశము
న కాది,కర్త యయ్యె । రంగుగా సర్వజ్ఞ,సింగభూపాలకుం డేవం
శమునఁ బుట్టె, నింపుమీఱఁ । జెంజి దుర్గాధీశుఁ, జించిచెండాడిన
బంగరేచేంద్రుఁ డే,వంశభవుఁడు । కోరి డెబ్బది యొక్క,గోత్రం
బులకు శిరః కోటీర మేపుణ్య,గోత్ర మట్టి॥ (గీ) వెటిరేచెర్లగోత్ర
వెల్గోటివంశ । మందు విద్వత్కుమారయా,చాభిధాన । నృపవరే
ణ్యుఁడు జన్మించె, నిరుపమాన । దుగ్ధవారాశియందుఁ జం,ద్రుండు
బోలె॥ ౨౫ ॥ (గీ) ధరణి నమ్మేటి కీర్తిప్ర,తాపరుచులు । దిశ
లఁ బర్విన రేపవ,ల్దెలియ లేక । సురుచిరంబుగఁ జక్రము,ల్లోడు
గూడ । వీడ సంశయ మొందు నె,వ్వేళలందు॥ ౨౬ ॥ (గీ) భూ
రివిద్యల కారాజు, భోజరాజు । వీర్యవితరణముల కల, విక్రమా
ర్కుఁ । డుత్తరోత్తరయుక్తిప్ర,యుక్తులందు । జీవసన్నిభుఁ డతఁ
డని, చెప్ప వచ్చు॥ ౨౭ ॥ (గీ) ఆమహీనాథతిలకున, కగ్రసుతుఁడు।
గలిగె బంగారుయాచభూ,కాన్తుఁ డనఁగ । ముదముతోఁ గశ్యపబ్ర
హ్మ, కదితియందు । శక్రుఁ డుదయించినట్లు ప్ర,సన్నయశుఁడు ॥
౨౮ ॥ (సీ) అనఘుఁ డా బంగారు,యాచభూమీశుండు కాశికా
సేతుమా,ర్గంబునందుఁ । బేరైన నాయని,పేటఁ గట్టించి యచ్చ
టవిశాలంబుగా, సత్ర మొకటి । నిర్మించి దానికి, నిండార సగుటూ
రి సీమా న్తరస్థమై, చెలఁగు విన్న । మాలయు జువ్వల,పాళెంబు నా
రెండు గ్రామంబు లిచ్చి ధ,ర్మం బొనర్చె॥(గీ)నింపు మీఱ నాసత్ర మం,
దిప్పటికిని । వచ్చు జనులకు నెపుడు న,వారి గాఁగ।నిచ్చుచుందురు భూ
పాలుఁ, డేర్పరించి।నట్లు భోజనసామగ్రి, యనుదినంబు॥ ౨౯॥(గీ) మఱి
యుఁబోలూరి సీమలో,మానితముగ।నొప్పు నేకొల్లు పాలములో, నొ
క్క సత్ర । మొక్క కోనేరు నిర్మించె, నుర్వి దాని । సన్నుతింతురు

దొరవారి, సత్రమనుచు ॥ ౩౦ ॥ (సీ) వెలయంగ శ్రీకాశి, విశ్వనాథస్వామి యాజ్ఞచే నొక భూసు,రాన్వయుండు । కాశికాపురి నుండి, కరమర్థి నొక దివ్యలిఙ్గంబు గొని వచ్చి, బంగరేచ । విభునకు నర్పించి, వెస నీవు లిఙ్గప్రతిష్ఠ సేయు మంటంచుఁ, దెలుప నతఁడు । కడు వేడ్కతో మహా,కైవల్యనది పొంత నతివిశాలంబుగా, నాలయంబు॥ (గీ) రమణఁ గట్టించి యన్నపూ,ర్ణాయుతముగ । విశ్వనాథుఁ బ్రతిష్ఠించి, శాశ్వతముగఁ । గాంచనధ్వజ మెత్తించి, కట్టఁ జేసె । మహితగోపురప్రాకార,మణ్టపములు॥ ౩౧ ॥ (క) చిత్రంబులు శ్రితసురతరు । సత్రంబులు సకలసుకవి, జనసంస్తుతికిం ॥ బాత్రంబులు శాత్రవగణ । జైత్రంబులు నమ్మహీశు,చారిత్రంబుల్ ॥ ౩౨ ॥ (గీ) అతని పత్నులు పాపమాం,బక్కమాంబ । నాథుతోఁ గూడ సహగమ,నంబుఁ జేసి । వీరమాతలై వెలసి ర,వ్విటెలోన ॥ వెలయు తద్వంశ్యులకు నిలు,వేల్పు లగుచు॥ ౩౩ ॥ (క) ఆరాజశేఖరునకుఁ గు । మారుఁడు ఘనశక్తిచేఁ గు,మారుండు తనూ । మారుఁడు సుకుమారుండు కు । మారుండు కుమారయాచ, మహీపతి యలరెన్॥ ౩౪ ॥ (సీ) పరఁగ వేంకటగిరి,పుర మంతిపురమును రచియింపఁ జేసెఁ జి,త్రంబుగాఁగ । రాజవీధుల నెల్ల ర,మ్యంబుగాఁ జేసి మూలల మణ్టపం,బుల రచించె । విశ్వేశ్వరాన్నపూ, ర్ణేశ్వరీగుహలకు ముదముతోఁ గట్టించె, మూఁడు తేర్లు । హూణరాజులచేత, నొప్పుగాఁ దన రాజ్యమునకు నిస్తిమిరారి,సనదుఁ బొందె॥ (గీ) రమణఁ గట్టించె నన్నస,త్రములు పెక్కు । విప్రులకు దాన మిచ్చెను,విత్త మెల్ల । నమరపతిఁ బోలె భోగంబు,లనుభవించె । నతఁడు సామాన్యుఁడె కుమార,యాచవిభుఁడు॥ ౩౫ ॥ (గీ) పొసఁగ నారాజమౌళిప్ర,భుత్వకాల । మందు వేంకటగిరిపుర,మందు సర్వ। విభ

వములు సర్వసంపద, ల్వృద్ధి నొందెఁ । బూర్ణశశిరాక కుదధి యు,ప్పొంగి నట్లు॥ ౩౬ ॥ (గీ) అమ్మహారాజపుత్రుఁడై, యలరు నప్పు । తత్ప్రతాపుండు కీర్తివి,స్తారుఁ డాది । రాజసంకాశుఁ డఖి లోర్వి,రాజచిత్త । హరచరిత్రుండు బంగారు, యాచవిభుఁడు ॥ ౩౭ ॥ (సీ) కళ లనారతమును, క్షయము నొందకయున్న శీతాంశుఁ డీడని, చెప్ప వచ్చుఁ । బ్రమథాధిపతివిరో,ధము గల్గకుండెనా యంగజు సాటి సే,యంగ వచ్చుఁ । దమి నగమ్యాగమ,నము సేయకుండెనా ధనదపుత్రుఁడు తుల్యుఁ,డనఁగ వచ్చు । మధుపల్లవసమాగ,మము లేకయుండెనా యల వసన్తుఁడు సాటి, యనఁగ వచ్చు ॥ (గీ) జగతి నిమ్మేటి కని జను, ల్వొగడ నెగడె । నక్షయకళుండు హరభక్తుఁ, డనవరతము । ధర్మపత్నీప్రియుండు వి,ద్వత్సమేతుఁ డగుచుఁ జెలువొందు బంగారు,యాచవిభుఁడు॥ ౩౮ ॥ (ఉ) అంచితభంగి నానృపతి, న్యాయము దప్పక యుండ విత్తమా । ర్జించి తదార్జితస్వమున, శిష్టమహీసురభృత్యకోటిఁ బో । షించి సమస్త ధర్మములు, చేసి యశంబున ధాత్రిఁ బూర్తిగా । వించి నిరన్తరం బనుభ,వించెఁ బురందరతుల్యభోగముల్॥ ౩౯ ॥ (క) ఆ రాజశేఖరునకుఁ గు । మారుఁడు జనియించె రాజ, మాన్యుఁడు మహీభృ । ద్వీరుఁడు వెలుగోటికుల । క్షీరపయోరాశిపూర్ణ,సితకరుఁ డగుచున్॥ ౪౦ ॥ (క) శర్వాంశసంభవుండు న । ఖర్వమహాశక్తిధరుఁడు, గాన నతని నీ । యుర్వీశు లెల్లఁ బొగడిరి । సర్వజ్ఞకుమారయాచ,జనపతి యనుచున్॥ ౪౧ ॥ (క) కాముఁడు సుందరులకు రణ । భీముఁడు శత్రువుల కెల్లఁ, బెంపలరంగా । సోముఁడు పౌరజనములకు । రాముఁడు భూప్రజల కాధ,రాధిపుఁ డరయన్॥ ౪౨ ॥ (సీ) తన కీర్తిభామినీ,ధమ్మిల్లమున కిందుకళ చా

రు కేతకీ,దళము గాఁగఁ । దన ప్రతాపగ్రీష్మ,తపనరశ్ములకు రోహిత
తురంగుఁడు దాఁపు,డిల్లు గాఁగఁ । దననిరంతరదాన,ధారాలహరి క
ల పాథోధినాథుండు, భర్త గాఁగఁ । దనశౌర్యహర్యక్షు,మునకు దు
ర్మదవైరిసంఘంబు ఘనసామ,జములు గాఁగ॥ (గీ) వెలసె నమ్మేటి
లోకైక,విశ్రుతోరు । సుగుణసంపన్నుఁ డనిశంబు, శూలపాణి । క
ధికభక్తుండు సకలవి,ద్యావిదుండు । వరకుమారయాచేన్ద్రుండు,వ
సుధలోన॥ ౪౩ ॥ (సీ) విక్రమార్కుఁడు వీర్య,వితరణసాహసము
లకు విద్యల కెల్ల, భోజరాజు । ఉత్తరోత్తరమహో,యుక్త్యుపన్యా
సంబునందుఁ జర్చింపంగ, నమరగురుఁడు । చటులమీమాంసాది,శా
స్త్రపరిజ్ఞానమందుఁ బరాశర,నందనుండు । శబ్దార్థశాస్త్రప్ర,చా
రంబులందుఁ బాణినిగౌతము లనంగ, వినుతి కెక్కెఁ॥ (గీ) బద్మనా
యకకులవార్ధి,పారిజాత । మఖిలసుజనైకసుచరి,త్రాన్వితుండు ।
సున్దరీకాంక్షణీయాతి,సుందరుండు । భోగదేవేంద్రుఁ డారాజ,పుంగ
వుండు ॥ ౪౪ ॥ (సీ) కాశిగయాప్రయా,గములును మథురబృందా
రణ్యరామేశ్వ,రాదిపుణ్య । దేశము ల్సేవించి, త్రిపథగాముఖపుణ్యన
దులలో నవగాహ,నంబుఁ జేసి । గోభూహిరణ్యాది,గురుదానము
లఁ జేసి యందన్నసత్రము, ల్పొందుపఱిచె । లలి రాధికాకృష్ణు,ల
కుఁ బ్రీతిగా నగ్రహారంబు విప్రుల,కర్థి నొసఁగెఁ॥ (గీ) జెలఁగి బొం
బాయి కలకత్త, చెన్ననగర । హూణరాజులతో సఖ్య, మొనరఁ జేసి।
వారిచేఁ జాల మన్నన,ల్వడసి పెక్కు । బిరుదు లంది వెలింగె నా,నరవ
రుండు॥౪౫॥ (సీ) వెలయ వేంకటకవి,విరచితరామాయణాంధ్రకావ్యము
విని,హర్ష మొంది । సత్కృపతో జరీ,శాల్వలు కాంచనమయహారము
లు బహు,మతి యొనర్చి । మారేళ్ల సీమలోఁ, బేరైన పెదగు పల్లా
ఖ్యగ్రామ మం బగ్ర,హార మిచ్చె । బ్రహ్మకైవర్తపు,రాణంబులోఁ గృ

ష్ణజన్మఖండము కవి,జనులు మెచ్చ॥ (గీ) నమ్మహాకవిచేతనే, యం
చితముగc । దెనుcగు సేయించి వేయాల్లు, ధనము హేమ । భూ
ష లిచ్చి రాధాకృష్ణ,పుర మనియెడు । నగ్రహారంబులో ద్వాద,
శాంశ మొసcగె ॥ ౪౭ ॥ (ఉ) రాజితకీర్తి సర్వజన,రంజనుc డా
నరనాథుc డొక్కcడే । రాజనc జెల్లుc గాకితర,రాజులు రాజులె
శక్రచంద్రము । లా జనుపేరు దాల్చుటక, రంబు నిరర్థక మెట్టు ల
న్న ఘూ । రాజి నొకండు పుణ్యజన,హన్త యొకండు నిశాటుc డా
రయ౯॥ ౪౮ ॥ (గీ) ద్విజవరేణ్యులచే జగ,ద్విశ్రుతముగc । బె
క్కు మఖములు సేయించి, పెంపు వడసెc । బుడమి వేల్పులకును
వేలు,పులకుc బెక్కు । గ్రామము లొసంగె నమ్మహా,రాజవరుcడు॥
౪౯ ॥ (గీ) అమ్మహారాజశేఖరుం, డమితయశుcడు । లీలతో సర్వ
సామ్రాజ్య,మేలుచుండి । వరుసగా సప్తసన్తాన,వంతుc డగుచుc ।
దనరె భువిలోన రెండవ,ధాత కరణి॥ ౪౯ ॥ (క) అం దగ్రసుతుc
డు రాజపు । రందరుc డనc బొగడు గనెc బు,రందరకరిరా । ట్కుం
దేందుయశుcడు సుగుణా । నందుcడు గోపాలకృష్ణ, నరపతి యల
రె౯॥ ౫౦ ॥ (క) ముని కశ్యపుచే నింద్రుcడు । ననిమిషపదమం
దుc బోలె, నటు జనకునిచే । ఘనవేంకటగిరిసింహా । సనమం ద
భిషిక్తుc డయ్యె, సంభ్రమ మెసcగ౯॥ ౫౧ ॥ (గీ) శ్రవణరహితుం
డు కోలవి, సంబు గల్గి । వాcడు పాండుర దేహంబు, వాcడc
టంచు । సురగపతి రోసి మేదినీ,తరుణి ప్రీతి । నమ్మహారాజు భుజ
దండ, మాశ్రయించె॥ ౫౨ ॥ (గీ) ఇంద్రుc డమరావతీపురం, బేలి
నట్లు । శ్రీదుc డలకాపురంబు ర,క్షించినట్లు । గరిమ నారాజు
వేంకట,గిరిపురంబు । పాలనము సేయుచుండు న,పారయశుcడు ॥
౫౩ ॥ (గీ) శాలివాహనశకమందు, శశివసుగగ । నాష్టసంఖ్యలు

గల పార్థి,వాబ్దమందుఁ । బ్రకటితంబుగ వేంకట,సుకవిచేత । నీ కృతి రచింపఁ జేసె నా,లోకవిభుఁడు॥ ౫౪ ॥ (చ) వితతరసంబులుగ్గ లిడి, పెంచి ధ్వను ల్మణి వృత్తిరీతులు । న్నతురత పాకము ల్బ్రచిర,శయ్యలు చక్కఁగఁ దెల్పి నాల్గలం । కృతుల నలంకరించి తగ, నీ కృతికన్యను గృష్ణయాచభూ । పతికి నొసంగె వేంకటవి,పశ్చిదప శ్చిముఁ డంచితంబుగన్॥ ౫౫ ॥

(*) షష్ఠ్యంతములు. (*)

(క) ఏవంవిధగుణగణసం । భావితునకు భావజాభ,భవ్యాకృతికి। న్సేవితగౌరీవరల । క్ష్మీవరునకు దీనలోక,చిన్తామణికిన్॥ ౫౬ ॥ శ్రీ వెల్లోటికులాంబుధి । జైవాతృకునకు నృపాల,జనమాన్యునకు । న్దేవాధిపసహా్కశమ । హావిభవసమన్వితునకు,నమితయశునకున్॥౫౭॥ అక్షీణవీర్యునకు జన । రక్షణచతురునకు రాజ, రాజసమధనా। ధ్యక్షునకు శౌర్యజిత హ । ర్యక్షునకు నితాన్తఘనద,యాదక్షునకున్॥ ౫౮ ॥ ఆర్యనుతచర్యునకు। గ్రీష్మార్యమసమతేజునకు సు,ధాంబుధిసమగాం । భీర్యునకు శక్రసన్నిభ । శౌర్యునకు మహాసుమేరు,సమస్థైర్యునకున్ ॥ ౫౯ ॥ అతులప్రభావునకు యశో । వతలీలామదనునకుఁ బ్ర,వర్ధితభాగ్యా । న్వితునకు జననుతునకు బుధ । హితునకు గోపాలకృష్ణ, యచేంద్రునకున్ ॥ ౬౦ ॥

(వ) అభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధి యగు నట్లుగా నాయొనర్పంబూనిన శ్రీ శిశుపాలవధ మహాకావ్యంబునకుఁ గథాప్రారంభం బెట్టిదనిన ॥

(*) కథా ప్రారంభము. (*)

(శా) శ్రీనాథుండు జగన్నివాసుఁ డగు శ్రీ,కృష్ణుండు లోకావన । ధ్యానాసక్తత శ్రీసమృద్ధవసుదే, వాగారమందు న్సుఖా । సీ

నుండై దివి నుండి వచ్చు జటిల, శ్రేష్ఠు న్విలోకించె భా । పానేత్రంగ
జుc గాయకాంతివిజితాం, చచ్చారదున్నారదుక్॥ ౬౧ ॥ (మ) చె
లువొప్పక్ దిననాథయానము తిర, శ్చీనంబు వైశ్వానరో । జ్వలయా
నం బది యూర్ధ్వగం బహహ స, ర్వవ్యాపియై యీసము । జ్వ
లతేజం బిటు క్రిందుగాc బడియెడి, న్జర్చింప నేమంచు నా । కు
లత న్జూచుచు నుండి రప్పు డచటం, గొల్వున్న వారందఱుక్॥ ౬౨॥
(చ) తొలుత రుచిప్రతానమని, తోడ విభావితరూప మాటచే । వ
లనుగ దేహ మంచుc బిద, ప న్నవిభక్తతరాంగమాటచేc । దలcపcగ
గc బూరుషుం డనియుc, దద్దయు నిశ్చితమైన యవ్వేలుం । గల
వడ నారదుం డని ము, రారి యెఱింగెc గ్రమక్రమంబునక్॥ ౬౩॥
(వ) మఱియును ॥ (ఉ) భూరివినీల నీరదము, ముంగలc బూడcగ
నయ్యె సాంద్రసీ । హార పటీర హీర నిచ, యాకృతి నమ్ముని శేఖ
రుండు సాం । పారcగc దాండవోత్సవము, నం దిభచర్మము మే
నc దాల్చి నిం । డారcగ భూతిలిప్తతనుc, డై కనుపట్టు పురారి కై
వడిక్॥ ౬౪ ॥ (మ) శరదిందూచ్చయాభుcడై మిగుల రం, జత్కం
జ కింజల్కపుం । జరుచిస్ఫీతజటాచ్ఛటాకలితభా, స్వన్మౌళియై మౌని
శే । ఖరుc డొప్పె స్తుహినస్థలీరుహవిషా, కస్వర్ణశోభామనో । హ
రవల్లీప్రతతీయుతోన్నతతుషా, రాద్రి న్విడంబించుచుక్॥ ౬౫ ॥ (చ)
అతులనవామ్బుథచ్ఛవిమృగా, జినబద్ధవలగ్నుcడై సము । ద్యతకపిశో
రుమౌంజియుతుc, డై శశితోc దుల దూcగు మేనితో । వితతసువర్ణ
సూత్రపరి, వీతవినీలవిశాలచేలుcడై । చతురత నొప్పు సీరి క్రియ,
సంయమి గన్గొన నయ్యె నయ్యెడక్॥ ౬౬ ॥ (చ) అనుపమమైనతే
యరుచి, రాంగరుహాయత హైమమేదినీ । జనితవిపాకవల్లిచయ, సం
భవతన్తుకృతోపవీతుcడై । ఘనహిమజాలశుభ్రcడగు, కంజభవప్రి

యపుత్రుఁ డొప్పె సం । జనితతటిల్లతాకలిత,శారదనీరధరంబు చా
డ్పునన్ ॥ ౭౭ ॥ (చ) కలితమృణాళఖండసిత,గాత్రవిలగ్ననిసర్గ
కృష్ణసా । రలలితసూక్ష్మలోమచయ,రమ్యసమగ్రచమూరుకృత్తిచే ।
వెలసె విరించినందనుఁడు, పృష్ఠగతాస్తరణంబుచేత న । బ్బలరిపు
వాహనంబయిన, వారణరాజును బోలె నత్తఱిన్॥ ౭౮ ॥ (మ) న
లువొప్ప న్మని సంతతక్షుభితవీ,ణాబద్ధతంతుచ్ఛటో । జ్జ్వలదంగుష్ఠ
నఖాంశుభిన్న మగుటం, జారూల్లసద్విద్రుమం । బులచే ముంగల
నర్ధభాగము దగం, బూరించి నట్లున్న యా । ల్లలదచ్ఛస్ఫటికాక్ష
మాలికను గే,లం బూనియొప్పెన్ రహిన్॥ ౭౯ ॥ (సీ) అనిలసమా
ఘాత,మున ననసంకీర్ణంబుగా ననురణనాత్మ,క స్వరంబు । నిగుడఁ
జేయుచుఁ బ్రతి, నియతసంఖ్యా వ్యవస్థితఘన శ్రుతిచయా, న్వితము
లైన । షడ్జాదికములగు, సప్తస్వరంబులఁ బ్రస్ఫుటీకృతములై, పరఁ
గు నట్టి । షడ్జాదికాపర,స్వరసంఘభేదత్రయీరోహణావరో,హ
ణపరిక్రి॥ (గీ) మప్రభేదంబు గల మహా,మహతి యనెడు । వీణ న
టు సారెసారెకు, వేడ్కమీఱఁ । గనుఁగొనుచు భూరితేజః ప్ర,
కాశితాఖి । లాశుఁడై మౌని హరి డాయ, నరుగుదెంచె॥ ౮౦॥
(మ) ఘనత న్వెంబడి వచ్చు వేల్పుల నశుల్, వైకోలు గావించి
పె । ల్చన వారిం దగ నిల్వఁ బంచి తటిశో, సర్వార్థసందర్శియౌ ।
మునివర్యుండు నిశాటదర్పదళనా,మోదుండు శ్రీకృష్ణుఁడున్ । న్ననగా
రాత్తనికేతనాభమగు స్థానం బధిష్ఠించెరె న్రహిన్ ॥ ౮౧ ॥ (గీ) ఇన
సమ ప్రభుఁడైన యు,న్ముని పదంబు । లవని సోఁకక మున్నె జనా
ర్దనుండు । గట్టుపై నుండి లేచు మేఘంబు కరణిఁ । బీఠమునసుండి
లేచె సం,ప్రీతి మెఱయ॥ ౮౨॥ (క) అమితప్రయత్నమున ను । న్నమి
తానమదురుఫణాహి,నాథునిచే సంశ్ర । యమునఁ గ్రింద ధృతంబగు।

త్రమపై హరి మో్రలఁ దపసి, చరణము లిడియెన్॥ ౨౩॥ (మత్తకోకిల) ఆదిపూరుషుఁ డచ్యుతుం డఖిలాంతరాత్ముఁడు కృష్ణుఁ డ । ర్ఘ్యాదిపూజలఁ బూజ్యుఁడైన మహాత్ము నారదమౌని న । త్యాదరంబునఁ బూజఁ జేసె మహిమతు ల్సతపోధను ల్మోద మొప్పఁగ రాఁదలంపర పుణ్యవంతుల యిండ్లకున్॥ ౨౪॥ (చ) అనఘచరిత్రుఁడైన మునినంబుజనేత్రు సభాజను ల్విమాం । జనకుధరంబుల న్బలెఁ బ్రసన్నతఁ గన్గొను నంతలోఁ జిరం । తనముని కృష్ణుఁ డాత్మశయదత్తవరాసనమందు మౌనివ । ర్యుని దన కాభిముఖ్యముగ, నుండఁగఁ జేసెఁబ్రసన్నవక్త్రుఁడై॥ ౨౫ ॥ (గీ) ఘనమహానీలరుచిర్యమైన, కంసరిపుని । మ్రోల విష్టరమున నున్న మునివరేణ్యుఁ । డపరసంధ్యకు నెదుటఁ బూర్వాద్రినున్న । ధవళకిరణుని శోభను, దస్కరించె॥ ౨౬ ॥ (గీ) అపుడు యజ్వప్రియుండైన, హరి ప్రసన్నుఁ । డైన మునిపతిఁ బూజించి, హర్షమొందె । సాధులనుబరివస్యచే, సంగ్రహింపఁ । గోరుదురు గాదె సతతంబు, సూరిజనులు ॥ ౨౭ ॥ (గీ) తాపసేంద్రుఁ డశేషతీర్థోపహృతము । లఘువినాశసమర్థంబులైన కుండి । సలిలములు పాణిచేఁ బట్టిశౌరి మీఁదఁ । జల్లె హరియు నతాస్యుఁడై, సంగ్రహించె॥ ౨౮ ॥ (క) ముని యనుమతి గొని నవఘన। తనుఁడగు కృష్ణుఁ డువసించెఁ, దపసీయవరా । సనమున నది యపు డొప్పెను । ఘననీలఫలద్రుకలిత, కనకాద్రిక్రియన్॥ ౨౯ ॥ (చ) చెలువుగఁ గాఁక నార్చిన పసిండి జిగిం దుళకించు వల్వయుం । గలయఁగ నిందు చందురుని, కందువఁ బోలిన మేని చాయయుం । గలిగి మనోజ్ఞవేషుఁడగు, కంజదళాక్షుఁడు చూడ నయ్యెసం । కలితవిశాలబాడబశిఖాయుతచారుపయోధి చాడ్పునన్॥ ౩౦ ॥ (చ) బలరిపునీలతుల్యరుచి, భాసితశౌరితనుప్రభాళిసం । వళితములైన నారదునివక్షరుచు ల్విలసిల్లె రాత్రియం ।

దలను చలన్మహీరుహద, శాంతరగోచరశీతధామరో । చుల క్రియ న
ప్పు చూపఱుల, చూడ్కులకుం గడు విం దొనర్చుచున్॥ ౮౧ ॥ (చ)
ఘటియుఁ బ్రఫుల్లనూతనత, మాలసుమోపమకాంతిరాజిచేఁ । బరువ
డి సప్తపర్ణసుమ, పాండుమరీచులచేఁ బరస్పర । చ్ఛురితవినిర్మలద్యుతు
ల, సొంపు వహించిరి యేకవర్ణులై । హరియుమునీంద్రుఁ డర్క
తన, యాన్వితగాంగజలంబు కైవడిన్॥ ౮౨ ॥ (మ) లయకాలప్రతి
సంహృతాత్ముఁడగు నే, లక్ష్మీశు సత్కుక్షిలో । రయ మార న్నవి
కాసత న్భువనమ్ము, లాజిల్లు నక్కుక్షిలో । నియతిం దాపసరాట్స
మాగమభవో, న్నిద్రోరుసంతోషసం । చయము ల్మిక్కిలి దుర్వహం
బు లగుచున్, సాగె న్మహాభారమై॥ ౮౩ ॥ (చ) దినకరునిం బలె
న్విశద, దీధితియైన తపస్విపర్యుని । గనుఁగొనిసమ్మదంబున వి, కాస
ము నొందుటఁ జేసి ప్రాప్తనూ । తనరుచి గల్గ నేత్రములు, దా
ల్చిన కృష్ణుఁడు పుండరీకలో । చనుఁ డను ప్రస్ఫుటాహ్వయము, స
త్యముగా నొనరించె నత్తఱిన్॥ ౮౪ ॥ (వ) అప్పుడు॥ (ఉ) ఆవ
సుదేవపుత్త్రుఁడు మ, హాగుణశాలి విసారిశుభ్రదం । తావళిదంభశీత
కిర, ణాంశులచేత స్వభావశుభ్రసు । శ్రీవృతగాత్రము న్నితిమ, చే ఘ
నసౌధము నట్ల చాల సం । భావన సేయుచు న్స్మితస, మంచితవా
క్యముచేత నిట్లనున్॥ ౮౫ ॥ (చ) అనఘశరీరధారులకు, నద్భుతవైఖరి నీదు
దర్శనం । బనిశము మూఁడు కాలముల, యందును బాత్రత నొంది యుం
డునె । ట్లనిన నఘుం బడంచు నిపు, డాయతియందును భద్రహేతు
వా । ననుపమపూర్వపుణ్య విభ, వాధికతన్ గృత మయ్యెఁ గావు
నన్॥ ౮౬ ॥ (మ) అపరిచ్ఛిన్నసహస్రరశ్మియగు న, య్యంభోజమి
త్రుండు వి । ష్టపమం దేతమము న్హరించుటకుఁ దా, శక్తుండు గాఁ
డయ్యె న । న్విపులాజ్ఞానతమంబు మీ యగణితా, విర్భూతతేజంబు
ల । న్నిపుణత్వంబునఁ బోవు దూరగతమై, నిర్మూలమై తాపసా॥

౮౭ ॥ (సీ) అనఘాత్మ ప్రజలకు, నతిశుభకారి సుపాత్ర నిక్షిప్తని, ర్వ్యసనచిత్తుఁ । డగు సృష్టికర్తచే, ననిశంబు ధనసంపదలకును బో లె వేదంబులకును । గర మధిక దానభో,గములచే వ్యయమందుఁ బరఁగ నామ్నాయంబు,వలన మఱియు । నానంత్యమునఁ జేసి, య క్షయుండగు నీవు నిక్షేపముగ ధాత్రి,నిరక్షయింపఁ॥ (గీ) బడితి వజ పుత్ర నీదృష్టి, పాతముననె । యతికృతార్థుఁడ నైతి నే,నైన నీదు। గురుతరోక్తులు నాలింపఁ, గోరినాఁడ । శ్రేయమందు నెవ్వాఁడు సం,తృప్తి నొందు॥ ౮౮ ॥ (వ) అని యిట్లు ప్రియవచనంబులు ప లికి యాగమనప్రయోజనం బడుగువాఁడై వినయంబున నమ్మునీంద్రు నిం జూచి మహాత్మా నిస్పృహుండవైన నిన్నాగమనప్రయోజనం బె య్యది యని యడుగుటది మిక్కిలిధార్ష్ట్యం బగు నైనను సముదితా త్మగౌరవంబును శ్లాఘ్యంబు నగు భవదీయాగమనంబె మాకు ధా ర్ష్ట్యంబు నిచ్చుచున్న దని పలికిన నమ్మురారి వచనంబు విని నార దుండు పురుషోత్తమా నిస్పృహుండ వని నీవు వచింప నర్హంబు గా దు పరమయోగుల కైన నీవు సాక్షాత్కరణీయుండ వట్టి నిన్ను సంద ర్శించు టదియె మాదృశులకుఁ బ్రయోజనం బింతకంటెఁ నన్యం బెయ్యా ది గలదు॥ (సీ) సముదీర్ణవిషయవాం,ఛాప్రతిరోధకం బశ్రుణ్ణ మగు ట జ,నాళిచేత । నత్యంతదుర్గమం,బైన మోక్షపథంబు నొందిన సుమనస్వి,బృందమునకు । ననపాయసంశ్రయం,బైన ప్రాప్యస్థాన మ గు దీవు పూర్వజ్ఞు,లైన మునులు । నిగృహీతచిత్తులై, నెగడు యోగు లచేత నధ్యాత్మదృష్టిచే, నధికయత్న॥ (గీ) మున గృహీతునిఁగా స ర్వ,భూతమయునిఁ । గాఁ బ్రకృతికంటెఁ బరునిఁగా, ఘనపురాణ। పురుషునిఁగ సర్వసాక్షిఁగా, భూతములకు । నీశ్వరునిఁగా నెఱుం గుదు, రీశ నిన్ను॥ ౮౯ ॥ (వ) అని యిట్లు భగవంతుని నిర్గుణ స్వరూపంబు వినుతించి ప్రస్తుతోపయోగిత్వంబున సగుణంబు నాశ్రి

యించి వెండియు నిట్లనియె॥ (గీ) పరఁగ లోకత్రయైకస్థపతివి నీ
వు। గాన లీలాసముద్ధృతక్ష్మాతలంబు। చారుభుజగాంకమునకునా
చ్ఛాదనముగఁ। జేర్చితి వహీశ్వర స్తంభశిరములందు॥ ౧౦॥
(తరల) అరయ నీవు నరావతారుఁడ వయ్యు సంసృతినాశకృ। ద్వ
రగుణంబుల నెల్ల వారి సధఃకరించితి వట్టి నీ। గురుతరాద్యపురా
ణమూర్తి నిగూఢసన్మహిమంబు లె। వ్వరు నుతింప సమర్థు లి
ద్ధరఁ బద్మపత్రనిభేక్షణా॥ ౧౧॥ (గీ) గహ్వరీభార మడఁప నా
కమున నుండి। యవతరించితి వీవు మహానుభావ। దుష్టనిష్ఠురని
ఖిలలోకకుండ వగుట। నంతకం బెను భూభారమధిక మయ్యె॥
౧౨॥ (మ) క్రమ మొప్ప న్శిశుపాలకంసముఖలోకద్రోహులన్
భూరితే। జమునం జంపుట కీవు భూతలమునన్ జన్మింప వేని న్మ
హా। త్మ మహాయోగులు యోగదృష్టి నెపుడు న్దర్శింపఁగా లేని
ని। న్విమలు న్మాదృశచర్మ చక్షువులకు న్వీక్షింప నెట్లయ్యెడిన్॥
౧౩॥ (గీ) విశ్వవల్లభ దుర్మద పీడితమగు। నీజగముఁ బ్రోవ
దక్షుండ వీవె కావె। పటుతమస్కాండమలిననభంబు గడుఁ బ్ర
కాశముగఁ జేయ రవి దక్కఁ గలఁడె యొరుఁడు॥ ౧౪॥ (గీ) హ
రి మృగప్రాయులైన కంసాదినృపులఁ। జంపుటది యొక్క ఘన మ
ని జనులు నిన్నుఁ। బొగడుదురు కాఞ్చనాక్షప్రముఖనిశాట। క
రినిహంతకు నీకది గర్హణంబు॥ ౧౫॥ (వ) ఇట్లు స్తుతివాక్యంబు
లచేత హరి నభిముఖుం గావించుకొని యాగమనప్రయోజనం బెఱిం
గించుటకు నుపోద్ఘాతంబుగా వెండియు నిట్లనియె॥ (సీ) జగదేకవల్ల
భ విగతశ్రముండవై క్రమమున నీవు దుర్జనుల నెల్ల। నరసి చం
పుటకు నీయంతన నీవె ప్రవృత్తుండ వైతివి వివిధగతుల। నైన నే
కాంతంబు నందు నీతోడ భాషింపఁగఁ గోరు నాచిత్త మిపుడు।
చతురత నన్ను వాచాలునిఁ గాఁ జేయుచున్నది గావున నోయుపే

న్ద్రి॥ (గీ) యిన్ద్రసన్దేశమున జన్మహితమునైన । వచన మచిరం
బు గా విన్న పం బొనర్తు।నింద్ర కార్యధుర్యత నొంది, మెసఁగు నీవు।ప్రీ
తితో దాని నంతయు, విన్నఁగవలయు॥౯౬॥(చ) విమతుల చే నొకింతయు
ను, భీతి నెఱుంగని వాఁడు సూర్య తే । జమున వెలుంగు వాఁడు దితి,
జాతుఁ డొకండు గలండు వాఁడొగిన్ । గొమరుగ నింద్రశబ్దమున, కుం
గల యర్థ మడంచి సంతతం । బు మహితుఁడై హిరణ్యకశిపుం డ
ను పేరఁ జరించు నిత్యమున్॥ ౯౭ ॥ (చ) పరఁగ సమత్సరుం డగు
టం, వాఁ డసురుం డను దారుణాఖ్యకున్ । ధరఁ బ్రథమాభిధేయతే
ను, దాల్చె మహాబలుఁడైన వానిచేఁ । జిరగతి దేవతాతతుల, చిత్త
ములందు మహాభయంబు సు । స్థిరముగ నించఁగాఁ బడియెఁ, జె
ప్పెడిదేమి తదుగ్రకృత్యముల్॥ ౯౮ ॥ (చ) హరియుమహాశియుత్కు
లు ది, శాధిపులైనను వారి వీటిలో । నరయక రాగసంహృతము, లై
తమ యంత నె సర్వసంపదల్ । స్థిరముగ రాక్షసేంద్రుని భ,జించెఁ
దదాదిగ సంప దల్వసుం । ధర నతిచంచలంబు లని, తద్దయు నాడి
క గాంచె నెంతయున్॥ ౯౯ ॥ (ఉ) నాకులు దైత్యు ధాటికి మ,
నంబున భీతిలుచు న్స్వరూపకో । భైకఫలంబులైన నగ,రాదులకుం
బటు శస్త్రకోటికి । న్నేఁక బలాలి కాయసవి,నిర్మితకంచుకచాపపా
ళి క । స్తోకత సంవిధానములు, శూరులు చేసిరి పుష్కలంబుగన్॥
౧౦౦ ॥ (తరల) భువనసంచరణైకశీలుఁడు, భూరిసంపద కాశ్ర
యుం । డవు నిశాచరనాథుఁ డేదిశ, కర్థి నేగుఁ దదాశకు । న్దివి
జవర్యులు మౌళి బద్ధమ,ణిగళత్కరయుగ్ములై । యవిరల స్పృహ
మూఁడు సంధ్యల,యందు మ్రొక్కుదు రెప్పుడున్ ॥ ౧౦౧ ॥ (చ)
వితతసటాచ్ఛటానిలవి,భిన్నఘనంబగు భూరినారసిం। హతనువు దాల్చి
ముగ్ధలల, నాంచదురోభవసంగభంగురా । యతనఖరంబుల న్ఘనర,

మరసేతుణ నీవు వ్రేల్మిడిన్॥ ౧౦౨ ॥ (మ) ఘనుఁడాదైత్యుఁడు
భూరిదర్పభవదోః,కంఠూతి సైరింప లే । క నితాంతస్పృహ వెం
డి నిర్జరులతోఁ, గయ్యంబు గావింప దే । వనివాసక్షతరక్షణం బ
గుచుఁ గృ,ష్ణద్ఘోరరూపంబుతో । దనుజుండై జనియించె రావణుఁడ
నా, దైత్యాన్వయస్వామియై॥ ౧౦౩ ॥ (వ) మఱియు నారావణుం
డు త్రైలోక్యాధిపత్యంబుగోరి యత్యంతోత్సాహంబువలనఁ దన ద
శమశిరంబు ఛేదింపం దలంచి యిష్టసాహసుండు గావునఁ దన యి
చ్ఛకుం దగిన యీశ్వరవరంబును విఘ్నంబునుం బోలె నుత్ప్రేక్షించె
నదియునుం గాక॥ (గీ) లీలఁ గైలాసగిరిని జ,లింపఁ జేసి । చలన
సంభ్రమత్రస్తతు,షారశైల । కన్యకాస్వయంగ్రాహసు,ఖంబుచేత ।
శివుని వరదానమునకు ని,ష్కృతి యొనర్చె॥ ౧౦౪ ॥ (చ) ఘన
బలశాలియైన దశ,కంఠుఁడు శక్రుని మీఁద నగ్గి త । ద్వనమును బెల్ల
గించె మఱిఁ, దత్పుటభేదన మడ్డగించె న । య్యనువున రత్నముల్గొ
నియె, నచ్చరల జైలఁ బెట్టె నీగతిన్ । బనివడి రేపవ ల్దివికు,పద్రవ
మథిన్ నొనర్చెన్ బల్విడిన్॥ ౧౦౫ ॥ (చ) తలఁప దశాస్యుచేత నను,
భావితుఁడై యనిలో బలాంతకుం । డలికి పలాయితుం డగుచు,నభ్ర
మునాథసలీలయానము । ల్దలఁపఁడు వార్థిఁ బుట్టిన చ,లద్ధయచిత్ర
పదక్రమంబునుం । దలఁపఁడు కేవలం బనుది,నంబుఁ బ్రశంస యొన
ర్చున్ శీఘ్రితన్॥ ౧౦౬ ॥ (గీ) కర మధీరలోచనుఁడగు, కౌశి
కుండు । తపనసముఁడైన దైత్యుని,దర్శనంబు । సేయఁ జాలక
కాంచన,శిఖరిగుహల । నొదిగి దినములు గడుపుచు, నుండు ననఘ॥
౧౦౭ ॥ (చ) కలితబృహచ్ఛిలాకఠిన, కంఠవిఘట్టన జాతపా
వకో । జ్వలకణజాలమాటనవి,షహ్యతరం బగు విష్ణుచక్ర మా । ఖి
లదనుజాన్వయప్రభుని, కంఠమునం దతిమోఘ మయ్యెఁ గే। వలభువ
నైకభర్తయయి, భాసిలె వాఁ డధికప్రతాపుఁడై॥ ౧౦౮ ॥ (సీ.)

మఱియు నద్దైత్యుండు, మదమునఁ గరిఁ బోలెఁ జతురత నిభిఁన్న,
శంఖుఁ డగుచుఁ । గలుషితంబు నిరస్త, గాంభీర్యము నపాస్తగురువు
ష్పకంబగు, సుహ్యాకేంద్రు । మానసంబును జాల, మథితంబుగాఁ జే
సె నదియును గాక జ,న్యంబులందు । వరుణదేవుని చేతఁ,బ్రిహితం
బులైన దుదఁమనాగరాజపా,శములు దనుజ॥ (గీ) వల్లభసరోష
హుంకార,భయదరవము । చేత వ్యావతిఁతంబులై, చిత్తమందు।సా
ధ్వసము గూరఁ గ్రమ్మఱి, జవమునఁ జని । ముట్టి పాశిగళంబునఁ,
జుట్టుకొనియె॥ ౧౦౯ ॥ (చ) చెలువుగఁ జాపదండము ర,చింపఁగఁ
గోరి దశాననుండు ని । చ్చలు యమవాహనంబయిన, సైరిభరాజవి
శాలశృంగమం । డల మఱు వెల్లగింప నది, తత్పృథుభారము లేక
యుండియుం । జెలువఱి వ్రీడ నొంది వగ,చేఁ దలయెత్తక యుండు
నెప్పుడుఁ॥ ౧౧౦ ॥ (గీ) అనఘశుచికాలమందైన, నధికభీతి। న
ర్కుఁ డసమగ్రకరముల, నంటి కొనుచు । విమలశీతలఘమాఁంబు,
బిందుమౌక్తి । కంబుల నలంకరించుఁ ద,త్కమలముఖుల ॥ ౧౧౧ ॥
(చ)అలఘుకళాసముద్రుఁడు శ,శాంకుఁడు దైత్యుని యింట రేపవ।ల్గా
లుచుచు మానినీప్రణయ,కోపము దీర్చుచు రాగసంపద।ల్దలకొనఁజేయు
చు న్రతివి,లాసము నేర్పుచు సంచరించు న।వ్విలసనశీలుఁ డౌదనుజ,వీరు
నకు న్నశి నర్మమిత్రుఁడై॥౧౧౨॥ (తరువోజ)అతిదురహంకారుఁ,డగుద
శాస్యుండు వితతవిలాసినీ,విభ్రిమార్థంబు।తతమతిఁ జెవులకు, దంతపత్రి
కలు హితముగా రచియింప, నిచ్చఁ దలంచి।ప్రతి లేని బలమున, భాసి
ల్లు విఘ్నపతి దంతముఁ కొట్టి,బలిమిమైఁ బెఱికె । నతఁ డేకదంతుఁడై,
యందున నలరె జతనుగా నది వెండి, జనియింప దయ్యె॥౧౧౩॥ (మ)
అవరోధప్రమదాంబరోచ్ఛలనసు, వ్యక్తాగుఁడై యుండి త । ద్ధవళాక్షీ
స్ఫురదూరులోలఘననే,త్రశ్రేణియౌ వాని కా । ప్తవదుండైన సమీరు
జేననపరా,ధస్పర్ధబద్ధామరుల్ । స్తవము ల్చేసి విముక్తులై చనిరి స్వ,

స్వస్థానము ల్పేరcగ౯॥౧౧౪॥(గీ) జనతిరస్కారియగు వాని, సత్ప్రి తాప । మహిమచే ధిక్కృతుం డయ్యె, దహనుc డాధి । చేc గృశింపుచు బాష్పము, ల్చిలుకరించి । ద్విగుణముగ ధూమపటలంబు, విస్తరించె॥ ౧౧౫ ॥ (వ) మఱియు నత్యుగ్రతేజుండగు రావణుని సేవించుటకు సర్పంబులు స్వకీయంబైన పరమర్మభేదకద్విజిహ్వతాదోషంబు పరిత్యజించి యజిహ్మగమనంబులైన సకర్ణవర్గంబులచేత నిజభుజంగత్వంబు భజింపc బడ దయ్యె నదియునుం గాక॥ (చ) విపులతదీయవారణవిభిన్నవిశాలకటంబు లొటచే । నుపరతదానధారలయి, యోడి దిశేభము లున్కిపట్లకు౯ । జపలతc బాసి యచ్చటనె, సంతతము న్వసియించి నందున౯ । విపులదిశాగజంబులను, పేరది సార్థక మయ్యె వానికి౯॥ ౧౧౬ ॥ (మ) కుసుమాస్త్రజ్వరతాపతప్తమగు ర, క్షోభర్త నెమ్మేనికి౯ । వ్యసనాత్యుష్ణములైన దైత్యకులర్యాడ్బందీకృతేంద్రాంగనా । శ్వసితోరు శ్వసనప్రచారములచే, సౌఖ్యంబు వాటిల్లిన । ట్లసమానందము గల్గ చెప్పుడు పటీ,రాంచద్ధవిత్రంబుల౯॥ ౧౧౭ ॥ (మ) అనిశంబు౯ ఋతువుల్సమగ్రఫలపు,ష్పాఢ్యంబులై బల్తసం । బును హేమంతము సన్నసోజ్ఞశిశిరం,బుం దద్వసంతేన్దిర౯ । ఘనవర్షర్తుశరత్తులుం గలసివే, డ్కన్నమహాపట్టణం । బున వాస్తవ్యకుటుంబిత న్వెలయు నామోదంబు సంధిల్లcగ౯॥౧౧౮॥ (తరువోజ) అనఘాత్మ యజుcడ వ,వ్యయుcడ వనాది వనుపమానబలుండ,వైనట్టి నీవు । తను వధించుటకునై, తత్పరత్వమున మనుజలోకంబున, మనుకులమందు । ఘన రాముc డను పేరc, గలుగుట యెఱిcగి వినయంబుతో సీత, విడువcడు వాcడు । పనివడి మానులై, పరcగిన వారు ప్రణుతాభిమానైక, దరిద్రులు గారె॥ ౧౧౯॥ (ఉ) అప్పుడు రామరూపమున, నమిళలి నీవు మహాపయోనిధిం । దప్పక సేతుమార్గమున, దాcటి యని న్వనితాపహారకు౯ । గప్పిన కి

నగఁచే నిశిత, కాండముల న్వధియించి పుచ్చవే । యిప్పుడు తచ్చరి
త్రము న,హీనమతిం దలపోయు మచ్యుతా ॥ ౧౨౦ ॥ (వ) మహా
త్మా ఘరప్రతారణపరుండైన యారావణుం డిప్పుడు శైలూషుండు
రూపాంతరంబునుం బోలె భవాంతరంబు నొంది శిశుపాలుం డను
సంజ్ఞచేతఁ దిరోహితాత్ముండై యన్యులచేత నతం డెవ్వం డని యె
ఱుంగంబడక వర్తింపుచున్నవాఁ డాశిశుపాలుండు బాల్యంబున భు
జచతుష్టయవంతుండై ముఖంబుచేతఁ బూర్ణచంద్రప్రతిముండై లో
చనత్రయోపేతుండై యుండు నిప్పు డవి యన్నియు నంతర్హితంబు
లగుటం జేసి తరుణుండై కరాక్రాంతమహీభృద్వరుండై యత్యున్న
తతేజంబున సాక్షాత్సూర్యుండై వెలుంగుచున్నవాఁ డదియునుం గాక॥
(చ) కడిమి యదృచ్ఛచే నమర, కచ్చురకోటి ననుగ్రహింపఁగాఁ । గడు
వడి నిగ్రహించుటకుఁ, గర్తను నేన యటంచు గర్వియై । తడయ
క ధాతృముఖ్యసుర,దత్తవరంబున వీర్యసంపద । ల్బడసిన రావణా
దులను, వాఁడు హసింపుచు నుండు నిచ్చలున్ ॥ ౧౨౧ ॥ (చ) పరఁగ జి
గీషుఁడైన శిశు, పాలునిచేత బలావలేపతన్ । దురుసుగ నిప్పుడు న్జ
గము, తొంటి విధంబున గాసి నొందెడున్ । వరసతియైన కాంత
వలె, వారక సుస్థిర మాస్వభావమున్ । ధరఁ బ్రతిజన్మ మందవిత,
థంబుగఁ బూరుషు నొందునే కదా ॥ ౧౨౨ ॥ (గీ) అట్లికాంత్రింత దై
వాజ్ఞుఁడైన వాని । యమనికేతనాతిథిని గా,నను పుమీవు । పృథివి క
టు పీడ సేయు ఖ,భేతరప్ర । చారుల వధించు టది సాధు, సమ్మతం
బు ॥ ౧౨౩ ॥ (గీ) అరివధముచేత ధృతదార్ఢ్య,మైనశస్త్రు । చిత్త మ
తిసాంద్రపులకశ,బీకుచాగ్ర । ధృత పరీరంభ పీడనో,న్నత సహాత్వ ।
మొందుఁగా కిటు మరల న, స్పంద మగుచు ॥ ౧౨౪ ॥ (వ) అనియిట్లు
విన్నవించి సురమునియగు నారదుం డాకాశంబున కుద్గమించిచంద్రుని
కాంతి వహింపుచుండ నప్పుడు చేదిదేశాధీశ్వరుండైన శిశుపాలుని

యం దతిక్రుద్ధుండైన చక్రపాణి వదనంబునందు గగనంబునందుంబోలె సంతతంబు శత్రువినాశసూచకంబగు నుత్పాతవిశేషంబు భ్రూభంగ వ్యాజంబున నాస్పదంబు గావించె నయ్యుపేంద్రుం డింద్రసందేశశ్రవణానంతరంబున॥ (గీ) హావముఁ జూడఁ బార్థుఁడు పిల్వ, నంపెఁ జైద్యుఁ। జంపు మని చెప్పి పుత్తెంచె, జంభవైరి। యొద్ది సేయుదు నెద్దాని, నిపుడు విడుతు। ననుచుఁ గార్యద్వయాకులుం, డై మురారి॥ ౧౨౫॥ (గీ) గగనమున గురుకావ్యాను, గతహిమాంశు। కాంతిని వహించి యుద్ధవ, కామపాల। సహితుఁడై రమ్యమగు సభా, స్థలముఁ జేరె। వేడ్క మీఱ మంత్రంబు గా, వించుకొఱకు॥ ౧౨౬॥ (క) నయముగ జగదవనార్థము। ప్రియ మొప్పఁగఁ దత్సభాస్థ, లీవేదికపై। నయమున నన్నరవహ్ని। త్రయము ప్రకాశించె భూరి, తరతేజమునన్॥ ౧౨౭॥ (క) వితతమణిస్తంభంబులఁ। బ్రతిబింబితులగుచుఁ జుట్టు, పౌరుషసంఘా। వృతులైన కరణి నొప్పిరి। చతురత నమ్మువ్వురతివి, శాలవిభూతిన్॥ ౧౨౮ ॥ (సీ) ప్రీతి నుద్ధవ రామ, కృష్ణులేయుత్తుంగ హైమపీఠములపై, నధివసించి। రాపీఠముల చేత, నంచితకేసరిక్రాంతత్రికూటశృం, గములు చాల। నుపమింపఁగానయ్యె, నపుడు విచక్షణుండగు హరి యుద్ధవ, హలధరులకుఁ। గార్యద్వయమునకుఁ, గల్గిన విప్రతిషేధంబు దెలిపె వి, శేషయుక్తి॥ (గీ) మాఘ్యముకుళాగ్రరదనుఁడౌ, మధువిరోధి। వాణి విద్యోతితాంత, స్నభంబులైన। సుస్మితంబులచేఁ బరి, శుద్ధమైన। కరణిఁ బ్రస్ఫుటవర్ణమై, వఱలె నపుడు॥ ౧౨౯॥ (గీ) వరుస మద్వాక్యములు భవ, ద్వాక్యములకు। నవసరం బిచ్చుటకు నయ్యె, ననఘులార। నలువుగాఁ బూర్వరంగంబు, నాటకీయ। రమ్యవస్తుప్రసంజనా, ర్థంబు గాదె॥ ౧౩౦॥ (వ) దిగ్జయశీలురైన భీమార్జునాదిభ్రాతలచేతఁ గర

దీకృతసకలమహీపాలుండగు యుధిష్ఠిరుండు మనసాహాయ్యంబు లేక యేయాగంబు నిర్వర్తించుటకు సమర్థుండై యున్న వాఁడు ప్రవర్ధమానుండగు శత్రుండు పథ్యంబు గోరు పురుషునిచేత నౌదాసీన్యంబునఁ జూడం దగిన వాఁడు కాఁడు వృద్ధి నొందుచున్న రోగంబును శత్రుండును దుల్యవృత్తి గలవారని చెప్పంబడుదురు గావున ॥ (సీ) ఒనరఁ జైత్రృష్వసేయుండగు శిశుపాలుఁ డెలమి బంధుండయ్యు, ఖలుఁడు వాఁడు । సతతంబు నాకపకృతిసేయుచుండు నట్లయినను దానినే, నరయకుందుఁ । బరఁగ లోకంబును, బాధింపుచున్నవాఁ డది నాకు మిక్కిలి, యార్తి నొసఁగుఁ । దవిలి భవన్మతశ్రవణపర్యంతంబు నామతం బిది మీరు, నయ మెలపఁ ॥ (గీ) నార్యవర్యు లాలోచించి, కార్యసరణి । దెలుపుఁ డిప్పుడు భువి నెంత, ధీరుఁడైన । నొకఁడు గావించు మంత్రంబు, ప్రకటితముగ । నర్థనిశ్చయసందిగ్ధ, మగుచునుండు॥ ౧౩౧ ॥ (వ) అని యిట్లు కృష్ణుండభిధేయసమ్మితాక్షరంబైన వాక్యంబుఁ బలికి యూరకుండె నుత్తమపురుషులు ప్రకృతిచేతనే మితభాషులై యుందురు గదా యప్పుడు ॥ (గీ) శాత్రవకృతాపరాధసం,స్మరణజాత । వితతసాంద్రపశ్చాత్తాప,విస్ఫురితము । సుదతిబింబోష్ఠచుంబన,చుంచువు నగు । నోష్ఠమున లక్షితుండయి, యొప్పువాఁడు॥ ౧౩౨॥ (గీ) మద్యసేవారుణిత ఘూర్ణ,మానములును । రేవతీవదనోచ్ఛిష్ట, పావనపుట । యుతముల గు లోచనంబుల, నొప్పువాఁడు । నురుకుత్రోధోన్నమితాంగుఁడై, వళులు వాఁడు॥ ౧౩౩ ॥ (గీ) గాఢపరిరంభలోలుప,కామినీస్త । నాతికార్కశ్యసాక్షిణే,యగు సుగంధి । దివ్యవనమాల నభిమాన,దీప్తవదన । వాతముల వాడఁ బాటించు, వాఁడు మఱియు ॥ ౧౩౪ ॥ (గీ) నిబిడకుండలకలిత మా,ణిక్యశకల । ప్రభలచేత నీలాంబరా,భంగసం

గ । రుచిని నవచూత పల్లవ, రుచిని గాఁగ । నంచితంబుగఁ గావిం
చు,నట్టి వాఁడు॥ ౧౩౪॥(గీ) వితతసంధ్యారుణవ్యోమ,విస్ఫురత్స । మ
గ్రతారాగణంబుల,ననుకరించు । శతుృవిద్వేషరక్తాంగ,సంగిసాంద్ర ।
ఘర్మజల బిందువులు దాల్చి, కాృలు వాఁడు ॥ ౧౩౬ ॥ (మ) తత
సౌరభ్యాకకుద్మిపుత్రివదనాం,తర్వాసలబ్ధాధివా । సితమా మద్యరసం
బుచేతఁ గృతసం,శ్లేషానసామోదముల్ । సతతంబు న్వమి యిం
చు వాఁడు నయశా,స్త్రప్రోక్తసద్యుక్తులల్ । జతురత్వంబునఁ దెల్పి
పొఁడు ఘనుఁ డా,సంకర్షణుం డత్తతిల్॥ ౧౩౭ ॥ (గీ)తాను మొ
దలఁ జెప్పఁ, దలఁచి తత్క్షణమె ని । జోక్తి వినఁ దలంచి,యూరకున్న ।
యుద్ధవుని మనోజ్ఞ, సిద్ధాంతవాక్యాల । కవసరంబు నిచ్చు, నట్టివాఁ
డు॥ ౧౩౮ ॥ (గీ) వదనకపటపద్మ,పర్యంతసంచర । చ్చంచరీకముల
కుఁ, జలదుదగ్ర । దంతరుచులచేతఁ, ధావళ్య మొసఁగుచు । నిం
పు సొంపు మెఱయ, నిట్టు లనియె॥ ౧౩౯ ॥ (గీ) హరి మొదల
యానపక్షంబు, నాశ్రయించి । దోషరహితం బదీనమై, దొరయు న
ట్టి । వాక్య మెయ్యది వలికె న,వ్వచనమునకు । నొనర నటు సే
యు టదియె సు,మ్ముత్తరంబు॥ ౧౪౦ ॥ (సీ) ఇంధనరాశిద,హిం
చు పావకుఁడు దీధితిచేత సూర్యు న,తిక్రమింపఁ । జాలని క్రియఁ గ
డు, సంక్షిప్తమైన యీవచనంబు బహుతర,వాక్యచేత । నతిశయిం
పఁగఁ జాల, దటు కాన మితపదం బర్థగౌరవమునై, యతిశయిల్లు ।
హరివాక్యమునకు మ,ద్గురుతరధార్ష్ట్యవాక్యము భాష్యభూతమై,
యలరుఁ గాక॥ (గీ) మహితమతులు సెప్పు, మాటలుప్రతివాది ।
వక్త్రమైన మూఁగ, వానిఁ జేయు । నవని సంతతంబు,ననుకూలవా
దియా । వాఁడు మందుఁడైన, వాగ్మిఁ జేయు॥ ౧౪౧॥ (వ) మం
దబుద్ధులయ్యును గొందఱు దుర్మేధులగు వా రౌశనసాదిగ్రంథంబులు

పఠించి సంధివిగ్రహయానాసనద్వైధీభావసమాశ్రయంబు లనియెడు షడ్గుణంబులును బ్రభుమంత్రోత్సాహంబు లనియెడు త్రిశక్తులును శక్తిత్రయసాధ్యంబులైన పురుషార్థలాభాత్మకప్రభావసిద్ధిమంత్రసిద్ధ్యుత్సాహసిద్ధు లనియెడు సిద్ధిత్రయంబును క్షయవృద్ధిస్థానసంజ్ఞికంబైన యుదయత్రయంబును వ్యాఖ్యానంబు సేయుటకు సమర్థులై యుండు రనాలోచితకార్యులైన వావదూకుని వాగాడంబరంబు లక్ష్యంబువలన స్ఖలితబాణంబైనధనుష్మంతుని వల్గితంబునుంబోలె నిష్ఫలంబగు సర్వకార్యశరీరంబులందు సౌగతులకు రూపవేదనావిజ్ఞానసంజ్ఞాసంస్కారంబు లనియెడు స్కంధపంచకాతిరిక్తంబైన యాత్మ యెట్లు లే దట్లు రాజులకుఁ గర్మారంభోపాయపురుషద్రవ్యసంపద్దేశకాలవిభాగవినిపాతప్రతీకారకార్యసిద్ధు లనియెడు పంచాంగంబుల కంటె వ్యతిరిక్తంబైన మంత్రంబు లేదు॥ (గీ) మఱియు సర్వాంగసంవృతస్వమంత్ర మదియ । ధీరుఁడైన యోధుఁడు పోలెఁ, దేజ మలరఁ । బరవిదారణశంకచేఁ, బరఁగఁ బెద్ద । కాల మటు నిల్కడ వహింపఁ, జాలదయ్యె॥ ౧౪౨॥ (క) మానుగఁ దన హృదయ మరివి । హీనతయును రెంటి నెఱుఁగు, టెడి నీతి పరి । జ్ఞానులు దీనిం గైకొని । పూనిక వాగ్మితను బ్రచుర్యముగఁ జేయఁ దగున్॥ ౧౪౩ ॥ (క) తన కెంత కలిమి గల్గిన । జననాథుఁడు తృప్తి నొందఁ, జన దందులకు । న్వనరాశిపూర్ణుఁ డయ్యును । ననిశము శశి రాక గోర్కు, టది గుఱి గాదే ॥ ౧౪౪ ॥ (క) ధర నల్పసంపదకు నె । వ్వరు తృప్తి వహింతు రట్టి, వారిఁ దదల్పా। స్థిరసంపద నల దైవము । చిరకాలము వృద్ధి నొందఁ, జేయదు ధాత్రిన్॥ ౧౪౫ ॥ (క) కర మభిమానము గల భూ । వరులరులను మొదలు ముట్ట, వధియింపక యు । ద్ధర నుదయ మొందరిందుకు । గురుతమము నడంచు రవియె, గుఱి యగు ధాత్రిన్ ॥

౧౪౬ ॥ (క) వాలాయము పగతురను । న్మ్రాలింపక సుప్రతిష్ఠ, నొందదగునె పై । వ్రాలిన ధూళిని గ్రిందికిఁ । దూలింపక జలము దేటి, దోఁచునె యెందున్॥ ౧౪౭ ॥ (వ) మఱియు నుపకారాపకారంబులలోన నెద్ది యేనియు నొక క్రియచేత నిర్వృత్తులైన కృత్రిమమిత్రుండును గృత్రిమశత్రుండును యావజ్జీవపర్యంతంబు నేకస్వభావంబున నుందురు గావున వారు బలవంతులై యుందురు వార లుపకారాపకారకార్యవశంబువలన నిర్వృత్తులై యుందురు సహజప్రాకృతు లట్టి వారు గా రెట్లనిన నేకశరీరావయవవంతులైన మాతృష్వసేయపితృష్వసేయాదులు సహజ మిత్రులు పితృవ్యతత్పుత్రాదులు సహజశత్రువులు ప్రాకృతుండు పూర్వోక్తకృత్రిమసహజలక్షణరహితుండును విషయానంతరుండైన రాజు ప్రాకృతశత్రుండు తదనంతరుండైన రాజు ప్రాకృతమిత్రుం డగు నాసహజ ప్రాకృత శత్రుమిత్రులు తాదాత్మ్యకార్యవశంబువలన నియమంబు లేక యుభయరూపత్వంబు నొందుదు రుపకారులై రేని సహజప్రాకృత శత్రువులతోడనైన సంధి సేయం దగు నపకారులై రేని సహజప్రాకృతమిత్రులతోడ నైన సంధి సేయం దగ దుపకారాపకారంబులు శత్రుమిత్రులకు లక్షణం బని తెలియం దగిన యది సాక్షాచ్ఛత్రునితో సంధియుమిత్రునితో విరోధం బెట్లు గావింప వచ్చు నంటి రేని యదికార్యవైపరీత్యంబువలన దోషంబు గాదు కావున సహజమిత్రత్వంబు నందును శిశుపాలుండు కార్యంబుచేత శత్రుండు గావున వాఁడవశ్యంబు హంతవ్యుండు॥ (క) అరి యొకఁడైనను వాఁడి । ద్ధరలో మనియుండు నంత, దాఁకమనల వేఁ । జెఱ వెట్టుఁ జంద్రసూర్యులఁ । దఱిఁగని బాధించుఁ గాదె, తముఁ డొకఁ డైనన్॥ ౧౪౮ ॥ (క) మును రుక్మిణిఁ దెచ్చిన నాఁడనఘా యపకృతి యొనర్చెఁ, దా చైద్యునకు । న్విను మర్వి వైరవృ

ష్టం । బునకెంతయు యువతిజనులు, మూలము గాదే॥౧౪౯॥ (క) న
రకుని వధించుటకు నీ । వరిగిన తఱి వాఁడు వచ్చి, యారికట్టెను మ ।
త్పురిని గురుతమము గతభా । స్వరమగు చామీకరాద్రి,సానువును బ
లెన్॥ ౧౫౦ ॥ (క) అరయక బభ్రుని భార్యను । హరించె నాతఁడు
స్మరింప, నహుఁడం డగునే । దురితాత్ముల కథ నొడివిన । దురితవిదూ
రులకునైన, దోసము వచ్చున్॥ ౧౫౧ ॥ (గీ) అతని కీవు చేసి, తపకా
రమును మన । కతఁడు చేసెఁ దగ మ,హాపకార । మటు పరస్పరంబు,
నహితక్రియలచేత । శత్రుఁ డగుట కేమి, సందియంబు॥ ౧౫౨ ॥ (క)
అరి కపకృతిచేసి మది । న్మఱచి యుపేక్షించు నట్టి,మనుజుఁడు పొదఁ
జి । చ్చుఱక నిడి గాలి కెదురుగ । వెఱవక నిద్రించు వాని, విధమగుఁ
గాదే॥ ౧౫౩॥ (క) ఇంచుక తప్పులొనర్చిన । వంచింపక మది స
హింప, వచ్చును బెక్కు । ల్మించి యొనర్చినఁ బగతుని । నంచితము
గ నెవ్వఁ డోర్చు, నంబుజనాభా॥ ౧౫౪ ॥ (సీ) అలివేణులకు రతి,
వ్యతిరిక్తకాలంబునందు లజ్జయుఁ బోలె, నవనిపులకు । నపరిభవము
నందు, నధికశమంబు భూషణమయి చెల్లు యో,షలకు సురత । సమ
యంబులందు ధా,ష్ట్యంబు పోలెఁ బరిభవమందు రాజులకు శౌ,ర్యం
బుసొమ్ము । పరునిచేత నవజ్ఞఁ, బడి కడు దుఃఖసంతప్తుఁడై యెవ్వాఁ
డు,దాల్మి గలిగి॥ (గీ) వసుధ జీవించు నతఁడు జీవన్మృతుండు । పృ
థివిలో వాఁడు జనియించుఁ జెల్లఁ దల్లి । గర్భభారంబునకును ని,
ర్ణముగ యోని । హింసకును గారణం బగు, నిది ఫలంబు ॥ ౧౫౫ ॥
(క) చరణాహతమై యేరజ । మరుదుగఁ బైకెగసి శిరము,నారోహించె
న్ । గర మారజ మధికము పర । పరిభవము సహించి బ్రతుకు, ప
గతుని కన్నన్॥ ౧౫౬ ॥ (వ) మఱియు జాతిక్రియాగుణంబులచేతఁ
బ్రయోజనంబు సంపాదింపని పురుషుని జన్మం బిచ్ఛాకల్పితజాత్యాది

ప్రవృత్తినిమిత్తశూన్యంబైన డిత్థాది శబ్దంబు కరణిఁ గేవలసంజ్ఞార్థకం బై యుండు మఱియును॥ (చ) ఘనగిరి కున్నతత్వ మది, గల్గునగాధత లేదు వార్ధికిం। గనుఁగొనఁగా నగాధతయుఁ, గల్గు సమున్నతి లేదు ధాత్రిలో। ఘనత మనస్వివర్యునకుఁ, గల్గును రెండును గానధీరుఁడుగ। గొనకొని వాని కన్న నధికుండయి యొప్పఁ దలంచి చూడఁగ॥ ౧౫౭ ॥ (గీ) రాహు వెప్పుడు తుల్యాపరాధులైన। భానుమంతునిఁ దడవుగాఁ బట్టి మ్రింగు। సారెసారెకుఁ గబళించు, శశకధరుని। మఱిదిమ గల్గుట కుర్విలో, నిదిఫలంబు॥ ౧౫౮ ॥ (గీ) అల్పరిపుమారుతము వ్యాప్తమగుచునుండఁ। బరఁగ నిష్పౌరుషుండైన, నరుఁడు తృణము। మాడ్కిఁ దన యంతఁ దానె న,మ్రత వహించు। నవని దుర్బలురకును దృ,ష్టాంత మిదియ॥ ౧౫౯ ॥ (గీ) మఱియుఁ దేజస్వి తేజస్వి,మధ్యమందు। గరిమతో దూరగతుఁ డయ్యు,గణుతికెక్కు। మానితంబుగఁ బంచాగ్ని,మధ్యమందుఁ। దపము గావించుతపసికిఁ, దపనుఁ డరయఁ। బంచమవిభావసుం డయి, పరఁగు నట్లు॥ ౧౬౦ ॥ (క) విమతుల శిరములపైఁ బా। దము మెట్టక పుడమిఁ గీర్తిధనుని సమాఖ్యా। రమణి నిరాలంబంబుగఁ। బ్రమదంబున నెట్లు త్రిదివపథమున కెక్కుఁ॥ ౧౬౧॥ (క) మృగమునుదొడపై నిడుకొని। మృగాంకుఁ డనఁ బరఁగె విధుఁడు, మృగముల నెల్లన్। దెగఁ గొనుటఁ జేసి కేసరి। మృగరాజని బిరుదు గాంచె, మేదినియందున్॥ ౧౬౨ ॥ (సీ) దండసాధ్యుండైన, దండిశాత్రవునందుఁ గరము సామం బపకార మగును। బరఁగ స్వేదోచితా, పక్వజ్వరము వారిసేచనంబున వృద్ధిఁ, జెందుఁ గాదె। యగ్నిచే సంతప్త, మైన ఘృతంబుపైఁ గాండము ల్చల్లిన, మండి నట్లు। సక్రోధుండైనయా, చైద్యున కటు సాంత్వవచనంబు లధికదీ,పన మొసంగు॥ (గీ) జగతి నె

వ్వారు సంధ్యాది, షడ్గుణముల । క్రమము వివరింప లేక కార్యములు చెఱుతు । రట్టి శత్రుసంజ్ఞితుల స్వమగ్రమంత్రి । వేషధరులను జనపతి, విడువ వలయు॥ ౧౬౩ ॥ (వ) మఱియుఁ గొందఱు పెద్దలు తనకుపచయంబు గలుగునప్పుడు యానంబు యుక్తం బని పలికిరి కొందఱు శత్రునకు వ్యసనంబు గలుగు నప్పుడు యానంబు యుక్తం బనిరీ రెండును నుదాసీనుండవైన నిన్నిప్పుడు ప్రేరేపించుచున్నయవి లోకాతిక్రమణశీలంబులునునలంఘ్యంబులును నత్యంత గురువులు నగు యాదవవాహినీ సముద్రంబులను నీతాల్మి వేల పగిది నరికట్టి యున్న దట్లుగాదేని యింతకు మున్నెన్నఁడేని శిశుపాలుని వధింప కూరకుండునే సాంఖ్యులచేతఁ బలుకం బడిన యాత్మయందు మూల ప్రకృతి సుఖదుఃఖానుభవంబునుం బోలె యాదవవాహినీవిజయంబు సాక్షిమాత్రుండవై ఫలభోక్తవైననీయందు వ్యవహరింపంబడు నని పలికె బలభద్రుండు వెండియు నిట్లనియె॥ (గీ) అధిప చైద్యుఁడు ప్రియసఖుం, డగుజరాత । నూజుఁ డనిలాత్మజునిచేత, నాజి నిహతుఁ । డయ్యె నది యాదిగా మహా,వ్యసని యగుచు । నుండుఁ గావున సుదముఁ డై, యున్నవాఁడు॥ ౧౬౪ ॥ (చ) బల మఱి యున్నచో రిపునిఁ, బట్టి వధించుట నీతి యన్న న । ప్పలు కభిమానవంతుఁడగు, వానికి మిక్కిలి సిగ్గొనర్చు ను । జ్వలపరిపూర్ణ తేజుఁడయి, భాసిలు నప్పుడు గాక చంద్రునిన్ । జలమునఁ బట్ట వచ్చునె ని,సర్గరిపుండగు రాహువుద్ధతిన్॥ ౧౬౫ ॥ (శా) సామర్థ్యంబున మాఱు లేని బల మన్యం బవ్విధి న్నీతివి । ద్యామర్యాద నెఱింగి పోవు బల మన్యం బిట్లు నీ రెంటికి । న్నేమం బేర్పడ భూరితేజమునకు, న్జీఁకట్లకుం బోలె బ । ల్వామానాధి కరణ్య మెట్లు గలుగున్, జర్చింప లోకంబునన్ ॥ ౧౬౬ ॥ (గీ) చేదిదేశంబులు మదీయ,సింధుఘటల । చేతవామన

భూతభూ్రజాతము లగు । నంత దాఁక నింద్రప్రస్థయాన మీవు ।
సేయ వలవదు నామాట, చెవిని బెట్టి॥ ౧౬౭॥ (క) అసమున ని
రుద్ధవివిధ । ప్రసారసారంబు లగుచు, బహు యదుబలము । ల్వొస
గోవులు వ్రజముం బలెఁ । గసి యొసఁగఁగ నడ్డగింపఁ, గల వరిపు
రముల్॥ ౧౬౮ ॥ (గీ) కౌరవుఁడు జన్న మొనరించుఁ, గాక రవి
త । పించుఁ గాకేలుఁ గాక యా వృషుఁడు దివము । పొసఁగనీవా
జి రిపునిఁ జంపుదువు గాక । స్వార్థలిప్సులు గారొకో, సర్వజను
లు॥ ౧౬౯॥ (క) అరికంఠచ్ఛేదోచ్ఛల । దురురక్తనిషిక్తసాధనో
త్కరములు భా । స్కరకరసంపర్కతటి । ద్వరకాంతిని బొందుఁ
గాక, తతరణభూమిన్॥ ౧౭౦ ॥ (వ) ఇట్లు బలభద్రుండు సంరం
భవిజృంభితుండై పలికిన నప్పుడు చిత్రలిఖితదేవతలు సభాసదనకు
డ్యప్రతిధ్వనివ్యాజంబున భయంబువలన సంకర్షణోక్తవచనంబె లె
స్సగుచున్న దని యనువదించి నట్లుండె నంత॥ (క) బలభద్రుని వచ
నము విని । జలజాక్షుఁడు కృష్ణుఁ డపుడు, సమ్మతి తోడన్ । బలు
కుటకై యుద్ధవునకు । నలయక కనుసన్నచేత, నవసర మొసఁగెన్ ॥
౧౭౧॥ (క) హరి మోముఁ జూచి యుద్ధవుఁ । డరుదుగ సురగు
రుఁడు వోలె, నతిశయయుక్తిన్ । గురువినయంబునఁ బలికెను । బ
రమార్థం బర్థగౌరవం బగు సూక్తిన్॥ ౧౭౨ ॥ (గీ) అనఘ
సకలార్థ మిప్రలంబారిచేత । నుక్తమయ్యెఁ గ్రమ్మఱఁ జెప్పటు
చిత మగునె । పత్రమంచె సర్వార్థంబుఁ, బలుకుచుండ । వ్యర్థ
మగుఁ గాదె క్రమ్మఱ, వాచకంబు॥ ౧౭౩ ॥ (క) ఐనను గురువితఁ
డని నా । పై నెఱపిన నీదు గౌరవం బది చెప్పం । బూనిన నను
వాచాలుం । గా నొనరించెడు విశేషకార్యము దెలుపన్॥ ౧౭౪॥
(గీ) అక్షరంబులలో మాత్రకాక్షరముల । చేత సప్తస్వరంబుల
చేత మిగుల । గ్రథితమగు శబ్దవితతికి, గానమునకుఁ । బోలె నర్థం

త వైచిత్రి, గలిగి యుండు॥ ౧౭౫॥ (గీ) స్వేచ్ఛచేత నసంగతం, బెం తయును య । థేష్టముగఁ జెకు- తెలుఁగులు, నీరిత మగు । బం ధురానుజ్ఞితార్థక సం, బంధమగు త । త్ప్రబంధంబు భువి దురు, దా హారంబు॥ ౧౭౬ ॥ (గీ) అనఘచారిత్ర కడు మృదు, వయ్యు నతిఘ। నం బనల్పకగుణకల్పి, నంబు చిత్ర । మైన వచనంబు నొగిఁ బట్టి, నట్లె కుశలు । రుర్విలో విస్తరింపఁ జే, యుదు రధీశ ॥ ౧౭౭ ॥ (గీ) అంబుజాక్షు సర్వజ్ఞుండ, వైన నీదు । మోలి నీతిశాస్త్రము చెప్పఁ, బూను టెల్ల । నరయ నభ్యస్తశాస్త్రదా, ర్థ్యంబు నందు । హేతు వైన సమామ్నాయ, మిది నిజంబు॥ ౧౭౮ ॥ (సీ) ఉర్విలో మం త్రశ, క్త్యుత్సాహశక్తులు పెంపు గోరెదు నట్టి, విజయశీలి । ప్రభుశ క్తి కరయ మూ, లం బగుఁ గావునఁ బ్రీతి నా రెంటినా, ర్జించు టకు ను । నరపతి మిగుల య, త్నము సేయఁ దగు నయ మొప్ప నేధీరు లు, సోపధాన । సుస్థిరతరబుద్ధి, సొరిది ఖట్వమునుగాఁ దెలియుదు రమ్మహా, ధీరవర్య॥ (గీ) లట్టి ధీఖట్వమం దొగి, ననవరతము । తప్ప కనిషణ్ణు లగుచు నొ, కప్పుడైన । ఖేద మెఱుఁగక సుఖయింతు, రాద రమున । వారి కఖిలార్థములును జే, కూఱు ననఘ॥ ౧౭౯ ॥ (క) శితమతులు శరము క్రియ వి । శుద్రితముగ సూక్ష్మముగఁ దాఁకి, లో పల నేఁచుదు । క్షితి మందబుద్ధులుపలా । కృతిఁ గడు స్థూలముగసోఁ కి, మొనఁగు వెలుపలను॥ ౧౮౦ ॥ (గీ) అజ్ఞు లల్పకార్య, మారం భ మొనరించి । వ్యగ్రు లగుచుఁ బార, మంద లేరు । ప్రాజ్ఞు లధి కకార్య, పరులయిమిగుల న । వ్యగ్రు లగుచుఁ బార, మందఁ గలరు॥ ౧౮౧॥ (వ) మఱియు నిద్రాళుండగు మృగయుం డాత్మగుప్తి స్థానం బైన గర్తంబున నుండియు మృగంబుల వధింపం జాలని చందంబున ను పాయంబునఁ గార్యకరణోద్యుక్తుం డయ్యును బ్రమాదంబు నొందిన వాని యర్థంబు నశించు నర్యమాదిద్వాదశాదిత్యులయందు దినక

రుం డె ట్లుత్సాహంబు విడువఁ డట్లరియు మిత్రుండు నరిమిత్రుం డును మిత్రా మిత్రుండు నరిమిత్ర మిత్రుండు నీయేవురు విజిగీషుని మోఁల నుండు రాజులు పార్ష్ణిగ్రాహుండు నాక్రందుండును బార్ష్ణిగ్రాహాసారుండును నాక్రందాసారుండు నీనల్వురు పశ్చాద్భాగంబున నుండు రాజులు విజిగీషుండు దశముండు మధ్యముండును దాసీనుండు నీయిరువురు పార్శ్వవర్తిరాజు లిట్లు గూడిన ద్వాదశరాజాత్మకమండలంబునందు దశముండైన విజిగీషుం డొక్కరుం డుత్సాహంబు ప్రభుశక్తిమూలం బగుటం జేసి దాని విడువండు ॥

(మ) అరుదార న్ఘన మంత్ర గుప్తికవచుం, డత్యంతరాజ్యాంగ భా । స్వరగాత్రుండును బుద్ధిశస్త్రిఁడు లస,చ్చారేక్షణుండు న్స్వ మ । గ్రరసోదంచిత దూతవక్త్రుఁ డగుచు, న్రాజిల్లు నేమేదినీ । వ రుఁ డాతండె సుఖాత్మకుం డధికసం,పల్లాభయుక్తుం డిలన్॥ ౧౮౨॥

(సీ) పొసఁగ శృంగారాది,రసములు మఱియు ని ర్వేదాదిభావంబు,లాదరమున । నెఱిఁగిన సత్కవి, కెలమి సమాసబాహుళ్యాదికము చేత, నొప్పు నొక్క । ప్రౌఢప్రబంధంబె, బహుముఖ్య మనియును బటుసుకుమారప్ర,బంధ మొకటె । నెఱిఁ గేవలం బని, నియమంబు లేక తా వలసినట్లుగఁ జెప్ప, వచ్చినట్లు॥ (గీ) కాలవిదుఁడైన నృపతికి, క్షాత్ర మొండె । మఱియు క్షమ యొండె నాశ్రయిం,పంగ వలయు । ననెడు నియమంబు లేదు కా,లానుగుణ్య । ముగ నుపాదేయములు రెండు, పురుషవర్య॥ ౧౮౩ ॥

(గీ) అతిక్రుతాపరాధుఁ, డయ్యు నంతర్గూఢ । బహువికారుఁ డగుట, మహి నసాధ్యుఁ । డగుచు గదము మాడ్కి, నవసరం బాసన్న । మైనఁ గోపమాను,నం బుజాక్ష॥ ౧౮౪॥

(క) మృదువస్తువ్యవహితమగు । పృథుతేజం బర్థ మనుభ,వించుట కగు దీ । పదహనుఁ డంతర్దశచే । విదితంబుగఁ దైల మనుభ,వించెనొ లేదో॥ ౧౮౫ ॥

(క) వినుసత్కవి శబ్దార్థ

ము । లును బోలె నభిజ్ఞుఁ డెపుడు, లోపల దైవం । బును పౌరుష
మును రెంటిని । ననువందఁగ నాశ్రయించు, నధైర్యవేళ ॥౧౮౬॥
(వ) మహాత్మా శృంగారాదిరససిద్ధి కొఱకు రతిహాసశోకక్రోధో
త్సాహభయజుగుప్సావిస్మయశమ సంజ్ఞికంబులైన స్థాయిభావంబుల
లో నొక్క స్థాయిభావరూపప్రయోజనంబునం దనేకనిర్వేదాదిసం
చారిభావంబు లెట్లు ప్రవర్తించు నట్లు సుస్థిరుండును విజిగీషుండు నై
న యొక్క నాయకుని యర్థంబునం దనేకరాజులు ప్రవర్తింతు రది
యునుం గాక॥ (గీ) పృథివిలోనఁ దన్త్రావాప,విదుఁడు యోగ ।
కలన ననిశంబు మండలాక్రమణ మర్థిఁ । జేయు నట్టి నరేంద్రుని,చే
త రిపులు । ఫణుల క్రియ నిగ్రహింపంగఁ, బడుదు రనఘ ॥ ౧౮౭॥
(గీ) మన్త్రశక్తి బృహన్మూల,మహితభూరి । రాజితోత్సాహనగ
ము క,ద్రపచేయ । పృథుతరప్రభుశక్తిని, బెంపు మీఱ । సతతము
ఫలింపఁ జేయును, జలజనేత్ర॥ ౧౮౮॥ (సీ) అధిప యనల్పత్వ, మ
గుటఁ బ్రధానత్వమున నంశమునకు సొం,పొనర నితర । షడ్జాదికస్వ
ర,సంఘంబు లైవడి విజిగీషుఁడగు నర,విభున కన్య । మధ్య మండల
వర్తి,మనుజేంద్రు లందఱు బొందుగా శేషత్వ, మొంది యుండు । ర
త్యానారభమాణుఁ, డైనను విభునకుఁబరులచే నట్లు సం,పాదితంబు ॥
(గీ) లైన యర్థంబు లన్నియు,ననవరతము । పరఁగ నాకాశమునకు
శ,బ్దంబుఁ బోలె । మిక్కిలి గుణత్వమును బొంది, నిక్కవముగఁ । జా
ల వర్తించు యదుకుల,సార్వభౌమ॥ ౧౮౯॥ (గీ) ఒనర నేకార్థతం
తుసం,స్యూత[illegible] యట్టి యాతవ్యపార్ష్ణిగ్ర,హాదిముఖ్య । మాల
యం దధికద్యుతిఁ [illegible]బు. నాయ । కుండు నాయకమణి లీల, నుండు
నధిప॥ ౧౯౦ ॥ (గీ) శక్త్యపేతుఁ డగుచు, షాడ్గుణ్యసిద్ధర । సా
యనంబు నర్థి, ననుభవించు । నట్టి మనుజవిభుని, యంగంబు లెం
తయు । స్థైర్య మొందు బలయు,తంబు లగుచు॥ ౧౯౧॥ (వ) దే

వా శక్యవిషయంబునందు క్షమావంతులైన యంగవంతులకు శక్తిచేత వ్యాయామంబునందు వృద్ధి యగు శక్త్యతిక్రమణంబున వ్యాయామం బత్యంతహానికిం గారణం బగుం గావునఁ జైద్యాస్కందనం బశ్రేయ స్కరంబై యుండు నేచైద్యుం డుదాత్తుండగుచు నుదాత్తస్వరంబు స్వరితాదిస్వరంబులం బోలె శత్రువుల నేకపదంబునందు నీచులం గావించు నట్టి వాని నవమానింపఁ దగ దదియునుం గాక॥ (గీ) చెలఁగి యేకాకినైన యా, చేదివిభుఁడు । కలన భేత్తవ్యుఁ డని మీరు, దలఁప వలదు । రోగసముదాయమగు క్షయ, రోగ మట్లు । రాజసముదాయమగు వాఁడు, రమ్యచరిత॥ ౧౯౨ ॥ (గీ) పరఁగ నార్జితఫలుఁడు న, పత్యుఁ డఖిల । పరవిదారణుఁడైన యా, బాణుఁడు గుణ । కలితుఁ డగువానిచేఁ గార్ము, కంబుచేతఁ । బోలె సంధానితుం డయ్యెఁ, బురుషవర్య॥ ౧౯౩ ॥ (క) విను చేదిపక్ష్యతభేదము । తనువైనను నీపయి నృ, త ద్వేషుల దు । ర్జనబాణాదులశిఖియై । ఆన సమిధలఁ బోలెఁ బ్రజ్వ, లింపఁగఁ జేయుఁ॥ ౧౯౪ ॥ (గీ) అరయఁగ డుక్షుద్రుఁడైన మ, హాసహాయుఁ । డగుచుఁ గార్యపారంగతుఁ, డై వెలుంగు । శైలతటిని మహాపగా, సహిత యగుచు । నాపగానాథుఁ బొంది న, ట్లనఘచరిత॥ ౧౯౫ ॥ (వ) మఱియుఁ గాలయవనసాల్వరుక్మిప్రభృతిరాజులు తమస్స్వభావు లగుటం జేసి తిమిరంబు రజనీముఖంబునుం బోలెఁ బ్రకృష్టదోషుండగు శిశుపాలు ననుసరించి వత్తురు॥ (గీ) భవదమిత్రు లెవ్వ, రవనిలోఁ దన్మిత్రు । లెవ్వ రట్టి నృపతు, లెల్ల వాని । వేగఁ గూడికొంద్రు, విపరీతులగు వారు । నిన్నుఁ గూడికొంద్రు, నికుం వముగ॥ ౧౯౬ ॥ (ఉ) మీ రిపు డర్థిఁ జేదిప తి, మీఁదికిఁ బోయితి రేని యాజికి । న్వారక ధాత్రిలో నుభయ, పక్షనృపాలురు గూడి కొందు రే । పారఁగ నందున న్బలుచ, నధ్వరవిఘ్నము గల్గుఁగావనఁ । వారయ ధర్మపుత్రునకు, నగ్ర విపత్తుఁడ

వద్యో దెంతయుఁ॥ ౧౯౭ ॥ (సీ) బాంధవుఁడైన యా, పాండవుం
డతిభరక్షమఘనస్కంధుని, సఖుని నిన్ను । బాసట గాఁగొని, బహు
యాగభారంబు నిర్వహించుటకుఁ దా, నేర్పరి యగు । నరయ గం
గాదిమ, హానదు ల్నవతులౌ సెలయేఱులను వార్థిఁ, గలిపి నట్లు । ప
రఁగమహాత్ములు, భజమాను లరులైన ననుకంప వారిఁ జేకొని భరిం
తు॥ (గీ) రధికబలునకు నైన ఘో, రారులందుఁ । దగ బలాత్కార
దండంబు, తడవువలయు । సిద్ధి కగు విమనీకృ తౌ, శేషమిత్ర । స
మితి ఛందానువృత్తి దు, స్సాధ్య మెందు॥ ౧౯౮ ॥ (క) అరివధము
వేల్పు లకుఁ బ్రియ । కర మని తలఁచెదరొ మీరు, క్రతుభోక్తలు ని ।
జరు లటు గావున వారికి । నరివధమున కన్న నిష్ట, మగు మఖ ము
నఘా॥ ౧౯౯ ॥ (గీ) అమృత మనఁగ యాజకులు త్రే, తాగ్నులందు।
విధియుతంబుగ నెయ్యది, వేల్తు రదియె । మందరక్షుబ్ధమథి తాబ్ధి, యం
దుఁ బొడమె । ననుటయది కీర్తిమాత్రంబె, యాదవరేణ్య ॥ ౨౦౦ ॥
(గీ) రమణ నీనందనుని యప, రాధశతము । నటు సహించెద నను
చు మీ, రధికపూజ్య । యగు పితృష్వసతోడ మ్మున్నన్నమాట । త
లఁపు మది తప్పి నడిచినఁ, గలుష మొదవు॥ ౨౦౧ ॥ (సీ) సురవర
వినుత స, త్పూరుషుని బుద్ధియు వ్యాపారమును జి, త్త మనవరతము । మి
క్కిలి నిశితమై, మిగులఁ దేజోవంతమై యభిమానోష్ణమై తనచుఁ ।
వైనను దీక్ష్ణశ, స్త్రాకృతిఁ బరమమర్మభేదిని గాదు ప్ర, స్ఫీత పంచ । వ
దనంబు కైవడిఁ, బరహింసకము గాదు దహనునిమాడ్కి సం, తాపి
గాదు॥ (గీ) వాగ్మి యగు సత్యసంధుని, వచన మేక । రూపమున
నుండుఁ గాని వైపరీత్య మొంద । దీవు పైతృష్వ సేయుపై, నెత్తి
పోవ । వలదు చనితేని దోసంబు, వచ్చు నీకు॥ ౨౦౨ ॥ (వ) దేవా
పట్టపగలింటికి సూర్యుండునుం బోలె స్వయంకృత ప్రసాదుండవగు చై
ద్యుని వధంబు కొఱకు నియతకాలావసానంబు నొందక నీవైనను స

మధురాండవు గావు కృత్యవిదులైన గూఢచారులు తీర్థంబులయందం
తఃపదంబు గావించి మహాశత్రుజలస్థలంబు నెఱుంగుదురు గాక మఱి
యు ననుత్సూత్రపదన్యాసయు సువృత్తియు సన్నిబంధనయు నయ్యు
రాజవృత్తి యపస్పశమై శబ్దవిద్య కరణి శోభింపదు చారప్రేషణం
బావశ్యకంబు తద్రహితుండైన మహీపతి యంధపాయుం డగు నది
యునుం గాక॥ (సీ) అజ్ఞాతనిజమర్మ, లహితమర్మజ్ఞు లుభయవే
తనులునభివ్యక్తభూరి । శాసనులగు నట్టి, చారులచే శత్రుసామవా
ద్యుకు లట్లు, సంతతంబు । పలుమఱుదూషింపఁ, బడి భేద్యు లగుదురు
పాయకోవిదులైన, ప్రణిధు లరిగి । యేకార్థులైన మహీశుల నెల్ల
నింద్రప్రస్థమున కధ్వరంబుఁ జూడ॥ (గీ) వరుసఁ బయనంబు సేయించు
వారు గాఁగ । నటు నియోగించి పంపుమ, ట్ల... నంచె । బంధుమ
ఖదర్శనంబును, వైరివధము । పొసఁగ రెండును సిద్ధించుఁ, బుణ్యచ
రిత ॥ ౨౦౩ ॥ (చ) నెనరున ధర్మనందనుఁడు, నీపయి మిక్కిలి భ
క్తి సేయుఁద । క్కిన రిపురాజులందఱును, కేవలమత్సరు లౌటవానిఁ
గ । న్గొని మదినోర్వఁ జాలక యకుంఠితవైర మొనర్తు రందునన్ ।
మునుకొని వారికిన్మనక, మోఘమహాకలహంబు గల్గెడిన్॥ ౨౦౪॥ (చ)
వదలక సంతతంబు శిశుపాలునిఁ గూడివసించి యున్న భూ । మిపయి
తులం దభిజ్ఞులగు, మేటినరేంద్రులు గొంద ఱచ్చటన్ । జెదరి ప్రియంబు
తోమనలఁ, జేరఁగఁ జయ్యన నేగు దెంతు రిం । పొదవఁగఁ గాకమధ్య
మున, నుండి పికంబులు వోలె మాధవా ॥ ౨౦౫ ॥ (చ) జలరుహ
లోచనా సహజ, చాపలదోషసముద్ధతంబు ని । స్తులమదయుక్తముం
జలిత, దుర్లభపక్షపరిగ్రహంబునై । తలకొని నీదు శత్రుసమ, వాయ
ము తావకభూరివిక్రమ। జ్వలనమునం దుదగ్రశల, భత్వము నొందెడుఁ
గాక కేశవా॥ ౨౦౬ ॥ (వ) అని యి ట్లుద్ధవుండు వలికిన వివేచి
తార్థంబును ననుగతనయమార్గంబును దుర్ణయాగర్ళంబును జనితస

మ్మోదంబును సమున్నతవక్షస్స్థలనియతనిషణ్ణలక్ష్మీశ్రుతంబు నగు తదీ
యవాక్యం బాలకించి కృష్ణుండు శీఘ్రంబున నాసనంబు డిగ్గి॥ (మ)
అతుల శ్రీదదిగధ్వము న్విడిచి య,య్యాగస్త్యదిగ్భాగముం । జతుర
త్వంబునం జేరం బూనిన సరో,జస్వామి చందంబునన్ । గతయా
ద్ధాభినివేశ సౌమ్యుం డగుచున్, గంజాతపత్రాక్షుం డా । తతభంగిన్మ
ది నిశ్చయించె వెస నిం,ద్రప్రస్థయానం బొగిన్॥ ౨౦౭ ॥ (ఉ)
సర్వజగత్ప్రపూజ్యుఁడగు, సారసనేత్రుని మౌళిపై బృహ । త్పార్వణ
చంద్రతుల్యమయి,భాసిలు ఛత్రము పొల్చె నందున । న్సర్వ జగత్పవి
త్రకర,సంభృత పాదముల న్స్పృశింపఁగా । సర్వజగత్ప్రకాశుఁడగు,
సారసమిత్రుఁడు చాలఁ జెంతయున్ ॥ ౨౦౮ ॥ (చ) అరయ మృ
ణాలసూత్రసదృ,శోచ్ఛలత్పృథు చామరద్వయాం । తరగతుఁడై
మహేంద్రమణి, ధాముఁడు చారు సమస్త సద్గుణో । త్తరుఁ డగు
యాదవేంద్రుఁ డభి,తః పరిపాతుకసిద్ధసింధువా । శరధి యభూ
త పూర్వ విల,సత్పృథు కాంతి వహించె నత్తఱిన్ ॥ ౨౦౯ ॥
(మ) అతుల శ్రీయదువర్య మౌళిగత నా,నానఘ భాస్వన్మణీ।
వితతానూనవిచిత్రదీధితులచే,విఖ్యాతనానావిధాం । చితధాతుచ్ఛ
రితాశ్మరశ్మియగుచుం, జెల్వొందు రంజత్కరో । ద్ధృతగోవర్ధనప
ర్వతం బనుకృతం,బయ్యె న్సమగ్రంబుగన్ ॥ ౨౧౦ ॥ (మ) విలస
త్కాంచన కుండలాగ్రఘటిత,స్ఫీతోరు గారుత్మతో । పలచంచత్క
మనీయదీధితులచేఁ, బద్మావరుం డాతతో । జ్జ్వలబాల్యోచితనీలకంథ
రదల,ద్బర్హావచూడాంచితా । కలన న్దాల్చిన భంగి నొప్పెసఁగె
వే,డ్కన్ బౌరు లీక్షింపఁగన్॥ ౨౧౧ ॥ (మ) అలర న్మందర కూట
కోటినికర,వ్యాఘట్టనోత్తేజనా । కలితస్ఫీత విశాల నిర్మలమణీ, కాం
డోరు కాంతిచ్ఛటో । జ్జ్వలరంజత్కనకాంగదంబులు జగ,ద్వంద్యు న్ర
మావల్లభున్ । జలజాతాక్షు నలంకరించె జనము, ల్సంతోషముం

జెందఁగన్॥ ౨౧౨ ॥ (మ) కమలాక్షుండు నిసర్గరక్తవలయాగ్ర
స్ఫూర్తమాణిక్యర । త్నమరీచిచ్ఛురితంబు లౌట నను వొంద న్నోఁటి
కిన్ దైత్యవ । ర్యమహోరస్స్థలభేదనోత్థపటురక్తార్ద్రంబులై యు
న్న చం । దమున న్బొల్చు లసన్నఖాగ్రముల చేతం జూడ నొప్పు
న్నహిన్॥ ౨౧౩ ॥ (మ) అతులోదగ్రతమాలనీలము సమగ్రాము
క్తముక్తావళీ । లతమై యొప్పు మురారివక్షము విశాలస్ఫూర్తిచే
మింట నం । చితగీర్వాణనదీప్రవాహయుగముం జెల్వొంద వేఱొ
నా । యతలీలం బ్రవహించె నేని సరి సేయ న్వచ్చు నమ్మింటి
తోన్॥ ౧౨౪ ॥ (మ) అనిశం బేమణియందు బింబగతబాహ్యస్థప్ర
పంచంబు త । ద్ఘనదేహంబున నిర్మలత్వమున సాక్షాద్భూతకుక్షిస్థ
లో । కనికాయంబనఁ జూడ నయ్యెను దదుగ్రక్షీరధిక్షీరసా । ర
నితాంతద్యుతిదీపితాశమణిసారం బొప్పె వక్షంబునన్ ॥ ౨౧౫ ॥
(మ) అకలంకాప్రపదీనచారుకటిసూత్రాలంబిదంతావళీ । ముక
శుక్త్యుద్భవమౌక్తికావళి తదంగుష్ఠాగ్రనిష్ఠ్యూతభ । వ్యకరోర్ధ్వప్ర
సృతోన్నతాచ్ఛతరగీర్వాణాపగాసంతతో । దకసంపాతము కైవ
డిం జెలఁగె న్సద్యత్కాంతి శోభిల్లఁగన్ ॥ ౨౧౬ ॥ (ఉ) చారుత
రేంద్రనీలమణిసన్నిభవర్ణతనుండు శౌరి క । ర్బూరపిశంగవాసుఁ డ
గుచుం బరికింపఁగ నయ్యె వాయు సం । చారవిసృత్వరాంబురుహ
సాంద్రవిశాలరజోవిచిత్రదు । ర్వారకళిందజాసలిలభారము చాడ్పు
న నద్భుతంబుగన్॥ ౨౧౭ ॥ (చ) పరఁగఁ బ్రసాధితుండయిన ప
ద్మదళాక్షున కన్యలక్ష్మి భా । సురగతి నయ్యె నన్న యది చూడఁగ
యుక్త మనన్యకాంత మై । యరుదుగ నిత్యలక్ష్మి హృదయంబున ని
ల్చెన శేషకాంత మై । సరసత మేన నంతటఁ బ్రసాధనలక్ష్మి వసిం
చెఁ గావునన్॥ ౨౧౮ ॥ (గీ) ఘనకవాటవిశాలవక్షస్థరముఁడు ।

హరికి సమ్మోదితాశేష,నరయు సర్వ । గాత్రసంగిని యగుట వి,చి
త్రభంగి । నయ్యలంకారరమ చాల, నధిక యయ్యె॥ ౨౧౯ ॥ (గీ)
క్రమ్రిత్రరభూషణత్వభృత్క-నకకశిపు । ప్రాణహారిలసన్నఖ, వ్రణప్రి
కాశ । కఠినతాగుణవక్షో,జకలితలైన । వెలఁదు లయ్యాదవేంద్రు
నే,వించి రపుడు॥ ౨౨౦ ॥ (గీ) పరఁగ నత్యున్నతత్వంబు, వలన
మీఁది । కొనర నాకృష్టమైన యు,ట్లున్న యువతి । మహితకుచభా
రమునఁ బీడ్య,మాన మగుచు । నతికృశంబైన నడుము న,మ్రితవహిం
చె॥ ౨౨౧ ॥ (శా) ఏయే కామిని వంకఁ గన్గొనియె శ్రీ,కృష్ణుండు
సంప్రీతితో । నాయాకామిని మోము వాంచె ఘనల,జ్జాలోలదృక్ప
ద్మయై । యేయే కాంతల వంకఁ జూడఁడవు డా,హేలావతు ల్సం
భృతా । సూయ న్వేఁ బ్రహరించి రయ్యదుపతి, న్సంభత్క-టాక్షం
బులన్ ॥ ౨౨౨ ॥ (మ) అతసీసూన సమానకాంతియగు కం,సా
రాతి రమ్యైకహ । స్తతలం బొప్పెఁ బరిభ్రమత్క-రణసం,చారోరు
చక్రంబుచే । నతులప్రస్ఫురితభ్రమత్పృథుతరై, కావర్తమా యా
మునా । యతతోయౌఘము మాడ్క- యాచకజనో,ద్యత్క-ల్ప భూ
జాతమై ॥ ౨౨౩ ॥ (చ) విమతనృపాలవిగ్రహవి,ఛేదనదక్ష మనం
తసత్వము । న్సముదితతేజము న్సతత, సన్నిహితంబు నమోఘమైన
యు । త్తమగద మూర్తమైన సము, దంచితశక్తియుఁ బోలె శౌరి
చి। త్తమునకు సమ్మదం బెసఁగఁ, దప్పక వేఁ బొడసూపె న త్తఱిన్॥
౨౨౪ ॥ (సీ) తలఁప ననన్యసా,ధారణత్వంబును బొందిన దయ్యు
నే,నందకంబు । గజహయరథముల, గతి నసాధారణస్వత్వంబుచేత
నే,చక్రపాణి । సంబంధిగా దది,సతతంబు పగతురకు ద్వేగకారియై,
యుంటఁ జేసి । చంద్రుని కైవడిఁ,జర్చింప శౌరికే యన్వర్థ నామమై,
యలరె నపుడు॥ (గీ) హితవిబుద్ధమంద్రాంబుద,హృద్యనాద । మచ్యు

తార్ణ్య వాభ్యర్ణచ,రైకహంస । మలసవాతప్రపూరణో,ద్యన్నినాద ।
ఘారియగు పాంచజన్యాఖ్య,దరము దోఁచె॥ ౨౨౫ ॥ (గీ) అరయ
నన్యునిచేత నొ,కప్పుడైన । నతనిఁ బొందక క్రియయందు, శ్రుతి
సమీప । కలితగుణమై విధేయమై, యలరునట్టి । శార్ఙ్గకము స
మీపగత మయ్యె, సఖుని కరణి ॥ ౨౨౬ ॥ (వ) ఇట్లు సర్వా
లంకార శోభితుండును సర్వాయుధపరిష్కృతుండును నై ॥ (ఉ)
ఆదర మొప్పఁ గృష్ణుఁడు ర, యంబున సంతత మిష్టసిద్ధిసం । పా
దికము న్మనోజ్ఞము స, మస్త దిగప్రతిషిద్ధమార్గమై । భూధరలీలనొ
ప్పెసఁగు, పుష్యరథం బవలీల నెక్కె నా । హ్లాద మెలర్పఁ బుష్య
రథుఁ,డైన శశాంకు క్రియ న్వెలుంగుచున్॥ ౨౨౭ ॥ (చ) హరిర
థకేతనాగ్రఘటి,తాంబరధాముఁడు పన్నగారి భా । స్వరతరరత్న
సంఘటిత,చారుమహీప్రతిబింబితాంగుఁడై । తిరముగ నాశుగాశన
త,తి న్వెలుపింప రసాతలం బవా । ర్యరయమునం జొరం దలఁచి,
నట్లు గనుంగొనన య్యె నయ్యెడన్ ॥ ౨౨౮ ॥ (చ) హరి యిటు
సంభ్రమంబునఁ బ్ర,యాణము సేయు తఱి న్మహామహీ । ధరవిలస
ద్గుహాదళన,దక్షబృహత్పటహస్వనంబు ల । బ్బిరముగ వారిరాశిజ
ల,పూరము లన్యజలంబులం బలెం । బరువడి నన్యశబ్దముల, బాగు
గ మ్రింగి చెలంగె నంతయున్॥ ౨౨౯ ॥ (వ) మఱియుఁ గుక్షిని
క్షిప్తాఖిలలోకుండైన వాసుదేవుఁ డేభాగంబునకుం జనిమె నాభాగం
బున ధరణీధరుండైన శేషుండు మహాభారకుక్షిభూతశిరస్సహస్రసహా
యకర్మత్వరమాణానుజంబులు గలుగు నట్లుగాఁ బ్రవర్తించెఁ బదంపడి
యత్యున్నతద్వార చారుసంగ భంగసాధ్వసావనమ్రీకృతకేతనంబులై
న యదుసైన్యంబులు నీతిమంతుండైన మహీపతిని సామాద్యుపాయ
ప్రయోగఫలంబులైన హిరణ్యభూమిత్రిలాభంబులుం బోలె నో

మాన్వయుండైన కృష్ణుని వెనుకొని యరిగె నప్పుడు॥ (గీ) నీలలోహితగజదాన,నీరమిళిత । బహిఃబహుఃచూణఃద్యుతి,ఘాకృవర్ణ । మహీపరాగంబు లానేమి,మగ్నరథపి । తానముల చేతఁ బిండీకృ,తంబు లయ్యె॥ ౨౨౦ ॥ (గీ) పాదహతమయ్యెఁ గనకభూ,పాంసుతతి మ । హాజనశిరంబులను దాఁటు, దయ్యె మఱియు । నేపు మీఱ నొద్ధత్యంబుఁ, జూప దయ్యె । గరిమ కనుయూప మగు నట్లు, గాఁజలించె॥ ౨౩౧ ॥ (సీ) హయములుభూరివ,ల్గాకషఃణంబుల నధికయత్నంబున, నపుడు సాది । లోకంబుచేత ని,రుధ్యమానము లయ్యె సారెసారెకు నగ్ర,చరణములను । బరువడి నెత్తుచుఁ, దెరు వాఁగి మెల్లనఁ జనుచున్న గురుమ,త్త,సామజముల । దాఁటి పోవఁగ,నిచ్చఁ దలఁచిన కైవడి నతివేగమున నిల్వ,కరుగుచుండె॥ (గీ) నధికయత్నని రుద్ధాశ్వ,మైన తురగి । గణముచేఁ జూడఁ బడుచు మా,గఃంబునందుఁ । బాంసుసంక్రీడఁ గావించు, బాలకులను । గొనిచనిరి వేగ నింఢ్లకు,జనను లపుడు॥ ౨౩౨॥ (గీ) కృష్ణు నకలంకచిత్తు వీ,క్షించు వేడ్కఁ। బురజనులు వీధివీధికేఁ, బఱచి రపుడు । సారెకటు సంస్తవం బగు, జనము నైనఁ । గోరి సాంద్రతరప్రీతిఁ, గ్రొత్త సేయు॥ ౨౩౩॥ (చ) పరఁగ నభిజ్ఞుఁడైన ముర,వైరి పురీవరదత్తనేత్రుఁడై । వరుస నిరంతరోగ్రయదు,వాహినిచేఁ గడు సంకటస్థితిః । బరఁగెడు రాజమాగఃమున, బాగుగ నేగెడు తచ్ఛతాంగసుం । దరతరమందమందగమ,నంబు నెఱుంగక యుండె నత్తఱిః ॥ ౨౩౪ ॥ (చ) జలనిధిమధ్యదేశమునఁ, జారుసువణఃవిశాలసాలశో । భల నకలాశలం గపిశ,వణఃయుతంబులుగా నొనర్చుచు । న్పొలుపుగ నప్పురం బలరెఁ, బుష్కరభేద మొనచిః మీఁది కు । జ్వలగతి నిగఃమించిన ల,సద్బడబానలహేతి కైవడిః॥ ౨౩౫॥ (చ) అరుదుగ భూమిభృద్వరస,హస్రికృతాస్ప

దమై పయోధిపు । ష్కరపరివీతమూర్తియయి, క్రమతరద్యుతిఁ బో
ల్చు నమ్మహా । పురమును శౌరికి న్ముదము, పుట్టఁగఁ బద్మభవుండు
నేర్పుతో । నరయఁ ధరిత్రి కట్లు ప్రతి,యాతనగా రచియించె వేడు
కన్॥ ౨౩౬ ॥ (గీ) అరయఁ ద్వష్టృ నిరంతరా,భ్యాసలబ్ధ । శిల్ప
విద్యాసముత్కర్ష,సీమ మైన । యప్పురము దర్పణాచ్ఛతో,యధిజలం
బు । లందు స్వచ్ఛాయ గతిఁ జూడ, నయ్యె నపుడు॥ ౨౩౭ ॥ (గీ)
శరధిపిత భంగి వరుఁడైన, శౌరికొఱకు । నభినవప్రతిపాదిత,మైన
యంక । గతపురేందిర నలసదుప, కంఠమందుఁ । జారుతరరత్న
మాలిక, ల్పొంఘటించె॥ ౨౩౮ ॥ (మ) చలదుత్తుంగపయోధిభంగ
చయచం,చత్పాండుశంఖచ్ఛటా । కులమై తత్పురి హేమరత్నవిల
సత్కుడ్యాభ్రభిత్తాల ము । జ్జ్వలపర్యంతచరోడుచక్ర మగుచున్,
భాసిల్లు బర్హిర్ముఖా । చలవప్రంబు క్రియం జెలంగె నిజరు,క్సందీపి
తాశాంతమై॥ ౨౩౯ ॥ (మ) పొలుపొంద న్నగరీమహాపణములం,
బుంజీకృతానంతని । శ్చలశోభాయుతరత్నజాలములఁ జం,చద్దీప్తితో
నిత్యము । న్గలయ న్వారి పథాగతాంబువుల నా,కర్షించి వారాశి
దా । నలు వొప్ప న్భవి నాఁటఁగోలెఁ బడసె, న్రత్నాకరఖ్యాతి
యున్॥ ౨౪౦ ॥ (గీ) సలిలవిస్రావిఫేనసం,ఛన్నకాంతి । నవ్య
రత్నంబులఁ బయోధి,నాథుఁ డాత । పమునఁ దడి యార్చుటకుఁ బో
లెఁ, బ్రత్యహంబు । తల్పములయందు భంగహ,స్తముల నెఱపె ॥
౨౪౧ ॥ (మ) అనిశంబు న్జలరాశి భంగి నిచయం, బత్యున్నతత్వం
బుచేఁ । బనిగాఁ దత్పురిభూరిసాలము జయిం, పన్ దవ్వులం బుట్టి
బ । ల్కినుకన్ డాయఁగ వచ్చి తత్క్షణమె మో,ఘీభూతవాంఛార్థ
మై । ఘనలజ్జన్ దరి డాఁకి లీన మగు దీ,క్షాసిద్ధులే గర్వితుల్॥౨౪౨॥
(మ) అనిశంబు న్నగరీప్రవేశజనిత,వ్యాసక్తిచేఁ బోలెఁ జ । య్యన

మేఘం బరుదెంచి తద్వరణకు,డ్యాద్ధత్యసంరుద్ధమై । ఘనగర్జారవంబు సల్పుచుఁ గడం,క న్బారివర్షచ్ఛలం । బున శోకాశ్రులు నించుచుక్ బలుచుఁ ద,త్పార్శ్వాహ్య దేశంబునక్ ॥ ౫౪౩ ॥ (చ) అలయక తత్పురాంగనల, యాకృతులుం దమయాకృతు ల్సము । జ్జ్వలగతి నొక్కటై యునికి, చాల సహింప కొకింత భేదముం । గలుగఁగఁ జేయు మంచుఁ గడఁ,కక్ దను వేఁడిన ధాత సత్కృపక్ । గలుగఁగఁ జేసెఁ దన్నగరి, కాంతల కట్లు నిమేషచిహ్నముల్॥౫౪౪॥ (గీ) నిర్మలైందవకరజాల,నిహ్నుతాభ్రి । సంస్పృశత్స్ఫాటికోపల,సౌధపఙ్క్తి । లెక్కె నిశలందు నవ్వీటి, యింతు లొప్పి । రభ్రిగతనిర్జరస్త్రీల, యంద మొంది॥ ౫౪౫ ॥ (ఉ) ఆతతచంద్రకాంతమణి,హర్మ్యతలంబుల రాత్రివేళ వి । ఖ్యాతబృహత్పయఃపథని,కాయము లెంతయు సంతతం బధః । పాతిలసన్మహాంబుధర,వర్గము లయ్యును వారిపూరముక్ । స్ఫీతరుచి న్వహించు నల, వేసవి యందును జిత్రవైఖరిక్॥ ౫౪౬ ॥ (చ) పురసతు లాత్మసద్మములఁ, బొల్పలరఁ న్రతివేళ సిగ్గున । న్బరువడి దీపము ల్మలిపి, భవ్య గవాక్షపథాగతోజ్జ్వల । న్నిరుపమవాలవాయజమ,ణీమయభిత్తిగతాతు నేత్రభీ । కరహరిణాంకదీధితులఁ, గన్గొని భీతి వహించి రెంతయుక్ ॥ ౫౪౭ ॥ (చ) అలరు పురాధిరాజమును, నంచితభూరిమృదుత్వసంపద । ల్గలుగుటఁ జేసి చిత్తరువుఁవ్రాయ సమర్థులు గాక మోగ్రిల రా । జిలు బహునిర్మలత్వమునఁ, జిత్రకరు ల్ప్రతిబింబితాంగులై । కలయ సజీవచిత్రములు,గా నొనరించిరి రత్నభిత్తులక్ ॥ ౫౪౮ ॥ (మ) చతురత్వంబునఁ దత్పురాంగనలు చం,చత్ప్రీతితో రాత్రులం । దతులప్రస్ఫురదోషధీశకరజా,లాపహ్నుతస్ఫాటికో । న్నతసౌధాగ్రము లెక్కి మిక్కిలి వియ,న్మధ్యస్థలో దేవతా । సతులుం బోలె వెలుంగుచుందురు త

సు, చ్ఛాయ ల్విసాళింపఁగన్ ॥ ౫౯ ॥ (చ) అనుపమలీల నప్పురము, నం
దు నిశల్విలసన్నిశాకరా । శ్మనికరబద్ధభూములగు, సౌధములందుఁ బ్ర
ణాళిక ల్విసూ । తనరుచిఁ బొల్చి సంతత మ,ధఃకృతవారిద మండలం
బు ల । య్యెను నవవారిధారల స,ముత్సుకత న్వహియించు నెప్పు
డున్ ॥ ౬౦ ॥ (మ) సతతంబు న్శశికాంతనిర్మిత గృహా, స్తంభంబు
లందు న్రిహిన్ । బ్రతిబింబించుటచే సవర్ణ లగుచు, న్భాసిల్లు తత్పట్టి
ణ । స్థితచంద్రాస్యల గండభాగములు చ,ర్చింపన్ స్మరా పాండు
రో । న్నతిసంలక్ష్యములై కనె న్మణిమయా, దర్శోప మానద్యుతిన్ ॥
౬౧ ॥ (చ) నలువుగ వైభవాధరిత, నాకపురంబగు నప్పురంబునన్ ।
లలితశుకాంగనీలమణి,రత్నవినిర్మితసద్మ దేహళీ । విలసిత రత్నజాల
పరి,విద్ధలసత్ప్రఘణంబులం దొగిం । జెలువుగ ముగ్ధకామినులు, సే
యరు గోమయగోముఖంబులన్ ॥ ౬౨ ॥ (మ) అణిమాద్యష్ట మహా
విభూతిసహితం, బై యొప్పు నవ్వీటిలో । గణనాతీతమహాగృహం
బులు సమ,గ్రవ్యాప్తగోపానసీ । ఘనకాలస్థితలంబమానశిఖి పింఛశ్రే
ణిచేతన్నరి । న్మణిసచ్ఛాయతృణోరుసీవ్రములచే,తం బోలె నొప్పె న్రి
హిన్ ॥ ౬౩ ॥ (చ) లలితబృహత్తులంబు లత్తు,లంబులు చారువితాన
శోభితం । బులు నవితానముల్బృహదుస,మూహ్యవిచిత్రములున్నచిత్రము
ల్గలయ విశాలము ల్విమల,కాంతిసమంచిత భూరిశాలము । ల్గలనిధిరా
ట్పుతాభినవ,సద్మము లప్పురి రాజసద్మముల్ ॥ ౬౪ ॥ (ఉ) శ్రీలఁ జెలం
గు వీటిగృహ,సీమలయందుఁ గపోతపాళులన్ । జాలుగ నించి నట్టి వి
ల,సద్బృహుకృత్రిమపత్రిపఙ్క్తులం । బోలఁగఁ జూచి తద్గ్రసన,బుద్ధిఁ
జలింపక పొంచి యున్న మా । ర్జాలములన్ జనంబులు ద,లంచిరి కృ
త్రిమమంచు నెమ్మదిన్ ॥ ౬౫ ॥ (గీ) అవనిగత లయ్యుఁ బురసతు,
లానవాథ । విందములచేత నేశశిఁ, గ్రిందుపఱచి । రహహ సమతీ

తఖపథంబు,లైన సౌధ । శృంగములను వ్యర్థంబుగ, నెక్క నేల ॥ ౨౫౬ ॥ (గీ) కాంతుతో రమ్యలని పతా, కలను బొంది । ప్రియ మునవివిక్తలని రక్తి,వృద్ధిఁ జేసి । విలసితనమద్వళీకలై, యలరు వ లభు । లాశ్రయించిరి సవధూకులైన, యువులు ॥ ౨౫౭ ॥ (గీ) పరఁగ నప్రతియత్నపూ,ర్వకసుగంధి । తను భరించిన సతుల వ,క్త్ర ములు మధువు । ప్రియజనప్రీతి కొఱకుఁ బ్రా,ప్తించె వాస । నా. ర్పణపరస్పరవ్యతి,హార మచట॥ ౨౫౮ ॥ (చ) అరుదుగ నప్పురీగృ హము,లందు విశాలవిహారవేదికాం । తరగతమత్తవారణవి, టంకకళా లాయశుకాదిపక్షులుం । దఱుచుగఁ గామినీరతిక్రి,తస్వనము ల్దగ నాలకించి బం । ధురతరశిష్యవృత్తిని మ,నోహరలీల వహించె నెం తయుఁ॥ ౨౫౯ ॥ (గీ) చాల విహితంబు లయ్యు స్ప,ష్టంబులైన। యువతి కుచమండలములందు, ధవళితాంబ । రములు నామంబు వ లన న,ర్థంబువలన । నవని నాకాశసామ్య[illegible]ధిగమించె॥ ౨౬౦ ॥ (గీ) అరయ నత్యాయతము లజి,హ్మము లుపంక । ములు నసంత్య క్తభూరి సీ,మలు వినీత । సరణులు సురూప లయ్యుఁ బ్ర,స్ఖలనరహి త । జనముచే నీతములు గావు, సతత మచట॥ ౨౬౧ ॥ (సీ) అ ను వంద నప్పురం,బున నితరేతరస్పర్ధిపరార్థ్యరూ,పలగు సతులఁ । జెలువొప్ప సృజియించి, శ్రీనిర్మితప్రాప్తవజ్రకీటకృతైక, వర్ణవాచ్య । నిబిడమలంబును,నేర్పు మీఱఁగఁ బెద్దగాలంబునకుధాత,గడిగికొని యెఁ దలపోయనెద్ది యం,తఃకరణంబుచే ననుదినం బభ్యస్త,మయ్యె దానిఁ ॥ (గీ) గాంతు దీఱంగఁ గల్పవృ,క్షము లొసంగు । వరుస నవ్వీట వసి యించు, వారి వైభ । వంబు లవిమానసాగోచ,రంబు లనఁగ । ల లితగతి వాక్కులకుఁ జెప్ప,నలవి యగునె॥ ౨౬౨ ॥ (చ) సకలక ళాధురంధరుఁడు, సౌధవళక్షనిజప్రభాచ్ఛటా । వికసితదిఙ్ముఖుండు

నతి, విశ్రుతకీర్తియు రోహిణీకుమా । రకుఁడగు రాముఁ డాపురవ, రంబునఁ బాయఁ దలంపఁడాగతిఁ । బ్రకటముగాఁగఁ దాను విడు, వం దలపోయఁడు రోహిణీశుఁడుఁ॥ ౨౬౩ ॥ (గీ) బాణర్ణనిర్జి తేశుఁడై, పరఁగు చక్ర । పాణికి సుతత్వ మొందుట, వలన దేహ । ధారినై చైత్రశరములు, దాల్చి భీతి । వదలి మన్మథుఁ డప్పురిఁ, బాయ కుండు॥ ౨౬౪ ॥ (గీ) శివమరుత్సేవ్యుఁడగు హరి, చేనిషేవ్య । మాణమై దీప్తమణిజాల, మహితమైన । జలధిలో నుండి సురశైల, సంస్థితామ । రావతి నసూయఁ బిల్చు నా, రాజధాని ॥ ౨౬౫ ॥ (గీ) కలితమృద్వంజనశ్యామ, కాంతియును సు । వృత్తుఁడు త్రిలోక తిలకమా, విధుఁడు తిలక । మట్లు యహాతవర్ణద్యుతి, యైన పురికిఁ। జెలువకును బోలె రుచి వి, శేషింపఁ జేసె॥ ౨౬౬॥ (వ) ఇట్లనంతవైభవాభిరామమైన యమ్మహారాజధాని నవలోకింపుచు నఖండ తేజోమండలమండితుండైన పుండరీకలోచనుండు వజ్రప్రభోద్భాసిసురాయుధలక్ష్మియగు దేవసేనాయుం బోలెఁ బరులచేత దుర్ధర్షమైనప్రతోళి నాశ్రయించి పూర్వాభిముఖంబుగా మెల్లనం జనియె నప్పుడు॥ (గీ) పరఁగ హరిదేహమున నుండి, ప్రజలు వోలె। శివుని శిరమున నుండి యం, బువులు వోలె । ధాతముఖమున నుండి వే, దములు వోలె । నప్పురంబున నుండి సైన్యములు వెడలె॥ ౨౬౭ ॥ (సీ) అన్యోన్యచారుము, ఖాగ్రసంగస్ఖలద్ఘనఖలీనంబులు, గలుగునట్లు । శిష్యద్విలోలాశ్వ, శేఖరంబులచేత సంపీడితాన్యోన్య, జాను లగుచు । వరుసగాఁ బెక్కుండ్రు, వాజీంద్రవారకుల్హారి వెన్కఁ బ్రీతితో, నరిగి రపుడు । తముముచేఁ బోలెఁ ద, త్పథము జనంబుచే నత్యంత సంకటం, బగుటవలన॥ (గీ) మిగుల దూరంబు సంత్యక్త, మగుచు నుండఁ । జెలఁగి మత్తద్విపంబుల, చేత భూరి । దీపములచేతఁ బోలె ను, ద్దీప్తభంగి । నంచి

తముగ నసంబాధ,మై వెలింగె॥ ౨౬౮ ॥ (మ) అతివేగంబున నేగు ఘోరిరథముల్, యత్నంబుతోఁ జోదకా । యతరశ్మి వ్రజభుగ్నసుం దరగళా, గాసక్త యుగ్యాశ్రిమో । ద్యతవాహంబులచేత హ స్తినఖసీ,మాగ్రంబుపై నుండి స । మ్మతి నానీతము లయ్యె మెల్లన నసం,బాధంబుగా ధాత్రికిన్॥ ౨౬౯ ॥ (గీ) అతిబలోర్ములచే వ ల,యములచేతఁ । బోలె నతిహీయమాన స,ముద్యతప్ర । తోళిభుజ యాటఁ బురికి వి,భుండు పురము । వెడల ద్వారవతీత్వ మ,ప్రియత నొందె॥ ౨౭౦॥ (గీ) వనధిపరతీరమున హరి,ద్వర్ణపత్ర । రాసులుత్క లికాసహ,స్రప్రతిమ । మాలిలోత్కలనిరుపమ, శైవలాభ । విపి నపఙ్క్తులఁ గాంచె న,వ్విశ్వవిభుఁడు॥ ౨౭౧॥ (చ) జలధితటాధివాస ములు,శ్యామలకోమల కాంతియుక్తము । ల్లలితరమావిలాసములు, ర మ్యలతావనితాయుతంబు లౌ । విలసితభూరుహంబులను,వేడుక మీ ఱఁగ వేలయందు సొం । పలరఁగఁ జూచె నవ్విభుఁడ, నంతనిజా కృతులం బలె నసిహిన్॥ ౨౭౨ ॥ (సీ) ఆశ్లిష్టభూతలుం, డాక్రం దితుండును ఫేనాయమానుండు, పృథువిలోల । ఘనభుజాకార భీ, కరతరంగుండునై వీఁటిఁడి క్రియ నున్న, వారిరాశి । నత్యంతతృష్ణచే, నబ్ధిపానముఁ జేసి యభివృద్ధి నొందిన, యాత్మదేహ । మందతిరిచ్యమా, నాంచితశుక్తేందు రుచులను మౌక్తిక,ప్రచయములను ॥ (గీ) ఘనము లేయంబువులచేత, గర్జ లెసఁగ । మించి ధర యెల్ల నిండ వ,ర్షించె నట్టి । సలిలముల సాగరైకదే,శంబునందుఁ । ద్రావు మేఘంబులను జూచె, దనుజవైరి ॥ ౨౭౩ ॥ (వ) మఱియు నమ్ముకుం దుండు మునీంద్రులచేత వేదంబువలన నర్థంబు సంగ్రహించి రచింపం బడి వేదంబునే యనుసరించిన మన్వాదిస్మృతులం బోలె మేఘంబుల చేత సముద్రంబువలన జలంబు సంగ్రహించి రచింపంబడె సముద్రంబు నే యనుసరించి ప్రవర్తింపుచున్న నదులను దిగంతరానీతనానాద్ర

వ్యంబుల విక్రయించి మూల్యంబున కంటె ద్విగుణాధికంబైన యుత్త
మలాభంబు నొంది తత్రత్యసారవత్పణ్యద్రవ్యంబు నోడలయందు వ
హించిన సముద్రద్వీపవాసిసాంయాత్రికుల విలోకించె మఱియును॥ (గీ)
జలధిలో నుండి పైకి రాఁ, దలఁచి ఫణులు । గరుడకేతుధ్వజంబుల, క
రణి భూరి । నిశ్వసితవాతములచేత, నీరరాశి । సలిలముల మీఁది
కెగయంగఁ, జల్లె నపుడు॥ ౨౭౪ ॥ (సీ) ఉత్సంగశయ్యాశ, యుం
డు యుగాంతబంధుఁడు సమాగతుఁడైన, తోయజాతు । వీక్షించి
గురుతర, ప్రీతిప్రసారితాయతభంగహస్తుఁడై, యంబురాశి । తగ నె
దుర్కొనిన చం, దంబునఁ గన నయ్యె నత్తఱి నుత్సంగి, తాంబుకణుఁ
డు । బంధురైలావనా, స్ఫాలనసంలబ్ధగంధుండునై గంధి, గంధవహుఁ
డు॥ (గీ) వారినిధి వేల యందు దు, ర్వారభంగి । సకలసైన్యసమే
తుఁడై, సంభ్రమమునఁ । బోవు మురవైరి నెమ్మేనఁ, బొడమినట్టి।
చెమట లాఱ్చెను సైన్యంబు, ప్రమద మొంద॥ ౨౭౫ ॥ (మ) అతు
లప్రౌఢమురారి సైనికులు సాం, పార న్మహోత్తాలవా । సితతాళీ
వనసంప్రవృత్తవిచల, చ్ఛీతానిలప్రేరణా । ద్భుతసీమంతితకేతకీకన
దంభోరాశిమధ్యావనీ । స్థలులం గాంచి చరించి రచ్చటవినో, దక్రీ
డలన్బల్విడిన్॥ ౨౭౬ ॥ (వ) మఱియు నాచమూచరులు లవం
గకుసుమమాల్యకృతభూషణులును నారికేళ ఫలాంతర్జలపాయులును
నాస్వాదితార్ద్రక్రముకులు నై సముద్రునివలననభ్యాగతప్రతిపత్తి నొం
ది రదియునుం గాక॥ (సీ) అగణితబహువర్ణ, హయశతాకులమును
బ్రతిమార్గమందును, బ్రమథితోరు । భూభృత్సహస్రంబు, పొసఁగ
సంతతరమాసహితంబు నగు హరి, సైన్యమునకు । రంగు గానేకతు,
రంగజన్మంబును బరఁగ నేకోర్విభృ, త్ప్రమథితంబు । తలపోయఁ జిర
విగ, తశ్రీకుఁడై యొప్పు ద్వీపవతీభర్త, కేపు మీఱ॥ (గీ) సరసి చూడ
మహాంతరం, బయ్యెనప్పు । డిత్తెఱంగున నయ్యుదు, సత్తముండు । వ

నధివైభవ మెల్లఁగ, న్గొనుచు నస్మి । తాననాబ్జుఁడై మెల్లన, నరిగి
యరిగి॥ ౨౭౭ ॥ (సీ) పటుతరనీలాశ్మ,బద్ధనానావర్ణ గైరికముఖ
ధాతు,కలిత మగుట । వలన ఫణారత్న,భా సమన్వితముగా వసుమ
తి భేదించి, పైకి నిర్గ । మించిన ఫణిరాజ,మేచకనిశ్వాస ధూమం
బు చందానఁ, దోఁచు దాని । భాసురభూరిత,టీసమీపోపరి దేశం
బునందు వి,స్తీర్ణమైన॥ (గీ) సంతతోన్నమదభ్రి సం,చయముచేత
నర్కమార్గంబు గ్రమ్మఱ, నడ్డగింపఁ । బెరిఁగిన సహస్రశిరమైన,
వింధ్యనామ । కులకుధరరాజమును బోలె, నలరు దాని ॥ ౨౭౮ ॥
(ఉ) కాంచనవప్రభాజ్నిబిడ,కాంతిసమూహాభ్యుదుల్లసన్మణీ । ప్రాం
చదమేయరుక్కలిత,మై బలసూదన రత్నమేచక । త్వాంచితమై ప్ర
సూనమధు,రాసవలుబ్ధమధువ్రతావృతా । భ్యాంచితవల్లికా సహిత,
మై కర మొప్పెడు దాని వెండియున్॥ ౨౭౯ ॥ (చ) వరుస సహ
స్రసంఖ్య గల, పాదశిరంబులచేత భూస్థలిన్ । బరఁగ నభస్స్థలిం
దొరసి, బాగుగ లోచనయోగ్యదేశసం । భరితదినేశశీతకర, మండ
లము ల్గల దాట నిక్కువం । బరయ హిరణ్యగర్భుని క్రి,యన్గన
నవ్యోడు దాని నెంతయున్॥ ౨౮౦ ॥ (గీ) అంబునిర్గమశుభ్రం
బు,లగుట మౌళి । తోత్తరీయసమద్యుతి, నొప్పుఘనము । లొక్క
యెడఁ దాల్చి దుగాంగ,యుతవిభక్తి । భస్మఁ దగు శూలి కైవ
డి, వఱలు దాని ॥ ౨౮౧ ॥ (గీ) నిజసతీచటులాలస,నిబిడతరమ ।
దాతిచటులాలసములైన, హంసముఖప । తత్రులకుఁ బంజరీభూత,
దళవికాసి । తోయజచ్ఛత్రముల నీడ,సేయు దాని॥ ౨౮౨ ॥ (గీ)
స్కంధసంశ్రితపృథునీల,కంఠములును । సర్పసంశ్లిష్టతనువులు, సం
ప్రణతిన్ । తామితలతాభుజాగ్రంబు,లైన భూరి । తరుల బహు
రుద్రులను బోలెఁ, దాల్చు దాని॥ ౨౮౩ ॥ (చ) కలితవిలంబిమేచ
కవి,కాసినవోత్పలకర్ణపూరముల్ । లలితనవోలపాళి సమ,లంకృత

భాసురసైకతాభము । ల్సలలిత సైకతంబులయి,లోధ్రిక గౌరసతీక
పోలభి । త్తుల గతి నొప్పు శుభ్రితర,తోయములుం గల దాని వెండి
యుఁ ॥ ౧౮౪ ॥ (మందాక్రాంత) రాజీవాళీవశగతచల,ద్రమ్య
భృంగవ్రజంబై । భూజశ్రేణీ హృతరవికరో,ద్భూత సాంద్రాతపం
బై । భ్రాజద్ద్వైతేయనికరకృతో, పప్లవం బొందకుండఁ । నోజం
గాంతాలకసవనభు,గ్వ్యోపలం దాల్చు దానిఁ ॥ ౧౮౫ ॥ (క) విత
తజలరాశివీచీ । వితతిసమానీతరమ్య, వివిధమణిసమా । వృతమైన
దాని నల రై । వతకాద్రిని జూచె హరియ,వార్యప్రీతిఁ ॥ ౧౮౬ ॥
(వ) మఱియును॥ (సీ) హరికిఁ బ్రియంబుగా, నమరసమానీత బృం
దారకాచల,శృంగవధిఁ । తంబైన హేమమహీ, ధరపతి యుచ్చ్రా
యసౌందర్యగుణములు, చాటువాక్య । చతురులౌ కవుల క,సత్యము
ల్గా వయ్యె మఱియు శ్రేష్ఠము లతి,మానములగు । భూరితర ప్రస్థ,
ములచేత నిభృతంబు లుద్రశ్ము లైన ర,త్నౌఘములను ॥ (గీ) బరఁగ
నేమేదినీధ్రంబు, వలన జనులు । ప్రకటముగ నాఢ్యుఁ డౌ ప్రాప,ణి
కుని వలనఁ । బోలె సంతత మార్జించి, పొలుపు గాంతు । రెద్ది
రోహణ శిఖరికి, నుద్ది యయ్యె ॥ ౧౮౭ ॥ (వ) మఱియు నౌన్న
త్యంబువలన నత్యాసన్నుం డగుట వలన మిక్కిలిఁ బరితపింపఁ జేయు
సూర్యుని ధరించిన దయ్యును నవారవిందధానం బగుటం జేసి యతి
రమణీయంబైన హేమమహీధరతటంబునందు నిపీతమకరంద యగుటం జే
సి మత్తమై ననుత్తామరసమై యొప్పు కుసుమాంతర చంచలచంచరీ
కసంచయపఙ్క్తి ఖేదంబు నొంద దయ్యె నదియునుం గాక॥ (చ) పొ
లుపుగ నేనగంబు పయిఁ, బొల్పగు రాజితగండశైల ము । జ్జ్వలద
ధిరూఢచారువిక,సత్కుసుమాక్షిసహస్రియుక్తమై । శల ఘనశాఖి
చే నముచి,శాసనభూషిత పృష్ఠభాగమై । యలరు సుపర్వదన్తి క్రి
య, నద్భుతభంగిఁ జెలంగె నెంతయుఁ ॥ ౧౮౮ ॥ (చ) అరుణ

విభావిభిన్నరుచు,లైన దినేశతురంగమంబులే । ధరణిధరంబు మీఁద స
ము,దంచితవంశకరీరనీలసుం । దరతరజాతిరత్నకలి,తస్ఫురదుచ్చతరా
గ్ర్యదీధితి । చ్ఛురితములై స్వవర్ణమును, సొంపుగఁ గ్రమ్మఱఁ దా.
ల్చెఁ బల్విడికి॥ ౫౯॥ (గీ) ఉరుసముత్పతదభ్రస,ముజ్ఘితాంబు । సి
క్తమగు నవిపన్నగా, శేషవృక్ష । వనమును విషానలోద్భూత,ఘనవిప
త్తి। సంతతము నెందు బాధింపఁ, జాల దయ్యె॥ ౬౦॥ (ఉ) పంతము
తోడ నే శిఖరి,భాస్కరభూరికరా ప్తిహవ్యభు । క్కాంతులుగ్రక్క
సూర్యమణి,కాంతులపాత్రగుణాశ్రయంబుచే। సంతతమున్ప్రసిద్ధగుణ
సంక్రమణంబును బొల్పు మీఱ సం। క్రాంతగుణాతిరేకమును,గానొన
రించె మహాద్భుతంబుగఁ॥ ౬౧ ॥ (ఉ) ఆవసుధాధరంబు ముద,
మారఁగ మున్నటు పెక్కు మాఱులి । చ్ఛావిధి దృష్టమైనను బ్ర,స
న్నత శౌరి కపూర్వవిస్మయం । బావహిలంగఁ జేసెఁబ్రతి,యామము
నందునవత్వ మొందు చే । వావిరి రామణీయగుణ,వైభవయుక్తి
కి లక్షణం బిలఁ॥ ౬౨ ॥ (గీ) అంత యుక్తికుశలుఁ,డైన దారు
కుఁడు న । దత్పత్రినికర,తటులు దాల్చినట్టి నగవిలోక,నాశచే ను
దీర్ణుఁ । డైన శౌరి కిట్టు,లనుచుఁ బలికె॥ ౬౩ ॥ (గీ) ఘనపిన
ద్ధదిగంబరా,క్రాంతభూరి । శృంగగోతలమూర్ధస్థ, శిశిరకిరణ । న
వ్యకోటి గిరీశసం,దర్శనమున । నెవ్వని మనంబు భువి విస్మ,యింప
కుండు॥ ౬౪ ॥ (గీ) సుభగవితతోర్ధ్వరశ్మిపా,శులగు శశిధ ।
రోష్ణకరులుదయాస్తంబు, లొందుచుండ । నీయగంబు విలంబిఘం,
టాయుగపరి । వృతమదావళలీల వ,హించె నధిప॥ ౬౫ ॥ (గీ)
అధిపలసమానచారున,వాంశుకమగు । ధరము సహరితకాంచన,స్థ
లులు దాల్చి । ప్రకటహరితాళనూతనాం,శుకుఁడవైన । నీపగిది నొ
ప్పు చున్నది, నేఁడు కంటె॥ ౬౬ ॥ (మ) అనిశంబీనగరాజసాను
వులయం, దాసక్తితో నన్నయీ । జనము ల్కాంతమలాతిసాంద్రకర

సం,చారంబు సంపూర్ణల । బ్ధనృపస్త్రీముఖతుల్యమై యలరు నం,
తస్థాంకుఁడౌ పూర్ణచం । ద్రుని పశ్చాద్భవభాగముం గనిరి సం,తో
షంబుసంధిల్లఁగన్॥ ౨౯౭ ॥ (మ) నలు వొప్ప న్గిరినిమ్నగాఝరులు
వా,నప్రస్థులం బోలె సొం । పలరన్నేటుల మీఁద నుండి బృహ
ద,శ్మాగ్రంబులన్వ్రాలి ఖ । స్థలికిం గ్రమ్మఱ నుద్గమించి స్మరసం, తా
పార్తలైనట్టి స్వ । ర్లలనాసుందరగాత్రవల్లులకు ని,ర్వాణంబుఁ జే
సె న్రహిన్॥ ౨౯౮ ॥ (సీ) అమలచరిత్ర యీ,యద్రిపై నొకచో
టఁ బ్రశమితచాతకా, ర్తస్వరములు । తటిదాభకాంతకా, ర్తస్వరం
బులు నైన ఘనము లీజగతులఁ, గప్పుకొనియె । నొకచోట నుల్లసి,
తోజ్జ్వలచామీకరములైనయీసాంద్ర,రవికరములు । కపిశవర్ణంబులు,
గల వానిఁగాఁ జేయు చున్నవి గంటిరె, యుత్సుకమున॥ (గీ) నుచ్ఛ్రి
తేందుకరావలం,బోడుయుతశి । రోధృతాభ్రంబు శ్రద్ధేయ, రూఢ
గిరిన । దీప్రవాహోదకవ్యాప,దేశ మగుచుఁ । బడుచు నున్నదియం
తట, బంధురముగ॥ ౨౯౯ ॥ (గీ) ఒకట స్ఫటికతటాంశుభి, న్నో
దకంబు । లొకట నీలాశ్మరుచివివిధు,రోదకంబు । లగుచు గిరినిమ్న
గలు యము,నాంబుమిశ్రి । తామరాపగా వైదగ్ధి, నాశ్రయించె ॥
౩౦౦॥ (మ) సురశైలేంద్ర సమానవప్ర మగుచున్, శోభిల్లు నీశైలమం।
దరుదారన్మణిసానురాగములు దీ, పాచిన్ స్సమానంబులై । వరు
సం గ్రాలెడు నిర్ఝరీసదృశలౌ, వామేక్షణప్రీతితో । సరసాలాప
ముల న్మనోహరుల వాం,ఛ న్దీర్చుచున్నా రొగిన్॥ ౩౦౧ ॥ (ఉ)
భూరిసుధాసవర్ణము స,ముజ్జ్వలకాంచనరాజిరాజితం । బై రహి
నొప్పు నీసదము, లాంచితరాజతభిత్తి కంటిరే । చారు విభూతి పాం
డురిత, శంకర సాంద్ర సమున్నతానల । స్ఫార సుదృగ్గలామఘన,
ఫాలవిలాసము నాశ్రయించెడిన్॥ ౩౦౨ ॥ (వ) మఱియు నీశైల
రాజంబతి జరఠంబులు సుప్రకామ గురుభారవిడంబి పయోధరోపరు

ద్ధంబులును శరీరధారులకు సంతత మగమ్య రూపంబులును బరిణ
త దిక్కరికంబులు నగు తటుల భరింపుచున్న దదియునుం గాక ॥
(గీ) ఈనగంబున వహ్నిస, మానవర్ణ । చారుసౌవర్ణతటను మ, జాల
లీన । భృంగతతిభృద్వి మేచకీ, కృతతరువులు । పొంగయుఁ బోలెఁ
జూపట్టెడు, బ్రోలఁగంటె॥ ౩౦౩ ॥ (మ) వికసత్పుష్పచణోరుచం
పకలస, త్పింగద్యుతివ్యోమదే । శకషట్కాంచనభిత్తియుక్త మగుట,
న్నామేరవీసన్నితం । బకకాంతిం బ్రకటించు నీశిఖరిచే, భాసిల్లు నీ
భారతం । బకలంకచ్ఛవి నయ్యిలావృతము ఛా, యన్ గ్రాలెడుం గం
టిరే॥ ౩౦౪ ॥ (గీ) ఉజ్జ్వలవిచిత్రలోమసం, యుక్తవిచలి । తాతత
ప్రియకంబుల, చేత నీధ । రంబుజంగమతాగత, రత్నమయని । జాం
గములచేతఁ బోలెఁ జె, లంగెఁ గంటె॥ ౩౦౫ ॥ (గీ) గాఢసలిలాశ
యోషిత, కలభములు స । మృద్ధనీరేజములతో ర, మింపుచున్న । వ
రయఁ గల భావికస్వరా, మరచయంబు । కామినుల బ్రోలెఁ జేసె
డు, గానరవము॥ ౩౦౬ ॥ (చ) తలుచుగ నిమ్మహాపఘులు, దైవ
నియోగమునన్ బృహత్తమః । పరివృతుఁడై వెసం బునర, పక్రమణం
బునఁ గాలకాంక్షి యా । సరసిజపత్రమిత్రునకుఁ, జారుపదానభి
భూతమైన వి । స్ఫురితలసత్కళత్రపద, ము న్వహించె నుదంచి
తోన్నతిన్॥ ౩౦౭ ॥ (సీ) చారువనస్పతి, స్కంధనిషణ్ణనూత్న ప్ర
వాళోరుహ, స్తంబులైన । లతలు మధువ్రత, వ్రాతావృతములౌట గా
ఢలంబితరోచ, కంబులైన । యురుసుమేక్షణముల, నుపలక్షితంబులై
ప్రమదల క్రియఁ జూడఁ, బడియె నిచట । నతులకదంబవా, సితమైన
యిమ్మహానగము మీఁదఁ బ్రతిక్ష, ణంబు ఘనవి॥ (గీ) హంగముల నే,
కలయ మగు, నట్లు మధుర । నాదములు సేయుచున్నవి, నవ్యఘణి
తి । ఘనరయోద్ధూతనవనీప, వనుఁడు పవనుఁ । డభ్రిము చలింప వి

సరె స,ముంచితముగ ॥ ౩౦౮ ॥ (వ) మఱియు నిమ్మహాశైలంబు ధారణాసమర్థుండైన బ్రాహ్మణుని కరణి నాగమప్రధానులును నిధిమంత్రసాధనవిశేషవిశారదులు నగు వారిచేత బహుప్రయత్నంబున బ్రకాశింపం బడిన దాని ననిశ్చితబుద్ధులైన యశాస్త్రజ్ఞులచేత వినియును దుస్సాధనం బగు దాని నఘంబు నడంచుటకు సమర్థంబైన నిధి మంత్రగణంబును భరింపుచున్న దదియునుం గాక ॥ (చ) అనిశము చారుబింబసదృ,శాధరమా ప్రియురాలి మోము చుం । బన మొనరించు కిన్నరుని, వాజిముఖుండు నుతించెడిన్ బృహ । త్స్తనభరభంగభీరువిల,స త్తనుమధ్యను బ్రేయసి న్రిహి । స్సనివడి కౌంగిలించు హయ,వక్త్రునిఁ గిన్నరుఁడు స్నుతించెడిన్॥ ౩౦౯ ॥ (మ) ప్రతతానంతతమాలతాల మగుచు,నాఁజిల్లునే యీపురో । గతభాస్వద్వన మొప్పె నట్టి స్థగితా,ర్క ప్రోల్లసద్రశ్మిసం । తతియు న్రింజదనంతతానమగు నీ,దావంబునం దేల తా । ప్రతతుల్చారుఫలప్రసూనయుతము, ల్గాకుండు నెవ్వేళలన్॥ ౩౧౦ ॥ (మ) ఘనదంతోజ్జ్వలరత్నచిత్రకటకా,కాంతంబలై యొప్పు ర । మ్యనగాధిత్యకలందు నిర్మలశిలో,ద్యన్మేఖల ల్పారిచా । రునితంబ లకమనీయకోమలనభో,రుగ్గండశైల ల్నితం । బిను లిచ్ఛా సదృశాధివాసమును నె,మ్మిం బొంది రీక్షింపుఁడీ॥ ౩౧౧ ॥ (గీ) చటులవిరళవికీర్ణవ,ప్రజకణమైన । ధౌతరజతోర్వీజలదస,ద్యఃప్రముక్త । బహుచిరస్థాయిబుద్బుదాం,భస్సమగ్ర । సామ్యమును బొందుచున్నదీ,శైలమందు॥ ౩౧౨॥ (వ) మఱియు నిమ్మహీధరం బేకాంతంబున సంగమం బగుచుండ విస్రంభవిహారంబు కాంక్షింపుచున్నవారగుటం జేసిజనసంగంబు వర్జించి మన్మథుని చేతసంప్రాప్తజ్వరాంగులై కుంఠితనేత్రాంతలై యున్న యనేకయో

షలచేత సేవింపం బడుచున్న దదియునుం గాక॥ (సీ)సంపూర్ణ భూరి కీ,చకవనస్థలి నైకఘనవాలవిచ్ఛేద,కాతరమతు(లగు చమరీనామ,మృగ ములీగిరియందు మృదువాతగర్భిత,దీయరంధ్రి నిర్యత్స్వనశ్రుతి,నిబిడ సౌఖ్యము వాయఁ జాలని నైవడి,సంచలింప । వయ్యె నంతస్థమ,హానీ లదళములౌ ఘనవాపులందు మే,ఘుప్రముక్త॥ (గీ) మచ్ఛమౌక్తికమ ణియుక్త, మగుట విమల । దుగ్ధసంకాశమై యొప్పు, తోయ మచ టఁ । బరఁగ శ్రీవినీలరు,గ్వ్యాప్త మగుచు । నమరనీలీర సచ్ఛా య, నధిగమించె॥ ౩౧౩ ॥ (వ) మఱియు నిన్నగంబున నన్యయు వతుల కంటె సారతరాగమునవైన యేయువతి స్వప్రాప్తికొఱకుఁ బ్రార్థయమానయయ్యును బ్రియునిం గూడ దయ్యె నట్టి ప్రతికూల యువతియు నేకాంతంబునం దాప్రియునితోఁ గూడ ననాయతమానం బగు నట్లు సురతాభిలాషంబు నొందుచున్న దదియునుం గాక॥ (చ) నలువుగ నిందుఁ జంద్రకిర,ణంబు లనేకవిధోల్లసన్మణీ । విలసితభూ రిభానుతతి,భిన్నము లౌట సహస్రసంఖ్యనిం । పలరఁగ నొందుచుం డ నిశ,లందును భాస్కరుఁ డంచు భ్రాంతిచేఁ । గొలఁకులు సంత తస్ఫుటిత,కోకనదత్వము నొందెఁ గంటివే॥ ౩౧౪ ॥ (గీ) అంకప రివర్తనోచిత,లైన యాత్మ । జాపగలు భర్తనొందుట, కగ్రభాగ । మందుఁ జనుచుండఁ బ్రేమచే, నద్రిఖగరు । తమున దుఃఖించి నట్లు న్న, దమలచరిత॥ ౩౧౫ ॥ (గీ) భృంగవిటచుంబనోల్లస,ద్విటపిన మిత । నగవితతి దాల్చి నట్టి యీ,నగనితంబ । మతులపరిపాకపిం గళ,ప్రతతిపతిత । పాంసుపింగళ మగుచుఁ జూ,పట్టె నిచట॥ ౩౧౬॥ (సీ) ఊర్ధ్వదేశంబున, నుండి ప్రాగ్దిశను శైలాసన్నభూముల, యం దుఁ బడెడు । శృంగారితాయత, సింధుర హస్తాభ మఖిలమణీమ

యూ,ఖాను విద్ధ । మురుభారమగు జల, మూర్ధ్వ ప్రసారితహ
రిధనుస్స్యందరం, బగుచు నొప్పెఁ । జెలునొప్ప నీశైల,శిఖర శిఖావ
ళు ల్పవిలసచ్చిత్రక,ల్పతరుమాజ॥ (గీ) పుష్పపరిగుంభితములైన, పో
ల్కి నలరు । మహితపరిలంబిపింఛదా,మంబులైన । చారు శిఖిశేఖ
రంబులు, తుణము పొల్చు । చున్నయవి చూడు మంతట, నుత్సవము
న॥ ౩౧౭ ॥ (క) వినుఁ డిట సవధూకులు సుఖు । లనవరత మ
మందరాగ,తామరసదృశుల్ । ఘనరసవన్న వరతిగ్ర । ద్ఘన సలిపి
రమందరాగ,తామరసదృశుల్॥ ౩౧౮ ॥ (చ) పొలుపుగఁ గట్టు పు
ష్పపట,ముం దగఁ గప్పి తదంతరభ్రమ । త్కలితకపోల కంఠతులి,
తస్ఫురితాగరుధూమకాంతిభృ । ల్లలితవినూత్నమేఘపట,లంబుల చే
త నిజాంగకావళిం । గలయఁగ ధూప వాసితము,గా నొరినంచె
డు భంగి దోఁచెడిఁ॥ ౩౧౯ ॥ (శా) అత్రస్యన్నవరత్న సంభవస
మ,గ్రాన్యోన్యమిశ్రోజ్జ్వల । చ్చిత్రాకారమయూఖకల్పితనభ,స్సీమా
గ్రనిభిత్తిహృ । చ్చిత్రప్రాపణచిత్ర కర్మ మెపుడు, స్సిద్ధామర శ్రే
ణికి । న్జిత్రంబుం గలిగించె నీయవనిభృ, చ్ఛ్రేష్ఠంబు నీక్షించితే ॥
౩౨౦ ॥ (గీ) వాయుశిశిరమై శిఖరని,వాసులైన । యలఘు సుఖుల
కుఁ బుణ్యావం,తులకు ముదము । గలుగఁ జేయుచు నీగట్టు,జలవియో
గ । ధవళఘనపఙ్క్తి యవనిక,గాల్చెఁ గంటె॥ ౩౨౧॥ (వ) మఱి
యు నిమ్మహాశైలంబునందు సమాధినిష్ఠులగు యోగులు మైత్రియుఁ గ
రుణయు ననుమోదనంబును నుపేక్షయు నను సంజ్ఞలం గల చతు
ర్విధచిత్తవృత్తు లెఱింగిన వార లగుటం జేసి క్షీణాంతః కరణమాలి
న్యులై యవిద్యయు నహంకారంబును రాగంబును ద్వేషంబు నభిని
వేశం బనం బడు పంచవిధక్లేశంబుల నుపసంహరించి సంలబ్ధసాలంబన

ధ్యాను లగుచుఁ బ్రకృతిపురుషుల నిరువుర భిన్నులఁగా నెఱింగి సద
సద్వివేకాభావంబునం గలుగు సంసారంబు నిరోధించుటకుఁ గాం
క్షించుచున్నవా రగుటం జేసి యిప్పర్వతంబు కేవలభోగదేశమాత్రం
బె కాదు ముక్తిక్షేత్రంబై యున్న దదియునుం గాక॥ (గీ) ఇచట
మరకతమణిమయ, పృథివియందుఁ । దరువిటపిమధ్యపాతివి, స్ఫురిత
సూక్ష్మ । పాంసుజాలార్క- కరములు, పటువినమ్ర । బర్హిగళల
క్ష్మినివహించెఁ, బరమపురుష॥ ౩౨౨ ॥ (సీ) అనఘాత్మ యిచ్చట,
ఘనమేచకంబయి యపగతావస్థాన, మగుచు మధుర । చటులవీణా
గుణ,స్వనమానముఁ వహించె నయ్యుపచలితష,డంఘ్రిపఙ్క్తి- । చేత
స్వానమన్మైన, యేతస్వి ప్రియునకు వశగత గాకుండు, వసుధలోన ।
నిచ్చట సానువు, లెప్పుడు నిశలందుఁ జంద్రకరాహత,చారుచంద్ర ॥
(గీ) కాంతనిష్యందనిర్మల,కమలవిరచి । తాభిషేకంబులై పవ,లర్క-
రత్న । తతిసముద్దీపితాగ్నిత,ప్తంబు లగుచు । గాఢతపముగావిం
చెడు, కరణి నలరె॥ ౩౨౩ ॥ (గీ) శ్వసనఘూజవమున,సంక్షోభ
మొందిన । సరసు లిచట హంస,జాతలక్ష్మి । నాముకొని యరహి
త,రామలక్ష్మణనాకు । నందనోక్తిసామ్య,మొందె నహహ॥ ౩౨౪॥
(క) అతిముదితకలభములచేఁ । బ్రతిదిశ సారెకు నమంద,భైరవర
వముఙ్ । గృత మయ్యెఁ గనకభూరుచు । లతులితచమరులు చెలం
గె, ననువనమందుఙ్॥ ౩౨౫ ॥ (గీ) కీచకబిలప్రపూర్ణాత్త, గీతరవ
ము । మృదితపక్ష్మలరల్లకా,మేయతనువు । క్రమకస్తూరిగంధియా,
గాడ్పుకామి । చందమున భూరివిషయాసం,సక్తుఁ డయ్యె॥ ౩౨౬ ॥
(గీ) యువజనప్రీతికొఱ కిందు,వ్యవహితార్క- । మనసిజరతిశ్రమా
పనో,దనచణంబు । లగు ఘనంబులు దినమును, మిగుల రాత్రి ।

గాఁగఁ జేసెడు గాఢాంధ, కారకలన॥ ౩౨౭ ॥ (చ) అరుదుగ నిం దు నీగజవ, రాశ్రమపుష్పభరావనమ్రసుం । దరకుజముల్ సదానజ ల, దంతిహతం బగుచుండఁ దన్నగో । పరిగతదండశూక మతి, బంధు రకోపితమై నితాంతభీ । కరవిషవహ్నికీల లదె, గ్రక్కుచు నున్నది చూడు మచ్యుతా॥ ౩౨౮ ॥ (చ) స్మరహరుఁడైన సాంద్రగజ,చ ర్మకృతాంబరకృత్యుఁడై తుషా । రరచితమైన శీతనగ, రాజముపై వసియించె నాధ్యకే । తరుఁడయినన్ సమస్తభుతుం, ధర్మసుఖప్రదమై నీ యీమహీ । ధరము పయి న్వసించి మదిఁ, దాల్పఁ డొకించుక ద్వంద్వదుఃఖముల్॥ ౩౨౯ ॥ (సీ) వితతనూతన శైల,విపిన రేఖాశ్యా మమధ్యస్ఫటికమణి,మయనితంబ । భూములచేత నీ,భూధర రాజం బు భస్మాంగరాగా త్త,పాండిముండు । సర్పరాట్పరికర, సహితుం డు నగు త్రిపురాంతకు తనుశోభ, ననుకరించె । మఱియు నీగిరియం దు,మాధవు ల్వికచాంబుజోభయతటభృత్స,ముత్థితోరు॥ (గీ) నదవి నోదితభూరిది,నక్లములును । గనకభూషణజనితోరు,కాంతులగుచు। రసవదైక్షవమధు వాని, రతికిఁ బ్రియల । యొడలి వలువలు హరి యింపు,చున్నవారు॥ ౩౩౦ ॥ (సీ) భానుండు దపణా, స్వచ్ఛకాం చనకందరాగ్రవతిఁహృదయ,హారిరౌప్య । భిత్తిసంక్రాంత ప్రవృద్ధ త మోహారి ఘనతేజ మాహేమ, కందరములఁ । బలుమరు తరుచు గాఁ, బ్రతిఫలింపుచు నుండఁ బతులచే నపహృత,వసనలైన । యు తివల కందరా,నభిముఖుం డయ్యును జెలఁగి వ్రీడితలఁగాఁ, జేయు చున్న ॥ (గీ) వాఁడు నీరాకఁ గని యద్రి, వాత చలిత । బలప టశ్యామలోత్పత,ద్బహుల శిఖర । కాండ సంభ్రమకారి మే,ఘముల చేత । నధికభక్తిఁ బ్రత్యుత్థాన, మాచరించె ॥ ౩౩౧ ॥ (మ)

నళినాక్షుం డిటు లవ్యళీకములు గాం,తా సమ్మితంబు ల్నిజం। బు లునై రాజిలు సూతపుత్రు వచనం,బు ప్రీతి నాలించి యు। తక్క లికం దద్వచనాంతమందు వనరే,ఖాచేల సంఛాదితో। జ్జ్వలమౌ రైవతకాద్రియందు విహరిం,పం గోరెఁ జిత్తంబునన్॥ ౩౩౨॥ (మ) కనదుత్తుంగనభస్స్పృశత్కదళికా, కాంతార రేఖాక్త మ। ధ్ధినిభం బౌయదుసైన్యసంఘము దగ,న్విస్తారసంఛాదితా। వని యాటం బ్రతిశైలలక్ష్మి ననువొ,ప్పన్ దాల్చి దంతావళేం। ద్రనికాయోతులతుం గశృంగగిరికం,దం బొప్ప నేగె న్వహిన్॥ ౩౩౩॥ (చ) అమిత చమూసముత్థరుచి,రాభ్రవికాసిమహోష్ట్రకంతపిం। గముగు మహీపరాగ మిన, కర్మకరాప్తివికాసితాంబరాం। తము లగుటన్ మహాజననిదర్శనసంభవలజ్జ నొందిన। ట్లమరి చెలంగు నట్టి హరి, దంగనల న్వడిఁ గప్పె సాంద్రమై॥ ౩౩౪॥ (చ) సురుచిరచారుచే వమణిశోభితముల్ భృతరంధ్రభాగముల్। భరితమహోర్మిజాలములు, భవ్యఫలప్రదశుక్తియుక్తముల్। గురుతరరోచమానము ల కుంఠితసద్భ్రమపూరితంబులై। వఱలు హయంబు లంబుధుల,వైఖరి మేదినిఁ గప్పె గ్రక్కునన్॥ ౩౩౫॥ (గీ) మార్గమందు శితారక్షు, మగ్నసృణినిసరకుగొనక కార్తి నఱచుచు, నుతికె నిభము। లొట్టియ నిరస్తభారమై, మిట్టిపడియె। నొండొరుల చేతఁ జూచి యా,రెండు వెఱచె॥ ౩౩౬॥ (చ) అతిచటులాగ్రపాద మగు, నట్లు వడిం జను చారుచామరాం। చితహయరాజము న్మదవి, శేషసలీలనిమీలితాక్షుమై। చతురత మెల్లనం జను గ,జంబును గాంచె జనంబు సాభిలా। షత ననురూపచేష్టమయి, సర్వముఁ బ్రీతికరంబె కాదొకో॥ ౩౩౭॥ (చ) కరి నటు గాంచి భీతి నొక,గర్దభ మానన మెత్తి కూ

యుచుం । గర మరుదంది యందఱు ప్రకాపక నవ్వఁగఁ బేర మొ
త్తినన్ । స్ఫురితచలాసనప్రసృత, భూరినితంబగళద్దుకూలలై । ప
రువడి రాజకాంత ధర, పైఁ బడె నత్తఱిఁ దత్తరంబునన్॥ ౩౩౮ ॥
(ఉ) రైవతకాచలాంతికచ, రద్రథనేమి విఘట్ట నోజ్ఝిత । గ్రావస
మూహచూర్ణకణ, గర్భమహీరజ ముల్లి తాంతచ । క్రీవమదంచితాం
గరుహ, కేవలధూమలవర్ణకంబులై । వావిరి నభ్రి మార్గమునఁ,
బన్నెఁ బయోధరమండలాకృతిన్ ॥ ౩౩౯ ॥ (చ) చటులఖురాభి
ఘాతభవ, సాంద్రకృశానుకణోపయుక్త వి । స్ఫుటతరధూసమాయ
తన, ముత్థశిలాఫలకాచితంబులౌ । పటుతర శైలరాణ్ణికట, వర్త్మము
లం బృథుదుర్గరౌస్యము । ల్దటుకున వేయుచున్నగతిఁ, దద్దయు న
శ్వము లేగె నత్తఱిన్ ॥ ౩౪౦ ॥ (మ) హయతేజఃప్రతిరోధకాంచిత
సమ, త్వాలంబనుండుం గశా । త్రయసంచార విశారదుండు గతిసా,
రజ్ఞుండు నౌసాదిచే । నియతి న్నిక్షితమైన జాతిహయము, న్నేహా
ష్పఁగా మండలా । ధ్యయనంబుం బచరించె నిష్ఠురచల, త్పాతాతిచి
త్రంబుగన్ ॥ ౩౪౧ ॥ (మ) బలసంతుష్ణ నగోత్థపాంసు చయముం,
ప్రాలేయజాలాకృతి । న్మలినంబై గగనాతితాఁసు వగుచు, న్నాభమా
సుదృక్పక్ష్మప । జ్మ్రాలనెంతేఁ బునరుక్త సాంద్రములుగాఁ, దోర్ద్రో
డఁ గావింపుచు । న్గలయ న్సర్వహరిన్ముఖంబుల సమ, గ్రస్ఫూర్తిఁ గ
ప్పె న్రహీన్ ॥ ౩౪౨ ॥ (చ) పొలుపుగ మాధవానుచర, భూపతులా
కరాట వైరులం బలె । న్బలువిడి సింహపోతములఁ, బట్టి వధించి యయు
దీర్ణ తేజులై । కలితవనేభమస్తకని, ఖాతనఖాగ్రవిముక్తమౌక్తికోల్ల
లితగుహాగృహంబుల న్నలంకృతులై వసియించి రెంతయున్ ॥ ౩౪౩॥
(మ) వికసద్వ్యావకపంకపింగఫణిభు, క్పింఛావచూడాగ్రము । న్వికసత్త్రో

టిపుటాగ్రదష్టభుజగ, ప్రేంఖత్ప్రతాకాక్తమా । సకలోద్వృత్తగకేతుదం
డమె యభి,జ్ఞానంబుగా నేగి భూ । పకులుఁ గొందఱు కృష్ణమందిర
ము క్రే,వఁ జేసి రావాసముఁ॥ ౩౪౪ ॥ (చ) జనమతివర్తమానత
రు,శాఖల నీడఁ బరిత్యజించి చ । య్యన నటుఁ జేరె భావిసమ,యం
బున రాఁగల యట్టి నీడలఁ । మునుకొని వృద్ధినొందఁ గల,భూరిత
రాశ్రయ మాశ్రయింప కెం । దును గడు క్షీయమాణ మగు, తు
చ్ఛతరాశ్రయ మాశ్రయింతురే॥ ౩౪౫ ॥ (ఉ) మున్నుగ నేగి యొ
క్క్రఁ డొక, భూరి నివాసము నాఁగి యన్యులం । గ్రన్ననఁ జేరకుం
డఁ జుల,కఁ నిరసింపుచు దవ్వుల న్వడిఁ । బన్నుగ నొందుచోటిక
టు, బాగుగ నేగెదు నాత్మయోధులఁ । జెన్నుగఁ జేయి వీచి పిలి,
చెం బలుమాఱుఁ బ్లుతస్వరంబునఁ॥ ౩౪౬ (చ) అపుడు సుధార
సోక్షితము,లైన తెలుంగున సారెసారెకా । తపపరితప్తసర్వజన,
తాపము దీఱ్చు వనాగముల్మరు । చ్చపలచలత్పటాభరణ,శాస్త్రములై
గిరిజాతకల్పహా । దపములఁ గూడి చిత్రఫల,దంబులునై విలసిల్లె నెం
తయుఁ॥ ౩౪౭ ॥ (చ) తరమిడి సౌవిదల్లు లటు, దవ్వులకుం బెఱవా
రిఁ దోలఁగా । నురుతరభద్రయానముల, నుండి తగ న్బరిచారికాజ
నుల్ । పరువడి డించుచోఁ గళిత,భవ్యతరాంకుశలైన రాజసుం । ద
రుల ముఖాగ్ర్యసంపద జ,నంబు క్షణంబు గనెఁ భయేచ్ఛలఁ॥౩౪౮॥
(చ) రథతురగేంద్రదంతిగత,రాజపురంధ్రులు డించుచు న్గరం । బధి
కృతు లాత్మకంధరస, మరితతన్మృదు బాహువల్లులై । ప్రథితము
గాఁగ గాఢపరి,రంభణసౌఖ్యమె గాని పొందరై । రథరకపోలచుంబ
నసు, ఖాప్తిని భూరిసుచిత్వసంపదఁ॥ ౩౪౯ ॥ (శా) వ్యాకీర్ణస్ఫుట
మాల్యశారము జితో,ద్యద్బర్హభారంబునై । వీఁకం బొల్చు నెలంత

కేశభరము, న్వీక్షించెనో నాఁగ బల్ । కేకు ల్ర్మాఁకుల పింఛనుండి యుఱికెన్, గ్రీడించి సంఘూర్ణలై । లోకంబందు రవీందుకాంతిగల నా, లోకింపఁగా నేర్తురే ॥ ౩౫౦ ॥ (చ) పటుతరరోచమానమణి, ఖర్వచ యాంశుపిశంగితాశముల్ । చటులనిరంతరాయతవి, శాలతమ ల్లసవంశకేతనో । ద్భటపరిచుంబి తాంబుధర, పఙ్క్తులునైన రథంబుల త్తఱిన్ । ఘటితన గేంద్రపాదముల, క్రైవడిఁ జూపఁగ సైన్యసంతతిన్ ॥ ౩౫౧ ॥ (సీ) ఛాయాకరంబు లు, చ్ఛాయవంతంబులు సౌవర్ణశోభా తిశో, భోత్కరములు । సలలితబహువిధ పా, టలధాతురంగము లై ను లతారావళి, విరచనములు । నగు గజంబులచేత, నటునూ న్యములచే తఁ బోలె రాజనివాస, భూము లలరె । నృపకాంత లుష్ణస్వవిపుల కాండపటావకాశలీనాలస, గంధవాహ ॥ (గీ) చలనశమితా న్యస్వేదనం, జనితఘర్మ । తోయులై చారుపల్లవ, స్తోమరచిత । సుమసాందర్భశోభితోపేత, మహితవసనసదనములయందు సుఖనిద్ర, సలిపి రప్పుడు ॥ ౩౫౨ ॥ (చ) అతులితసాంద్రఘర్మసలి, లార్ద్రసువర్ణసవర్ణగాత్రసం । గతనవచోళముల్ ఘుతన, ఖక్షతమా నటు విచ్చివైచు యూ । వతము ప్రకాశమానపృథు, భారపయోధర బాహుమూలముల్ । చతురత వించు వానర్చెఁ బెలు, చన్ ఘుణ మయ్యువనేత్రపఙ్క్తికిన్ ॥ ౩౫౩ ॥ (వ) మఱియు వణిగ్జనంబు సేనానివేశంబుకంటెముున్నుగా నస్యగ్రము లగుచు నేకకాలంబున నుభయపార్శ్వంబులందుఁ జాలుగాఁ బటకుటీరంబులు విస్తరింపం జేసి పర్యాపతత్రికయికలోకంబు గల్గునట్లుగా ననంఖ్యే యక్రయ్యపణ్యద్రవ్యపూర్ణపణ్యప్రసారణస్థానంబులగు పణ్యవీథులఁ బ్రకాశింపఁ జేసిరి కొందఱు పురుషులు ఫలసమిత్కుశకుసుమాదులను సముద్యతమృత్పిండదండకాష్ఠములునై యొక్కొకఁ బున వధింపఁబోవఁ జుట్టు ముట్టి యవరోధించిన నదియనోకహజాలమధ్యంబున నుండియు

తిసాధ్వసంబునంబలుచునెడ వేల్పొక్క-పురుషుండువారినందరినివారించి
దాని రక్షించి మహోత్కర్షంబు నధిగమించె నప్పుడు ॥ (మ) జనసం
దర్శనభీతిచే వసనవే, శ్మస్థానమధ్యంబునన్ । ఘనశక్తిం బరువెత్తు లేడి
శరభ్, తాండంబుచేఁ జిక్కనోం।దని దయ్యున్ సదనాంతరస్థలల
నో,ద్యత్కర్షవిశ్రాంతశో । భనసేత్రేషుహతాక్షిలక్ష్మియయి ని,ల్వం
జూడ దెప్పట్టునన్ ॥ ౩౫౪ ॥ (సీ) వితతలావణ్యాని,ర్జితదేవవేశ్యలు
నరమానసాకర్ష,ణస్వభావ । లుచితనర్మవచోభి, రచనాచమత్కృ
తుల్వేశ్యలు సైన్యంబు, విడియు నంత । రమ్యావసథములు, రచి
యింపఁగాఁ బంచి లలితప్రసూనత, ల్పము లమర్చి । మార్గఖేదంబు
ను, మదిఁ దలపోయక సింగార మొనరించి, చెలువు దాల్చి॥ (గీ)
యలసి చనుదెంచు పురుషుల, వలచి తెచ్చి । రమణతోడ శైత్యోప
చా, రము లొనర్చి । పరఁగఁ జిరసన్నివిష్టుల, కరణి వారి । చిత్త
ములఁ బ్రీతి రంజిల్లఁ, జేసి రపుడు॥ ౩౫౫ ॥ (గీ) జలము ద్రావి
క్రుంకులు వెట్టి, జలజములు ధ । రించి తూండ్లు భుజించి వా, రిం
చి రఖిల । జనులు శైలసరిత్సంప, దనుప భోగ । నిష్ఫలత్వదోషో
ద్భూత,నింద నపుడు॥ ౩౫౬ ॥ (చ) అతివల నిమ్ననాభసలి, లాశ
యభిన్నరయంబులుం దదం । చితవిలసద్బృహజ్జఘన, సేతునివారిత
ము ల్నదత్సుసం । భృతజలమందుకాఖ్యపటు, విశ్రుతవాద్య మనోజ్ఞ
సంచల । త్తతకుచవిచ్యుతంబులగు, తజ్జలము ల్ప్రవహించె మంద
తన్॥ ౩౫౭ ॥ (చ) మసలకహస్తికంబులు స,మగ్రవిలోలకరాగ్ర
రంధ్రకో । ల్లసితజలప్రవృష్టి నవి,లంఘితభూరి పథశ్రమాయత ।
శ్వసితమరున్నిరస్తసువి,శాల శిరోభవ శుభ్రరుక్కణా । విసరముచే
తఁ బోలెఁ గడు,వేడుకఁ జల్లుకొనె న్శరీరమున్॥ ౩౫౮ ॥ (ఉ) ఎ
ద్యావి పక్షము ల్గలిగి, యేపున వారిధిలో మునింగె ము । న్నెయ్యా

వి శక్ర వజ్రహత,జృంభితపక్షములై చలింప లే । వమ్యో ధరిత్రినట్టి
గిరు,లన్ని కొలంకులలోనఁ గ్రుంకఁగాఁ । జయ్యన నేగి వీతకుథ,సం
భృతకేతు గజచ్ఛలంబునన్ ॥ ౩౫౯ ॥ (గీ) దంతి జలభంగమునఁ
దోఁచు, తనదునీడ । గాంచి ప్రతినాగ మెదురుగాఁ, గదియ వచ్చు।
చున్న దని కినుకఁజే వేగ, నుఱికి నీటఁ । బడియె ముగ్ధత నది స్వభా,
వంబు గాదె ॥ ౩౬౦ ॥ (చ) పరగజరాజముక్తమద,వారిసువాసి
తమైనతోయము । న్నిరగతి సంగ్రహింపఁగఁ ద్య,జింపఁగ లేక నిరం
కుశస్థితి । న్నరిదవతార మాఁగి పెలు,చ న్జరియింపక యున్న రో
షభృ । తక్కరిని జనంబు గన్గొని యె, దవ్వుల రిక్తఘటాగ్ర హస్తమై॥
౩౬౧ ॥ (మ) తరుణీ చూడుము మోరిల నాగము భవ, ద్వక్షోజ
యుగ్మంబు స । త్వరతం గాంచి ప్రతీభకుంభ యుగళ, భ్రాంతిన్
మదోద్వృత్తి దు । ర్భరతిర్యగ్రదసంప్రహార మొనరిం,ప న్వచ్చెడు
న్వీడు మీ । తెరువంచు న్ప్రియురాలితోడ విటుఁ డెం,తే భీతిఁ బ
ల్కె న్వడిన్ ॥ ౩౬౨ ॥ (చ) తతకరటిప్రరూఢమద,తాపగద ప్రశ
మార్థ-ముద్యతా । యతకరశాఖలం గటము,లందు వికీర్ణము లాశ్రుతి
ద్రుతో । త్పతనములున్వికాసి సము,దంచితకాశసుమప్రభంబులా । వి
తతజలబంబులొం దెఘన,విశ్రుతపాండురచామరాకృతిన్ ॥ ౩౬౩ ॥ (చ)
పరిగతదానతోయపర,వారణమారుతమాట నీసున । న్నరముఖపూర
ణంబునెగఁ,జల్లుగజంబులసత్వర స్తట । స్థిరప్రథిమానరుద్ధరద,దీర్ఘచల
న్మసలప్రదేశమై । పరువడి నీటిలోఁబడియె, వైరిగుణంబు సహింప రె
వ్వరున్ ॥ ౩౬౪ ॥ (గీ) కమలములఁ గ్రుంకఁ జను దంతి,కటతటంబు। వ
దలి వేఱొండు కడకేగె, భ్రమరగణము।దానదాయిజలావృతుం,డై
న విద్య । మానగతికొండు నిలుచునే, పూని యచట ॥ ౩౬౫ ॥ (మ)
వనమధ్యంబునఁ గ్రుంకు దంతి కటము,న్వర్జించి నింగిన్ గృశ । స్వన

మై విస్తృతవక్షమూల మగుచున్, షట్పాదసంఘంబు గ్ర। స్తనభా
సిల్లె గుణంబు ద్రవ్యగతమై, నన్ స్వాశ్రయం బర్థిఁ బా । సిన త
ద్వారణనీలవర్ణము క్రియన్, జీమూతతుల్యద్యుతిన్॥ ౩౬౬ ॥ (చ)
ఘనగజ గాత్రలగ్నబహు, గైరికధాతుపరాగరాగమున్ । ఘనిస
యిుఁ బర్వఁ దద్వికచ,తోయజగుచ్ఛహరిత్పరాగమున్ । ఘనకరిమీఁ
దఁ బర్వఁ జిర,కాలము క్రీడ యొనర్చి వస్త్రము । ల్మునుకొని మా
ర్చికొన్న క్రియఁ, బొల్చెను దత్తటినీమహేభముల్॥ ౩౬౭ ॥ (చ)
ద్విరదములుం జలోపరిని, విష్టమదోదకచంద్రకంబులన్ । వరుస మ
హాసరిత్తులకు, వారక నేర్పుఘ నేత్రసంపద । న్గర మొనఁ గూర్చె
దానినె వ,నంబులఁ బాసి తటంబుఁ జేరుచున్ । మరల గ్రసించె
గాత్రగత,మంజునవోత్పలపత్రకంబులన్॥ ౩౬౮ ॥ (చ) వితతశి
తాంకుశప్రబల, భిన్నవిశాలకపోలనిస్సరత్ । క్షతరుహమయ్యు రో
షమునఁ, జయ్యన నన్యగజంబు మీఁదికిన్ । జతురత నేగుదంతిని ని,
షాది మరల్పఁగఁ జాలఁ డయ్యె ను । ద్ధతి బలవంతుఁ డన్యులకుఁ
ధాటునె లోఁబడునే తలంపఁగన్॥ ౩౬౯ ॥ (ఉ) సానునయంబు
గా నొక ని,షాదిగజంబును బంధనార్థమై । పూనిక నేవ్యమైనత
రు,మూలము నేర్చిన నన్యదంతిరా । డ్దానకృతాధివాసమగు, దాని
భజింపక త్రుంచి వైచె బ । ల్మానులు వైరిగంధలవ,మాత్రమునైన
సహింతురే భువిన్॥ ౩౭౦ ॥ (ఉ) సంతతశైలకుంజచర, సామజ
రాజకపోలకాషసం । క్రాంతమదోదకం బగుట, రమ్యచమూగజభ
గ్నమైన వృ । క్షాంతమునందుఁ గ్రాలెడు ల, తాంతము లన్నియు
వాడెఁ దుమ్మెదల్ । పంతము మాని నిస్పృహత, వచ్చిన త్రోవనె
పోయెఁ గమ్మరన్॥ ౩౭౧ ॥ (ఉ) ఎప్పుడు దంతు లున్నతమ,హీ
రుహమూలముల న్వసింపఁ బో । వప్పుడు యంతృచోదితము, లై

మృదుశాఖల బంధనార్థమై । చెప్పెడి దేమి బల్మి విజి, చెం దమ యంతనె తాము తద్విధం । బొప్పఁగఁ గాదె యాత్మహిత, యుక్తి నెఱుంగుదు రేనుదాంధకుల్॥ ౩౭౨ ॥ (మ) ఉరుకాయంబులుస్థూల మస్తకముల,త్యుష్ణాంబుముగ్వ్యాక్షముల్ । స్ఫురదంతఃప్రబలోష్మముల్ ప్రవిలస,ద్బాహ్యాకారము ల్నీలవు । ష్కరజన్మోదరతుల్యకాంతులగు నా,గశ్రేణులం గొన్నిటిన్ । వరుసంగట్టిరికొన్నిటిన్ దవులఁబో,వం దోలి రాసైనికుల్ ॥ ౩౭౩ ॥ (మ) కటకంపూయదిభేంద్రభూరిమ దవా, ర్గంధిద్రుమస్కంధసం । ఘటితస్థూలమహేంద్రనీలమణిరే, ఖా కోమలశ్యామలో । ద్భటభృంగీవలయంబుచే నవపుష్ప్రగ్, వాభూషణ త్వంబుఁ ద్రు । స్ఫుటభంగిన్ రచియింపఁగాఁ బడియెనా, మోదంబు సంధిల్లఁగన్॥ ౩౭౪ ॥ (చ) చెలఁగినిరస్తపీతమయి, చిక్కక పారెడు బాలకంబు ను । జ్వలగజశాస్త్రపద్ధతిని,పాదిసుసాంత్వనతర్జనాదుల । న్మెలఁపున మెల్లమెల్లవశ,మింపఁగఁ జేసెఁ గ్రమక్రమంబున । న్వలనుగ నిశ్చితాత్ములగు,వారికె శాస్త్రము సిద్ధినీయదే॥ ౩౭౫॥ (మ) చతురత్వంబున సంతతోచితమహా, స్తంభంబు వర్జించె ను । న్నతిమీఱ న్నరసాగ్రహస్తమగుచున్,దానంబు నపేక్షించె వి । శ్రుతబద్ధాపరశృంఖలంబుల వడిన్,లూనంబు గావించె నీ । గతి దంతావళరాజు పొందె నవిశం,కన్ జాల స్వాతంత్ర్యమున్ ॥ ౩౭౬॥ (సీ) వెలయంగ గంభీర, వేదికరీంద్ర ముద్ధత యంత్ర పరుష చోదనల చేత। నైననుముకుళీకృ,తాక్షుమై కబళంబు గొనకున్నవీక్షించి, జనములెల్లఁ। గడుమందుఁడైనను,ఘనబలుం డేమిచేసినవశంగతుఁడుగాఁ, డనియెఱింగి । రొక వారణేంద్ర మ్ముత్సుకతఁబుగోనిహితేక్షుకాండంబుగ్ర,హింపకంత॥ (గీ) కర్షసాముజకాంతపై,గాంచుయిడక । హస్తిపకుఁ డేమి చెప్పిన, నాలకింప । కతఁడు లటుమూసి యిచ్ఛావి,హారయోగ్య ।

చారువనవాసమహాము నే, సంస్మరించు॥ ౩౭౭॥(వ) మఱియును సముద్యతక రతల నిహితపిధానపిండఖ్యాతాదినిష్యందాప్లుతభుజుండైన యాధోర ణుండు సముత్తుంగాగ్రకాయంబగు దానిఁ గబళగ్రహణంబుకొఱకు సప్రమత్వంబువహింపని దాని మహేభరాజంబు నతికష్టంబుగా భుజింపం జేసెనప్పుడు శుక్లాంశుకోపరచితంబులును రశ్మివితతంబులును జంద్రాకారంబులునైన రాజదూష్యంబులు నిరంతరగజమండలంబులచేతఁ బరివేష్టితంబులై నీలజీమూతపఙ్క్తి పరివేషంబునొందిన వాని తెఱంగు నం జూపట్టె నదియునుం గాక॥ (చ) అతిగమనోనమార్గగతి, నయ్యును జాలగతోరుమార్గమై। వితతబలోదయోల్లసిత, ఫేనవికారజలానుసారసం। ప్రతిపరిలక్ష్యపల్యయనవర్త్రిపదంబయి పొల్చు వాజిసం। తతి నటు వేల్లనార్థము ప, దంపడి త్రిప్పిరి సాదులొయ్యనన్॥ ౩౭౮॥ (చ) పరువడి బాహ్లికాశ్వము స్వ, భావమునం బ్రణతోత్తమాంగమై। కరమరుదార ఘూర్ణనిన, ఘూర్ణవిరోకమరుత్సమృద్ధసూ। త్స్మరజము తన్మనోజ్ఞతను, సంగసుఖానుభవోత్సుకోర్వినుం। దరపులకాంకురత్వమును, దాల్చిన భంగిఁ జెలంగె నత్తఱిన్॥ ౩౭౯॥ (శా) రాజత్కాంచనభూమిభాగములఁ బ, ల్మాఱుం బ్రచారించి వి। భ్రాజత్కంపితగాత్రమాట వితతో,ర్ధ్వవ్యాప్తరోమాళియై। వాజీంద్రంబు శిఖాకణారుణరుచి, వ్యాకీర్ణపాంసూల్లస। త్తేజశ్శేషము చేతఁ బోలె మిగులన్, దీపించెఁ జిత్రంబుగన్॥ ౩౮౦॥ (మ) పురుపష్ఠాన సముద్యతాగ్రతనువై, పూర్వాచలేంద్రంబుపైఁ। గరమర్థోదితమైన భానుని తురం, గశ్రేష్ఠముం బోలు సుం। దరశ్రీవృషకివక్త్రరజ్జుధరణ, స్థైర్యోరుపాణిద్వయాం। తరుఁడౌ వల్లభపాలు మీఱుట కశ, క్తంబయ్యె నొక్కింతయున్॥ ౩౮౧॥ (చ) చెలువుగ నొక్కవీతి యభిషేచనసాంద్రతరార్ద్రగాత్రమై। నలువుగ శ్రీసమక్షమున, నాకనివా

సిజనంబుచే బలె । న్బలుమఱు తెప్పఁ్రవేయని జ, నంబులచేత నిరీక్ష్యా
మాణమై । జలనిధిఁ బుట్టి వచ్చు ఘన,శక్రహయాకృతి నొప్పె నెంత
యున్॥ ౩౮౨ ॥ (చ) హరితతృణంబు మేయు నపు,డంచితభంగి గ
శాగ్రలోలసుం । దరనవకింకిణీకకల,నాదవిమిశ్రహేషామంద్రదంతబ ।
బుఱనినదంబు సంభ్రమస,ముత్థితమై పరివీతనిద్రమా । నరవర పా
ళిచే నటు వి,నంబడియెన్ గడు హృద్యవైఖరిన్॥ ౩౮౩ ॥ (చ) తర
మిడి యొక్క తేజి కడు,దర్పమునం జలియించి త్రాళ్లతో । నురువ
డిఁ గీలము బెఱికి, యుద్ధతిఁ బాఱినఁ జూచి బల్విడి । న్మఱియొక తే
జి యత్నపర,మానవ దుర్గ్రహమై తురంగియం । చఱి మఱి వెం
టఁ బారి వెస, నాకుల మందఁగఁ జేసె మందురన్॥ ౩౮౪ ॥ (వ) మ
ఱియును క్షిప్తాశిథిలోత్తరవతీమందావైహాయస్యాది చతుర్దశవల్గా
ప్రభేదవిశారదుండును షడ్విధప్రేరణాభిజ్ఞుండునైన యొక్క వాహ
కుం డవ్యాకులంబును సజ్జీకృతంబును హయచతుష్కాఖ్యగతివిశేషం
బునందు ముఖసంస్థానవిశేషాదివిశేషణవిశిష్టంబునైన జాత్యశ్వంబును
యుద్ధాభ్యుత్తరకాలవిధేయక్రియారూపంబులును నసంకీర్ణరూపం
బులు నగు నాస్కందితధౌరితకరేచితవల్గితప్లుతసంజ్ఞలుం గల పంచ
ధారలును లక్ష్మ్యమధ్యాదిఘూర్ణాభిధాన త్రివిధమార్గంబులును బరిచ
యంబు సేయించుటకు సమోన్నతవిషమాంబుకీర్ణశుద్ధానతాగ్రతృ
ణవీరుదాఢ్యస్థానుప్రకీర్ణోపలసంప్రకీర్ణపార్శ్వోన్నతసంజ్ఞలుం గ
ల నవవీధులయందు సంచరింపం జేసె నప్పుడు॥ (చ) మునుకొని భ
టునాథము వి,ముక్తములై కటకంబుఁ జుట్టి పె । ల్చనఁ దృణము
న్భుజింపుచు వి,శాలపటుక్షయరజ్జుపాళి ద్రుం । చినఁ బరిచారకుల్గ్గి
నుక,చే నదలింపఁగఁ బారె నశ్వము । ల్ఘునపదపాశభేదన చ,లచ్చ
రణంబులు గల్గునట్లుగన్॥ ౩౮౫ ॥ (సీ) పరఁగ సముత్తీర్ణబాహ్యా

ఘూర్ణితము వయ్యె ఘూర్ణిబల్బజతృణ, ప్రాంతభూవలన । నతిదుస్సహం
బైన యాత్రకం బగముల క్రింద లోమంథక, మంద సంచ । లద్గురు
సాస్నమై, లక్షింప ముకుళీకృతాలసాక్షులు గల్గు, నట్లు ప్రీతి । నివ
సించె మఱియుఁ గొ,న్నివృషంబు లఱచుచుఁ గలితమృత్పిండ శే,ఖరి
తకోటు॥ (గీ) లగుటఁ గోట్యంతరగతాంకుఁ,డైన యర్థ । కమల
వైరిని గేరు శృం,గముల చేత । సంతతోచ్ఛృంగితాన్యవృ,షంబు లగు
చుఁ । దటిని తీరంబు గ్రొరాడె, దర్ప మెసఁగ ॥ ౩౮౬ ॥ (మ) త
గ నూర్జస్వలమైన యొక్క వృష ము,ద్యచ్ఛక్తిచే మాంసలో । పగ
తాభీకపరోక్షసంచయములం, బల్మియు నిర్జించి జ । న్యగతానూ
నజయోద్ధురాయతవిషా, ణోగ్రంబులుం గల్గు న । ట్లుగతారివ్రజ
మై తమిం జనియెగో,లోకంబు వెంట న్రిహిన్ ॥ ౩౮౭ ॥ (మ) స
ముదగ్రానన మాయతావ్యథమహో,చ్చగ్రీవమై చూడనొ । ప్పొ
మహోష్ట్రివ్రజమభ్రిచుంబ్యభినవ,ప్రోద్యద్ఘనాస్వాదవం । తముతో
మంజులపల్లవప్రచయము,ల్దర్పద్వతాధిత్యకా । ద్రుమజాలంబుల మీఁ
దనుండి తిగిచేన్, లోలోష్ఠము ల్లల్లఁగన్ ॥ ౩౮౮ ॥ (గీ) మఱియు
నొక యుష్ట్రి ముదితనిం,బచ్ఛదప్రి । విష్టమృదులామ్రపత్రంబు, వెడ
లఁగ్రక్క । మున్ను గరుడుండు మ్లేచ్ఛస,మూహమిశ్రి । గళగతమ
హీసురవర్ణునిఁ, గ్రక్కి నట్లు ॥ ౩౮౯ ॥ (గీ) బయలనున్న భృత్య,
పాళితో రాజుల । వార్త లెఱుఁగఁ బల్క, పాఠకులును । విపులఫ
ణితిఁ బ్రకటి,తపదార్థమౌ నట్లు । పాడి రవసరప్ర,బంధతతుల ॥
౩౯౦ ॥ (ఉ) ఉన్నతధాతురాగ విప్ర,లోచ్ఛ్రిత వస్త్రకుటీర యుక్త
మై । పన్నగ నంజనాభగజ, భాసితమై ఘనసాంధ్యరాగసం । భిన్న
పయోదకర్బురిత,విశ్రుతచారునభంబు కైవడి । న్నన్నతలీల నొప్పె
హారి,సద్మము భూరిమనోహరాకృతిన్ ॥ ౩౯౧ ॥ (మ) విలసత్త్రై

న్యపినద్ధమై కుధర మొ,ప్పెన్ దంతిభగ్నదుర్గమా । వళిశబ్దంబులఁ గృ
ష్ణ నీవునలువా,ప్ప న్సర్వతోద్ధతఁ ణవం । చిలఁ బ్రఖ్యాతి వహించి
నాఁడ విపు డి,ట్లేలా ననుం గిన్క నా । కులపా టొందఁగఁ జేసె
దంచు వెస నా,క్రోశించు చందంబునన్ ॥ ౩౯౨ ॥ (ఉ) సౌర మ
హీధ్రధీర సుర,సన్నుత శౌర్యవిహార వార్ధిగం । భీర మదోద్ధతారి
గణ,భేదనదక్షభుజప్రచార గో । త్రారికుమారమారఋతు,రాజమ
నోజ్ఞశరీర సదృశః । పూరితలోకవార గుణ,పుంజవిభూషణ మంజు
భాషణా ॥ ౩౯౩ ॥ (క) నారాయణాంశభవ సుగు । ణారామ
వసంత వితర,ణామరభూజా । సూరిజనస్తుతమదనా । కారా గో
పాలకృష్ణ,కరుణోదారా॥ ౩౯౪ ॥ (మాలిని) పరహితసుచరిత్రా,
పండితస్తోత్రపాత్రా । తరణిసదృశతేజా,దండితద్విట్సమాజా । ప
రిచితబహువిద్యా, భవ్యసౌందర్యహృద్యా । నిరుపమగుణజాలా, ని
త్యకళ్యాణశీలా ॥ ౩౯౫ ॥

(గద్య)

ఇది శ్రీరామచంద్రకరుణాకటాక్షలబ్ధ విద్యాసాంద్ర గోపినాథ వేంకటకవీంద్రప్రణీతంబైన శిశుపాలవధమహాకావ్యంబునందు నారదాగమనంబును శ్రీకృష్ణసందర్శనంబును హిరణ్యాకశిపుదశగ్రీవప్రభావవర్ణనంబును శిశుపాలవధపూర్వకంబైన శక్రసందేశంబు నారదుం డెఱింగించుటయు నుద్ధవబలరామసమేతుండై కృష్ణుండు మంత్రంబు గావించుటయు నింద్రప్రస్థయానంబును రైవతకపర్వతవర్ణనంబును రైవతకాద్రిప్రవేశంబును గజరథహయాదివర్ణనంబు నను కథలం గల ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము. శ్రీకృష్ణం.

శిశుపాలవధమహాకావ్యము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

(క) శ్రీరాధా రమణీశా । పారక్యపాలబ్ధ రాజ్య, వైభవ జగతీ । హారాయమాణకీర్తివి । హారాగోపాలకృష్ణ, యాచనరేంద్రా ॥ ౧ ॥ (వ) అవధరింపు మవ్వలి కథ యెట్లనిన నిట్లు సేనానివేశనంబు గావించిన యనంతరంబ॥ (గీ) ధరముపయిఁ గ్రీడ సలుపంగఁ, దలఁచు సాధు । హితకరునిఁ గృష్ణు సేవింప, ఋతుసమూహ । మేకకాలంబునందె స్వీ,కృతయథాస్వ । వృక్షఫలపుష్పమగుచు నా,విర్భవించె॥ ౨॥ (గీ) నవపలాశపలాశవ,నంబు మఱియుఁ । బటుపరాగపరాగత,పంకజంబు । మృదులతాంతలతాంతమై, మెఱయు కుసుమ । సురభిసురభిని గృష్ణుండు, చూచె నపుడు ॥ ౩ ॥ (గీ) విలుళితాలకనికరమై, జలజముఖుల । యొడలి చెమ్మట లార్పుచు,నుత్పలములు । తరళత వహింప సరసుల, తనుతరంగ । విసరము చలింప వాయువు, విసరె నపుడు॥ ౪ ॥ (గీ) లలితకురువకస్తబకసం,కలిత మగుట । గుణవదాశ్రయసంలబ్ధ, గుణము నైన । భృంగి యందలి మలినిమ, కృష్ణయువతి । జననయన తారకాస్ఫూర్తిఁ, ననుకరించె ॥ ౫ ॥ (చ) సలలితహేమవర్ణనవ, చంపక మధ్యగతారుణప్ర

ఖా । విలసదశోకపుష్పము వి,భిన్నవియోగవతీ విశాలహృ । త్కలిత మనోజబాణశిఖి, గాఢశిఖాకపిశీకృతస్ఫుటో । జ్జ్వలపిశితంబు చందమున, వావిరిఁ జూడఁగ నయ్యె నెంతయున్ ॥ ౬॥ (క) సురసాల రజఃకణములు । స్మరవహ్నితుషాగ్నిచూర్ణసమ,తఁగనిన వై । ఖరి వెసఁ బాంథజనులపైఁ । బరిపతితములై యొనచెఁ బరితాపంబున్ ॥ ౭ ॥ (క) పతులపయిఁ గుపితలైన యు । వతుల యలుక దీర్పమరుఁడు,పంపె నన మధు । వ్రతపాళి వెడలె వకుళ । క్షితిజసుమ మరందపానకృతనిస్వనమై ॥ ౮ ॥ (చ) గురుతరమత్సరచ్ఛిదుర, కోమలవాక్స్వర పుష్టకాంతచే । గిఱికొని చెంగటన్ బ్రియస,ఖీసదృశంబగు నట్లు పథ్యమున్ । గరము పదిష్టలై సురత,కాంక్షమెయిన్ బ్రియులైన వారికిన్ । వరుస నయాచితంబయిన, వర్ష మొసంగిరి కామినీమణుల్ ॥ ౯ ॥ (గీ) పరఁగ నళులచే నపవాద, కరులచేతఁ । బోలెఁ బథికులు మృగముల, లీల మధుర । వల్లకీస్వరజిద్గీత,వైభవమున । నలరి స్మృతిభూవశంగత,లైరి యపుడు ॥ ౧౦ ॥ (చ) చెలువుగ నొక్క యిందుముఖి, చేఁ గుసుమాపచయార్థ మింపు సొం । పలర రసాతిరేకమున, నట్లవలంబిత మయ్యు సంభ్రమం । బొలయ వనాగమున్ వశత, నొందని దాట వృథోన్నతాకృతిన్ । జెలఁగి యసత్య పుంస్త్వమునఁ, జెన్ను వహింపక యుండె నత్తఱిన్ ॥ ౧౧ ॥ (వ) మఱియు నొక్కపురుషుండు స్వయంగ్రహాశ్లేషసుఖంబు కోఱుకుఁ బ్రియురాలి నళిపాతవ్యాజంబున భర్త్సింపుచు నిట్లనియె ॥ (సీ) స్తనయుగ్మభరవిజిత,స్తబకానమత్ప్రత్యగ్రవల్లివి, రాగిణ్యైన । యీ మధువ్రతకులం, బెలమిఁ బరాగవంతములైన నవపంక,జములు విడిచి । మునుకొని నీకభి,ముఖముగాఁ జరియింపుచున్నది సమ్మోద,యుక్త నగుచు । భవదీయసురభిని,శ్వసితమందును సుధా[illegible]రాస్య,

రంబునందుఁ॥ (గీ) దృష్టి నొందిన యీచంచ, రీకనిచయ । మునకు
నాకును బోలె సౌమనసగంధ । రసము లాత్మకు సంతోష, మొసఁ
గఁ జాల । వయ్యె నేమని చెప్పుదు, నంబుజాక్షి ॥ ౧౨ ॥ (గీ)
అనుచు నిబ్భంగిఁ జతురోక్తు, లాడు ప్రియుని । గురుభుజోన్నమనో
రువక్షోజ యగుచు । వళియుతోదరరుచులు పైఁ, బొలయ నళికిఁ ।
గాంత వెలచిన కైవడిఁ, గౌఁగిలించె॥ ౧౩ ॥ (గీ) వదనసౌరభ
లోభవిభ్రమదళీంద్ర । సంభ్రమార్జితశోభయై, చలిత యగుచు ।
నన్యసతి చేసె నలకలోలాక్షు లలరఁ । గమ్రతరమేఖలాకల, కలక
లంబు॥ ౧౪ ॥ (మ) వినతుల్ చేసి ప్రియుల్ స్మరార్తు లగుచు, న్వే
మాఱుఁ బ్రార్థింపఁగా । కొన కెవ్వా రభిమానితల్ బెరసి యొగ్గ
ల్చేసి రాయాదవాం । గన నెల్ల న్మధుమాస మాట మిగులం, గా
మాస్త్ర సంతప్తలై । తనియం గౌఁగిటఁ జేర్చి రట్లు దమయం,తం
దామె ప్రాణేశులన్॥ ౧౫ ॥ (గీ) సూనకార్ముకకార్ముక, చ్యుతశి
తాస్త్ర । పాటితశరీరలై గత, భర్తృకలగు । సతులు కొందఱు
గెడసిరి, సారెసారె । కలసి మూర్ఛితలై రని, పలుక నేల॥ ౧౬ ॥
(వ) ఆసమయంబునఁ బ్రోషితభర్తృకయగు దాని నొక్కతన్వి నా
శ్వాసింపుచు బాంధవు లిట్లనిరి॥ (గీ) అశ్రుమోక్షంబు భవదాననా
బ్జలక్ష్మి । కరయ సమ్యగలంకృతి,కొఱకు నిక్క । మైనను వసంత
మహము సంప్రాప్త మయ్యెఁ । గాన నిప్పుడు దుఃఖింపఁ,గాదు త
న్వి॥ ౧౭ ॥ (చ) తఱుచుగ నీవెలంది మరు,తాపము చే నసువుల్ త్య
జించు దు । ర్భర మతికష్ట మంచు వెస, బాంధవు లిష్టత నాడు నట్టి
సుస్థిరతరవాక్యము ల్నిజము,సేయకు మమ్మని జేశుఁ డాత్మలో । మ
ఱువఁడు మాధవోత్సవము,మానక యిప్పుడె వచ్చుఁ గోమలీ॥ ౧౮ ॥
(క) అని యిటు బంధువితతి చె । ప్పిన ఋతవచనముల చేత, వెలఁ

చుక బయలన్ । దనపతి కంఠస్వరమున్ । విని యమృతము చేతఁ
బోలె, నిర్వృతినొందెన్॥ ౧౯ ॥ (క) మధుబోధితవాసంతీ । మ
ధుమేధితమేఘమైన, మధుకరరవభృ । న్మధురమధు వ్రతభామిని ।
మధురంబుగ గాన మపుడు, మానుగఁ జేసెన్॥ ౨౦ ॥ (క) అరుణి
తసకలాద్రివనో । త్కరమై పథికజనతాప,కరమై వికచ । స్ఫురదు
రుకింశుకసంహతి । యరుదార వహించె దవహు,తాశనశోభన్ ॥
౨౧ ॥ (గీ) పరఁగ నెప్పుడు శైరీష, పాంసుసుచులు । హరితురం
గమలోమతు, ల్యత వహించె । నట్టి శుచికాల ముపగతం, బయ్యె
మల్లి । కలకుఁ జిరగంధ మొసఁగుచు, లలితఫణితి॥ ౨౨ ॥ (గీ)
స్వరమణీశ్వసితోపమ,సాంద్రదళిత । కోమలనితాంతపాటల, కుట్మ
లంబు । నున్మదోచ్ఛలి తాళివై, యొప్పు గాఁప్పు । పొలయు మద
లౌల్య మొందెఁ గా,ముకజనంబు॥ ౨౩ ॥ (గీ) చంచలాక్షులు త
త్క్షణ,స్నపనజలతు । షార భృత్కుచములు ప్రియా, జనుల వక్షు ।
మందుఁ జేర్చిరి నెమ్మేన, నంచితముగ । సరసచందనరేణువు, ల్చల్లి
రపుడు॥ ౨౪ ॥ (గీ) ప్రస్ఫురదధీరతటిదక్షి, భాసమాన । మగళి
తోరుపయోధర,మైన జలధ । రాళి యనపేక్షితాత్మీయ, వేళ యు
గుచు । నద్రివిభువల్లభునిఁ బోల్కె, నధిగమించె॥ ౨౫ ॥ (క) జగ
తి నభోమాసంబున । గగనముపై దంతియూథ, కాలాభ్రములిం ।
పుగఁ గని యంగన యేప్రియుఁ । దగ నేకరసుం భజింపఁ, దలఁప
దు బుద్ధిన్ ॥ ౨౬ ॥ (క) ధృతశక్రచాపవలయాం । చితఘనరుచి
వివిధమణిర,చితకుండలభా । తతివళితాంశుకమగు శ్రీ । పతి గా
త్రము ననుకరించె, భాసుర లీలన్॥ ౨౭ ॥ (గీ) ఘనసమీరణచలిత
మేఘములచేత । క్షణికలక్షితవ్యవహిత, చపలచపల । విటపముల
చేఁ దమాలప్ర,ఫుల్లజసదృశ । గగన పాదపమంజరి, కరణి నలరె ॥

౨౮ ॥ (చ) స్ఫుటతరవాతసంచలిత,ఘూరిఘనంబులచేత నింగి నం। తట క్షణలక్షితవ్యవహి,త స్ఫుటచంచల యొప్పె నత్తఱిఁ । జటుల సమీరణోచ్ఛలిత,శాఖలచేతఁ దమాల సన్నిభో । త్కటగగ నావనీ రుహావి,కాసితమంజరిఁ బోలె హృద్యమై॥ ౨౯ ॥ (గీ) పథిక యువతియొకతె, ప్రాణసంశయ మొంది । ననయనోదకాళి, సంభ్రమమున । విధురబంధు వగుచు వీక్షించె నంబుద । పాళి నపుడు కరమ,బంధురముగ ॥ ౩౦ ॥ (గీ) విదళకందళీ కంపనా, విఖ్యాతుండు । కామినీమానహరణుండు, ఘనపవనుఁడు । క్షితిని వనములఁ కంపింపఁ, జేసె ననఁగఁ । జెలఁగి విరహులఁ గంపింపఁ,జేయుటరుదె ॥ ౩౧ ॥ (గీ) పటుతరాత్మీయనినదసం,పదలచేతఁ । గృతసమాజనమదకాళి,తతిని నాద । జయముగు ఘనాళి వీక్షించి,సమ్మదమునఁ। గలవిలాపకలాపిసం,ఘము నటించె ॥ ౩౨ ॥ (చ) అతులకదంబపుష్పకర,జారుణితాంబరముల్దు పారసం । గతములు కందళీకుసుమ, గంధ యుతంబులునైన వాయువుల్ । చతురత నూత్ననూత్నముగఁ, జంచలనేత్రల మీఁదసారెకుం । చితగతి రాగముఁ గలుగఁ, జేసెను గాముకమానసంబులన్॥ ౩౩॥ (గీ) వారిధరములు ప్రవిరళ,ప్రథమబిందు । శమితతాపం బహోధర,జంబు గంధ।వంతమునునైవ తాచల,ప్రాంగణమును । మానినీగతి యోగ్యంబు,గానొనర్చె॥ ౩౪ ॥ (క) కరిరథధవళస్ఫురదళి । వరమృగరుచికైతకంబు, వారిదకషణో।త్కర పతితకృశశిఖైందవ।సురుచిరఖండంబు పగిదిఁ, జూడఁగనయ్యెన్॥ ౩౫॥ (గీ) దళితమౌక్తికచూర్ణాకృతి,ధవళములును। గిరిసరిద్వారిబిందుసుం, దరములైన । చారుకుటజప్రసూనర,జఃకణములు । బహుళదధిరేణుకణముల, భంగి నొప్పె॥ ౩౬ ॥ (చ) అసదృశనిమ్నగామృదుప,యఃకణకోమలఘూరిమాలతీ । ప్రసవవితానసంతతని,బద్ధము లా

టఁ బ్రసన్నతారకా । విసరనిభంబులైన ఘన, భృంగసమూహము
లు న్నమంతతః । ప్రసరితశోభగోష్ఠపరి, పొందినఁ దాల్చి చెలంగె
నత్తఱిన్ ॥ ౩౭ ॥ (గీ) ప్రియులవిను స్తపవధూజన, హృదయహంత్రి ।
యైన నవనీపవనరాజి, యభ్రపనస । సంవృతములైన దిశలపై, సాం
ద్రనిబిర । బంబు పటువాసనను బోలెఁ, బర్వె నపుడు ॥ ౩౮ ॥
(క) పూల యలుకఁ బూని పతులం । గలయక యున్న చెలు లపు
డు, ఘనఘననాదా । కులలయి కౌఁగిలింపఁగ । వళిరేచితమధ్య
లగుచు, వర్తించి రొగిన్ ॥ ౩౯ ॥ (చ) పునుకొని వృష్టిగంధవహ,
ముల్ వడి వీవ విరక్తులైన నె । వ్వని హృదయంబు ధైర్య మెడఁ,
బాసి చలింపక యుండు నంచు ని । ర్మలితము సత్యవాక్యము మ, దా
ళిగణంబు పఠింప రక్తినొం । దినసవపల్లవావళి న,టించిన భంగిఁజ
లించెఁ గొమ్మలన్ ॥ ౪౦ ॥ (గీ) అచిరరోచికి వెఱచిన, యట్లు, ప్రి
యుల । మందిరనుఁ బాసి పోవంగ, మనసు రాక । యాతను మంధర
భావలై, యంగె యుండె । చెలులు నృపతుల రంజిల్లఁ, జేసి రపుడు॥
౪౧ ॥ (వ) అంత దురితనాశన కీర్తనుండును రథాంగాయుధుం
డు నగు కృష్ణుండు తిరోహితతిగ్మమయూఖంబును బతత్రిసంఘంబు
కొఱకుఁ గులాయనిలాయిత్వసంపాదకంబును బ్రాచ్యాదిదిగ్వివేకశూ
న్యంబు నగు ప్రావృట్కాలం బతీతం బగుచుండ వికచోత్పలనేత్రయు
విస్రస్తధవళాంబరసాదృశ్యయోగ్యమేఘయు నై రైవతకపర్వతోత్సం
గగతయైన ప్రియురాలి చందంబున నందం బగుచున్న శరత్తు నవలో
కించె నక్కాలంబునందు ॥ (చ) ఖరకరుఁ డాత్మభానువుల, గహ్వరి
నైశతమంబు మింటడు । ష్కరమగు మేఘబృందమయి, గాఢతమంబును
వెంట బల్విడి । న్సరసులయందుఁ గాల్కొనిన, నైద్రతమంబును బోవఁ
జేసెను । ర్వర మహనీయకీర్తులగు, వారికిఁ గల్గరు శత్రు లెక్క

డక॥ ౮౨ ॥ (గీ) కాలమె బలాబలంబులు, గలుగఁ జేయుఁ। బ్రాణులకు నంచుఁ బలికెను, భంగి హంస। రవము రమణీయతా స్ఫూర్తిఁ, శరహి వహించెఁ। గఠిన నాదమయూరంబు, గలుగు నట్లు॥ ౮౩॥ (గీ) విశదపక్షకవిధ్వని, విజిత నాద। శిఖితనూరుహచయ మీష్యఁ, చేతఁ బోలె। విరిసి ధరవా్రిలె మానినైౖ, వెలయు వాని। కరిభవపరాభవము దుస్సహంబు గాదె॥ ౮౪ ॥ (చ) ప్రతివనమందు సాంద్రతర, రాగజపాకుసుమాభగోల్లస। ద్వితతవనావళీమదవతీ వదనంబున భాసురేక్షణా। ప్రతితరవిభ్రమంబులగు, బాణదళావళు లప్పు డెంతయుం। జితలలితోత్పలద్యుతిని, శేషములై యలరె స్సగంబునన్ ॥ ౮౫ ॥ (సీ) కనకభంగపిశంగ, ఘనపలాశములు పరాగశోణితకేస, రంబులైన। యసనవృక్షములు ప్రి, యావమానిత మానినీమణి పటుకోపనిరసనంబు। లగుటచే ధాత్రి నన్వర్థనామము లయ్యె బాలాతపారుణ, పంకజంబు। మదపాటలాంగనా, వదనాబ్జరుచి నను కరణంబుఁ జేసిన, కారణమున ॥ (గీ) నెవ్వని మనంబు హరియింప, దిషమునందుఁ। గలమగోష్త్రీత దీరిత, గానము విని। మీలితాక్షమైసస్యంబు, మెసవ మఱచి। యున్న మృగతతి నదలింప, దురుముదమున॥ ౮౬ ॥ (చ) గురుతరసప్తపర్ణతరు, గుచ్ఛ సుగంధి మధువ్రతవ్రజో। చ్చరిత సుగీత నాదములు, సంతతగంబులునైన వాయువుల్। విరళమదంబు వ్యాకులిత, విష్టపమై తగునాజదంతి చె। చ్చెరఁ జనుదెంచు చున్న దని, చెప్పెడు కైవడి వీచె నంతటన్ ॥ ౮౭ ॥ (వ) మఱియు యాదవులొక్కయెడ విగతమేఘావరణంబు లగుటవలనఁ గోశోద్ధృతాసిలతా సితంబులై యొక్కయెడ శుభ్రమేఘచ్ఛన్నంబు లగుటంజేసి పురుహూతగజాజినరూపాసకంబులైన వాని చందంబున నందంబులై యొప్పు దిక్కుల నవలోకించిరి మఱియును ॥ (క) శరదంగనమరుదుత్థిత।

సరసిజ కేసరరజంబు, శౌరి సతులపైఁ । బరిహాసార్థము చల్లెదు ॥ తెఱఁగున నెల్లెడలఁ బటుగ,తి న్వెదచల్లెన్॥ ౭౮ ॥ (గీ) అరుణముఖమైన శుకపఙ్క్తి, హరికిఁ బ్రీతి । గాఁగ నమరులు మింటిపైఁ, గట్టె నట్టి । హరితపత్రమయంబు త,దగ్రబద్ధ । కిసలమగు తోరణము భంగి, నెసఁగె నపుడు॥ ౭౯ ॥ (క) శరదంతురదిఙ్ముఖయును । దరదఙ్జాక్షియును హంస, ధవళిమహాసదం । బరయు నగు నల శరత్తును । హరిముదికను బోలెఁ జూచె, నతిరమ్యముగన్॥ ౫౦ ॥ (వ) ఇట్లు శరత్కాలంబు ప్రవర్తించిన యనంతరంబ మహాగజప్రమాణంబులైన తరంగిణుల హిమోపేతంబులుగాఁ జేయుచు హేమంతకాల సంజాతమారుతంబు ప్రోషితభర్తృకలగు యువతుల నేత్రంబులకు నతనుసంతాప కారిణియగు సలిలసంతతి నొసంగ హేమంత కాలంబు సంప్రాప్తం బయ్యె నక్కాలంబునందు॥ (సీ) అనిలుండు గ్రీష్మాది, యందు వియోగికిఁ జెలుల మీఁది తలంపు, గలుగఁ జేయు । టది మిక్కిలి నయుక్త,మహహ హేమంతమం దుపగతతుహినుఁడై, యుంటఁ జేసి । స్మృతసయావనసోష్మ,వితతవక్షోరుహాంం డగు వియోగిని జంప, నలవి యగును । మఱియు నేయంగన, మగనితోఁ గూడక పొలయల్క నైకొని,తొలఁగి యుండె॥ (గీ) నట్టి యంగన హేమంత,మందుఁ బూర్వ । మగణితుండైన ప్రియునె స్మి,తాస్య యగుచుఁ । గవియ నేతెంచి కౌఁగిట, గారవించి । యలిగి చనకుండ నమోఘ క్తు, లాడుచుండు॥ ౫౧ ॥ (గీ) ఆవరణశూన్యమాట హి,మానిలమున । దూషితంబైన యధరవి,ద్రుమవ్రణంబు । సీత్కృతంబులచే దంత,సితవిభాప । టావృతంబైన పగిది సౌ,ఖ్యంబు నొందె ॥ ౫౨ ॥ (గీ) పేశలంబౌట హిమవాత,పీడితవ్ర । ణాంగనాధర లేఖ య,వ్యక్తమధుర । రమ్యసీత్కృతస్ఫురితోరు,రదమరీచి । మయపటాచ్ఛాది

తం బైన,మాడ్కి నలరె ॥ ౫౩ ॥ (క) ధృతహిమకణమారుతతరు। లతికాంగుళితర్జనోజ్జ్వ,లవిలాసము లి। క్షతముల పరిరంభణసుఖ। సతతాన్వితమైన చెలి క,సహ్యము లయ్యెన్ ॥ ౫౪ ॥ (సీ) స్మర సంప్రచోదిత,సహజానురాగంబు ప్రకటింపఁ జేయుట,వలన మిగుల। గార్యభూతస్వేద,కలన నత్యంతోపకారియై హేమంత, కాల మైనఁ। బ్రస్విన్నగాత్రలై, పడఁతులు ప్రియులను జెలువుమీఱ రమింపఁ,జేసి రపుడు। మదవికాసిషడంఘ్రి,మధురనాదాహిత హుంకారుఁడై శిశి,రోరుపవనుఁ॥ (గీ) డనువనంబులయందుఁ బ్రి,యంగులతలఁ। జాలఁ బుష్పింపఁ జేయుచు, సంతతంబు। పతుల నెడఁబాసి యున్నయ,పతుల సతుల। విడిచి యున్న వియోగుల, బెగడు పఱచె ॥ ౫౫ ॥ (గీ) మాఘమాసమందు, మంద గభస్తియై। హేళి హిమము నడఁపఁ, జాలఁ డయ్యెఁ। బరులు వృద్ధినొంద,బలవంతుఁడైనను। గాలవశతఁ జేసి, గ్లానిఁ జెందు॥౫౬॥ (గీ) క్షుభితసైన్యపరాగవి,శుభ్రవర్ణ।మగుట లోధ్రరజము జైత్ర,యాత్రకొఱకు। నభిషిషేణయిషుం డైన,యాతను నెఱిఁగ। జెప్పకైవడి దిక్కులఁ,గప్పకొనియె॥ ౫౭॥ (చ) కరముపభోగ్యమై శిశిర, కాలము పోయిన వెన్క శీతసం। హరమగు మక్కుచోష్ణమున,కవ్వల నేమి ఫలం బటంచు సుం। దరులు నిరస్తకోపలయి,తప్పక వేఁదమయంతఁ దామె యు। ర్భరమదనజ్వరాతురలగు, భర్తలఁ గౌఁగిటఁజేర్చిర త్తఱిన్॥ ౫౮॥ (చ) ఫలితసుగంధబంధుర ల,వంగము లందుఁ బ్రసూనపత్రతా। ళులగు మధువ్రతంబులు వి,లోలరజోమలినీకృతంబులై। మలయుచు నుండ మ్రోలఁ గని, మంజులకుంద లతల్ దరత్ప్రసూనం। బులఁ బరిహాసమున్ సలుపు, పోలికఁ జూడఁగ నయ్యె నయ్యెడిన్॥ ౫౯ ॥ (వ) మఱియు నత్యంతసురభి సంతానకంబు ప్రసూనసంపద తనుతరత్వంబున భంజింపంబ

డినయట్లుండె వసంతానకంబైన తరుణ పరభృతంబు కామకుల రాగ వివర్ధనంబు కొఱకు మధురంబుగాఁ బంచమస్వరంబు గావించె మిక్కి లి నిష్టమధువాసరస యగుటం జేసి బంభరశ్రేణి యంగనామాననిరా సకుశలంబును మధు వాసరసారంబు నగు చూతంబును బరిత్యజింప నో పకుండె॥ (సీ) అతులప్రభావని, యగు వసంతేందిర సకలజగజ్జయ, చతురమదన । వీరసైన్యము నందుఁ వితతజిత్వరకేతు వైజయంతులు గూర్చ, వలయు ననుచు । విసువక కదళులు, విస్తరింపఁగఁ జేసె న సతియా స్మరనిమిత్తానురాగ । రూపసాంద్రతమిస్ర, లోకబాంధవ మండలంబు వరించెన,వాతసరణి॥ (గీ) తారరవమైన కోయిల, చా రుఫణితిఁ । బంచమశ్రుతినంతటఁ, బలుకుచుండఁ । బవటియందును యువతుల,వశ్యులైన । ప్రియుల వశ్యులఁగాఁ జేసి, పెనఁగిరపుడు॥ ౬౦ ॥ (చ) కమలవిహారశీతలము, గావుననుజ్జ్వలమైన గాత్రము । న్సముచితభంగిఁదాల్చియతి,సాంద్రరుచిక్ జెలువొందుచంచలా । క్ర మమునఁ జూడనొప్పియను, రాగరసంబది వెల్లిఁ గొల్పఁగా । రమణుని యంకపీఠమున, రమ్యగతిన్విలసిల్లెన త్తఱిక్॥ ౬౧ ॥ (చ) ఘనభవ వారిలాభమది, గల్గుచునుండ మయూరము ల్మదం । బుననటియించె నేఱులు స,ముద్ధతిఁ బాఱెషడంఘ్రిదంపతుల్ । పనిఁబడి సాంధ్యదీప రుచ్చి పాటలభూరిసుగంధబంధుర । ప్రణుతశిలీంధ్రపుష్పముల, ర క్తిమెయింజరియించె న త్తఱిక్ ॥ ౬౨ ॥ (ఉ) రైవతకాద్రిచెంగటి ధ,రాతలమందు లసన్మరాళిసం । ఘావృతపుష్పితాగ్రకుట, జావని జంబుల వారిపూరసం । భావితనీలమేఘచయ, భాసితమైన నభంబుఁ జూచి బ । ర్హావళిగీతనాదసదృ, శార్భటిమై నటియించె నెంత యుఁక్॥ ౬౩ ॥ (సీ) మఱియుఁ గాముకులగు, మగువ లత్యున్నతో కాశమై తగు శర,త్కాలమందు । వితతమన్మథసుఖా, విర్భావముల

యందు భృతతర్షులైన స, త్ప్రియుల దీర్ఘ । సమయంబునకుఁ బొం
సంకోచ మెడఁబాసి కడు వేడ్క సురతసౌ, ఖ్యంబు గనిరి । రసమ
చారుసా, రససమయంబున నభినద్ధమైనవ, రాంగనోరు॥ (గీ) కుచక
శసంభవోదక, ప్రచయ మవుడు । మహితమౌక్తికహారాయ, మా
మగుచు । రాగరసమున ఘనపరి, రంభరుచిని । నింపు సొంపార
వుడు ఘే, డింపదయ్యె॥ ౮౪ ॥ (సీ) వినుతింప నేతన్వి, విపినమధ్యం
నఁబృథుసారసాంగనా, మధురకాకు । నినదంబు విని కామ, నిఘ్నఁ
దయితుపై రమణతోసంజాతరాగయయ్యె । నట్టిలీలావతి, యైన
రారోహ ప్రేమతోఁదనమనః, ప్రియునిఁగలసి । యేకాంతసీమయ
దే క్రీడ సలుపదు కమనీయమగు శరత్కాలమందుఁ ॥ (గీ) గొలఁకుల
యునందదంద, కలఁకదేఱె । నూర్మికాదోలికలహంస, లూఁగసా
బండువెన్నెలజగతిపై, మెండుకొనియె । నలినవనములఁ జేంట్లు
నంబుఁ జేసె ॥ ౮౫ ॥ (చ) రతిపసహాసవోల్లసిత, రంజితముక
హాసవంత ము । ద్యతయువమానసోషితము, నైనవరోరుచయంబు
త సం । తతముగృహీతకేశసుర, తక్రియయందటు తృప్తినొందివే
చతురులునిద్రవోవుదురు, సంతతహైమనరాత్రులందిలఁ ॥౮౬॥ (
అసకలామలమంజులకిసలలీల । చేతవిస్మయమొందిన, రీతినలరు ।
శులలవలీలయావలి, కలరవంబు । మిక్కుటంబుగఁ గావించెఁ, బె
మాట్లు॥ ౮౭ ॥ (వ) మఱియుఁ బ్రసూనవిసర కృతభారంబున
షుంబులకు నమ్రత్వంబును బంభరపరిషజ్ఝంకారనాదంబుల కవిరా
బులనుసంపాదించునట్టి ఋతుగణంబు సానువులయందు భరియిం
యున్నయారైవతకాచలంబుమీఁద విహరించుటకుఁ గృష్ణుండు మ
యూరకేకారవంబులచేతఁ బ్రేరితుండైన వానియట్లు గిరివిహారకా
హలియయ్యె॥ (చ) సరసిజలోచనుండపుడు, శైలమునందు ఋతు

తానసం । భరితవనాంతలక్ష్మినిగ్ర,మంబుగఁ గన్గొననిర్గమించె సు ।
స్థిరముగ సేవఁజేయఁజను,దెంచినవారి ప్రయాస మెల్లస । త్పురుషుల
యందు నిష్ఫలతఁ, బొందునె యెన్నఁటికైన నుర్వరన్॥ ౧౮ ॥ (ప్ర
భాతవృత్తము) వివిధసుమావళి, భృద్వనాళిలోయా । దవులు సతీస
హి,తంబుగాఁ జరింపం । గవిసిరి యవ్విధి, గానిచో సుమాస్త్రో। గ్ర
విశిఖవిద్ధులుగా రెయొంటిఁజన్నన్॥ ౧౯ ॥ (తరల) గరిమతో సమయో
చితంబుగఁ, గాంతి మోముల హెచ్చఁగా గరితలప్డుస్వభావసుందర, గా
త్రలై కడుహృద్యలై । ధరణిపైఁ జరణంబులుంచిరి, తప్పకప్డడె వా
రిపైఁ । దరతరంబుపదంబుఁ బెట్టెని, తాంతవిభ్రమసంపదల్॥ ౨౦ ॥
(గీ) లలితగతులందు నఖరుచి, రచితశక్ర । చాపరేఖ గలుగు నట్లు,
సంభ్రమమునఁ । గలితకలకంకణధ్వను, ల్వెలఁగ వీచు । బాహులత
జాలెఁ దన్నితం, బముల మీఁద ॥ ౨౧ ॥ (మాలినీవృత్తము) అతిశ
యపరిణాహం,బై విచిత్రప్రకాశాం । కితఘనమణీ భాస్వ, త్కింకిణీ
కాంచితంబై । చతురతఁ గలకాంచీ,సత్కలాపంబు రమ్యా । న్నత
జఘనమునందు, న్నాదము న్విస్తరించెన్ ॥ ౨౨ ॥ (క) నిరుపమనితం
బబింబా । త్యురుభారనిపీడ్యమాన,యోషిత్పదము । ల్సురుచిరలాక్షా
చ్ఛలమునఁ । జరణన్యాసములయందు, స్వరసము నించెన్ ॥ ౨౩ ॥
(వ) మఱియు నొక్కసఖి కుపితయైన యొక్క నాయికను బ్రియవచ
నంబుల ననునయింపుచు నిట్లనియె॥ (చ) రయమున నేను పోయి సు
క,రంబుగ నిప్పుడె మాటలాడి నీ । ప్రియు నిటు దెత్తుఁ జూడు మని,
వేగఁ బ్రతిజ్ఞ యొనర్చి వచ్చితిన్ । దయయుఁ బ్రియంబు దక్షిణత, ధై
ర్యము గల్గిన గౌరి వీవు మ । త్ప్రియసఖి నాదు వాక్యమును, రిత్తయొ
నర్పకు మమ్మ కోమలీ ॥ ౨౪ ॥ (చ) సరసిజనేత్ర నీమత మ,సాధ్య
ము పిన్నటనాఁట నుండి నే । నెఱుఁగని దానఁ గాను పరు, లెవ్వరు దీ

ల్పఁగ లేరు నాపయిన్ । దఱిసిన ప్రేమచేత జవ, హాఁటవు నావచనం బటంచు నే । గరువముఁ బూని యుండుఁ, జెలికత్తెల మధ్యమునందు మానినీ॥ ౭౫ ॥ (మత్తకోకిల) ఏను చెప్పిన మాట నీవివు, డెంత లేదని చేయఁగాఁ । బూనవేనియునీకు నాకిఁకఁ, బొంద దెప్పుడుభాషణం । బైననేమిగొఱంత నాకని, యాత్మ నెంచితివేని య । ట్లైన శత్రుల వాంఛితంబుర, యంబునన్ ఫలియింపదే॥ ౭౬ ॥ (వసంతతిలకావృత్తము) మానంబు కల్మి నిటు, మాటలుపల్కవేనిన్ । మేనన్వసింపవుసు, మీ యిఁక జీవితంబుల్ । కానిమ్ము కోపమునఁ, గాంతునిఁ గూడకున్నన్ । బ్రాణావనార్థమయి, నం బ్రియుఁ గూడరాదే॥ ౭౭ ॥ (చ) అనియిటు పల్క యాసఖి త్వదంఘ్రులపైఁ బడిలేవకుండినన్ । వనిత ప్రియాపరాధభవ బంధురకోపకషాయితాక్షియై । ననువినమత్సఖీకృతప్రణామనిరోధముచేతఁ బోలెఁ జ । య్యనఁ బొలయల్క మాని యుతి యత్నమునన్ గరుణించె వల్లభున్॥ ౭౮॥ (వ) మఱియు నొక్కసఖి పురోభాగంబున శీఘ్రగమనంబునం బోవునొక్క పురుషునిం గని యిట్లనియె॥ (గీ) రమణి వెనకఁ జిక్క, రాఁజాలకీవు ముం । గలఁజనంగఁ దగునె, కడు రయమునఁ । గటికుచోరుభార, గరిమచే నెలనాగ । లలసగమన లగుట, దెలియవొక్కొ॥ ౭౯ ॥ (క) అనియిటు సఖిపలికిన విని । వనితామణి తన్నుఁ గలయ, వచ్చిన దాఁకన్ । దన యడుగు లెన్నికొనుచా । ఢ్యున మెల్లననడుగులిడుచుఁ, బోవుచునుండెన్॥ ౮౦ ॥ (వ) మఱియు నొక్క యువతి ముంగలం బోవు ప్రియతమునిం గూడుటకు శీఘ్రానుధావనంబు ప్రార్థింపుచున్న సఖికిట్లనియె॥ (తరువోజ) కలికి నా కిటుస్వయం, గమనలాఘవము గలుగుట నీకది, ఘనమయ్యెనేని। పలుకకిప్పుడె యయ్యె, వస్థను బొందఁ గల దాన నని పల్క, కడు వేగమునను । బలుచెలితోడఁ గోపవ్యాజముననయొలమితో నొక్కనా,

యిక శీఘ్రపాద । తలపాతమగు నట్లు,తప్పక పఱచి చెలువుని తోడఁ
జె,చ్చెరఁ గూడుకొనియె ॥ ౮౧ ॥ (చ) తన విభుపార్శ్వ భాగము
నఁ, దద్దయు వేడుక వచ్చు భామినీ । ఘనపులకాంకితైకతర,కాంచన
కుంభసమస్తనంబు చ । య్యనఁ బతివక్షమందు ఘటితాఘటితం బగు
చుక్ మనోజ్ఞకాం । చనమయకందుకంబు క్రియఁ,జారుతరద్యుతి నొ
ప్పెసారెకుక్॥౮౨॥ (సీ)పడఁతి యొక్కతె దృఢ,పరిరబ్ధభూరి బహి
స్స్పనమై పరి,హృష్టలోమ । పత్త్రిక్వై తగు భర్తృ,వామబాహువు
చేత సాంద్రంబుగాఁ బరి,ష్వక్త యగుచుఁ । దనదు దక్షిణకరం,బను
వొందఁ బతియంసభాగంబుపై నిడ్డి, బాగుమీఱ । మొలనూలి ఘంటలు
మ్రోయనితంబమండలమునఁ బ్రియకటి,తాడనంబు॥ (గీ) సేయుచును
హారవల్లులు, చిక్కుపడఁగ । రెండవ కుచంబు ఱొమ్మున, వెండినూ
పు । రములు ఘల్లన సవ్యపా,దముచలింపఁ । గంతు మంథరమైప్రి
యుఁ,గదిసి నడిచె॥ ౮౩ ॥ (వ) మఱియుఁ గొందఱయంగనలగతివి
శేషంబులెట్టి వనిన॥ (చ) వెలఁదియొకర్తు భర్తృభుజపీఠమునక్ దన
పాణిపల్లవం । బులుగదియింపుచుక్ గఠిన, భూరిపయోధరచూచు
కంబులక్ । దొలఁగక పృష్ఠభాగము ప్రతోదమొనర్చుచు మందసుం
దరో । జ్జ్వలగమనంబునక్ జనియెఁ,జారుసలీలవిలాససంపదక్॥౮౪॥
(గీ) అలఘు పీవరసక్థియు, నతివిశాల । గిరిసమనితంబ భారప్ర,ఖిన్న
యైన । భూరిజఘనమునతికష్టముగ వహించెఁ । బ్రియగళార్పితబా
హమై, వెలఁదియొకతె ॥ ౮౫ ॥ (పుష్పితవృత్తము) పురుషుఁడొకఁ
డుద్వృత్తిక్,మ్రోలఁగత్రుద్వయాం । తరనిహితహస్తుండై, తతుక్కచ
గ్రాహుఁడై । సురుచిరనిజోష్ఠాంచ,చ్చుంబితోద్గండుఁడై । చరణము
లు దొ్రక్కాడక్, జాన వెనక్క్ జనెక్ ॥ ౮౬ ॥ (స్రగ్ధరావృత్త
ము) కాంతారత్నంబు వేడ్కక్, గతిపయసఖులం, గాంతుతోఁ గూడి

మొంటిన్ । గాంతారోర్విం జరింపం, గడువడిఁ జనినన్, గాంచిత
ద్భుతన్ వెంటన్ । గంతుక్రీడాక్షణోరః, కలితరుచిరలా, క్షార సా
ద్రాంఘ్రిరేఖా । కాంతంబై యొప్పు దానిన్, ఘనసతిపదమున్,
గాంచి యాజాడ నేగెన్॥ ౮౭ ॥ (సీ) స్ఫురదనంగరసౌఘ, పూర్ణ
నాభిహ్రదపరివాహకృతరోమ, పఙ్క్తులైన । లలన లెవ్వారు సవి, లా
సయానరవితహంసకఘోషలై, యరిగి రట్టి । సతులాపగాతీర గతల
యి జనమనోలక్ష్యవేదనచటు, లప్రసూన । శరధనుర్జ్యానాద, శంక
ను బుట్టించు శ్రుతిహిత సారస, రుతము వినిరి॥ (గీ) యుత్సుకాళులు
మాధవ, యువతిజనులఁ । బిలిచి నటువలె గానంబు, సలిపెఁ గాన ।
నాళి పల్లవాంగుళులచే, నభినయించి । యాడి నటులుండె గానంబు,
ననుసరించి॥ ౮౮ ॥ (చ) కుసుమసుగంధియై విపిన, కుంజమహీజనిరు
ద్ధవేగుఁడై । యసమజలాశయప్రచలి, తాచ్ఛతరంగజలాద్రితుఁడై వ
న । శ్వసనుఁడు సంచలద్భ్రమర, పక్షవిఘట్టనసంభవోల్లస । త్ప్రసవ
రజంబు భామినుల, పై వెదఁజల్లుచు వీచెన త్తతిన్॥ ౮౯ ॥ (క) వన
మారుతానుగమనం । బునఁ దుమ్మెద లనుభవించె, ముదితల ముఖ
వా । సనలు మహాత్ముల వెంటన్ । జనినఁ బురస్థములు గావె, సం
పద లెందున్॥ ౯౦ ॥ (గీ) శౌరియువతికరాబ్జసం, సర్గసంప । దా
త్తసౌమనస్యంబులై, యలరు విరులు । సార్థముగ నాఁట నుండియు,
నవనితలము । నందు సుమనోభిధానంబు, నధిగమించె॥ ౯౧॥ (చ) ఉ
రువడి నాభిముఖ్యమున, నుద్ధతిఁ జెంది విరుల్దైమల్పఁగాఁ । దిరముగఁ
జాఁచి పైకిఁ జను, దెంచు వరోరుకరాగ్రరాజిచే । వరుస గుణప్రక
షణమునఁ, బల్లవపాళిబలాత్కృతంబుగాఁ । బరఁగ నఖంబులం జిది
మి, భంగము నొందె సమత్సరంబుగన్ ॥ ౯౨ ॥ (చ) తతమకరం
దపాన ముదిత భ్రమరాంచిత భూరిశాఖలన్ । జతురతఁ గంకణ

ధ్వనులు, సాంద్రముగాఁ జెలఁగ గరద్వయో । ద్ధతిఁ గదలించు రూ
పజిత, దైవతసుందరి యైన కాంతపై । హితమతిఁబుష్పవృష్టిఁ గురి,
యించె మహీజము సంతసంబునన్॥ ౯౩ ॥ (గీ) సతతరసరాగవం
తమై, చారుకరరు । హక్షతిప్రాప్తసంస్తవం, బై యదయతఁ । ద
రుణిచే ఖండితంబైన, తరుణపల్ల । వంబుమిక్కిలి మలమల, వాడుఁ
జూపె॥ ౯౪ ॥ (వ) ఒక్కతనుమధ్య ప్రియుని కభిముఖంబుగా విక
సితకుసుమవిసరసంగ్రహార్థంబు సముద్యతబాహులతయై వినూతననఖ
క్షతమండన సుందరంబైన కక్షభాగంబుసందర్శింపం జేయుచుసారెసా
రెకు సవ్యకరంబునఁబిహితంబైన సూక్ష్మోత్తరీయంబుచేతఁబీనపయో
ధరావరణంబు తిరోహితంబుగావించె మఱియు నొక్కసుందరియగ్ర
పుష్పగ్రహణార్థంబు శరీరోన్నమన విశ్లిష్టవళులచేతఁ జూడందగిన వ
ళిత్రయాంతరాళ పాండుర రేఖాకృతవర్ణోత్కర్ష నీలరోమరాజియు వి
పులతరోర్ధ్వముఖలోచనయు స్వభావకృశంబైన మధ్యంబును సారెసా
రెకతికృశత్వంబునొందించునట్టిదియుసమగ్రకుచోన్నతానతనిర్భరవక్షు
స్స్థలబలాత్కారవిశ్లిష్ట సూక్ష్మోత్తరీయబంధయునంతర్లీయమానశా
తోదరోచ్ఛ్వసద్దుకూలస్ఫుటతరపరిదృశ్యమాన గంభీరనాభిమధ్యాంత
రాళయునై యలరు వనాభ్యంతర ప్రదేశంబునందుఁ దిరోహితుండై
యభిముఖావస్థితుండై యున్నవల్లభునెఱింగియునెఱుంగనిదాని యట్ల
సలీలంబగునట్లు వృక్షాగ్రంబునం గలసుమంబులుగోయు నెపంబున ని
జాంగప్రదర్శనార్థంబు కాలవిడంబనంబు గావించి విడంబనాంతరంబ
ప్రియుండు సఖీజనంబులునీవల్లభుం డిచ్చటనున్నవాఁడని యెఱింగించి
ననదరిపడి యెంతయవివేకి నైతినని వంచనోక్తులు పలుకుచుఁ బుష్పగ్ర
హణనివర్తితకుసుమవ్యావృతాగ్రపాణియుఁ బ్రతిపదంబునందు సంయ
మితసూక్ష్మవస్త్రాచ్ఛాదిత శరీరయు భర్తృదర్శనసంభూతసాధ్వసస

మ్మోదసంకరయు మీనకేతనాచార్యతక్షణోపదిష్టానిర్వాచ్యకేలికించి తంబును రాగంబునభజియింపుచున్నది గావునససంభ్రమసస్మితవక్త్ర కాంతియునై లజ్జావనతవదనయై యధీరత్వంబున నొక్కింత వ్యవధానంబు గోరుచున్నదానియట్ల ప్రియునికొఱకు నిజాభిప్రాయంబుప్రకాశింపంజేయుచుం ద్రపాగుణంబువలన దయితునిమనంబు హరించెంగాంతలపత్రపావిభూషణలగుట లోకప్రసిద్ధంబై యుండు॥ (గీ) పరఁగ నఖపదలిపులు వి,భావితార్థ । ములును బులకితాంగని,థేయములు న వాచ్య । ములునగు ననంగలేఖ లిం,పలరఁ బ్రియులు । వరుసఁ బల్లవముల మీఁద, వ్రాసి రపుడు ॥ ౯౫ ॥ (చ) అరుదుగ నొక్కనాయిక ర,యంబునఁ గృత్రిమరోషయై సఖీ । గుఱుతుగఁ బూలదండ సిగఁ, గూర్పఁగ నేరుపు లేదు చాలు నిం । కరుగు మటంచుఁ బల్కు పతి, కప్పుడు తానె కృతోరు వాంఛయై । మురువుగఁ జుట్టె మాల భుజ,మూలరుచు ల్వెలఁగ న్శిరంబునన్॥ ౯౬ ॥ (చ) ఘనకచ చూడు నీకెదురు, గా మధుపావళి వచ్చుచున్న దా । ననమును వాంఛి వాఙ్మయమ,నం బొనరింపుచు నూర కున్న వ । ద్యనిబిడగంధబంధురము,ఖాబ్జముపై వెస వ్రాల కవ్వలం । జను నటు వ్రాలె నేని పెలుచం గడు బాధ యొనర్చు భామినీ ॥ ౯౭ ॥ (పంచపాదిగీతము) నెలఁతసరజసమకరంద,నిర్ఝరప్ర । భూతభూరుహ ప్రసవవి, భూతులందు । వాంఛ మాని యమృతపాఖ్య,వాంఛచేత । మధుపరాజంబునీదగు, నధరమునుభ । జింపవచ్చుచున్నది,యింపుమీఱ॥౯౮॥ (క) అనియిటు సఖపలికిన నది । వినికన్నులు మూసివనిత, ద్విగుణితఘనలో । చనపక్ష్మమాలయై పె । ల్చనఁ బతి యంకంబుఁజేరె, షట్పదభీతిన్॥౯౯॥ (చ)ఒసరఁగ బల్మిమై పురుషుఁ,డొక్క నవోఢ ముఖంబు నెత్తిచుం । బనమొనరింప దానిఁ బరి,పాటిగఁ గన్గొని తత్స

ణంబ నూ । తనమృదుపల్లవగ్రహణ,తత్పరయాచతురాళిచేత గ్రిద్ద నఁ బెఱవారిచే నవిధి,తంబగు నట్లొనరింపఁ గాఁబడెన్॥ ౧౦౦॥ (సీ) సవతి యొక్కతె లతా,జాలంబు చాటునఁ బొంచి యుండఁగ వల్ల, భుండు దయిత । యాస్యపాన మొనర్చెఁ, నట్టిదాని నధర ఖండన భవవ్యథచేతఁ, దగఁ జలించు । కరకంకణస్వనో, త్కరముచే విప్ర తంబు గావించె మఱియొక్క,కాంతమ్రోల । వృక్షరాజముఁ బ్రాఁ క్కి, విలసిల్లు ఘనలతా,చేష్టితంబును జూచి, చెలఁగి దాని॥ (గీ) నభిన యింపుచు ఋజుగతి, నాశ్రయించి । వరుని చాపల దోషంబు, పరి గణింప । కంఘ్రిమంజీరములు మ్రోయ, హస్తయుగము । సాఁచి కౌఁగిటఁ గదియించె, సంభ్రమమున॥ ౧౦౧ ॥ (గీ) వనిత యొకతె యున్నతగుచ్ఛ,వాంఛచేత । సలలితంబుగ సహచరాం,సంబుమీఁద। సవ్యకరమిడి కరికుంభ,సదృశకుచయు । గంబుచేఁ బ్రియు వక్షంబు, గప్పె నపుడు ॥ ౧౦౨ ॥ (గీ) కుజములందున్న పువ్వులు, గోయఁ బోయి । లలితపాదాగ్రదుస్థితి,వలన నొకతె । నిబిడ కుచకుంభ భరమున, నిలువ లేక । పార్శ్వమున నున్న ప్రియునిపై, వ్రాలె న పుడు॥ ౧౦౩ ॥ (చ) విరులవె కోసి యిమ్మనుచు, వేడుకఁ బ్రార్థన సేయు దాని దు । స్తరకరికుంభసన్నిభకు,చంబులు గల్గిన దాని ముగ్ధనుం । దరిని బరిష్వజించు తమిఁ, దత్పతి మోదముతోడ నంగ నా । గుఱుతుగ నీవె గోయుమని, కోమలినెత్తె భుజద్వయంబునన్॥ ౧౦౪ ॥ (గీ) అరయు మిదిగ్రాహ్య మిదగ్రాహ్య, మనుచుఁ దావి। విరులొసఁగి సారెసారెకు, మరులుకొలిపి । ప్రియుఁడు సఖిఁ దోడు కొని యేగె, విజనమునకు । మదుఁడు త్వరసేయు జనులను, సురత మునకు॥ ౧౦౫ ॥ (వ) మఱియు నొక్క ప్రగల్భనాయిక యేకాం త దేశంబునకు నిజవల్లభుని బలాత్కారంబుగా నాకర్షించి తత్స

మీపదేశంబున సపత్నీజనంబు నవలోకించి లాఘవ భయంబున నప
సతుఁ గామ యయ్యె నప్పుడు దాని వల్లభుండు విడువకున్న నది
స్వయంగ్రహలాఘవ తిరోధానంబువలనను వల్లభవాల్లభ్య ప్రకాశ
నంబువలనను నతిగౌరవంబు నొంది యొప్పె మఱియు నొక్క ఖండితనా
యిక రాత్రి సమయంబున సపత్నీగృహంబునకుం జనియె ననెడు రో
షంబున వల్లభు నొక్కపదంబైనఁ జలింపకుండఁ బుష్పమాలికచేత బం
ధించిన నతండు భయంబువలనఁ జలించుటకు సమర్థుండుగాక బద్ధుం
డై యుండె నబలాకృతమాలికాబంధంబైనను బ్రియతమంబైన యౌవ
నపురుషుల శక్తిహరించు టది యుక్తంబె కదా యని పలికి వెండియు
వేఱొక్క ఖండిత నాయిక యపరాధ కారియైన నిజకాంతుండు
పల్లవ దానంబునఁ బ్రసాదంబు వడయ వచ్చిన నతని భర్జింపు
చు నిట్లనియె॥ (చ) వలవదు నీవు మాకిపుడు, పల్లవదాన మొనర్ప
మేము యో । గ్యులమె ప్రియార్హమైన మఱి, యొక్కతె యున్నది
దానియింటికే । ట్లలవునఁ బోయి దానికిడు, మాన్యముముద్దిడు రక్ష
సేయుఁ బో । పొలుపుగఁ బల్లవద్వయికిఁ, బొందొదఁ గూడుట యు
క్తమే కదా॥ ౧౦౬ ॥ (గీ) వినుమమత్కర్ణములు జన, విదితతావ ।
కాప్రియోక్తులఁ బూర్ణంబు,లయ్యెనింకఁ । గితవ భూరుహ పల్లవో,
త్కీర్ణకర్ణ । పూరములు వీనులకు వృథా,భూషణములు॥ ౧౦౭ ॥
(గీ) సవతి యింటనుండి, సారెకునళినాద । హసితమైనదాని, య
ట్లనున్న । కళికఁ దెచ్చిమాకు, గరిమనిచ్చెదవేటి । కిదియె కలహ
మునకు, మొదలుగాదె॥ ౧౦౮ ॥ (క) అని రోషకషాయితలో ।
చనయై విభు మోముఁజూచి, శ్రవణరహితనూ । తనరమ్యాపత్న్మ కేస
ర । కనదుత్పలసుమముచేఁ ద,గఁ బ్రహరించెఁ॥ ౧౦౯॥ (క) ప్రి
యుఁడు ముఖమారుతంబునఁ । బ్రియైకదృగ్గతరజంబు, వెసఁబోనూ

దక । రయమున సపత్ని నయన । ద్వయ మప్పుడు నిండె రోష, పాంసుచ్ఛటలక॥ ౧౧౦ ॥ (గీ) ప్రియుఁడు మఱపున సవతిని, బేరు కొనుచుఁ । బుష్పమున వ్రేయనది దాఁకి, మూర్ఛపోయెఁ । గావు న సపత్నినామంబు, కామినులకు । ధరణిలో నభిచారమం, త్రంబు గాదె॥ ౧౧౧ ॥ (చ) వరుఁడనురక్తిఁ గర్ణముల, వారకనించిన పు ష్పగుచ్ఛముల్ । కరము లఘుత్వ మొందియును, గర్వనఁ జాల భ రంబులయ్యె బల్ । తఱుచుగఁ దానెయంగమునఁ, దాల్చినకాంచన భూషణంబులుక । బరువయి తోఁచకుండెను స,పత్నిక మాల్యము లైన నేమగుక ॥ ౧౧౨ ॥ తలఁప విలాసినీశిరోజగ,త స్ఫుటితోత్పల మేను నీల స । చ్ఛలితవిశాలనేత్రరుచి,సంపదచే జిత నైతిఁ జూడు మం । చాలసిన లజ్జచేత శిర,మొక్కట వంచి తదీయకర్ణమం । దళి కృతఘూంకృతుల, నాసఖితో మొఱపెట్టె నత్తఱిక ॥ ౧౧౩ ॥ (గీ) అపగతసుమంబులగు తీఁగె, లవల విడచి । యళులు నవమాల్య భూషిత,లైన యువతు । లందుఁ జేరెను భువిమలి, నాత్మకులకుఁ । బరిచయం బప్రధానమై, పరఁగుఁ గాదె ॥ ౧౧౪ ॥ (వ) శిథిలశిరో రుహకలాపభారసమున్నతాంసభాగంబులు నతిదీర్ఘపక్ష్మభారనయ నముఖారవిందంబులును బరిచితనాయకపరిచుంబనాభియోగ విగతకుం కుమరేణువు లగుటం జేసి యత్యంతనైర్మల్యంబువలనఁ బ్రతిఫలితతు షారమరీచిరశ్మిజాలంబులచేత నతిలోహితమృదుకపోలభాగంబులును శ్రమసమాప్తసుకుమారచేష్టలు గలుగుటంజేసి మృదుతరతనుతర బా హువులును సరససాంద్రకిసలయాను రంజితంబు లగుటంజేసి పునరు క్తరక్తకాంతివిభ్రాజితహస్తకమలంబులును మదనసానురాగంబుగలు గు నట్లుదయితవక్షస్థ్సలంబుచేత వ్యతిహార సంక్రమితానులేప రంజ నాతిశయభేదసంపదితరేతరనిషణ్ణవక్షోజయుగళంబులును బృథుతరవ

త్కోరుహభారనమ్రంబు లయ్యును వెండియు వనవిహార పరిశ్రమజని తానతంబులైన శరీరంబులు ననభ్యస్తపాదసంచారకార్శ్య నిస్సహత్వధారణకలభహస్తోరుసక్థిప్రదేశంబులును జిరమహీగమనాపగతనూతనలాక్షారాగంబులు గల వయ్యును సౌకుమార్యంబు వలనం దద్గమనంబుచేతనె వెండియు వితీర్ణరాగంబులై పరస్పరభ్రూశనివేశవశంబువలన నతిప్రయత్నసంచలచ్చరణోత్పలంబులును గలిగి సమ్యాగుప్తధర్మవిశేషోపలక్షితలైన యువతులచేత సారెసారెకు నిట్లు విభ్రమానుషంగంబువలన నితాంతతాంతత్వంబునధిగమింపఁబడియె యువతులుస్వభావంబుచేతనె కోమలాంగు లగుటంజేసి యాలసలై యుండుదురు చిరకాలంబు వనవిహారప్రయాసంబు ననుభవించుటం జేసి మిక్కిలి నలసలై యుండు టదియేమి చిత్రంబు మఱియును ॥ (సీ) అతివల ఘర్మతో,యంబులు మొదల నుజ్జ్వలరమ్యగండమం,డలములందు । గొప్ప ముత్తియముల, చొప్పున విలసిల్లి కఠినవక్షోరుహా,గ్రములమీఁదఁ । బదపడి ప్రాలిత,ప్పక శతశకలంబు లయ్యెయావన సము,దగ్రలైన। వెలఁదుల చన్గవ,విపులకమయ్యునువిరళ ఘనపుల,కాంకురములు॥ (గీ) గలిగి విలసిల్లె నవిరత,ఘనసుమాప । చాయఖేదంబుచేఁ బ్రియ,చారుకంఠ । దత్తభుజలతమైపయో,ధరయుగమునఁ । బ్రియుని వక్షంబు గప్పుచు,వ్రేలె నొకతె॥ ౧౧౫॥ (సుగంధివృత్తము) ఇంతియోర్తు భర్తమోళి,నింపు మీఱ నిల్చిబ । ల్వింతగాఁ గుచంబు లెత్తి, వేల్లితోరుబాహయై। పంత మొప్పఁగా శరీర,భంగ మాచరించి త । చ్ఛాంతి వాయఁగౌఁగిలించె, సంతసంబుమీఱఁగా ॥౧౧౬ ॥ (క) తరుణుఁడు నవోఢముగ్ధను । బరిచితి లేకునికినెంత, వలదన్ననునే। మఱియుండఁ బట్టిబలిమిన్ । బరిరంభణ మాచరించెఁ, బటుమోహమునన్ ॥౧౧౭॥ (గీ) వితతహిమసమఘర్మాంబు,బిందువులను । దుమవఁ బోవునెపం

బున, ఘూర్ణ్రుఁడోకఁడు । చెలఁగి నూత్నోన్మథసతి నివ,రించి కుచక । లశ కిశోరకములనంటె, లఘుతరముగ॥ ౧౧౭ ॥ (సీ) నారీసరిద్ఘూర్ణ,పూరంబు జఘనప్రదేశంబులందు నుద్రేక మొంది । సక్థివత్తుముల ఘు,జాకచ్ఛరుహాల నాక్రమణంబు గావించి, ఘనగభీర । నాభిహ్రదంబులు,నయముగాఁబూరించి తతపయోధరబృహ,త్తటులు దాఁటి । పటురోమరంధ్రికా,పంబులు నిండించికటతటీభూమిభా,గములనాంటెఁ॥ (గీ) ప్రియకర స్పర్శనంబున, స్వేదతోయ । మధిక మయ్యెనమ్లానశో,భాఢ్యలైన । సతులు విపినాంతవిహరణ,శ్రమమువాయఁ । దనువులు జలార్ద్రములుగఁజేయఁ, దలఁచిరపుడు॥ ౧౧౮॥(చ) అలఘుతర స్తనంబులు వ, రాభరణధ్వనితంబులున్ రజ । శ్చలననిమీలితాక్షివచ,నంబులునైన నితాంతతాంతకాం । తల గణముల్ ధరిత్రిఁ జర,ణంబులు మెట్టఁగనెత్తలేక గా । నిలుచునతిప్రయత్నమునఁ, జేరె మనోజ్ఞసరోవరం బొగిన్॥ ౧౨౦ ॥ (చ) సమముగఁ గాంతలందఱును, జాల్గానిపోవుచునుండ వారియం । సములు వినమ్రతన్ గడువి,శాలముగల్గియుఁ దద్బృహన్నితం । బముల పరస్పరాధికవి,మర్దముచే విపులాధ్వభాగము । శ్రమగమనంబుసేయుటకు, సంకటమయ్యెనతిప్రయత్నతన్॥ ౧౨౧ ॥ (చ) అవిరళవృక్షజాలశిశి,రావనియందటు పోవుచుండ న । య్యువతులఁ గాంచు చేతఁ బలె, నుష్ణమయూఖుఁడు సారెసారెకున్ । బవనరయాహతోరు విట,పంబుల సందున సాధ్వసంబునన్ । దవిలి నిజోరుభానువులఁ, దత్పరతన్ స్పృశియించె నెంతయున్॥ ౧౨౨ ॥ (చ) నిరుపమవక్త్రపద్మమున, నిర్జితుఁడై హిమధాముఁ డత్తఱి । న్నరువడి సేవఁజేయుటకు,వచ్చిఖరాంశుకరాళితాంగుఁడై । వెఱవఱి యేగు భామినికి,వేగసితాతపవారణత్వము । న్వరుస భరింపుచు న్ప్రియము,నర్చెఁ దదీయకటాక్షకాంతి

మై॥ ౧౨౩ ॥ (చ) ఒక ప్రియురాలి మౌళిపయి, నుత్సుకతం దన
యుత్తరీయము । న్ప్రకటముగాఁగహస్తములఁ, బట్టి వెసన్ప్రియుకె
త్తి పట్టు నా । యకమణిచే నిరస్తనిబి, డాతపమైన వెలందిసాతప। త్ర
కలగు వారి కన్న విత, తంబుగసౌఖ్యము నొందెనత్తతిఁ॥౧౨౪॥ (సీ)
తనమనోహరునిహ, స్తముఁబట్టుకొని యేగు వెలఁది సర్వాంగము, ల్ప్రి
యకరాభి । మర్శనజనితాన, మానసుఖంబున నుపచయ గరిమచే,
నొప్పుచుండ । నతిసుఖపారవ, శ్యమున నీవిగ్రంథి వదలి వేమొల ను
న్నవలువజాఱె । మఱియు హంసాంగన, ల్మందంబుగాఁ బోవు నతివ
లఁ గని విస్మ, యంబు నొంది ॥ (గీ) లజ్జచేత నిజోరులీ, లాగతులను ।
జూపకూరక యుండె నీ, శ్రోణి యందుఁ । బరజితగుణం బెఱింగి
యెవ్వాఁడు సిగ్గు । లేక స్వగుణంబు నావిష్క, రింపఁ జేయు ॥
౧౨౫॥ (మ) సముదంచత్పృథులాతిరమ్యకటిప, శ్చాద్భాగము ల్చారు
శో । భములౌ యాదవభామినీ కటిపురో, భాగంబులఁ ధూతగ । ర్వ
మహాహ్యత్పులినంబులై నదులు వై, లక్ష్యంబునఁ భూరి వి । భ్ర
మదశ్మస్థలనాతిలోలగతులఁ, బాఱెఁ సమగ్రంబుగఁ॥ ౧౨౬॥ (గీ)
సలిలరయనున్నశుక్తికో, శప్రముక్త । చారుమౌక్తికకృతిరుచి, సైకత
ముల । విరళవిగళితహారసుం, దరములైన । లలిత నిజతల్పములయ
ట్లుఁ, దలఁచిరపుడు॥ ౧౨౭ ॥ (చ) శ్రమజనితం బనింద్యమును, సాం
ద్రమనోజ్ఞసుగంధబంధువౌ । ప్రమదల వక్త్రమారుతము, గ్రక్కున
మూర్కొని చంచరీకము । ల్క్రమమునఁ గానప్రసవ, రాజిపయిం
దమి గూర్పవయ్యె వి । భ్రమత విశేషకామియగు, ప్రాణిగణించునె
పూర్వసంస్థితిఁ ॥ ౧౨౮ ॥ (చ) సమయ మెఱింగి వేడ్క నొక,
జార శిఖండిని గూడి యుండఁ ద । త్ప్రమద వనోర్వి నుండి వెసవ
చ్చినఁ గన్గొనిసాధ్వసంబునం । గ్రమమున నాత్మ పింఛములఁ, గప్పు

మయూరముగాంచి భామిను । లమణులయందు లేదని తలంచిరియా
ర్జవ మంచు నెమ్మదిన్ ॥ ౧౨౯ ॥ (మ) అతిసంతోషవిధాయికంసరి
పుకాం, తాలాపసంపత్తిర । స్కృతమాధుర్యనినాదమైన సితపత్త్రి
శ్రేణి నీరేజసం । తతులందు న్వసడాఁగి యుండెనదియు, క్తంబే క
దావైరిని । క్షితుఁడెవ్వాఁడు తదగ్రభాగమున వ, ర్తింపం దలంచున్న
దిన్॥ ౧౩౦ ॥ (సీ) చక్రవాకాంగన, శంక లేకప్రియుండు చుంబ
నంబొనరింపఁ, జూచిముగ్ధ । యగుటచేమీఁది కా,ర్యము లైనసీత్కా
రముఖకామచేష్టితం,బులు నెఱుంగ । కున్నఁ గన్గొనియదు, యోష
లుతమయంతఁ బ్రియుల ముంగలనిల్చి, విధృతహ స్త । లగుచును త్తర
కృత్య,మైనసీత్కారాదికంబు గావించిరి, కౌతుకమున ॥ (గీ) నవు
డుపద్మిని నవకంజమర్ఘ్య మిచ్చి । హంసరుతముల స్వాగతం, బడిగి
ఫేన । హాసమై భంగ కరముల, నాదరమునఁ । బాద్యమొసఁగిన
యట్లుండె, భామినులకు॥ ౧౩౧ ॥ (వ) మఱియు నమ్ముకుందసుంద
రులు పాణిపల్లవంబులచేత రాగంబువలనఁ దద్గతలక్ష్మిని నిత్యనివాసం
బైన యరవిందంబుల నుండనీకనిష్కాసంబు గావించి లక్ష్మినియతసా
పత్న్యంబు వ్యక్తంబుఁజేసిరంత నయ్యంగనలు సలిలప్రవేశంబు గావిం
చుటకు భయభ్రాంతచిత్తలై ప్రియకరావలంబనంబుఁజేసి యతిప్రయ
త్నంబునఁ బ్రవేశించునంతలోనఁ దత్కాసారజలంబు సంక్రాంతప్రతి
బింబ లగుటంజేసి యాత్మైక్యంబుననతిశీఘ్రంబుగా నయ్యువతుల నం
తఃప్రవేశంబు గావించుకొన్నదాని యట్ల ప్రకాశించెమఱియుఁ గామి
నులు కాముకుని మనంబునుంబోలె లోతెఱుంగక మొదలజలంబుప్రవేశిం
చుటకు భయంబునొందిపదంపడి గమనంబుచేతన గాధత్వంబెఱింగి ప
దంపడిరాగంబుచేత నభ్యంతరంబుప్రవేశించి సరాగంబైనయంగంబు
చేత రంజిల్లఁ జేసిరంత॥ (గీ) కుంభికుంభసదృశ,కుచ తాడనంబునఁ।

గలుషమొందియున్న, జలమునందు । నుండలేక చక్ర,యుగమేగె ను ద్వృత్తుఁ । డరులకెవ్వఁడగు సు,ఖావహుండు ॥ ౧౩౨ ॥ (గీ) శీ తభీతినొక్క, చెలినీరుసొరక త । త్కాలమందు నొంటి, గూరుచు న్న । దానిభర్త నీటి, లోనుండిదోయిట । జలముఁ బట్టిమీఁదఁ, జ ల్లినపుడు॥ ౧౩౩ ॥ (గీ) ధవునితోఁగూడసిగ్గున, భువనమందు । మునుఁగుటకునిచ్ఛగింపని, ముగుదఁబట్టి । సఖులు బలవంతముగ లా గఁ, జలితనేత్ర । యగుచుభర్తనుగౌఁగిట, నదుముకొనియె॥౧౩౪ ॥ (గీ) కంఠదఘ్నజలస్థిత, కాంతుఁజూచి । తనకునంతియ లోతని, త లఁచియొక్క । యబలమౌర్ఖ్యంబుచేఁ బతి, కభిముఖముగఁ । జని యెజలములో నత్యంత, సాహసమున॥ ౧౩౫॥ (సీ) తరలాక్షిచే స రో,వరమది నాభిపర్యంతంబు నవగాధ, మగుచు నుండ । సలిలచాప ల్యంబు,వలనఁబుట్టిన యూర్మిశయముల బృహదురో,జద్వయంబు।నా రూఢమై యొప్పె,నది యుక్తమేకదాచర్చింపలబ్ధసం, స్పర్శులకును । బుడమిమర్యాదయె,క్కడిది లోలోర్మితోయములందు రాజీవ, మంచి తముగ॥ (గీ) మానినీముఖరుచులచే, నేనొకండ । నరయనజితంబ నై తిఁద,దక్షిరుచుల । నిర్జితములయ్యె మేచక,నీరజంబు । లనుచు న ళినాదములగాన, మాచరించె। నిబిడతరభంగములమీఁదనృత్యమాడె॥ ౧౩౬ ॥ (చ) చలశఫరీవిఘట్టితల, సన్మృదుపీవరసక్థిమైన చం । చలశఫగాక్షిభీతిగొని, చారువిలాసభరంబు నొందెనీ । యిలసయిఁ గామినుల్తగిన,హేతువు లేకనె విభ్రమంబులున్ । సలుపుదురేమి చె ప్పనగఁ, జాలినబీజము గల్గియుండఁగన్॥ ౧౩౭ ॥ (వ) మఱియు సమాకృష్టకాంచనగుచ్ఛచ్ఛవిశరీరకచ్ఛరుహాలచేతఁ బరివృతప్లవమాన విలోలాయతబాహుపక్ష సముల్లసద్వ్యోష్ఠిఘ్నస్తనగండశైలసంక్షోభిత సరోవరమహార్ణవసలిలంబైయొప్పె నగాధంబయ్యును క్రీడార్థంబు కా

మిసిజఘనవిఘట్టనచలన ప్రాపితవికసిత సరోజాననజలాశయంబు మ
ర్యాదాలంఘనంబు గావించినట్లుండెనొక యువతివితతచలితశిఖాంగు
ళీకంబును శోభావంతంబునైన కేశకలాపంబు సమీపంబున జలాంతర్ని
మగ్నుండైనవల్లభునిఁబరిగ్రహించుటకుం బలె వితతతరంగసమూహం
బులచేత నంతటఁ బ్రసార్యమాణం బగుచుఁ బ్రకాశించె ఘాళితాంగ
నాహారిద్రాలేపనకచకలితతోయంబై యమునా సరస్వతీజలమిశ్రితగం
గాజలంబు కైవడినొప్పుచుండె మఱియును॥ ౧౩౮ ॥ (చ) ప్రియు
కసుమాతిహృద్యమగు, ప్రేయసిగాత్రము నీటిలోమునిం । గియుఁగ
డు నిర్మలత్వమునఁ, గేవలకాంతి బహిష్కరించెఁద । ద్దయుఁదగనా
క్రమించియును, దజ్జల పూరము యుక్తులౌ దిర । స్కృతియ నొనరిం
పఁజాలదిది, సిద్ధముకేవలయుక్తమేకదా॥ ౧౩౯ ॥ (ఉ) దూరము
నందుఁ దోఁచునొక, తొయ్యలివక్త్రముఁజూచి పంకజం । బారసు
ణీమనోజ్ఞముఖ,మాయిదియంచిటు సంశయించి దు । ర్వారబకావ
ళీసహచ,రత్వములేమి విలాసి పుంగవుం। డారసి నిశ్చయించె హృద॥
యంబున నాననమంచు నేర్పునన్॥ ౧౪౦ ॥ (సీ) ధృతకనకోజ్వల,
క్రీడాంబుయంత్రము ల్ఘనపటీరాదిను, గంధివస్తు । వులును బృథుస్త
న,కలశసంగికుసుంభదివ్యాంబరములు మా, ధ్వీకరసము । ప్రాణనా
థుల సమీ,పత్వంబుమొగలగు జలకేళికోచిత,సాధనంబు । లన్నియు
నొడఁగూడె, నంతమరుచ్చలితాంబరలగుచు న,య్యబ్జముఖులు॥ (గీ)
గురునితంబభార,గరిమచే మెల్లన । నురుతటాంతభూమి, నుండిలేచి,
భయముఁ జెల్పునట్టి, బంధు ప్రియులతోడఁ । గూడ నీటఁబడిరి, కో
రిక-మీఱ॥ ౧౪౧ ॥ (వ) అప్పుడు కొందఱుముగ్ధాంగనలు ముఖసే
చనాదికపటాచరణంబులెఱుంగని వారగుటంజేసి ప్రియులతోఁ గూడఁ
బండెంబువైచి కరపుష్కరప్రేరితజలంబులు నొండొరులపైఁ జల్లుకొను

చుంగొంతదడవు క్రీడించిరిమఱియును ॥ (గీ) హరదృగగ్నిదగ్ధుఁ, డ గుమన్మథ బలాధి । రాజ్యలక్ష్మియైన, రమణి వదన । శశికిఁ బాణి కలశ,జలములచే నభి । షేకమాచరించెఁ, జెలువుఁడొకఁడు॥౧౪౨॥ (గీ) అతనుసంతాపదుర్బల, యగుటఁజేసి । కరమతిప్రయత్నమున నెత్తి,కాంతుమీఁద । జలముఁజల్లుచోవలయంబు,జాఱిపడియె। భూరిలావణ్యశేషంబుఁ, బోలెనపుడు॥ ౧౪౩ ॥ (సీ) మన్మథపరవశ మానసయై యొక్క-తరలాక్షితనచూపు,తరుణుమీఁదఁ । జేర్చిత దృష్టివి, శేషంబుచేతన సఖ్యంబుఁ బూవుచు, సంభ్రమమున । సఖిశిక్షా వ్యాజ,చతురత మూర్తిమత్ప్రణయరసంబుచే, బలెజలంబు । చేతఁ బూర్ణాంజలిఁ,జేసి యాయావస పురుషునిఁ బ్రార్థించెఁ, బోలువు మీఱ॥ (గీ) మోదమొందిన యొకశ్యామ,ముఖముప్రియుక । రాంబువులచేత సేచితం, బగుచునుండ । నది సహింపని సవతియా,స్యం బనల్ప । ఘర్మజలముల సిక్తమై, కాన నయ్యె ॥ ౧౪౪ ॥ (గీ) యువకరోత్క్షిప్త జలసిక్త,యువతికుచయు । గంబు గనుఁగొనిసవతియుః,ఖంబువలనఁ । గనులఁ గాఱెడు బాష్పోద,కంబు చేతఁ । దన యురోజ ద్వయంబును, దడిపికొనియె॥ ౧౪౫ ॥ (గీ) వదనరుచివిస్తరించు నే, వారిచేతఁ । బ్రియును సేచనమొనరించెఁ, బ్రియుఁడు చంద్ర । ధవళమైన యవ్వారిచేతనె సపత్ని । కధికకాలుష్య మొనరించె,నప్పు డచట ॥ ౧౪౬ ॥ (వ) మఱియు విపక్షాను రాగాంధీకృత నయనుండైన ప్రియునిచేత విపక్షనామగ్రహణపూర్వకంబుగా నభిముఖంబుగా సముత్క్షిప్తంబై శరీరంబునం బడుచు స్వభావమందంబయ్యును హృదయవిదారణంబు గావించు సలిలాశనివిపక్షనామశ్రవణసంజాతరోషయైన నాయికచేతఁ దీక్ష్ణయోగంబువలన సహింపంబడ దయ్యె మఱియును ॥ (చ) ప్రియుఁ డొక కాంత వక్షమునఁ, బ్రీతిమెయిన్సలిలంబుఁ జల్లిన ।

న్రిరయమునఁ దజ్జలంబు కరి,న స్తనమండలి సోఁకి శీర్ణమై । దయ
చెలఁ గంగ బిందువులు, దాని మనోగత తాప మెల్లఁ ద । ద్దయుఁగొ
ని పోయి సంభ్రమత, దానిసపత్నికొసంగెన త్తఱిన్ ॥ ౧౪౭ ॥ (సీ)
కాంతుండుకౌఁగిటఁ,గదియించు తఱివాని యురముననుండి య,త్తరు
ణి వక్షు । మందులగ్నంబైన,యంగరాగంబు తోయముచేతనపహృ
తం,బగుచునుండ। సంతసించియుదాని, సవతివక్షంబునఁ గ్రాలునఖక్ష
తు,ల్గాంచిమఱలఁ । దపియించెమఱియొక్క, దయితుచే సఖిసమక్ష
మునందుభ్రమగొని, సవతిపేరఁ॥ (గీ) బిలువఁ బడినదిగావున, విగళి
తాన । నాబ్జకాంతియై వ్రీడాన, తాస్యయగుచు । నున్నసవతినంత
ర్ధాన, మొందఁజేయు । టకుజలంబును లోచనోదకము వలన । వృద్ధి
నొందింపఁగలఁచెన,దెంతచలమొ॥ ౧౪౮ ॥ (చ) మఱియొకఁ బ్రియుం
డునొక్కక్షణ,మాత్రముముందరఁ దత్సపత్నిపై । శరములఁజల్లిపిమ్మ
టఁబ్రి,సన్నమతిన్ దనమీఁదఁ జల్లినన్। గరముకుకోప కాళిమను,ఖంబు
నఁగ్రక్కుననావరించె ద్ర । క్పరిగళదంజనాంబువశ,వాదము నొందె
నదెంతచిత్రమో॥ ౧౪౯ ॥ (చ) కనకవిభూషణావళులు,గ్రక్కునఁ
దాల్పనశక్తమాటచే। ననుచరకంకణీకృత న,వాంబురుహోచ్ఛమృణాళ
సూత్రమ । య్యునుబ్రతికామినీసముది,తోరుకటాక్షకృతోరుభారమై ।
వనరుహనేత్ర దోర్యుగమ,వార్యగురుత్వమునొందెన త్తఱిన్॥ ౧౫౦ ॥
(చ) అనవరతంబు పుష్కరవి,హార మొనర్చుటఁ జేసి కామినీ । జ
నమణికింకిణీకలిత,చారుసువర్ణ విశాలమేఖలల్ । ధ్వనిమొనరింప వ
య్యో సజ,లస్ఫురితోరుగుణంబు గల్గినన్ । బనిఁ బడి యొందునైన ఘ
న,వాక్పటిమం బది గల్గనేర్చునే ॥ ౧౫౧ ॥ (చ) సరసవిలోల వీచి
కలఁ,జారుపటంబులు సంగ్రహించినన్ । దరుణులు తన్నితంబములు,
తప్పక చూచుచు నుండ సిగ్గునన్ । శిరములు వాంచి యున్న యుల,

చెల్వలఁజూచి తరంగహస్తభా । స్వరదళ వస్త్రదానమునఁ, బద్మిని
మానము గాచె వేడ్కతోన్॥ ౧౫౨ ॥ (చ) గురుజఘనస్థలాభిహత,
కోమలవక్త్రరుచిచ్ఛటాజిత । స్ఫురితసరోరుహంబు లగు, సుందరవ
క్త్రిలయంగరాగము । ల్బిరబిర లోలతన్ దగహ్రించినదౌటజలా
శయంబు భా । స్వరతరగంధమై సకలు,షంబయి చూడఁగ నమ్యో
నమ్యోడన్ ॥ ౧౫౩ ॥ (మ) వనజాతంబది నీటిలో మునుఁగుట, ల్వ
జ్జించంప నేనింతకున్ । మును దూరంబున నుండియు న్బరిమళ, స్ఫూ
ర్తిన్ వరస్త్రీల యా । ననసాదృశ్యము నొంది యుంటి నిపుడం,దం
బొప్పఁగా డగ్గఱన్ । ఘనతన్ నిర్జిత నైతి నంచుఁ బలుకి,న్కన్ ల
జ్జచేతన్ జుమీ ॥ ౧౫౪ ॥ (వ) మఱియు జలావగాహక్రీడావిగళితం
బులును వికసితయూధికాపిశంగంబులును హిరణ్మయంబులునగు యా
దవాంగనాకల్పంబులచేత బాడబానల జ్వాలాఖండంబులచేతం బోలె
నజ్జలాశయంబు శోభింపం బడియె మఱియును॥ (సీ) అరయ నేతన్మ
ధ్యచ్ఛాయయే చాలు నిత్యంబు భామినీ,నేత్రములకు । నెడలేనిసౌం
దర్య, మిచ్చుట కీయంజనంబుచే నేమి కా,ర్యంబు దలఁప । నని యెంచి
నిజగుణ,వ్యాప్తితిరోధానసాభ్య,సూయాచ్ఛతో,యములచేతఁ । గర
ము నిశ్శేషంబు,గా నంజనంబులు ధౌతం బులయ్యె నం,దముగ మఱి
యు॥ (గీ) సలిలపూరంబుచే హరి,చందనంబు । ధౌతమైన నాపాం
డుర,స్తనయుగంబు । వలనఁ గృతపరభాగయా,లలితహార । యష్టి
సౌహృదమున లూన, మయ్యె నపుడు ॥ ౧౫౫ ॥ (వ) మఱియు స
మగ్రామృతగుణధారిణియు వికచోజ్జ్వలారవిందావతంసయు సదయి
తరమణీనిషేవ్యమాణయు నైన పుష్కరిణి యువతిజననేత్రంబులకు సుర
యుంబోలె నారుణ్యం బొసంగె మఱియు మజ్జనంబు గావించు వరా
రోహల విశాలస్వచ్ఛసలిలబిందుచిత్రంబులైన కుచకుంభంబులు భిన్న

సూత్రముక్తాహార ఘుటికలచేత గుణపహాశ్రయాపేక్షచేత నంతటను
పాశ్రితంబులైన చందంబునం బ్రకాశించె మఱియు సరసిజలంబు
లు వధూజన శ్రవణ పతితంబులైన నీలోత్పలంబులు తమయందుఁ
బొడమిన వైనను నిజతరంగంబులచేఁ దటతలంబునకు నిష్కాసం
బు గావించె స్వసంభవుండైనను గొంతకాలం బున్నత స్థానగతుం
డై యుండి పదంపడి పతితుండైన వాఁడు నిర్లేపులకుఁ బరిత్యా
జ్యుండగుటది యుక్తంబే కదా మఱియుఁ దోయపూరంబుచే నంగ
నలధౌతలాక్షారసంబైనదంతాధరంబు దంతక్షతులచేతఁ బ్రక్షాళితాం
గరాగంబైన శరీరంబు ప్రత్యగ్ర నఖక్షతంబులచేత నలంకరింపఁ బడియె
నదియుచితంబు గాదెసజ్జనులగు వారిని సదాశ్రితులగు వారలువిభవా
పాయకాలంబునందుశోభా వైభవంబులచేతఁ బ్రకాశింపం జేయుదురు
గదామఱియును॥(ఉ)క్షాళితపత్రపఙ్క్తియగు, కాంతలమోములఁ దో
యపూరసం । చాలనలంబమానవిల, సన్మృదుకేసరమిశ్రపింజరో ।
ద్వేలితమధ్యభాగలగు, విశ్రుతమేచకహృద్యసుందరా । గ్రాలకనుంజ
రు ల్పహృద,లౌటరచించెను బత్రరేఖలన్॥ ౧౫౬ ॥ (సీ) అంభోధిజ
లముచే, యదువులయంగరాగము వక్షముల నుండి, కడఁగఁ బడియె ।
ఘనకేశములయందుఁ, గల్గు శేఖరములు హరియింపఁ బడియె నేత్రాం
చలంబు । లందున్నమదరుచి, హరియింపఁ బడదయ్యెనదియుక్తమేక
దా,యవనినాత్మ । వంతుల చక్షుర్భ్య,వప్రియం బన్యులచేత నలంఘ్యు
మై, చెలఁగుఁగాదె॥ (గీ) మఱియు నయ్యాదవులమేన, వఱలునంగ ।
రాగము హరించె హృద్గత, రాగమందె। కదలకుండెధీరాంతరం,గప్వ
మొందు । నట్టి వారికిఁ బరులచే, హాని గలదె॥ ౧౫౭ ॥ (గీ) చారు
డిండీర మఱుతకు, హారమయ్యెఁ । జారుపట మయ్యెఁ గటికట్లు, శైవ
లంబు । చెక్కులకుఁ బత్రరచనమై, చెలఁగె నదియె । జలము విట్లు

కాంతలకుచభూషణములౌనఁగ॥ ౧౫౮ ॥ (చ) బలుపుగ నంగనాగ ముల,నుండి రయంబున సిగ్గుచేబలెన్ । నిరుపమహేమహారములు, నీట మునుంగుటఁ భక్తమాల్యము । ల్పరువడి సిగ్గులేమి సలి,లంబులపైఁ బడి తేలి యాడుటల్ । పరఁగ లఘుత్వ మొందియును, బాయరు ధా ష్ట్యము తుచ్ఛు లుర్వరన్ ॥ ౧౫౯ ॥ (చ) శరములచేతఁ బత్ర రు చి,సంతతి క్షాళిత మయ్యె మాల్యము । ల్పరువడిఁ జేలరాగము ని,ర స్తము లయ్యె వరాంగరాగముల్ । బరిహృత మయ్యె నన్ని యిటు, వ్యర్థము లయ్యె నటంచుఁ దాపిమై । సరసిజ బాణుఁ డంగనలఁ, జారులఁగానొనరించె నత్తటిన్ ॥ ౧౬౦ ॥ (గీ) ఉదకముల చేత శీ తార్తి, నొంది నట్లు । వలె సుశీతలవాతచం,చల వసనము । యౌ వనోష్ణత్వ మొందిన, యబ్జముఖుల । స్తనతటంబుల యందు సం, స క్తమయ్యె ॥ ౧౬౧ ॥ (వ) ఇట్లు జలక్రీడ గావించి యనంతరంబ గాత్రసంపర్కంబువలన సంసక్తసమధికరక్తంబై మూర్తిమంతంబై న లావణ్యసారంబునుం బోలె నొప్పు సరోజలంబు స్రవింపుచుండఁ జంచలాభంగతరంగరంగస్థానలీలానర్తనకుశలవసనాంచలంబులచే త నుపలక్షితంబులగు నారీసమూహంబు లమ్మహాహ్రదంబు వెలువ డి రప్పుడు సౌందర్యాతిశయంబున సురాంగనలకైన నద్భుతంబుఁబు ట్టింపుచు నవారవిందహస్తయై మోౢిల జలంబు నిర్గమించివచ్చునొ కర్క యువతిని మధ్యమానమహార్ణవంబువలన నప్పుడు ప్రాదుర్భ వించి వచ్చు నిందిరాదేవిం బోలె నిరీక్షించి కృష్ణుండు సముద్రమ థనంబును సంస్మరించె మఱియు నూరుప్రదేశాంతర్థానాథర్యం బ తిస్నిగ్ధంబైన మేదుకూలంబాచ్ఛాదితం బయ్యె జలసేకంబువలనసం సక్తంబైన యద్దుకూలంబును విమలతరాంగనాపీవరసక్థులుబహిర్గ తస్వకీయకాంతిచేత నాచ్ఛాదించె నవ్వారారోహలు కటితటంబులం

దేవ వస్త్రంబులుధరించి రాశరత్కాలమేఘచ్ఛాయ గలవసనంబులు కా మినీనివసనానందంబున దరహాసంబు గావించి నట్లుండె విడిచి వైచిన యంబరంబులు గళజ్జలంబులగుటంజేసి స్థూలాశ్రు పాతనంబునరోదనం బుగావించినట్లుండె మఱియుసరసత్వంబువలన నధికసంసక్తినొందినవ గుటంజేసి మిక్కిలిబహుప్రకారంబుల నిష్కాసితంబులయ్యెను నూత నరక్తకంబులచేత యువతుల సుందరాంగంబులనుండి యతిప్రయత్నం బున విశ్లేషితంబులయ్యె మఱియును॥ (సీ) లలన యొక్కతె యంస, విలుళితకేశయై తోయార్ద్రతనువును, దుడిచికొనియె । నటులైనఁద నమోల, నంతికంబునఁబ్రియుఁగని వెండిస్వేదోద, కంబుచేత । నా ర్ద్రిమాటెఱుఁగక, యత్తన్విదానెన్నిమాఱులుదుడిచిన, నారదయ్యె। మఱియొక్క వనితసీ,మంతంబు కరముల దిద్దుచుండుటఁ జేసి, సుద్దిగలి గి॥ (గీ) చాల నాలత్యకుచబాహు, మూల యగుచుఁ । బరఁగనభి లాషవంతుఁడౌ, భర్తచేత । వేడుకలు మీఱసారెకుఁ, జూడఁబడియె। విషయములయందుఁ గామికి,విరతి గలదె॥ ౧౬౨ ॥ (మ) ధవళాం భఃపరిధౌతగాత్రము లస,త్తాంబూలరాగోష్ఠముల్ । నవసూక్ష్మా చ్ఛవివిక్తచేలము రహి,న్నారీమణిశ్రేణి క । ట్లనియెచాలు నలంకరిం చుటకు, బం,చాస్త్రిరులీలావిలో । లవిభావోజ్వలుఁడైన వల్లభుఁడు గ,ల్గల్ సౌమ్ము లింకేటికిల్॥ ౧౬౩ ॥ (వ) ఇట్లు సరసి మజ్జనవి ధౌతమానినీమానులును నతిశయశోభావంతులును నతివిమలాంగకాం తులునైన యాదవులనవలోకించి యుష్ణాంశుండు వారియట్ల నపరవా రాశిపూరంబునందుఁ బ్రవేశించుటకు నిశ్చయించెనంత॥ (గీ) తపనుఁ డాత్మీయ తేజోభి,తాపజనిత । వైభవంబు సహింపని,వాఁడు పోలె। నబ్ధిసలిలంబులోఁగ్రుంక, నాత్మఁ దలఁచి । యస్తశైల మారోహింప, నరిగెనపుడు॥ ౧౬౪ ॥ (మ) స్మరలీలోత్సుకమైన యొక్కసతి

చం, చట్రీప్రీతితో నాత్మమం । దిరమందుండి గవాక్షమధ్యగతదృష్టి న్వో గనస్తాద్రిభా । స్వరమధ్యంబిక హస్తమాత్ర మవకాశంబున్నదం చుక్ దదం । తరమానంబు గణింపుచుండెఁ దపనాస్త్రప్రాప్తిఁగాం క్షింపుచుక్ ॥ ౧౬౫ ॥ (చ) పరిణతి నొందినందున వి, భాపరిహీన ప్రకాశయుక్తమై । స్ఫురితవిపాండురాభ శిర, ము న్వహియించియ సుష్ణగాత్రమై । మఱియు ననాతపంబగుట, మందదివాకరబింబనేత్ర మై । యరుదుగ నత్తఱి న్శిథిల, మై కననయ్యె దినంబు చూడఁగక్॥ ౧౬౬ ॥ (చ) ఉరునవకుంకుమారుణప, యోధరమై స్వకరావసక్త భా । స్వరరుచిరాంబరాఢ్యయయి, బంధురరాగసమేతమైన య । వ్వరుణదిశాంబుజాక్షిమణి, పైనతి సక్తినిబొంది భానుఁడుక్ । గర మనురక్తుఁడయ్యె నధి, కద్యుతి నెల్లనడంచిప్రీతితోక్॥ ౧౬౭ ॥ (చ) అలరు దినాంతశీతలత, రానిలలోలిత నూత్నవల్లికాం । గుళియగు టక్ నివాసమున, కుఁన్వేస నంగుళిసంజ్ఞచేఁ దగం । బిలుచుచునున్న దాని క్రియఁ, బెంపగు శాఖికిఁ బక్షిసంఘముల్ । మరలఁగ నుత్తరం బిడిన, మాడ్కిఁజెలంగెఁ దదారవంబులక్ ॥ ౧౬౮ ॥ (గీ) అరయ సంధ్యాసమీపమం, దబ్జసఖుని । గరము లప్పుడె శైలశృం, గంబుఁ జేరె । సజ్జనులు నాశకాలమా, సన్నమైన । సున్నతస్థానమున నుం డు, టుచితమె గద॥ ౧౬౯ ॥ (గీ) జగతి దైవంబు ప్రతికూల, మగుచు నుండ । సాధనములెన్నియుండిన, సఫల మగునె । కరసహస్ర మున్నఁ బతన, కాలమందు । నూఁతగొననాఁగనే హేళి, కొక్కటైన॥ ౧౭౦ ॥ (క) అతులజపాసుమగుచ్ఛ । ద్యుతియగురవి యస్త మాన, మొందుచు నుండక్ । దతదిగ్వలయము కురువిం । దతతిగ తనుమధ్యమైన, నలువున నొప్పెక్ ॥ ౧౭౧ ॥ (గీ) తప్తకనకాభ మగు రవి, తనువు సలిల । మందు నర్ధనిమగ్నమై, యలరె నప్డు । డ

జనఖవిభిన్నభూరిబ్రహ్మాండకైక । ఖండము విధంబున మనోజ్ఞ, కాం
తి యగుచు॥ ౧౭౨ ॥ (చ) నిరుపమరాగవంతుఁడును, నేత్రసుఖప్ర
దదేహధారియు । న్బరఁగ నతోపకారియును, భావితమిత్రుఁడునైన
సూర్యుని । న్వరవసుహీనుఁ డౌటవల, నన్వియదాలయసీమనుండిబల్।
వెరవునఁ బాశిదిగ్గణిక, వెల్వడఁ జేసె గతాభిలాషయై॥ ౧౭౩॥ (వ)
మఱియుఁ బద్మిని యినుండు గ్రుంకు నంతకు సంకుచద్దళంబులచేత న
ర్ధనిమీలితనేత్రయై యుండి యస్తమయానంతరంబున స్వాంతర్ని
గతమధుపస్థూలబాష్పజలంబులు నించుచుఁ గమలలోచనంబులు ము
కుళింపం జేసె నస్తమయానంతరంబున నంతరిక్షం బించుక సేపలక్ష్య
నక్షత్రంబై యదృష్టశశాంకమండలంబై యుండి పదంపడి యథార్క
స్తమయం బగుటవలనఁ బ్రశాంతసంతాపంబై యనుదితాంధకారం
బై ప్రకాశించె గుణహీనుండగు వానికి నిదోషత్వంబె గుణం బగు
మఱియును॥ (గీ) విపులరుచిధాముఁడగు భర్త, తపనుఁ డట్లు । న
పగతుం డగుచుండ న,వ్విపులరుచులు । చిచ్చులోఁ జేరె నటు ప్రవే,
శింపవేని । పరభవంబున నాతండు, భర్త యగునె॥ ౧౭౪॥ (మ)
జనసందోహ కృతప్రణామయును జం,చచ్చారు కౌసుంభర । మ్యని
తాంతారుణకాంతియుక్త యగు సా,యంసంధ్యముల్ ధాతచేఁ । బ
నిగా నుజ్ఝితమైన దేహ మగుట, న్వర్జింప డయ్యెన్ జగ । జ్జన
వంద్యత్వనిజాతి ధర్మమహిమన్, జర్చింపఁగా నేటికిన్॥ ౧౭౫॥
(సీ) అప్పుడు సాంద్రసాం,ధ్యాంశుచ్ఛటారుణితం బౌట విరహా
ర్తి,దళితహృదయ । సంజాతశోణిత,స్నపితమై నది వోలె గ్రక్కు
నఁ జక్రవా,కద్వయంబు । జోడ్వీడి వేఱ్వేఱు, సురిక్కుచుఁ బఱచె
నెయ్యది జలంబులఁ బుట్టె, నట్టి పద్మ । మనిశంబు లక్ష్మికి, నాలయం
బై యుండు ననుట ప్రసిద్ధ మ,య్యబ్జమునకు॥ (గీ) హీనదశవచ్చి న

ప్పుడు, దాని విడిచె । నది కృతఘ్నత్వ మగుఁ గాదె, యవనిలోనఁ। గరము చపలుర కీకృత,ఘ్నత్వబుద్ధి । గలుగు టది యొక్క చోద్య మే, తలచిచూడ॥ ౧౭౬ ॥ (గీ) అకట మిత్రునితోఁ గూడ, నరిగె దివస । మేను మిక్కిలి నబల నిం,జెటుల నుందు । ననుచు రవివిరహంబున, నతనితోడఁ । జనియె నన్నట్లు వెంట నె,చనియెసంధ్య॥ ౧౭౭ ॥ (చ) వనరుహమిత్ర కేసరిస్వ,వప్మఁ ము తోయధి నీటఁదోఁపఁగ । న్గానిప్రతిసింహమంచుఁ గదు,కోపముచే వెస దాని పైకినే । గినక్రియనీటిలోనముని,గె న్వెనుకన్ బటుదంతిసంఘము । ల్పనిఁబడి నిర్గమించిన తె,ఱంగున దిక్కులనిండెఁజీఁకటుల్॥ ౧౭౮ ॥ (గీ) నిబిడపంకరుచుల,నెగడు చీఁకటి గుంపు । కొండగుహలలోన, నుండి వెలికి । నరుగుదెంచె నొక్కొ,మఱియుబాహ్యంబున । నుండిచొచ్చెనొక్కొ, కొండగుహల॥ ౧౭౯ ॥ (గీ) ఉరుతమంబు క్రింద, నుండి మీఁదికి వృద్ధి । నొందెనొక్క మీఁద,నుండి క్రింది । కట్లుజాఱె నొక్కొ, యటుగాక యడ్డంబు । దిరిగివచ్చె నొక్కొ, తెలియరాదు॥ ౧౮౦ ॥ (గీ) మిన్నుమన్నునిండ, మెఱసిచీఁకటి గ్రమ్మఁ । గన్ను పొడుచుకొన్నఁ,గానరాక । యున్నవేళయోష, లొగిరసాంజనముచే । నెఱిఁగి రపుడు ప్రియుల, యింటితెరువు॥ ౧౮౧ ॥ (చ) అరుదుగ గాఢసంతమస, మప్పుడుకాంతలకున్ బ్రియానుసం । సరణమున న్దుఁ గల్గురతి,సౌఖ్యమవశ్య మఁటంచునాత్మలో । నరసిసదాభయం బొసఁగ, దమ్యోఁగుచద్వయ మప్డు నీలయో । గరుచిర రోమరాజిపథ, కంపమొనర్పక యుండెనెంతయున్॥ ౧౮౨ ॥ (గీ) పవలు రవిరుచిచేనద్దిఁ,ప్రబల దమ్యో । నట్టిగ్రహణ మతితమో,వ్యాప్తతమిని । బొందిమిగులఁ బ్రకాశించెఁ,బుడమిలోన । నల్పులధికులు గారె నీ, చాశ్రయమున॥ ౧౮౩ ॥ (వ) మఱియుఁ బటీరకుంకుమాద్యను లేపనంబు

లును గుసుమమాల్యంబులును భర్తలయందుఁ బోల యపల్కఁ బూని యున్న యువతులునుదీపజ్వాలలు నివియన్నియునాప్రదోషకాలంబు చేతఁ గృతప్రసుప్తమన్మథోద్దీపనంబుగలుగు నర్ధైక కాలంబునఁ బ్ర బోధితంబులయ్యె మఱియును॥ (చ) ధరణితలాభినిస్సృతప్ప, దాకు కులేంద్రఫణాసహస్రసం । భరితమణీరుచిప్రతతి, భంగి సుధాకరదీప్తిజాలముల్ । చిరముగఁ జాక శాసనుని, దిగ్వలయంబు నలంకరించెను । ర్వరనటు పద్మము ల్విరమువంపఁగఁగల్వలు దెల్వి నొందఁగ౯॥ ౧౮౪ ॥ (సీ) విమలప్రభాసమన్వితము పూర్వాచలవ్యవహితశశిబింబమైన వాస । వాశాముఖంబప్ర, కాశదంతంబయి భాసురవిలాసహాసమైన । దాని చందమున మందముగాఁ బ్రకాశించెన గ్రభాగంబున, నమృతభాను । భానూపలక్షితం, బై నెఱిఁ బరిమందవిదళితతిమిరౌఘువితతచారు॥ (గీ) జటలు గలిగియు గగనంబు, సర్వమంగ । ళాదిపతిమూర్తి యనిపల్కఁ,టదియుసత్య । మనుచుజనములచే నిశ్చితార్థమయ్యె । భూతపతి కంబరం బొకఁ, మూర్తి గాదె॥ ౧౮౫ ॥ (చ) నవఘనకౌముదీసుమపి, నద్ధతమఃకబరీభృదింద్రదిగ్వతివిశాలఫాలతట, యోగ్యమనోహరచంద్రఖండము౯ । సవరణమీఁదఁ బొందుమృదు, చందనపుష్కర సిక్తమైన య । ట్లవిరళకాంతిమై వెలసె, నంచితవైఖరి నద్భుతంబుగ౯ ॥ ౧౮౬ ॥ (క) మొదలఁ గళామాత్రుండై । పదపడి యర్ధమయి పిదపఁ,బరిపూర్ణుండై । విధుఁ డొప్పె నెంత శోభా । స్పదుఁడైనసువృద్ధినొందు,జగతిఁ గ్రమమున౯॥ ౧౮౭ ॥ (గీ) వికచపాండు సరోజరు, గ్విమలవిధుఁడు । మొదల మేల్కొన్న నదరాజపుత్రి ముఖను । ఛాంశుఁడును బోలెహారితల్పమైన యట్టి । యుదధిలో నుండిమీఁదికి, నుదితుఁ డయ్యె॥ ౧౮౮ ॥ (గీ) వితతలక్ష్మణాను,గణరమ్యగాత్రుఁడై ।

బలసి చుట్టుబుడుకు,పటలిగొలువ । జలధి నుత్తరించి,శశిరామభద్రుం డు । ప్రబలతిమిరదనుజ,రాజిఁ దునిమె॥ ౧౮౯ ॥ (గీ) శశివణిగ్వ రుండు, సతతంబుముగ్ధత । నలమి గగనవిపణియందుఁ జేరి । యుడు గణేంద్రు కళల, నుపచయమొందించు । కుతుకమును భజించెఁ, జతురుఁ డగుచు॥ ౧౯౦ ॥ (గీ) రాత్రికువలయనాథు న,లంకరించె। రాతిరినలంకరించెఁగ,లావిభుండు । ఘనులచరిత మన్యోన్యోప,కార వంత । మగుచునవిలంబితక్రమ, మైతనర్చు॥ ౧౯౧ ॥ (గీ) అర్క పాదాభినిహతమై, యళిరుతములఁ । బవలు రోదనమొనరించు, ప గిదినున్న । కుముదినీసతి శశికరా, గ్రములచేత । నపుడపుడు సం స్పృశింపుచు, నాశ్వసించె॥ ౧౯౨ ॥ (గీ) విభునిమ్రోలసతులు, వి ధురశ్మిగళదంబు । కణహిమాంశుమణివి, కారప్రతిమ । నతనుఘ ర్మసిక్త,యగు సపత్నియటంచు । భ్రాంతినొందికనిరి, భయముగడు రి॥ ౧౯౩ ॥ (సీ) అరయ నోషధిపతి, యమృతరసద్రవకరములనం గనా,గాత్రములను । బరిమార్జనముఁ జేసి, పరితాప మొనరించుఘ నమానవిషముతత్క్షణమె దించె । నధికప్రకాశితా, శాంతశశాంక రుజ్జ్వకరంబు విమలమా,నినికపోల। ములయందు వెసఁబ్రతి,ఫలనంబు నొందిసమంచితభంగి వ్యా,పించె నపుడు॥ (గీ) సితరుచిబ్రహ్మార్మి భుజసమా,శ్లిష్టభూరి । వేలమైనను గడలి క్షో,భింపఁ జేసె । న నఁగ మన్మథగతసార,యదుగణమును। క్షోభమొందించె నను టెంత, చోద్య మహహ॥ ౧౯౪ ॥ (వ) అంత మదనుండేకాకి యగుటం జే సియసామర్థ్యంబున గృహాంతరంబులయందు సుప్తుండై యుండి గవా క్షవివరప్రవిష్టంబు లగుటం జేసి స్ఫటికదండసంకాశంబులైన చంద్రకిర ణంబు లవలంబించి లేచి చంద్రోదయంబు కంటె మున్ను గాఢసంత మసంబుచేత నలక్షితబాణలక్ష్యుండైయుండి శీతకరుం డుదితుండై ది

శలు ప్రకాశింపం జేయుచుండ నప్పుడు నిజకాముకం బాకర్షించె॥
(చ) ప్రసవధనుర్ధనుశ్చలిత,రమ్యశిలీముఖజాలము ల్శశాం । కసురు
చిమండలోదయవి,కాసము నొందుచు నుండఁగా సము । ల్లసితనవా
సితోత్పలక,లాపములందును బంకజాక్షిమా । నసములయందునొక్క
తఱి, నల్వుగఁ జేరె రొదన్నెలంగఁగన్ ॥ ౧౯౫ ॥ (గీ) దిఙ్ముఖంబు
ల కత్యంత,తేజ మొసఁగి । సరసరతి కాకులత్వ మొ,సంగి యత్రి । వి
షణోద్భవాపరవహ్ని, విధుఁడు కామ । దేవున కొసంగె నధికప్ర,దీ
పనంబు॥ ౧౯౬ ॥ (వ) ఇట్లు చంద్రుం డుదయించి సాంద్రచంద్రికా
జాలధవళీకృతదిశాముఖుండై వెలుంగుచుండ నక్కాలంబునందుఁ గృ
తంబైన సమస్తకార్యం బుపకారకంబు గావున నప్పు డంగనలుప్రియ
తమాగమనంబు నిశ్చయించి నైపథ్యంబు గావింపం దొడంగి రెట్లని
న ॥ (క) తరుణీకుచతటములు గురు । తరైకహారములను సమవి,
ధంబుగఁ దాల్చెన్ । ధర సంహతత్వజనిరం । తరాళత భజింప న
వ్వి,ధంబె ఘటించున్॥ ౧౯౭ ॥ (గీ) తరుణి కదళీప్రకాండోరు,తరు
వు మొదలఁ । జారుజఘనస్థలీపరి,సరమునందు । సాంద్రతర మేఖలో
రుపా,శంబుచేతఁ । గంతుదంతావళంబును, గట్టివైచె॥ ౧౯౮॥ (గీ)
సతులకెమ్మోవులందులా,క్షాద్రవంబు । తతకపోలములందు లో,ధ్రి
కరజంబు । కనులఁ గాటుక విశదశం,ఖముననిడిన । పాల కరణి న
భిన్నమై, చాల నొప్పె ॥ ౧౯౯ ॥ (సీ) చలదుజ్జ్వలాధర, దళయు
తంబులు వికసద్దశనాంశుకే,సరభరములు । ప్రకటితగండఫలకములై
న ముఖాంబుజములచే నొప్పిరి, రమణు లప్పు । డధికునిచే జితుం,
డైన వాఁడు విదేశగతుఁడయి చను నట్లు,గాక కుశలుఁ । డైయుం
డె నేని న,య్యధికునిఁ దగ నాశ్రయించి తత్కృపను జీ,వించు నట్లు ।
ప్రతిమాచ్ఛలమున నిం,మల కపోలము లైన యింతుల ముఖ మాత్ర,

యించె విధుఁడు ॥ (గీ) గరిమ నెయ్యది నిజభర, గ్లపితమధ్య । మగుట నితరాంగములు వోలె, నతికృశత్వ । మొంద దయ్యె,దత్కఠినత,రోరుకుచము । లందుఁగానూత్రములు ప్రతి,హతములయ్యె॥ ౨౦౦ ॥ (వ) మఱియు నకామినులు విశేషవిశారద లయ్యును బ్రియతముండైన నాయకుండు తమ మందిరంబులకు వచ్చుచుండఁ బ్రియాగమనసంభ్రమాతిరేకంబున వారి మనంబు ముంగల నున్న మనోహరంబులైన సువసనాంగరాగసుమనోవిభూషణంబులలోనిదిమనకు ధరింప నర్హం బని నిర్ణయింపం జాలక తడఁబడుచుండె మఱియొక్కయంగన యాలింగన సుఖవిచ్ఛేదభీరుత్వంబుననంగరాగమాత్రవ్యవధానంబైన సహింపంజాలక తనశరీరంబునందనులేపనంబు సేయకుండె నీయనవలేపంబు ప్రియసంగమంబునందు మిక్కిలి యుక్తంబై యుండుమఱియును ॥ (గీ) కలిత నిజపాణి పల్లవ, స్ఖలితములయి । ఘ్రాణరంధ్రంబుల నేగఁ,బ్రాఁకునట్టి । శ్వసితములచేత వదనవా,సన గ్రహించి । ప్రమదయొక్కతె యానంద,భరితయయ్యె॥ ౨౦౧ ॥(గీ) విష్ణుపదముచే సఖిచేత,విధృతమైన । చారుపరిపూర్ణ మండల,చంద్రునందు । విమలదర్పణమందున,వ్వెలఁదు లాస్య । శోభనటు సారెసారెకుఁ, జూచిరపుడు॥ ౨౦౨ ॥ (వ) మఱియు నప్పుడొక్కవిరహోత్కంఠితమైన విలాసవతి కపోలార్పణంబుకొఱకుఁ బ్రహ్వీభూతపాణిపల్లవార్పితకపోలతలంబైన నిజబాహువునుజానుభాగంబుననునిచి కాలక్షేపార్థంబు కంఠపరివర్తిషడ్జాదిస్వరవిహీనంబయిన గానంబవ్యక్తమధురంబగు నట్లొనరించుచునుద్గ్రీవయై ప్రియుని రాక కెదురుచూచుచుండె నప్పు డత్యంతకామమోహితంబైన యువతిజనం బను రాగవ్యంజనచతురలును మధురవచశ్చమత్కారలును రమ్యస్వరూపలును బ్రియచిత్తసమాకర్షణ సమర్థలునైన దూతికలను నేత్రంబులం

బోలెఁ బ్రియులయొద్దకుం బనిచిరంతఁ బ్రియులకడకుం బోవ సమకట్టి యున్నదూతికలతో నాయికలు వేఱ్వేరనిట్లనిరి॥ (సీ) దయితుఁడు నామీఁద, దయదప్పకుండునట్లొగి లాఘవము నొంద,కుండు నట్లు । నేర్పుతో నాదు సం,దేశంబు దెల్పిచయ్యన నిందుఁదోడి తె,మ్మని యొ నొకతె । యపరాధకారియై,నట్టి కాంతునధిక్క-రించి క్రమ్మర నేనె,మంచి గోరి । యనుసరణము సేయు,టదికడు లాఘవంబైననుసాధ్వీక,ట్లనఁగ రాదు॥ (గీ) విభునియలుకదీర్చి, వెండియునతనితోఁ । గూడియుండుటదియె, కువలయాక్షి । సతికి ధర్మమీవు, చయ్యనఁజనివేగఁ । బతిని దెమ్మటంచుఁ, బలికెనొకతె॥ ౨౦౩ ॥ (గీ) మనసు చాఁచనేల, మగువవల్లభునితోఁ । జర్చ సేయునంత, సాహసంబు । లేదునాకు వేగఁ, బ్రియునిఁ దోడ్కొనిరమ్ము । పొమ్మటంచునొక్క,బోటిపలికె॥ ౨౦౪ ॥ (చ) చెలియరొ నీవు మత్ప్రియుని, చెంతకుఁ బోయి తదీయదోషము । న్బలుమఱు లెక్కసెట్టక ఘ,నంబుగఁ దోడ్కొని రమ్ము నేరము । ల్దొలఁగక యింతయు న్మనమె,ఱుంగని యట్టుల నుందమీవు నే । ర్పలరఁగఁ బొమ్మటంచు నయ, మారఁగ నొక్క తెఁబంపెదూతికన్ ॥ ౨౦౫ ॥ (చ) మతియొక బాలచాల నభి,మానముచే నిజభర్తయొద్ద కీ । వరుగు మటంచుఁ జెప్పితను, నంపక యున్నసఖీలలామ గ్ర । చ్చుఱఁ బ్రియుపాలికేగెఁ దన, యంతనె మిత్రులు మిత్రకార్యముల్ । వెరవునఁ జెప్ప కున్న నెర, వేర్చికృతార్థులు గారెధారుణిన్॥ ౨౦౬ ॥ (ఉ) స్థిరముగ నొక్క వాచికముఁ, జెప్పుమటంచల దూతి వేఁడినన్ । బరువడి లజ్జ నుత్తరముఁ, బల్కక నాయిక యూరకుండె దు । ర్భరతరపంచబాణశిత, బాణకృశీకృతమైన గాత్రముల్ । గుఱుతుగఁ జూపెఁబైఁట చెఱఁ,గున్ దొలఁగించి నతాననాబ్జయై॥ ౨౦౭ ॥ (వ) ఇట్లు దూతికలు నాయికలచేతఁ

ప్రేషితలై ప్రియులకడకుం జనియకుటిలచిత్తులగువారి సుహృదర్థంబైన చేష్టితంబు స్వభావవిపరీతంబైనను బ్రకాశించుం గావునఁ బురుషులవలె నప్రగల్భంబులును బ్రతిభాగర్భంబులునగు వాక్యంబుల నిట్లనిరందొక్క దూతిక యొక్క ప్రియునింబ్రార్థింపుచు నిట్లనియె॥ ౭౦౮ ॥ (గీ) వసుధ మద్రూపకీర్తి నెవ్వఁడు హరించె । నట్టిపురుషున కనుకూల, యయ్యెననుచుఁ । బొసఁగ నీమీఁది మచ్చరం, బునమరుండు । నీదు ప్రియ నేచుచున్నాఁడు, నెనరులేక ॥ ౭౦౯ ॥ (చ) యువతి భవద్గుణాళివిన, నుత్సుకయై యటు సారెసారెకున్ । శ్రవణము నంగుళీముఖము, నన్ బరిఘట్టన మాచరించున । య్యావిరళ ఘట్టనంబు భవ, దంచితసద్గుణపూగపూరిత । శ్రవణము తృప్తిలేమిమర, ల న్వినఁ గోరుటచేతనే కదా॥ ౭౧౦ ॥ (సీ) అలఘు తరోష్ణత, నధిగమించిన యూర్పుసెగలచే నెండిన, మగువ మోవి । నాగవల్లీదళ, రాగరసంబది సరసత్వమొందింపఁ, జాలదయ్యెఁ । గమలాక్షి నీరంధ్ర, కఠినబృహత్కుచ మండలావరణ ము, ద్దండవృత్తి। విదళించెనటుగాన, మదనశరంబులు నిశితత్వమొందుట, నిశ్చయంబు॥ (గీ) కుసుమశరుఁడు నిర్దయుఁడయి, కుసుమసాయ । కములననిశంబు తాపంబు, గలుగఁజేసెఁ । గావున భవత్ప్రియాంగనాం, గంబు మిగులఁ । గుసుమములకంటె నత్యంత, కోమలంబు॥ ౭౧౧ ॥ (గీ) ఒనర నపకృతిచే నుప, యుక్తమైన । సర్వమమృతమైనను సువి, షత్వమొందు । నమృతము స్రవించు శశిరుచు, లహహ నీదు । విరహమున నేర్చుఁ దొడఁగెను, వెలఁదినిపుడు ॥ ౭౧౨ ॥ (క) అనియిటు దూతికపలికిన । వినియు వ్వాక్యములు న మ్మెఁ, బ్రియుఁడటు మునుపే । మన సెఱిఁగి యున్నవానికి । నను మానములేక యతుకు, టచుదేమాటల్॥ ౭౧౩॥ (వ) అప్పుడు ప్రియులు చంద్రోదయంబుకంటె మున్న ప్రస్థానమార్గాభిజ్ఞత్వంబు నొందియుం

డిపదంపడి నిశాకరుం డుదితుండగుచుండ లబ్ధపదచిహ్నలగుటం జేసిద
యితలచేత సమాకృష్టంబైన మనంబునకు నన్విష్టలైన యౌవనపురుష
లు ప్రియురాండ్రయిండ్లకుం జనిరంత॥ (చ) వరుఁడరు దేర నప్పుడొ
క, భామిని గ్రక్కునలేచి సంభ్రమ। స్ఫురితవిశాలనేత్రయయి, సొం
పుగఁ గన్గొనుచుండ శ్రావణా। భరణ నవోత్పలంబు శ్రుతి, భాగము
వీడి ధరిత్రిపైఁ బడెన్। గరమళి నాదముల్ సెలఁగఁ, గన్నుదఁ ద్రోపుడు
వడ్డచాడ్పునన్॥ ౨౧౪ ॥ (చ) తరుణుఁ డొకండు శీఘ్రమునఁ, ద
ప్పక వచ్చుచునుండఁ జెచ్చెరన్। సరభసమొప్ప లేచి విల, సత్సముద
గ్రకుచద్వయంబునం। బిఱుసున మింటి కెగ్గెగయు, మీటుటకున్ గమ
కించు దానిసుం। దరినవు డ్డగించె వితతంబుగఁ గౌఁగిటఁ బట్టి బల్మి
చేన్॥ ౨౧౫ ॥ (గీ) వెనుక డాఁగియున్న ప్రియువల్లభుని ప్రతి। బిం
బ భారవహన, విధురమైన। యద్దమును వెలంది, యతికష్టముగఁ దా
ల్చె। వడఁకు చేత జాఱి, పడక యుండ॥ ౨౧౬ ॥ (క) వదలక ప్రి
యుండు కౌఁగిటఁ। గదియించిన వానితొమ్ము, కఠినకుచములన్।
విదళింపుచు మొలగజ్జెలు। పదముల నందియలు మొరయఁ, బరిరంభిం
చెన్॥ ౨౧౭ ॥ (గీ) ప్రియుఁడు రాఁగ వేగఁ, బీఠి విడిచి లేచి। చా
నయొకతె చీర, జాఱిపోవ। హస్తరుద్ధనీవి, యై తుణదృష్టోరు। కద
ళిగలుగునట్లు, గప్పికొనియె॥ ౧౨౮ ॥ (గీ) ప్రియుఁడు చప్పుడు గా
కుండ, వెనుకనొదిగి। యక్షులను మూయ నితఁ డెవ్వఁ డనుచు నడు
గు। చెలులకును వోఢ సిగ్గుచేఁ, జెప్పలేక। మేనఁ బొడమి నపులక
లు, గానుపించె॥ ౧౨౯ ॥ (చ) ప్రియుని సమక్షమందును బ్ర, వేపిత
మై పృథులోరుసాదమై। రయమున లజ్జచే నతివిలక్షణమై ప్రతిపత్తి
మూఢమై। ప్రియుమిగురింపఁ జేయునొక, ప్రేయసి దేహము వక్త్ర
రక్తిచే। నయనవిలోలతం దెలిపె, నవ్యతరాదర సంభ్రమంబునన్ ॥

౨౨౦ ॥ (ఉ) ఇంతులు కాంతులిట్లు తమయిండ్లకు వచ్చినఁ జూచియా త్మలో । సంతసమందివారి యుప, చారవిధానము నందుభూరిదిగ్ధం తికరోపమోరుయుగ, గాఢభరాలసయాన లయ్యు న । త్యంతగతిప్రచారముల, నమితాలి నొందిరి ప్రేమ నెంతయున్॥ ౨౨౧ ॥ (వ) మఱియు మనోహరోచ్ఛలిత భ్రూయుగంబును నయనచేష్టావిశేషంబును హస్తాభినయసహితచతురవచనంబును యువతికి స్వభావసిద్ధంబైనను నిపుణాచార్యునిచేత నభ్యాసితం బగుటం జేసి ప్రథితంబైన నాట్యవిలాసంబునుం బోని విలాసంబు గలదియై యొప్పె నప్పుడొకనాయిక సపత్నినామంబునఁ దన్నుఁ బిలుచు వల్లభునితో సోపాలంభంబుగా నిట్లనియె॥ (సీ) నలువ నీకు సహస్ర,నయనముల్ గలిగింపఁ డది సృష్టికర్తకు, ననుచితంబు । నరయ మద్విషయమం,దది ప్రస్ఫుటం బయ్యె నిటు గోత్రభేదివై, యెసఁగు నట్టి । నీచేత నింద్రత, నిజముగాఁ బ్రకటీకృతం బయ్యె నిఁక వేయి, తలఁప నేల । విను మఱి గతనైన, ననుఁ జూడ కిపుడు హృద్గతమైన సతి నెట్లు, గాంచి తహహ॥ (గీ) యనుచుఁ బల్కి యలుక, నవ్వలఁ జనఁ జూచు । నట్టి సతిని దృష్టి, ననునయించి । కాంచి ఘంట లపుడు, ఘల్లని మ్రోయంగఁ । గదియఁ దిగిచి ప్రియుఁడు, కౌఁగిలించె ॥ ౨౨౨ ॥ (చ) మఱియునొకండు కోపమున, మానిని పల్కిన మాటకల్గి చె । చ్చెరఁ జనఁ గృత్రిమత్వుతముఁ, జేసె వరోరువు మ్రోల నుండి బం । ధురకృపచేత వల్లభుఁడు, తుమ్మఁగఁ బోవఁగ రాదటంచుఁ దా । మరలెను బోవకిర్వురు స,మానులు గారె కృతానురాగతన్ ॥ ౨౨౩ ॥ (గీ) ప్రియునిఁ జూచి నంతఁ, బ్రేయసి నీవిబం । ధంబు వదలె హీగు,ణంబుచేత । వదనశశిని వంచె, వల్లభాలోకన । మాత్రమునఁ దొలంగె,మానమపుడు ॥ ౨౨౪ ॥ (ఉ) అచ్చపడంగ మన్మథశ,రాగతతాపము

యౌవనోష్మము । నైచ్చగ వల్లభుండు దను, నెంచక చేసిన నేరమి ట్టిమొ । చ్చిచ్చునఁ జాలఁ దప్తమయి, చెల్వనకుం దగఁ దత్కుచో రుభా । రోచ్చయ మీఁదుష్ణ మిడ, దొప్పఁగఁ గొఁగిటఁ జేయు వేళ లన్ ॥ ౨౨౫ ॥ (చ) స్మరగురుయౌవనోష్మముల, సాంద్రతరోష్ణత నొంది యున్న సుం । దరకుచకుంభయుగ్మమును, దాల్చి మనోజ్ఞ ముఖంబుచేత నీ । స్థిర విహరించు వేడ్కఁ జను, దెంచిన యుర్వశి పోలె నొప్పె నా । సరసిజపత్రలోచనకు, సాటియె మేనక రూప సంపదన్॥ ౨౨౬ ॥ (వ) ఇత్తెఱంగున నప్పుడుపశమితకోపాంతరాయంబులైన శశాంకకిరణంబులు కామినీకాముకులకు దూతికల కరణి న న్యోన్యసంఘటనంబు గావించుటకు సమర్థంబు లయ్యె విలసన్మణితసీత్కారాదిమదనాతిరేకవికారంబులైన మద్యంబులు లజ్జాప్రత్యూహ నివారణకుశలంబులై యన్నెలంతలకు సురతకార్యంబులం దాచార్య త్వంబు వహించెఁ బానగోష్ఠీప్రస్తావానంతరంబున ధావనక్షాళనాది సంస్కృతంబులును స్వభావసంస్కారసౌరభ్యయుక్తంబులునుసముల్ల సన్నయనవారిరుహంబులునునవయువసుయోజితంబులునగు కామినీవద నంబులుయౌవనపురుషులకు సురాపాన భాజనత్వంబు ప్రాపించెనప్పుడు॥ (చ)సతతముసోపచారముప, శాంత విచారము చిత్తకాంక్షణే । యతమముసానుతర్ష మగు, నట్లనుతర్ష పదంబునన్ సము । న్నతగతిను న్నసత్తనువు, దాల్చినప్రేమను బ్రాణనాథుల । ప్రతిమ సుధారసంబు బలెఁ,బాన మొనర్పఁగఁజేసిరింతులన్ ॥ ౨౨౭॥ (సీ)అనుపమాక్రాంత కాం,తాననప్రతిబింబమగుటచేఁ గన్నుల, కతి సుఖంబు । లలితరసాల పల్లవగంధియగుటచే, ననిశంబు నాసిక, కధికసుఖము । సౌరభాగ తసము,జ్వలభృంగరవముచే శ్రవణంబులకును ని,ర్భర సుఖంబు । గు రుతరమాధుర్య,గుణయుక్తమగుటచే రసనకుమిక్కిలి, రమ్యసుఖము॥

(గీ) పదపడి సుశీతలత్వంబు, వఱలుచునికిఁ । జర్మమున కెప్డు డంచి తత్స్పర్శసుఖము । నిచ్చుచుఁ దదాసవంబు పంచేంద్రియముల । నధికసంతుష్టినొందించె, నద్భుతముగ॥ ౨౭ ॥ (గీ) మఱియు నున్మద భ్రమదళి,మద్యసురభి । ఫుల్లలోచనకామినీ,ముఖముమద్య । పూర్ణచషకంబు గనుఁగొని, మొదల నెచట । వ్రాలుదు నటంచు సంశయాక్రాంతమయ్యె॥ ౨౮ ॥ (గీ) భరితవారుణియగు పానపాత్రమందు। బింబితంబైన యువతిముఖంబుకమల । మనిభ్రమించి తుమ్మెద వేగ, నచటవ్రాలె । భ్రమణశీలికిఁ గలదెతత్వప్రచింత ॥ ౩౦ ॥ (క) ప్రియురాలొసఁగినమద్యము । ప్రియుచే నతి మధుర మనుచుఁ, బీతంబయ్యెన్। రయమున నచేతనములగు । ప్రియుకాంచనమకుటరుచులు,పీతంబగుచోన్ ॥ ౩౧ ॥ (గీ) తరుణిమొదలఁ ద్రావఁ, దన్మధురోష్ఠరసంబు మద్యమందు, సంక్రమించె । నదియు భుక్తపూర్వమైనను బ్రియతముఁ । డన్యమద్యమనుచు, నారగించె ॥ ౩౨ ॥ (గీ) అధికమాధుర్యమొందిన, మధురసములు। కాముకుల రమ్యవికచవక్త్రముల చేతఁ। జెలువుమీఱు ఘ్రాణంబుల, చేతఁ గలువ । తావియేకకాలమునఁ బీతంబు లయ్యె ॥ ౩౩ ॥ (గీ) మఱియు సుపదంశకాంక్షియై నరుఁడు మధుస । మానమధురాధరంబు నట్లానుచుండ । యావకంబపగతమయ్యె, నపుడు దంత । పీడచే వెండి రాగాభి, వృద్ధి నొంచె ॥ ౩౪ ॥ (వ) మఱియు సమదనంబగు నట్లు మదకారిప్రేయసీ వదన పానపరుండైన కాముకునకు సకృదాస్వాదితమద్యంబె వైపరీత్యంబున నొక్కతఱుణంబుపదంశస్థానంబునం దయ్యె మధుపానాసక్తచిత్తులైన వారల కధరాస్వాదంబుపదంశంబగు మఱియును॥ ౩౫॥ (గీ) మద్యపానంబుచేఁ గడు, మధురములగు। కామినీకాముకులసువక్త్రముల చేతఁ । జషకనిహితోత్పలంబుళి,స్వానరుదిత । మైనక్రియలజ్జచేఁగ్రించి,

కరిగ నపుడు॥ ౨౩౬ ॥ (వ) మఱియుఁ ద్రివారమధుపానసముత్కటమ
దోద్బుద్ధసంస్కార ప్రతిభావితప్రగల్భమతులైన కామినుల ప్రతికూల
వాక్యప్రయోగరమణీయంబై మొదల లజ్జచేత సూచితంబులై ప్రస్తు
తమదాతిరేకంబునఁ బ్రకాశితంబులైన గాత్రవ్యావయవచేష్టా ప్రల
పితంబులు గల పరిహాసంబు ప్రవృత్తం బయ్యె నప్పుడు ॥ (గీ) చె
లఁగి తరుణమదము, చేఁ గామిచేఁ బోలెఁ । బరఁగ ముగ్ధ యువతి,
వాక్చతురిమ । హృద్యహాస మస్య, దృగ్వికారవిశేష । ములు కృతం
బు లయ్యె, లలితఫణితి ॥ ౨౩౭ ॥ (సీ) అరయ నాగస్కారి, యగు
పతివిషయామం దంగీకృతోరుధైర్యంబు కలుష । మతికోపదీప్తంబు, న
గుకామినులహృదయము ఘనమద్యవా, రములచేత । ద్రావితంబయిక
డు, ధౌతమై శమితమైయల రారె మధుమదం, బంగనాంగ । మందునె
ప్పుడునుండు, నైననప్రస్తుతత్వమున హృద్యంబైన, తద్విలాస॥ (గీ) మ
ప్రకాశమయ్యెనది పానవశమున । ధాతులీనమైన, తన్మహార్థ । మొ
నరఁ బ్రాదిధైన, యుపసర్గచేఁ బోలె । నతిప్రకాశ మయ్యె, నద్భుత
ముగ॥ ౨౩౮॥ (గీ) అరయ నస్పష్టపదవాక్య, మంగవిగళి । తాంబర
స్రగ్విభూషల, యందుపేక్ష । తూఁగుటయు కారణంబుగా, నేగుట
యును । రమణుల మదోత్థబహువికారములు దెలిపె॥ ౨౩౯ ॥ (గీ)
మద్యపానంబుచేఁ బత్రి, మందలజ్జ । యగుట నర్ధనిమీలితా, యతను
నేత్ర । యైనవోఢయు శిరమించు, కంత వంచి । కాంతు నీక్షించెఁ
దిర్యగీ, క్షణముచేత॥ ౨౪౦ ॥ (చ) ప్రియమునమద్యపానమొన, రింపక
మున్ను సఖీనియుక్తయై । రయమున భర్తృముంగల వి, లాసముఁ
జూపుచు నుండు నట్టిత । త్ప్రియసురఁ గ్రోలినందున వివేకము
చేఁ గడుముగ్ధయయ్యెఁ ద । ద్దయు నిల నెల్లవారును మ, దంబున
నొందరొకో స్వభావముల్ ॥ ౨౪౧॥ (శా) ప్రాగల్భ్యంబునఁ గాంతు పై

బ్రియకుసాంద్రప్రక్రియం దొల్లియే । రాగంబుద్భవమై హృదంతరము
నక్, బ్రచ్ఛన్నమైయుండెనా । రాగం బప్పుడు మద్యపానమదసంరం
భోద్ధితంబైరహి । న్బాగొప్ప న్వెలికుద్గమించెరయ మొ,ప్ప న్నేత్రమా
ర్గంబులక్ ॥ ౨౪౨॥(వ) మొదలఁ దమయంతం దాముసమాగతులైయగణి
తప్రతియాతులైన వల్లభుల గ్రమ్మరఁ దమయంతం దామె యనుసరిం
ప నిశ్చయించిన మానినులమనంబు పశ్చాత్తాపంబు నొందుచుండ న
ప్పుడు సరకంబుచేత స్వయం గమనావసరంబు బ్రాపింపం బడియె మ
ఱియును॥ (ఆర్యాగీతి) మదమోహితాత్మయగు నొక । మదవతియ
పరాధియైన,మత్పతి నింకక్ । గదియ నని మధువు విడిచెను।మదికిఁ
బ్రియం బగునె సుఖము, మానము కన్నక్ ॥ ౨౪౩ ॥ (చామరవృ
త్తము॥ సరోజలోచనల్నితాంత, సప్రసాద మంచుని । భర్తరంబు న
న్భుజించి నట్టి,రమ్యమద్య మప్పుడే । కరంబు సత్ఫలంబొసంగెఁ, గా
ఢహ్రీవిమోహముక్ । హరించె భర్తృసంగ, సౌఖ్య మప్డు డిచ్చె
స్త్రీలకుక్॥ ౨౪౪ ॥ (గీ) కాంతుఁ డొసఁగి నట్టి, గండూష సరకం
బు । గ్రోలి యహహ యెంత, రుచ్య మనుచుఁ । బ్రమద మొందినం
దు, వలన భామినులకుఁ । బ్రమద లనెడు పేరు, ప్రబల మయ్యె ॥
౨౪౫॥ (గీ) పొసఁగ నన్యోన్యమేళనం,బున నుపాత్త । గంధ గుణ
మాట ముదితపు,ష్పంధయమయి । సరకగంధంబుప్రమదాస్య, చషక
గంధ । మేకమై యన్యతను బొందె, నింపు మీఱ ॥ ౨౪౬॥ (ఉ) కోప
మడంప శక్తము న,కుంఠితవైఖరిఁ బుష్పసాయకో । ద్దీపనమున్నితాం
తముగ, దృగ్ద్వయరాగరసప్రకాశము । న్బ్రాపితసంగమ ప్రియము,
భావసురంజనమా మదంబుచేఁ । చాప్రుగ భర్తచేత వలె, భామలు
రంజిత లైరి యత్తతిక్॥ ౨౪౭ ॥ (సీ) సఖసమక్షం బౌట, సరస
నిగూఢచుంబనదక్షయైన భామిని మనోహ । రాధరంబప్పుడు,శీఘ

పానవిఘాతరమణీయయాపక్రాగ మయ్యె । రమణుఁడేఁ దాంబూ
ల, రాగరసంబున నింపుగా మరల రంజింపఁ బనిచె । మఱియును సప
త్నినామము నుచ్చరింపుచుఁ బ్రియుఁడర్థినిచ్చిన, పృథుమదంబు॥ (గీ)
ద్రావియును మదిరాక్షిమదంబు విడిచెఁ । ద్రావకుండియు వీక్షించి,
దానిసవతి । మత్తయ్యెయుండెనుర్వీశ, జిత్తసుఖమె । ఘూర్ణిమద
హేతువగుచున్నొప్పారుఁ గాదె॥ ౨౮౮ ॥ (క) మునుకోపిత య
గుటఁ బ్రియుఁడు । వినయంబున నెంత దన్ను, వేఁడిన వినదా । వ
నితవిరహమునఁ బ్రియునిం । దనయంత నె వేఁడె మధుమదంబున ల
ఘువై॥ ౨౮౯ ॥ (గీ) ముకుళితాక్షులు కుంఠితవికటవచన । లై
నయువతుల లజ్జాపహరణమంగ । సాదమును జేయు మద్యమత్యం
తిచేతఁ । బోలెఁదాఁ జేసెఁ దద్గుణస్ఫూర్తినపుడు॥ ౨౯౦ ॥ (చ)
చెలువలు మద్యసేవనము, సేయకమున్ ప్రతిబింబచంద్రుఁడ । య్యాల
ఘుకపోలభిత్తికల, యందు విభిన్నత నొందకుండె నా । వ్వాలమధుపానజోరు
మద, పాటలితద్యుతిగండభిత్తులం । దలరఁగ లోధ్రచూర్ణతిల, కాకృ
తిఁదాల్చె విచిత్రవైఖరిన్॥ ౨౯౧ ॥ (వ) మఱియు విలాసాతిశయ
పోషకంబులైన తచ్ఛరీరంబులు దృప్తకుచకుంభతటపరస్పరపీడాకరం
బులై మదంబున ఘూర్ణిల్లుచుండెనప్పుడు॥ (గీ) పరఁగ మత్తతనొందు
ట్వవలన సారె । సారెకును రోషసంతోషసహితలైన । యింతు
లందును గార్శ్యకం, బెక్కఁ బెట్టె । నెక్కుడించెను గ్రమముగాఁ, జ
క్కనయ్య॥ ౨౯౨ ॥ (గీ) అన్యసతిఁ గూడె నిజభర్త, యనిభ్రమిం
చి । నెలఁత కరపల్లి వల్లభుని గ్రహించెఁ । బిదప నిజ మెఱింగి
యునలుక, విడువదయ్యె । వాఁడిగలదాని కిదిస్వభావంబు గాదె॥
౨౯౩॥ (చ) రమణులప్రోలఁగామినుల, రమ్యతరాయతహాసభాషి
తా । స్యములు వికాసమొందెఁ, బులకాంకిత మయ్యె శరీర మంత

యుఁ । గ్రమమున మానసంబు సుక, రంబుగ నార్ద్రత నొందె నేత్ర యు । గ్మమున సరోష రాగరుచిఁ, గ్రక్కునఁ బాసెను మద్య సేవ చేఁ॥ ౨౫౪ ॥ (గీ) తరుణుల శరీరములను సౌం, దర్యగరిమ । దానినవయౌవనంబును, దానిమదన । సంపదయు దాని వల్లభ, సంగమంబు । దానిమధ్యంబు భూషించెఁ, దరతరముగ॥ ౨౫౫ ॥ (గీ) వగుస నప్రతియత్నస్వ, భావరమ్య । తనువుప్రేమ యకృత్రిమో, న్నత విలాస । మలఘుతరచాటువాక్య మ, య్యంగ నలకుఁ । బతి విషయ కార్మణత్వసం, పదను బొందె॥ ౨౫౬ ॥ (గీ) మఱియు లావణికంబును, మానవంచ । నజ్ఞమగుప్రియురాలి యా, ననముచేత । నలఘుతరమైన ప్రియుహృద, యంబు లీల । నవలఁ దులనుంచి విక్రీత, మయ్యెనపుడు॥ ౨౫౭ ॥ (గీ) అతిసుఖస్పర్శమై విశ, దాతికాంతి । కలితమై సురతార్థంబు, కల్పితమయి । సన్నతిని గన్నయట్టి త, చ్ఛయనము పయిఁ । బతులపైనొక్క పరివ్రాలె, సతులదృష్టి॥ ౨౫౮ ॥ (గీ) రాగతరళంబు లయ్యును, రమణు మీఁదఁ । దివిరి తిర్యక్ప్రసారులు, దీర్ఘదశ లైన యువతుల నేత్రంబు, లపుడు శ్రితగుణాన్వితశ్రవణము దాఁట, వయ్యె నహహ ॥ ౨౫౯ ॥ (సీ) మఱియు నొకతుక సం, భాషణేచ్ఛావతి యయ్యును బలుక నో, రాడ దయ్యెఁ । బ్రియుని వీక్షించు కో, రిక గలదయ్యు నట్లభిముఖి గాదయ్యె, నంగసంగ । కాంక్ష గల్గియు నాయ, కస్పర్శనంబునఁ గంపితవతి యయ్యెఁ, గడు భయమున । నతివ యొకతుకకు, చాంశుకాకర్షణంబున వ్రీడ నొందియుఁ, బొలుపు మీఱ॥ (గీ) నాత్మనాథుని దృష్టి మార్గ, మడ్డగించి । నటువలెఁ దదీయవక్షంబు, నాత్మవక్షమందుఁ గదియించి కుచయుగ్మ, మంచితముగఁ । గప్పి మనసారబిగియారఁ, గౌఁగిలించె ॥ ౨౬౦ ॥ (పంచపాదిగీతము) అంశుకంబు వా

రించిన, యధిపుచేతఁ । దను భుజస్వస్తికాఖ్యబంధంబుచేతఁ। బిహి తముగ్ధకుచాగ్రమై, వెస నవోఢ । బలిమి మెయి భిన్నవలయంబు,గ లుగునట్లు । గాఢపరిరబ్ధయయ్యెను, గాంతుఁదీఱ ॥ ౨౬౧॥ (గీ) ప్రణయకలహంబు మాని యా,వనపురుషులు । నొంటిఁ బరిరబ్ధయు వతులై, యుంటఁ జూచి । యతనుఁడు స్వయత్నము ఫలించె, నను చు నగుచు । మిగులఁగాముక కారోపితా,శుగము డించె॥ ౨౬౨ ॥ (సుగంధివృత్తము) ఒప్పుగా సపత్ని చూచు,చుండ భర్త ప్రేయ సిక । గొప్పగాఁగవుంగిలింపఁ, గోకజాతి పోమెనా।చొప్పెఱుంగ దయ్యెనప్డు,చూచి మధ్యభాగమే । గప్పెఁ బోతనంతఁ దానె,ఘుమక సిక్త మాటచేక॥౨౬౩॥ (రగడ) సవతి చూచుచుండ నొక్క,యువ తి కుచయుగంబుచేత । వాడి మెఱసి పతి యురంబు,పీడసేయుచుండ గాంచి।దళితమైనసవతిహృదయ, మెలమిఁ దన్మయత్వ మొందెఁ। గలిత దీపితస్మరుండు,గలుగునట్లుపతియురంబు।విడువకటుపరిష్వజింపఁ,బడు చునుండనురువులైన । తొయ్యలులకుచంబులొంద,వయ్యెనుపరిమండలత ను । బాగుమీఱఁ దమ్ముఁ బ్రీతిఁ,గౌఁగిలించు పతుల హృదయ । మందుఁ జొరఁదలంచిరపుడు,మందయాన లధికప్రేమ।నెంతవెఱ్ఱులైరి యహహ, సంతతంబుగోరి పతుల। స్వాంతమునవసించియుండు,టెంతు లెఱుఁగరై రి మదిని। బరఁగఁబ్రేమవలనఁ బ్రియుఁడు, కఱవు దీఱఁగౌఁగిలింపు।చు న్న వాఁడుగానసతుల,సన్నతాంగ మపుడుచాల। స్నేహపూర్ణమగుచు లోన,మోహ మతిశయించిద్రవత।నొందెనందువలన సతుల, యందమై న మేనిచేత । వసనముద్రవింపఁ జేసి,పొసఁగనొక్క దృష్టినించె।రం గుమీఱనిష్టభర్తృ,సంగమోత్థ విపులహర్ష । మంతరంగ మందు నిలు వ,కెంతపైకి నిర్గమించి । వికసనంబు నొందిలోమ,నికర మెల్ల నిండి తెలఁగెఁ । బతికరప్రసారణమున, నతిశయముగ నంగజాత । విపు

లపులక రాజిచేత, నపుడు సిక్త మయ్యెఁ దనువు । అవిరళపులకోద యమునఁ, దవిలి యుచ్ఛ్వసితములైన । సంధి నీవికములచేత, బంధ మోక్ష మొందఁబడియె । నవయువములువెసఁ గరములఁ, దవిడి తవి డి కళలురేపి । యువతిమదన మందిరముల, ద్రవము గలుగఁ జేయ నతను । మత్తయగుచుఁ బాన్పుమీఁద, నత్తమిల్లి సిగ్గుచేత । లోచ నములు సగము మూసి, చూచిచూడ నటులనుండె ॥ ౫౭ ॥ (గీ) సరసపరిరంభమందు లజ్జాభరాన । తంబయి సమర్పితాధర,దళము నైన । వదన కమలంబు పతి కొప్పఁ, బట్టి యెత్తి । యత్తు లటు మూసిచుంబన,మాచరించె ॥ ౫౮ ॥ (గీ) పరఁగఁ బల్లవోపమితి స్పష్టమైన । యధరబింబంబు వల్లభుఁ, డానుచుండఁ । దనర సవ్య థమైనట్లు, తారలోల । వలయమునఁజేయి కూజిత,ధ్వని యొనర్చె॥ ౫౯ ॥ (గీ) అధికవిరహోష్మసంతప్త, మగుట వలన । రాగి మధురంబు నల్పణ,రాగమైన । యధరపల్లవమును వీఁడి, సార్ద్రమై న । వనితయక్షియుగంబు చుంబన మొనర్చె ॥ ౬౦ ॥ (వ) ప రిజనరహితం బగుట వలన నతివివిక్తంబై కేవలాభిరతదంపతి ప్రవేశ నార్హంబై విశాలంబై యున్న యొక్క క్రీడామందిరంబుఁ గేవలల క్ష్మీమాత్రసహాయుండైన విష్ణునిచేత సేవితంబైన యుగాంత పయో నిధికి సామ్యం బగు దానిఁ బ్రవేశించి రంత ॥ (గీ) ఊరుమూలంబు పై హస్తముంచఁ బోవ । మానవతి గాన సిగ్గున, మగని కన్ను । లొకకరంబున మూసి వేఱొకకరమున । నబ్జముఖి పతి హస్తంబు, నడ్డగించె॥ ౬౧ ॥ (క) గురుతరకుచద్వయంబున । నిరావృతము లైన యట్టి,నెలఁతల యురము । ల్సురతాభిలాషవత్ప్రియ । కరము లు గ్రహియింపఁ బడియె, ఘనరాగమునన్॥ ౬౨॥ (చ) చెలువ ల్గ ఘుమఘవారికణ,సిక్తము లౌట మృదుత్వసంపద । ల్గలిగి వినమ్రభా

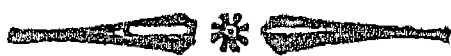
వమునఁ, గ్రాలు ప్రియోరుల సన్నిభాగ్రము । ల్పలునులు భామినీకరిన, భవ్యకుచాగ్రములందుఁ గాంతులిం । పలరఁగనించె నప్డు డస,మగ్రపదంబులతిప్రయత్నతన్ ॥ ౨౭౦ ॥ (చ) సముచితయావనోష్మకుచ, శైలశిఖాగ్రసమాత్తఘుమణాతో । యములగునూత్నయావనల,హస్తతలంబులు వేగ నుచ్ఛ్వస । త్కమలమనోహరంబులగు, కాంతల నాభిసరోవరంబులం । దమితరసంబునన్ బతిత, మయ్యె సమగ్ర విలాససంపదన్ ॥ ౨౭౧ ॥ (చ) అరయఁదరంగతుల్యవళు, లంచిత వైఖరి సంస్పృశించు సుం । దరతరముద్రికాంచితత,తస్ఫురదంగుళిహస్తపంకజో । త్కరములుగల్గునట్టి ప్రియు,కాంతులు కాంతల మధ్యదేశము। ట్లరుదుగ ముష్టిమేయమని, యాత్మనెఱింగిరి స్వానుభూతిచేన్॥ ౨౭౨ ॥ (క) ఘననాభిహ్రదమున మ । జ్జనమాతి పటంబు కోలుకు, సతిమొలచీరన్ । గొనసీవి విడువఁబోయినఁ । దనపతి కరమడ్డగించెఁ, దనకరములచేన్॥ ౨౭౩ ॥ (గీ) ప్రియకర నివారణవ్యగ్ర, ప్రేయసికర । సక్తమును మేఖలా గుణ, యుక్తము తత । తంతువును గృతరతిమహో,భ్యంతరంబు । నైనవసనంబు స్వేచ్ఛావి,హారబంధ । కమునఁ గామికశాంతిని, గలుగఁజేసె॥ ౨౭౪ ॥ (చ) పడఁతి యధోంశుకంబు విడు,వం గమకించెడు భర్తపాణికి । న్విడువకుమంచు నడ్డమిడు,ప్రేయసి బాహులకు న్నిరంతరం । బడఁగక కల్గుపో రుడువు, నట్లుగ హస్తగకంకణంబులున్ । గడువడిఁ గాంచిబద్ధమణి,ఘంటికలున్ రొదఁ జేసె నత్తఱిన్॥ ౨౭౫ ॥ (చ) పెనఁగి విభుండు కోక ముడి, విచ్చిన భామిని మానవిత్తగా । వునఁ బ్రియవల్లభు న్వెసఁగ,వుంగిటఁ జేరిచి భూర్యుగంబుపై । ననుపమసూక్ష్మలోమనిచ,యంబులచేఁ బటుకోపము న్రిహిన్ । గనుపడఁజేసె సాంద్రపుల,కంబులచే ముద మొక్కసారిగన్॥ ౨౭౬ ॥ (సీ)

పతికరాగ్రము నీవి,బంధంబు రయమున లంఘించి యూరుమూలము స్పృశింప । నతిసుఖపారవశ్యమున నర్ధనిమీలితాక్షియై యొక త న్వి, యంచితముగ । రక్తవైణికహత, రంజితాధర తంత్రి మండల క్వణితస, మానచారు । మణితంబు గావించె, మధురంబుగా రతి గళనిస్వనంబులు, గలుగు నటుల ॥ (గీ) నాయతాంగుళిపతిక రం, బధికకార్శ్య । శాలియగునాతి మధ్యదే, శంబునందుఁ । జూ డనతిరి క్తమై పృథు,శ్రోణియందు । నఖిలపాణితలస్పర్శ,మై తనర్చె॥ ౨౭౭ ॥ (గీ) సక్తి సంస్పర్శతృష్ణాతి,శయము చేతఁ । జలితనిజహ స్తులైన కాం,తులనఖములు । కదళకాండోపమానోరు,పదములందు। నిపుణ ముగఁ జారులేఖలు, నించె నపుడు ॥ ౨౭౮ ॥ ॥ (గీ) సక్తి మూలవిలోలలో,చనునిఁ బ్రియుని । రమణి కర్ణావతంసపు, ష్పముల వ్రేసె । వ్రేయనవిమేనఁ బడిరతి, విభునకపుడు । ప్రసవశరుఁ డను పేరుసా,ర్థకముఁ జేసె ॥ ౨౭౯ ॥ (సీ) రాజాస్య లుద్వృత్త,రతి రాగయుత లయ్యురమణులయందు ధైర్యంబుఁజేసి । రంగంబు ప్రి యులకు,నర్పించియానుజాలవక్రత్వ మొనరించి, రాక్రమమునఁ । బ టుతరసురతసం,బంధిధార్ష్ట్యముగల వారయ్యుప్రీడభా,వంబుగనిరి। గరిమరాగాదులా,గంతుకంబులును ధైర్యాదులు సహజంబు, లంగనల కు॥ (గీ) వనితయునిరోధితప్రియ, వాంఛగలుగు । నట్లుపాణినివార ణం, బాచరించెఁ । దవిలిపరిహాసగర్భభ, ర్త్సనముఁ జేసెఁ । గప టరుదితంబుఁజేసె సు,ఖంబునందు॥ ౨౮౦ ॥ (గీ) సిగ్గుచేతనీర్ష, చేత నిషేధో క్తిఁ । బలుక కూరకున్న, బాలికలకుఁ । బతులుసేయుక్రీడ, ప్రతికూల మనుకూల । మయ్యెఁ గష్టసుఖద,మగుటవలన ॥ ౨౮౧ ॥ (గీ) సురతవేళసతుల, కరయభర్తలయందు। ధార్ష్ట్యమబలలందు,ద యితతముల । కదయతయును గల్గు, నివి రెండితర కాల । మందువైప

రీత్యఁ, బొందియుండు॥ ౨౭౨ ॥ (చ) నెలఁతల దేహమందు శయ్య, నిం
చిన యవ్విషమేషుఁ డత్తఱిన్ । జలమున బాహుపీడనక, చగ్రహణం
బుల చేత సంతతో । జ్జ్వలనఖదంతపీడలను, జయ్యన మేల్కనిజాడ్యహీ
నుఁడై । యెలమి రమింపఁ జేసెఁ దగ, నిర్భర నాత్మవిచేష్టితంబులన్ ॥
౨౭౩॥ (వ) మఱియు నొక్క కాముకుండు వస్త్రాపకర్షణక్షణంబునఁ
గామినిచేత సమాశ్లిష్టుండై వ్యగ్రకరుండగుచు దుకూలంబు నాకర్షింపం
గడంగి నిరంతర స్తనతిరోహిత నేత్రుండగుటం జేసి యంతకు మున్నె విగ
ళితంబైన వస్త్రంబు నెఱుంగం డయ్యె నప్పుడు ॥ (గీ) తరుణి కుచముచే
తఁ, దాడిత నైతి నిం । కిచట నాకు నుండ, నేటికనుచుఁ । దుటితహార
యష్టి, ప్రియునెదమౌక్తిక । వృష్టిఁ గురిసెఁ బుష్ప, వృష్టికరణి॥ ౨౭౪॥
(గీ) స్నిగ్ధవాక్యంబు దీనోక్తి, సీత్కృతంబు । మణితము నిషేధ వచనం
బు, మఱియు భూష । రవంబులు వాత్స్యాయ, నాది రచిత । మై
న స్మరశాస్త్ర పద్యార్థ, మధిగమించె ॥ ౨౭౫ ॥ (గీ) నిభృత మేకంబు వి
చ్ఛేద, నిరతమైన । సతుల మణితంబు విచ్ఛేద, చారుమధుర । బహుళతరకాం
చినూపుర, ధ్వనుల చేత । నక్షతము గాక వినన య్యె, నద్భుతముగ ॥ ౨౭౬॥
(వ) అప్పుడు రతిసంభ్రమంబువలన ధరణీతలంబునఁ బాతితంబైన కాంచీ
దామం బీదృశంబైన నిజఘనంబునకు పరిసురతంబులందు ముహుర్ముహు
రుత్పతన పాటవం బెట్లు గలిగెనని విస్మితంబైన జఘనమహత్వంబు దర్శిం
పం జేయుచున్న దానిఁ బోలెనొప్పె మఱియును॥ (సీ) విగతచిత్రక చిత్ర,
విపులకపోలంబులం దార్ద్రనఖపద, వ్యాపనములె, చిత్రరూపములయ్యెఁ,
జెలఁగి విచ్యుత కుసుమాలకాగ్రము లందు, నంచితముగ । శ్రమవారికణ
ములె, సుమవితానములయ్యె మఱియుఁ గామినులు ర, మణుల కొఱకుఁ।
గ్రమత నేమే చేష్టి, తము ప్రియంబై యుండు నింపుగా నదియుఁ గా, వించి
౨౭౭॥ (గీ) దుచితముగ వేషభాషల, నుత్సుకత్వ। మునను రాగంబువ

లనను, మోహమునను । లలితగతులచే నానుకూల్యంబు వలనఁ । జె
లుల హృదయంబురంజిల్లఁ, జేసిరపుడు॥ ౨౮౬ ॥ (చ) తెమలకకామి
నుల్తనివి, దీఱసమోపరతిక్రియల్సమ । గ్రముగ నొనర్చి చొక్కితనువుల
గ్నశ్రమాంబుకణార్ద్రచేలలై । శ్రమమునఁ దత్కుచోరుయుగ, సాం
ద్రభరంబు సహింపలేకసం । భ్రమమునఁగొప్ప లంసముల, పైనటి
యుంపఁజరించినత్తఱిన్ ॥ ౨౮౭ ॥ (గీ) రతిసమయమందుమిగుల
దూరగతమైన । వ్రీడసురతాంతమందుఁ ద,ద్విరహమోర్వ । లేని
ప్రియసఖిచందాన, మానితముగఁ । గ్రమ్మఱఁ బ్రవేశ మొనరించెఁ,
గాంతలందు॥ ౨౮౮ ॥ (గీ) పరఁగ లజ్జాస్ఖలితనేత్ర, పాతములను ।
సంభ్రమాత్తగృహీతవి, శాలపటపి । నద్ధగాత్రంబులగు మైధు, నక్రి
యాంత । ములుక్షణముచూడఁ దగియుండెఁ, బాలుపుమీఱ॥ ౨౮౯ ॥
(గీ) యువతి మొలచీరగట్టుచో, నొక్కతొడను । గ్రమ్ముటకె కాని
కటిచుట్టు, రాకయున్నఁ । బతి కరంబునఁజిక్కిన, పైఁటచెఱఁగు । లా
గికొనినవ్వుచును గట్టె, బాగుమీఱ॥ ౨౯౦ ॥ (సీ) ప్రవిమృష్టచందన,
రచనంబువిభ్రష్టమండనంబును ద్యక్త, మాల్యమునగు । సుపభోగ మ
పరాధ, యుక్తమైనటువలెఁ దనయంతఁదానె యు, వ్వనితలకును। స్వా
పగాఢనివృత్తి, కైమండనంబయ్యె రతిసంభ్రమంబునఁ, బతితహేమ ।
కాంచిమైనవరోరు, ఘననితంబమునందుఁ గడునఖక్షతరేఖ, కాంచియ
య్యె॥ (గీ) వనితలయురోజపీఠిపైఁ, బతికరాభి । మర్శనచ్ఛేదగత
ముక్త, మౌక్తికంబు । లతిలఘువులయ్యు గుణశేష, హారయష్టి । త
లఁపమిక్కిలిశ్లాఘ్యమై, యలరెనపుడు॥ ౨౯౧ ॥ (మ) కలయం
గాంతల పాటలోరుదశనాం, కంబచ్ఛగండస్థలం । బులవైజాత్యము
చేతభేదమయి వై, ముఖ్యంబుఁ బ్రాపించెను । జ్వలదోష్ఠంబునఁ దుల్య
వర్ణ మగుటన్, సౌముఖ్యముం జెంది మి । క్కిలి రాగాతిశయత్వ మొంది

యల రేఁ, గేళీక్రియాంతంబునఁ ॥ ౨౯౩॥ (గీ) ప్రథమసురతాంత మునఁనిజ, పతులు విశ్ర । మార్థమేయుపగూహనం, బర్థి నొసఁగి । ర దిమొయిుదితమన్మథమయి, యంగనలకు । వెసఁబునారతి కవకాశ, మొసఁగెనపుడు॥ ౨౯౪ ॥ (చ) అనిశము క్రీడనాభిరత, మైనలతాం గికి సౌఖ్యదంబుల । య్యనుగతమోహులై క్షణద, యొక్క-తె గాద టు మద్యమన్మథుల్ । మునుకొని పల్లవప్రసవ, భూషితతల్పతలంబు లందుఁజ । య్యనఁబవళింప నొక్క-క్షణ, మైన నొసంగ రదెంతచిత్ర మో॥ ౨౯౫ ॥ (వ) మఱియు మిక్కి-లి నఖలూనంబయ్యును సము జ్జ్వలత్వంబుననూనం బగుటం జేసి శీఘ్రంబునఁ బ్రియులచిత్తంబువికా రంబునొందింపని వరారోహలగాత్రంబు యాదవులకు రాగవృద్ధి గా అంతపడకుండం జేసె నిట్లుమదనులచేత నభివ్యంజిత రాగులు నవిచ్ఛిన్న సురతసంపదలచేత నతిలంపటులునగు రాగవంతుల విలోకించియనంత రంబ పరివృత్తహస్తయు నవనతశశాంకయునైన యారజనిగ్రామ్యచే ష్టాసందర్శనసంభూతలజ్జచేత నమ్రముఖియైనదాని పోలికఁ బ్రభా తప్రాయయై యొప్పెనప్పుడు॥ (ఉ) సాంద్రయశఃప్రతాపజిత, చం ద్రదినేంద్రమహేంద్రవైభవా । పేంద్రవరాంశసంభవగ, జేంద్రవృషేం ద్రమృగేంద్రయానయ । యేంద్రకుమారమారదివి, జేంద్రకుమారసమా నరూపభో । గీంద్రసమానసారసుస, మృద్ధభుజాగ్రనిషణ్ణభూభరా ॥ ౨౯౬॥ (క) విద్వన్నుతచారిత్రక । సద్వంశప్రభవ వాగ్వి, శారదధాత్రీ । భృద్వరశేఖర సమద । ప్రద్వేషణహరణసుగుణ, రాజ్యాభరణా ॥ ౨౯౭ ॥ (స్వాగతవృత్తము) దీనపోషకసు, ధీజనమాన్యా । దాన శౌండవసు, ధామరవంశో । ద్యానమాధవ సు, ధాసమభాషా । మా నవిత్తనృప, మాన్యచరిత్రా॥ ౨౯౮ ॥ *

(గద్య)

ఇది శ్రీరామచంద్ర కరుణాకటాక్షలబ్ధవిద్యాసాంద్రగోపీనాథ
వేంకటకవీంద్రప్రణీతంబైన శిశుపాలవధ మహాకావ్యం
బునందు షడృతువర్ణనంబును వనవిహార వర్ణ
నంబును జలక్రీడా వర్ణనంబును సూర్యా
స్తమయవర్ణనంబును రాత్రికాల వర్ణ
నంబునుమద్యపానవర్ణనంబును
బాహ్యాభ్యంతరసురతవర్ణనం
బును ననుకథలంగల ద్వితీ
యాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

శిశుపాలవధమహాకావ్యము.

తృతీయాశ్వాసము.

(క) శ్రీపద్మనాయకాన్వయ । దీపక ఫణిరాజతుల్య,దృఢతర భుజసం । స్థాపితధరణీభార ర । మాపతిచరణాంబురుహాస,మర్పితహృదయా ॥ ౧ ॥ (వ) అవధరింపు మవ్వలికథ యెట్లనిన॥ (సీ) చతురత నవికృత,శ్రావకసుస్నిగ్ధకంఠులై యొప్పుమా,గధులు వచ్చి । సమధికశ్రుతులైన,షడ్జస్వరంబును బంచమస్వరము ప్ర,భాతకాల। మందునిషిద్ధంబు,లౌటచే వర్జించి తతవేణువీణామృ,దంగతాళ । కలితంబుగఁ బ్రభాత,కాల ముచ్చైస్స్వరఘన రాగ మునమాధ,వునకుఁ దెల్పి॥ (గీ) రతసురతితాంతనయనద్వ,యంబు మూసి । మూయకయ మున్నె గురుతర,మురజరవము । కల్యసమయంబు దెలుపుచు,గాంతభావి । విరహసూచకమగునట్లు, వేగ మ్రోసె॥ ౨ ॥ (మ) భవదీయోజ్జ్వలశైశవంబునఁ బద,ప్రక్షిప్తమైపోయివే । గవియన్మార్గమునన్ భ్రమించు శకట,క్రవ్యాదుచందంబునన్ । దివిపైనల్పశరీరుఁడైన ఘుృవుపై, దేవర్షిరాణ్మండలం । బు వికాసస్థితిఁ దక్కి యొప్పెడు నిశా,భోగాంతముం దెల్పుచున్ ॥ ౩ ॥ (చ) మెలపున యామపాలకుఁడు, మేల్కొనియుంకిస్వపాల్యయామమున్ । బొలుపుగఁబుచ్చి-

తానిధురఁబోవ ననంతరయామపాలకుం । బిలుచుచు లెమ్ము లెమ్మనుచుఁ, బేర్కొన వాఁడతినిద్రచే రహిన్ । బలుమఱు నర్థవాక్యములు, పల్కుచు మేల్కొనకుండె నత్తఱిన్ ॥ ౪ ॥ (చ) లలనబృహన్నితంబవిపు,లత్వనిరుద్ధమనోజ్ఞశయ్యపై । నలువుగఁబవ్వళించుటకు,నట్లవకాశములేక యున్ననే । యలవున నిద్రఁబోనడఁతు, నంచటుసారెకు మన్మథక్రియా । కలన నతిప్రయాసముగఁ, గాంతుఁడు పుచ్చెను రాత్రిశేషమున్ ॥ ౫ ॥ (చ) క్షణశయిత ప్రబుద్ధులు ర,సాపతులున్ గవిశేఖరు ల్వర । క్షణదలయందు మేల్కొని వి,కాసితసంతతధీప్రచారులై । ప్రణుతికి నెక్కు వార్ధిసమ,రాజ్యసుకావ్యములందునున్ బ్రతి । క్షణము ప్రయోగకల్పనలు, సాధుగతిన్ దలపోసి రెంతయున్ ॥ ౬ ॥ (ఉ) ఉర్వీతలంబునందు శయ,నోత్థితమౌట మహాంబుపంకిలా । ఖర్వశరీరమైన యొక,గంధగజంబును యంత నేర్పుతో । గర్వ మడంచుచున్ వెనుక, కాళ్లఁదగిల్చినశృంఖలధ్వనుల్ । పర్వఁగ నొండుప్రక్కనవ,లన్ శయనింపఁగఁజేసె నెంతయున్ ॥ ౭ ॥ (చ) అతిలఘుహస్తగోపులు స,మాహితమంథకదండమై సము । ద్ధతబహునాదయుక్తమయి, తద్దయునొప్పు దధిప్రకాండమం । దతులజలంబునందుసుర,లజ్జునిఁ బోలెను వెన్నఁదీయఁగాఁ । జతురత వార్నిధింబలెఁ బ్ర,సన్నతఁద్రచ్చిరి కుంభిసద్ధతిన్ ॥ ౮ ॥ (గీ) మగనిప్రార్థనవినక తా,మొగము ద్రిప్పి । కూర్కినట్లుండి యటుకోడి,కూతను విని । లేచినిద్రచే ముకుళిత,లోచనయయి । కననియట్లుగ, బిగియారఁ,గౌఁగిలించె ॥ ౯ ॥ (చ) అనుగతవేణువల్లకీర,వైకత నొందిసమగ్రతాలమై । యనుపమబోధసాధనము,నైకలమై యవిగర్హితంబునై । ఘనముగ నొప్పుగీతమును,గాయకులుందగఁ బాడుచుండఁగాఁ । బనిఁబడి యాలకింపుచున్నృ,పాలకులున్నిదురించిరింపుగన్ ॥ ౧౦ ॥ (మ) నలువొప్ప న్నాయ

రాజిముస్గళితకర్ణగ్రీవము ల్గల్గున । గ్లైలమింగన్నులు మూసి జాను
యుగళంబిఁపొందఁబైకెత్తి సొం । పలరఁగొంచెము గూర్కు లేచి
చపలోష్ఠాగ్రంబునై వేడ్క్రముం । గలిఘాసంబు గ్రసించెఁ బ్రస్ఫుర
దుదగ్రప్రోథముం గల్గఁగన్ ॥ ౧౧ ॥ (మ) మునుమత్సంగతిచేఁ బ్రవృ
ద్ధరుచియై, పొల్పొందు చంద్రుండు పై । ల్చనఁ బ్రాప్తోదయుఁ డయ్యె
నేఁడపరత్రో సంబంధముం జేసినం । దునఁబాతిత్యము నొందెనిట్లుగుట
నెందుం జూడ నర్హంబుగా । దనుచున్ బ్రాచిహసించెనో యనఁగఁ
దూర్పుచ్ఛత్వ మొందెనర్కిహిన్ ॥ ౧౨ ॥ (మ) సరసన్ భర్తలు సుప్త
లైనవెనుకన్, సంసుప్తలైవారు గ । మ్మర మేల్కాంచక మున్నె మే
ల్కొనియు భామారత్నముల్ప్రీతిన । త్రటి నస్పంద శరీరలై సురత
ఖేదప్రాప్తనిద్రాసుఖో । త్కరులౌ కాంతులఁ గౌఁగిట న్నిడరు ని
ద్రాభంగమంచు న్నహిన్ ॥ ౧౩ ॥ (వ) మఱియు నప్పుడు శశాం
కుండు సంధ్యాసమయ రాగంబుచేత లోహితావయవంబులైపరిపక్వ
రాజీవకందచ్ఛేదశుభ్రంబులైన నిజమయూఖంబులచేతఁ గుంకుమంబు
చేత నీషద్భగ్ననిజధావళ్యంబులైన సరసచందనరేణువులచేతఁ బోలెఁ
బశ్చిమాశనలంకరించె మఱియును॥ (సీ) రమణీయకుముదషండము
ముకుళీకృతపత్రమై క్షీణశోభనువహించెఁ । గమల షండంబు వికా
సితదళమయి పరివర్ధమానశోభను ధరించె । నవ్యక్తమధురమౌ న
ట్లుతుమ్మెదలచే నుపగీతమైన యయ్యుభయమపుడు । ననురూపదశ
నొందె నబ్జారికిరణసందోహం బనూరుచే, దుల్యరుచిని ॥ (గీ) బరఁ
గఁ బ్రాపించి రయమునఁ జిరపరిచిత । వ్రీడనటువచ్చినట్లున్న వృత్ర
వైరి । దిక్సతీవక్త్రమునకు నుద్దీపితావ । కుంఠనపటంబు క్రియఁగ
ప్పెఁ గోర్కులలర॥ ౧౪ ॥ (చ) అనిశరతిప్రయాసజని, తాతిపరిశ్ర
మనిస్సహాంగనా । తనువున శాంతి నొందిన తతస్మరపావకు నట్లు

వెండిమె । ల్లనవమాలతీసుమప, రాగకరీషరజంబుచేఁ బ్రభం । జనుఁ డొగిఁ గుళ్లగించి పెలు, చన్ జ్వలియింపఁగఁ జేసెన త్తటిన్॥ ౧౫ ॥ (చ) ప్రకటితపద్మబాంధవవి, భా పరిహీణనిజౌజమైన దీ । పకళిక రాగవంతులగు, వారిరతిక్రమ మెల్లనర్థిఁ ద । క్కఁకయటు సర్వరాత్రమును, గన్నులు మూయక చూచినందునన్ । నికట సనిద్రమైన గృహ, నేత్రము ల్కైవడి నుండెన త్తటిన్॥ ౧౬ ॥ (సీ) మఱియు మోదానంగ, మాద్యత్సుయౌవనోన్నతకామినీమనో, నాథసురత । సంరంభసంభవ, శ్రమజాతఘర్మనివారణచణుఁడు ప్ర, భాతకాల । పవనుండు వికసిత, పద్మగంధములచే భృంగపాళికల మో, హింపఁజేసి । మంజులసురభిత, మకరందములు వెదఁజల్లుచు వీచెను, సంభ్రమమునఁ ॥ (గీ) గోరియా రాత్రి శశికాంతుఁ, గూడియుండి । శ్వసనసురభియై యిప్పుడిం, పెసఁగఁ దత్క । రాంగరాగవిమిశ్రాంబ, రాంతమును వ । హించిరయమునఁ జనుచున్న, దేపుమీఱ॥ ౧౭ ॥ (చ) విలుళిత నేత్రతారకలు, విశ్రుతసుప్తనితాంతమేచకో । త్పలనయన ల్వికాసరహి, తస్ఫురదాస్య సుధాంశుబింబలున్ । జలితశిరోజపాశలయి, చయ్యన నారవధూజను ల్విశ । ల్వేలయఁగ రాజవేశ్మముల, వెల్వడిరప్పుడు సంభ్రమంబునన్॥ ౧౮ ॥ (చ) అతిరుచిరమైన చంద్రుఁడు న, వాసితకంజవనీరమాసము । న్నతపరిహాసవైఖరులఁ, దప్పక రాతిరియెల్లఁ బుచ్చి యం । చితముగ ప్రసన్నహాస్యుఁడయి, చెచ్చెరనిద్దుర పోఁదలంచి ర । మ్యతరసితాంగమస్తకుధ, రాంకమునం దగఁజేర్చెన త్తటిన్॥ ౧౯ ॥ (గీ) రాత్రివేళ సత్వరపరి, రంభసంభ్ర । మంబునన పాస్తమైన రా, మాపటంబు । తత్పృథునితంబలోలనే, త్రయుతుఁడైన । పతియొసఁగఁడయ్యెఁ గ్రమ్మఱఁ, బన్నెకపుడు॥ ౨౦ ॥ (గీ) అకట నిశవోయెఁ గుముదిని, ముకుళితాక్షి । యయ్యెఁదారక ల్నశియించె, ననుచుఁ బ్రియుక ।

శత్రుఁడగుశశిదుఃఖించి, భ్రష్టశోభుఁ । డైకృశతనొందెనోయన,నపుడు దోఁచె॥ ౨౧॥(గీ)ఎంతలోరవిగనుపట్టఁ,దంతలోన । నరుణుఁడుతమంబు నంతయు,నపహరించె । మునుకొనిప్రతాపవంతుల,(మోలనున్న।య తఁడును రిపుప్రహర్తయై, యలరుఁగాదె ॥ ౨౨ ॥ (గీ) విరహఖిన్న మాకోకంబు, విగతతిమిర । మగు నభముఁజూచి పక్షుఁబు, లటువిది ర్చు । నంతలోఁ దత్ప్రియాంగన,న్మైన కోక । రమణి చనుదెంచెఁద టినితీ,రమునసుండి॥ ౨౩ ॥ (వ) మఱియు రాత్రికాలంబున యువతు లును బుష్పమాల్యంబులును సంతుష్టయువమనస్కులై యుపభోగంబు కొఱకుసంపాదితంబులైన వలయవసనాది భూషణంబులచేత భూషి తంబులై యుభయంబుతుల్యకాంతిని వహించి యుండియుఁ బ్రభాత కాలంబగుటయు యువతులు వల్లభాలింగనంబులచే విమృదితంబులైని ష్ప్రభత్వంబు నొందినమాల్యంబులం బరిత్యజించిరప్పుడు ॥ (సీ) పరి ణివనమందుఁ జ,లితకమలౌఘుండు విక్షిప్తవల్లికా, వి స్తరుండు । కం పితాశేషవృ,క్షపరిసూనుండునై యెచ్చోటనిలువంగ, నింపులేక । శ్వ సనుండు కామినీ, ప్రసవసంఘర్షణో ద్గంధినిశాంతభా,గముల నిలిచె । నఖచిహ్నావళులందు, నాభిసంధులయందు దంతక్షతముల నొ,క్కింత సేవు॥ (గీ) విద్యమానమగుట, సద్యఃపరిదృశ్యమై । భోగినీవరాంగ, రాగమప్పు । డతిరహఃకృతంబు,లైనను సుచిర । సురతవిలసితము ల, నెఱుఁగఁజెప్పె॥ ౨౪ ॥ (చ) మఱియుఁ బ్రభాతకాలపరి, మం దవిభాయుతుఁడౌట దృష్టివి । స్ఫురితకళంకుఁడైన యల, సోముఁడు పోషితపత్రిపఙ్క్తులై । పరిగతభోగలక్ష్ములయి, పక్వశరోత్కటి కార్జునంబులై । వఱలుసతీకపోలముల, భర్తృనుతుఁడైన క్రియం జెలం గడిక॥ ౨౫ ॥ (వ) అంత ఖండిత నాయిక యపరాధియై ప్రాతః కాలసమాగతుండైన ప్రియుని నిందింపుచు నిట్లనియె॥ (చ) అతనువి

లోలచిత్తయగు,నన్యసతీరతిసంభ్రమప్రమ । ర్దితరుచిరాంగరాగము శ,రీరము సర్వము వాసిపోవఁగాఁ । దతమతిసంతతా ద్భుతని,దానమునైన భవన్ముఖంబు నం । చితగతి నంగరాగను,విశేషము పాయదదెంత చిత్రమో ॥ ౨౬ ॥ (గీ) పరసతీభుక్తమైన యం,బరము దాల్చి । యహహ మాయింటి కరుదెంచి, నందువలన । మాకుఁబ్రియవని నీవన్న,మాట నిజము । ప్రియుని పటము ప్రేయసులకుఁ, బ్రియము గాదె॥ ౨౭ ॥ (గీ) ఘననఖక్షతతను వంశు,కంబుచేత । దంతదష్టాధరంబు హ,స్తంబుచేతఁ । గప్పితివి మేన నలఁదిన, గంధపరిమ । ళంబు నెబ్బంగిఁదాఁచెదో, లక్షణాఢ్య॥ ౨౮ (చ) పరువడి నీనఖక్షతిస,పత్నులుచూచెద రేమొయంచుఁద । త్వరమతికౌశలంబునభ, వప్రియచేనటు తద్వ్రణంబుత । చ్చరణసరోజ ఘాతమున, సంక్రమితంబగు లాక్షచేతఁబ్ర । స్ఫురితసవర్ణ మాటవెస, సొంపుగరక్షిత మయ్యోవల్లభా॥ ౨౯ ॥ (చ) అనియిటు పల్కికన్నుఁ గవ, నశ్రుకణంబులువ్రాలమ్రోలనుం । డిన ప్రియురాలిఁగన్గొని క,డింది భయంబున వల్లభుండు గ్ర । క్కుననటు దాని పాదముల,కుంబ్రణమిల్లెను రోదనంబుగ్ర । న్ననటు మాని మానహర,ణక్షమసాధనమా నిజంబుగ౯॥౩౦॥ (సీ)మఱియు సుమాంబక,మదవికాసస్పష్టధార్ష్ట్య౯లైనట్టి సుం,దరులప్రణయ । కలహమందు విశీర్ణ,ఘనభూషణములచే సంపూర్ణమైనవే,శ్మంబులందు । విఫల ప్రయత్నులై, వెస వయస్యలుకుసుమోపహారమొనర్ప, కుండిరపుడు । విలసనశీలుఁడై, వెలయునొక్క ప్రియుండుతనమేని నఖరదం,తక్షతంబు॥ (గీ) లన్యసతిచేఁ గృతము లయ్యె, ననితలంచి । కోపముననున్న సతిఁజూచి,కువలయాక్షి । యువియునీచేఁగృతములయ్యె, నెఱుఁగవేల । యనుచు లజ్జిత యగుదాని, ననునయించె॥౩౧ ॥ (వ) మఱియు నొక్క ప్రియుండు కృతగురుతరహారచ్ఛేదం

బగునట్లు గాఢాలింగనంబు గావించి శిథిలీకృతాంగుండై ప్రయాణం
బున కామంత్రణంబు ప్రార్థించిన నప్పుడయ్యువతి వక్షోజయుగ్మంబు
పరిగళితప్రత్యగ్రస్థూల మౌక్తిక బాష్పాంబు బిందువులు గలుగునట్లు
గారోదనంబు గావించినట్లుండెమఱియు నొక్క ముగ్ధాంగన పగటి
యందునిజవయస్యలచేత విదితంబైన రాత్రికాలస్వచేష్టితం బంతయు
మదమూఢనైన యేను ప్రియుని మ్రోల ననేకప్రకారంబుల నాడివితిఁ
ప్రౌఢకాంతవలెఁ బ్రియుని ప్రియవచనంబుల నాలించితినెంత వెఱ్ఱి నైతి
ననిలజ్జానమ్రవదనయై యుండెనప్పుడు॥ (చ) అనుపమరక్తపంకజదళా
వళిముగ్ధకరాగ్రపాదయై । ఘనతరచంచరీకచయ, కజ్జలపూర్ణనవో
త్పలాక్షియై । వినుతపతత్త్రిరావముల, వేమఱు వెట్టుచుఁ బూర్వసం
ధ్యచ । య్యననటు రాత్రి వెంటఁజనె, నప్పుడు బాలకుమారి చాడ్పు
నన్ ॥ ౩౨ ॥ (వ) మఱియు నాహితాగ్నుల ప్రతిగృహంబులందు
నక్షతజ్యోతిర్మైన యాహవనీయంబు శాస్త్రోక్త ప్రకారంబునయథా
యోగంబుగాఁ బఠితస్వరంబులుగల యధ్వర్యుప్రభృతిబుత్విగ్వరులచే
తఁ బ్రవోవాజాద్యగ్నిసమింధనీబుక్కులనుబఠించి కృతగురుదురితౌఘ
విధ్వంసనం బగునట్లు దేవతోద్దేశంబునఁ ద్యక్తంబైనహవిశ్శేషంబాస్వా
దితంబయ్యెమఱియుఁ బ్రక్రాంతజపకర్ములైన తపస్విజనంబుల యోష్ఠ
ప్రభవంబులైన యపూపధ్మానీయవర్ణంబులచేత నావృతంబై పదం
పడినిరోష్ఠ్యవర్ణంబులచేత దర్శనీయంబగుటం జేసియుద్గతాంశురదనం
బైన ముఖంబుప్రతిక్షణంబునందును ఘటిత విఘటితంబైన సుందరము
క్తాఫలకోశసామ్యంబు నధిగమించె మఱియును॥ (గీ) వజ్రిదిశయం
దు నవహేమ, వర్ణభాను । దీప్తిపుంజంబు జలధి భే,దించి వచ్చు ।
కృతజగద్దాహసంరంభ, వితతమైన । బాడబానలశిఖ భంగిఁ, జూడ
నయ్యె॥ ౩౩ ॥ (సీ) ఘనరజ్జుసంకాశ, కరములఁ గుంభంబు మా

డ్కిసమాకృష్య,మాణుఁడగుచుఁ । గృతచంచలవిహంగ, వితతశబ్ద ములైన యాశలచేజల, రాశి నడుమ । నుండిదివాకరుం, డుత్తారితుం డయ్యె రమణీయముగఁదోఁయ, రాశిలోన । నిశ యంతమగ్నుఁడై,నిలిచి యుండుటఁజేసి యార్ద్రాగ్నికీలల, నధికతప్తుఁ॥ (గీ) డయ్యెఁ గాఁ బోలుఁ గాకున్న, నంబువులను । వెడలి చనుదెంచి నప్పుడు, వితతవహ్ని । కలితఖదిరకాష్ఠాంగార,గౌరగాత్ర । మెత్తెఱంగునఁ గలిగె ది, నేశ్వరునకు॥ ౩౪ ॥ (గీ) క్షణముపయి నున్నరవినవ,కరచయము లఁ । బ్రాక్కుధర మొక్కటియెకాదు,బంధుజీవ । కుసుమకృతశేఖరముఁ దాల్చి,యెసఁగుటరయఁ । దరణి రుచిచేతనట్లయ్యె,ధరము లెల్ల॥ ౩౫ ॥ (చ) అలయుక బాలసూర్యుఁ డుద,యాద్రిశిఖాంగణమందునాడుచుఁ । జెలువుగఁ జారుపద్మినుల,చే సరోరుహవక్త్రహాసముఁ । గలుగఁగ వీక్షితుండగుచుఁ,గ్రమఖగధ్వనిఁ జేరఁ బిల్చిన । ట్లలరు నభోంకమందునిహి,తాగ్రకరుండయి యొప్పెలీలతోఁ॥ ౩౬ ॥ (చ) పరువడి భానురాజుదయ,పర్వతపీఠముఁ నందొకింతసే । పరుదుగనుండి భూతలము, నందటుపాదము లుంచి సజ్జనో । త్కరరచితప్రణామములు, గైకొని వారిబహూకరించి చె । చ్చెర భువనంబుఁజూచుటకుఁ, జెల్వుగనుత్థితుఁడయ్యె నయ్యెడఁ॥ ౩౭ ॥ (వ) మఱియునదులు బాలాతపచ్ఛురితంబులగుటంజేసి పరిపక్వసురాభంబై యుభయతీర నిరుద్ధంబైన సలిలంబును సూర్యకిరణసాయకదళితఘనతిమిరదిశాగజఘటాశోణితంబునుం బోలెవహించిప్రకాశించె గవాక్షవివరంబుల గృహాభ్యంతరంబులు ప్రవేశించిన తరుణ తరణికిరణంబులు ప్రాతఃకాలంబునఁగాంతల బరిత్యజించి యిండ్లకుంబోవఁ దలంచినపురుషులయందుఁ గుపితుండైమన్మథుండు ప్రయోగించిన వహ్నిసంతప్తనారాచంబులుం బోలెవెలుంగుచుండె మఱియు రాత్రియందు యువ

తులచేతఁ బీతమై రేయురిక్తంబైన కాంచనపాత్రంబు ప్రాతఃకాలంబు న గోరోచనారుణంబైన భానుతేజంబున సంక్రాంతాభ్యంతరం బగు చునిప్పటికినిదొల్లింటి చందంబున మద్యపూర్ణంబైన దానిపోలికఁబ్రకా శించె మఱియును॥ (చ) నలువుగ రాత్రియందు శయనంబున నించిన శుభ్రకాంతిసం। కలితప్రియోత్తరీయ మది, కంజసఖోస్రవిమిశ్రమా టచేఁ। బలుమరు రక్తవర్ణమయి, భాసిలుచుండఁగ నాత్మచేలమం। చెలమిభ్రమించికైకొనిన, యింతినిగన్గొనినవ్వి రంగనల్॥ ౩౮॥ (చ) వరరజతాద్రిభంగిఁ జెలువంబగుసౌధము రాత్రిచంద్రికా। స్ఫురిత మునై లసత్స్ఫటిక, సుందరరోచుల నొప్పియుండి సు। స్థిరమృదుభా స్కరాంశువుల, చే నరుణీకృతమై దినంబు నం। దఱుచుగఁ జాజుఁ బూసినవిధంబునఁ జూడఁగనయ్యె హృద్యమై॥ ౩౯ ॥ (సీ) నాయ కుండాకృతుఁడు, నలినాక్షి సరసనఖక్షతాంతరలగ్న, కచవిమోచ। న ముసేయుచుండఁ గ్రొ, న్ననసీత్కృతులచేత నావిష్కృతములైన, యచ్ఛదంత। ములయందు నటుప్రతి, ఫలితంబులైన నూతనభానుకరము లు, వినుతభంగి। ఘనపద్మరాగాను, కారంబు గావించె రమణాంగ సంగసం, క్రామితంబు॥ (గీ) కోకనదకాంతియైన కుం, కుమముచేత। గనకనికషోపలస్థరే, ఖయును బోలెఁ। గడు లలితమైన యువతుల, గాత్రమెండ। యందు లబ్ధవర్ణోత్కర్ష, మై వెలింగె॥ ౪౦ ॥ (గీ) జలజవనకాంతమాలోక, శక్తిబీజ। మైన కరలోచనసహస్ర, మధిగ మించె। పరఁగ నభ్రాంతవృత్తియా, హరిహరిక్రియ। నఖిలబా ధకవృత్రసం, హారి యయ్యె॥ ౪౧ ॥ (చ) ఇరులనడంపఁ బూనియు ద, యించినసూర్యుని చేత దర్శనీ। యరుచిరతారకానికర, మంతయు వేగనపాస్తమయ్యెఁ బో। యరివధకాంక్షియౌ జనున, కర్థిఁ దబా శ్రయణాత్తలక్ష్ములై। వరలెడు వార లందఱు వి, పక్షులు గారెతలం

చిమూడఁగ॥ ౪౨ ॥ (గీ) ఉష్ణకరుఁడు ప్రోల, నున్నచంద్రాంశు క । గౌరరజతభిత్తి, కటకమందు । సంక్రమింపుచుండ, శైలగుహాంతర । తమమునెల్ల నణఁచెఁ, దత్క్షణంబ॥ ౪౩ ॥ (గీ) భానురుచులునిండ్ల,బయల నుండి యుసద । నాంతరస్థ తిమిర, మణఁచివైచె । నదిజిగీషురుచి క,నల్ప తేజమునని । సర్గమఖిలరిపులఁ, జంపుటరయ॥ ౪౪ ॥ (వ) మఱియు నొకండుతొలుతఁ బదభ్రష్టుండై పదంపడిలబ్ధపదుండై పూర్వబద్ధులైనస్వబంధువులఁ దానెకారాగారకవాటం బుద్ఘాటించి విడిపించుకైవడి సూర్యుండుతన యభివృద్ధికొఱకు స్వకీయంబైనధామంబునొంది యతిమాత్రరసలౌల్యంబువలనఁ గమలంబునందుఁ జిరబంధనంబు ప్రాపించిన షట్పదంబులకు సత్వరుండై దళకవాటదళనంబుఁజేసి బంధమోక్షంబు గావించె మఱియును ॥ (సీ) సప్తాశ్వుఁడప్పుడు, సమకాలమునఁదుల్యసంఖ్యాంశువులచేత, సరిసహస్ర । సంఖ్యాతదళముల, సమ్మదంబున భేదమొనరించి షట్పద,ధ్వనులచేత । సత్కృతయగుదాని, జలరుహగర్భగృహంబున వసియించి, యలరుదాని । లక్ష్మి నాదరమున, లక్షించినట్లుండెఁ బ్రత్యూషమునరాగ,వంతుడగుచు॥ (గీ) భానుఁడు కరాగ్రముల సిత,భాను నదయుఁ । డగుచుఁబీడించి ఘనని్ర్సుతాంబుశుభ్ర । కాంతినిర్యాస మంబుజా,భ్యంతరముల । నిలిపినట్లుండె స్నేహంబు,వలన నపుడు॥ ౪౫ (గీ) విశదితాశేషలోకుండు, దశశతోస్ర । గాత్రుఁడగుహెూళి రెండవ,కన్నుపోలె । వికసనం బొందుచుండ ద్యో, వీధివిగళి । తాంశుసితకరతనువుచే, వ్యంగితైక । నయనమైనట్లు చూపట్టెనయనములకు॥ ౪౬ ॥ (చ) కుముద వనంబు మోడ్చెనవ,కోమలమయ్యె సరోజషండముఁగ। బ్రమదము వీడెఁగౌశుకము, గ్రాలెముదంబునఁ జక్ర నబ్జినీ । రమణుఁడుమీఱెఁజంద్రుని, రమ్యతరద్యుతి జాఱె సుప్తుడై । వసుపివిధ ప్ర

కారములఁ, బ్రాణులకిచ్చుఁదదాఢ్యనైచ్యముల్॥ ౪౭ ॥ (ఉ) చం
డకరుండు దిక్పతిని,సామియుఁబోలె క్షణంబు ప్రోష్యుఁడై । యుండి
యుఁబూర్వమార్గమున, నొయ్యననింటికి రాఁగఁజూచి యం । దుం
డఁగలేకభీతిగొని, యొప్పఱిజారుఁడువోలెఁ జంద్రుఁడుం । గండుదొ
ఱంగిపాఱెనటు,గ్రిక్కునఁబశ్చిమమార్గగామియై॥ ౪౮ ॥ (వ) మ
ఱియు నఖిలతారాలోకంబు విలయంబు నొందించి సర్వాతిశాయిమ
హిముండును ధృతసానురాగలక్ష్మీయు నైన సూర్యుండు విష్ణుండునుం
బోలె రాత్రికల్పావసానంబున గగనమహార్ణవంబు నధిష్ఠించి యుండె
మఱియుఁగృతాఖిలలోకప్రబోధుండు నవధూతాంధకారోదయుండు
నైనసూర్యుండు మహాగుణగరిష్ఠుండయ్యెను వినాశితకుముద తారకా
లక్ష్మియుఁ గృతకామివియోగుండు నయ్యెను బహుతర గుణదర్శనం
బువలన లోకాంగీకృతస్వల్పదోషుం డగుటం జేసి కృతాఘుండైనను
సుప్రభాతుం డగుం గాక యని యాశీర్వదించిరి ॥ (చ) ఇనుఁ డుద
యించు నంతట మ,హేభరథాశ్వనిషాది మేదినీం । ద్రనికర మచ్యు
తాలయము, ద్వారము మ్రోలఁ బ్రయాణకాలయో । గ్యనిరుపమా
నవేషరచ,నాథున్ మొకించుక సేవజాగొన । చిన్న హరిరాక గో
రుచు వి,శేషమతిన్ గనుపట్టె నంతలోన్॥ ౪౯ ॥ (వ) సర్వాలం
కారభూషితుండై కృష్ణుండు॥ (సీ) కాంచనోజ్జ్వలరుచియు స్వ,చ్ఛ
ము సుపత్ర । మధికజవజితనాగంబు,నైన తార్క్ష్యున్ । మెక్కి మింట
నుబోలె మ,హీతలంబు । నందనుత్సాతసుఖమాగన్,మందుఁజనియె॥
౫౦ ॥ (సీ) శ్రీశ్రితవక్షు లం,చితకరస్థితచక్రకలితులు ద్విజరాజ,కాం
తు లరయ । సత్యానురక్తులు,సాంద్రనరకజిష్ణులగు భూపతులు వి
న,యాదిసుగుణ । ములచేత హరిఁ గూడి,పోలుపొంద నరిగిరి రమణీ
యశుచిసతా,రములు ముకుళి । తములగు పటమంట,పములచేఁ దు

లకుముదాకరంబులశ్రేత, నంచితముగ ॥ (గీ) బరగ నుపలక్షితంబు యి, విరహవేద । నాతిపరిత ప్తనారీక, మై కుముద్వ । తుల ప్రభా తంబు యదుసైన్య, ముల ఘనప్ర । యాణమన్యోన్యసదృశమై, యల రె నపుడు॥ ౫౧ ॥ (ఉ) ఉన్నమితాంగమౌట రథ, సోద్ధతి మింటికి నుద్గమించున । ట్లున్న మహామహీధరము, నొప్పున నొప్పగు సామజం బుబల్ । మన్నన స్వానమత్సదస, మర్పిత పాదుని యంతృవర్యునిన్। బన్నుగ నాత్మమ స్తకము, పై దగ జేయు కొనెన్ప్రియంబునన్॥ ౫౨॥ (వ) మఱియుఁ బాణితలాంగసంఘట్టనపరిత్యాజితోద్వేగం బగుటం జేసి ప్రకాశమానశరీరంబులగు జాత్యశ్వంబుల నాశ్వికులుసందర్శ నలాఘవోత్పతనకములై పల్యాణకోట్యవలగ్న ముఖరజ్జు సహితైక హస్తు లగుచునారోహించి రుపరిభాగస్థితుండైన నిషాది దూరపథం బు వోవుటకు శీఘ్రంబున నెంతలోన దూరమార్గగమనోపయుక్తం బైన యాసనవిశేషంబు రచింపకుండె నంతలోనఁ దీవ్రంబున లేచి దుస్సహవేగంబు లగుచుఁ గరభంబులు విశృంఖలత్వంబునం బరువెత్తె సుఖగమనాకాంక్షియు సుసారథియునైన యొక్క రథి గండోజ్వల యు నుజ్వలన్నాభిచక్రప్రత్యగ్రోదర శ్రీవిరాజితయు నవిధురయునై న శకటిని యువతిం బోలె సన్నద్ధంబు గావించె శీఘ్రంబున లేచి పోవం గమకించు నట్టి రవణంబు పురోభాగంబున బలాత్కారంబు గా నిగృహీతంబై భారయుక్తయంత్రకంబు నిక్షిప్యమాణం బగు చుండ నత్యంతభారంబున నధోగ్గారిస్వజగ్ధపిచుమందాద్రిగ్రాసంబు న విషమస్వరం బగుచు నిజనామంబుసార్థకంబు గావించె॥ (మ) అనువౌంద న్మృగుదాత్రిటిచేతను ధృతం, బయ్యు న్విషాణద్వయిన్ । దనుఁ గంపింపఁగఁ జేయుచు న్వెస సశూ, త్కారానుకంపత్రికంబు న్ను మోప్రియం గడు దుర్బలోక్షము జనం, బుల్పృష్ఠభాగంబు మీఁ

దనిడన్ గోణి భరింప దర్పోఁ గడుఁ జి,త్రస్ఫూర్తిఁ శోభిల్లఁగన్॥
౫౩ ॥ (మ) వివిధావిష్కృతసామజస్వరసము, ద్వేలంబు సాహస్రి
మా । గణవరిష్ఠంబు మహాధురధ్యయనమున్, గాంధర్వ భూయిష్ఠ
తా । తివిలోక్యం బతులప్రభావ మగుచున్, దెల్పొందు సేనామ
హా । ణవ మొప్పెన్ బటుసామవేదసమతం, బ్రాపించె,దుష్పార
మై॥ ౫౪ ॥ (మ) ప్రతినాగేంద్రముతోడ యుద్ధ మొనరిం,పం బో
వు నాగేంద్రము । ద్గతకుంతాంకుశమున్ద్యజించి నిశితా, క్రింబైన
యన్యాంకుశం । బతివేగంబునఁ దాల్పు యంతృ వరుచే, నాగావ
ము ల్మీఱఁగా । నతికష్టంబుగ నిల్చెఁగంపితశిరం,బై యూర్ధ్వదం
తాగ్రమై॥ ౫౫ ॥ (మ) జలజాతాత్మప్రయాణవేళ విలస,త్సమ్మూ
ర్ఛదుచ్ఛృంఖలో । జ్జ్వలశంఖాదికనాదమైన పటహ,స్వానంబుగం
భీరమై । దళితాశాతలమై మహీభృదురుస,త్వశ్రేణులన్ బల్విడిన్।
జలితస్వాంతులఁ జేసె సర్వజలధు,ల్సంక్షోభముం బొందఁగన్॥౫౬॥
(చ) గురుతరదిక్చయంబునకుఁ, గుంకుమచూర్ణవిలేపనద్యుతిన్ । బ
రువడినిచ్చుచున్ స్ఫురిత,భాస్కర శోభయుఁ గల్గి ముద్గభు । గ్వర
ఖురఘాత రైవతక,పర్వతప్రాంతసువర్ణభూములన్ । వరుస జనించి
నట్టిపృథు,పాంసుచయం బెగసెన్ ఖవీధికిన్॥ ౫౭ ॥ (గీ) లలితగం
భీరరథమండ,లస్వనములఁ । దాదృశంబైన కరిబృంహి,తము దిరస్క
రింపఁబడియె నారెంటిని, గ్రిందుపఱచె । నశ్వతారహేషాధ్వన్యుల
ధిక మగుచు॥ ౫౮ ॥ (గీ) పరఁగ నంతికాగతమైన, కరణిఁగూడఁ ।
జనఁదలఁచె ఘాతసృణియయి, సస్పృణితిర్య । గురుశిరము దాల్చి చటు
లాగ్రి,కరము సాఁచి । కదియ నేగె స్థూలోచ్ఛ్రయ,గతుల గజము ॥
౫౯ ॥ (గీ) అవనినంటె యంటకయుండ, నడుగులిడుచుఁ । జారు
చామరయుతములై, సైన్యవాజు । లిప్పటికె సపక్షంబులై, యొసఁగు

చున్న । వనుచు నీక్షింపc బడుచుండె, నద్భుతముగ॥ ౬౦ ॥ (వ) మఱియు సముత్క్షిప్తకంధరంబులును జంచలకర్ణచామరంబులును స మాకులఘుర్ఘురస్వరంబులును నైన యుష్ట్రంబులు విశాలంబైన మార్గం బునుద్రుతచరణనిక్షేపంబు గలుగునట్లు తత్క్షణంబ చూర్ణీకృతంబుగాc జేయుచుండెనివిధమె మార్గంబునందు సారథిచేతc బ్రాసార్థంబు కృతతా రనాదంబుగలుగునట్లు శీఘ్రంబునc బ్రచోదితంబై వేసరయుక్తంబైన శ కటంబునిజచక్రధారోత్థితసాంద్రమహీపరాగచయాక్రాంతభయంబు ననతిరయంబునం బోవుచుండెc గంచుకి భయంబున నగ్రభాగంబునం బోవుచున్నవారగుటవలనc బరావర్తితముఖులైన సకలచమూచరపు రుషులచేతక్షణంబు సమీక్షితముఖసరోజలైన యంతఃపురకాంతలుతు రంగాధిరూఢలై తురంగవల్గనంబువలన నుల్లలితబృహత్తరకుచప్రచల కూర్పాసకంబు గలుగునట్లురయంబునం జనిరి ॥ (మ) అరయన్మంద రc జక్రనేమిదళితం,బై వెంబడిన్ భూరికుం । జరపాదాక్రమితోన్న తస్థలమునై, సంచారభగ్నోన్నతాం । తరశూన్యం బగునట్లుపూరిత మహాహా,ద్యన్నిమ్నభాగంబునై । ధరయొప్పెన్ హలభృత్సమీకృత మహీ,స్థానంబుచందంబునన్॥ ౬౧ ॥ (చ) చెలcగి యుశిక్షితంబగు ట,చేcబయికెక్కెగయంగ దానిపై । నిలువcగ లేక సాదియవ, నిం బడcబల్యయనంబు జాతిభా । రలఘుతనొందిచెచ్చెర ను,రంబునవ్రే లcగcబాఱు గుఱ్ఱమున్ । వలనుగcజూచియచ్చటి జ,నంబిహిహీయని నవ్విరత్తతిన్॥ ౬౨ ॥ (సీ) సకలమహీభృద,స్ఖలితోరుయమునాది తటినుల స్వమహో,త్కటముచేతc । గప్పుచుమూడు మా,ర్గంబు లc నేగెc దద్వాహిని బహువిధ, ధ్వనులు సెలcగ । దంతావళోరు శూ,త్కారభీతములైన కరభంబులు నియంత, కడురయమున ॥ (గీ) వ్యగ్రుcడైచేతి పగ్గంబు, వదలమీcద । నుండcజాలక యవరోధ

యువతులుర్విఁ । బడినలఘుగతి భువిదాఁటి, పటురయమునఁ।బఱచి
శకటసమూహంబు, విఱుఁగఁదన్నె॥ ౬౩ ॥ (గీ) అరయస్రస్తాంగ
సంధిగ, తాక్షుపాట । వంబగు రథంబుశకలిక్ళ,తంబు గాఁగఁ । ద
క్షవైద్యులచేతను, దక్షణంబ । గఱపె లంఘనపూర్వక,క్రమము దె
లియ॥ ౬౪ ॥ (గీ) స్థాణు సంసక్తశకటంబు, సాంద్రభార । భంగ
సంక్షోభ హారిత,భాండకలిత । మద్యవిప్లావితోన్నత,మార్గమగుచు।
నుండశోకించె సార్థవాహుండు చూచి॥ ౬౫ ॥ (చ) నిరుపమభేరి
కారవవి,నిందితభూరిగుహాముఖంబు భూ । ధరనిభదంతిరాజవిజి,త
స్ఫురితోపలముఙ్ ధ్వజాంకుశో । త్కరపరి వర్జితోచ్చలిత,కందళికా
న్వితమైన శైలముఙ్ । గుఱుతుగ సైన్యము ల్వెనుక,కుంబనిచెం గడు
దూరమాటచేఙ్॥ ౬౬ ॥ (చ) ఘనవనదంతిరాజమద, గంధవహాధిక
దుర్ధరంబులై । యనుపమరోషభంజితమ, హాతరుశాఖములై మదో
త్కటం । బునఁ జరియించు దుష్టగజ, పుంజములఙ్ గడునేర్పుతోని
షా । దినిచయమధ్వమందోలఁగఁ, దీసివడిన్నడిపించె నుద్ధతిఙ్॥౬౭॥
(సీ) ఘనవైజయంతికా,వనరాజి రమ్యముల్ శైలప్రతిచ్ఛంద,సామజ
ములు । సతతవిసర్పిత,జనతా తరంగిణీశతములు నగు చమూ,తతుల
చేత । బహుభూమి తలములు ప్రచ్ఛాదితము లయ్యెఁ జారుమృగీవి
లో,చనసమాన । లలనావిలోక నం,బులఁజూచి కృష్ణసారంబులుఘు
టికాద్వ,యంబు నచట॥ (గీ) వీఁకమృగనేత్రశంకచేఁ, బోకనిలిచి ।
యుండిపదపడి నానావి,ధోన్నతోరు । విభ్రమ వికారములు నిరూ,
పించితెలిసి । సంభ్రమంబునఁ గడువడిఁ,జనియెనపుడు॥ ౬౮ ॥ (గీ)
హరులుసాదులచే దృఢ,కర గృహీత । కశములయి మెల్లమెల్లనఁ,గ
ష్టతరము । గాఁగ నిమ్నభూములుడిగ్గి, వేగమడర । నుత్తరించెఖు
రధ్వను, లుప్పతిల్ల॥ ౬౯ ॥ (శా) ఆరూఢుండయి వెన్కవచ్చు జన

ముక్, వ్యాప్తిం బ్రతీక్షించు దో । స్సారోదంచిత సాదిచేత మిగు లన్, సంస్థాపితంబయ్యెఁదా । సేరంబున్ బిచుమందపత్రములు భ క్షించెన్వడం బోయి స । చ్చారిత్రంబును చాతుర్యమున్ జగతిలో,స ద్యఃఫలంబేకదా॥ ౭౦ ॥ (మ) హరిసైన్యంబు ప్రతాపదీపితములై, ప్రాప్త ప్రమోదంబులై । యిరుపార్శ్వంబులఁ గూడినద్రుమతనుల్వై హే లాగతిన్వచ్చు ని । ర్భరనానా వనిరాట్సమూహములచే, బహ్వాతప త్రాఢ్యమై । కరమర్థింగననయ్యెఁ జూడ్కులకు నేకచ్ఛత్ర మైనట్లు గాన్॥ ౭౧ ॥ (గీ) వెంటవచ్చుకరటి, ఘంటాధ్వనులు విని । యదరుచేత వ్యాకు,లాంగనులగు । సైన్యచరులు భార, సంచయంబుల తోడఁ। ద్రోవవిడిచి యొండు, త్రోవఁజనిరి॥ ౭౨ ॥ (వ) అప్పుడు స్తుతి పాఠకులు తేజస్వి వర్ణోజ్జ్వల వృత్తశాలియు సుప్రసాదియు న త్యక్తగోత్రసంపదుండునగు మురారిగుణంబుల నధికరించి పద్యంబులఁ జదువుచుఁ బురోభాగంబునం జనుచుండిరి మఱియుఁ గల్పాంతక్షుభి తంబైనసముద్రంబు సలిలంబుచేత నిమజ్జితాశేష భూగోళంబై వేలాలం ఘనరూపమర్యాద నతిక్రమించెమాధవుండు ప్రచలితుండయ్యెనపరిమి తసైన్యంబులచేత నిశ్శేషంబుగా నాక్రాంతమహీతలుం డయ్యెనుగ్రా మాదికంబునుబరిత్యజింపుచు మర్యాదాపాలనంబుగావించె మఱియుఁ బటోలీపుష్పగుచ్ఛసచ్ఛాయ ముఖోపలక్షితలును వికసితవిపులబాణపు ష్పసమానలోచనలగు గ్రామ్యకాంతలు వల్లికాతిరోహిత గాత్రలగు టంజేసిచమూచరులచేత నలక్షితలైకృష్ణుండుగ్రామం బతిక్రమించునం దాఁకఁగంటకశాఖావరణో పరితనావకాశంబునందు విలోకింపుచుం డిరిమఱియుఁగోష్ఠ ప్రదేశంబులందు గోష్ఠీకృత మండలాకారోపవేశను లై శ్వేళాట్టహాసనినాద సహితంబగునట్లుగా శీఘ్రంబున లేచికాపిశా యనపానేచ్ఛులైనిజనామ సంకీర్తనప్రవర్తితచిత్తులైన ఘోషజనుల వి

లోకింపుచుం జనియె నంత॥ (సీ) అరయ నేకాంత మా,ర్గ్యంబున న
జ్ఞానవిభ్రమంబులు నతి,విస్మృతములు । సులలితాలస పక్ష్మములును
సకృద్దర్శనంబున నతికృతా,ర్థంబు లయ్యె । నతులచేఁ గృష్ణు,సటు
సారెసారెకు వీక్షింపుచునువల్లి,వీజనంబు । తనివి నొందకయుండెఁ,
దమవామపాద సంస,క్తవత్సములవా,త్సల్య గరిమ ॥ (గీ) జిహ్వతో
మూరుకొనుగో వి,శేషములను । జారుదోహన పాత్రను,జానుయు
గ్మ । మధ్యమందిడిక్షీర సం,పాతరవము । సెలఁగఁ బితికెడు జను
లవీ,క్షించెవిభుఁడు ॥ ౭౩ ॥ (చ) పరఁగనిదాన హస్తుఁడయి,పా
ల్పితుకంజను డెంచుదోగ్ధముం । దరవెస బాలుఁద్రావుటకుఁ, దప్పక
వచ్చెడు లేఁతదూడ న । త్తఱిఁగని హుంకరింపుచు ము,దంబున నా
వులలోననుండి సు । స్థిరముగ దూడపాలికరు, డెంచుపసింగనెఁగృ
ష్ణుఁడయ్యెడన్॥ ౭౪ ॥ (చ) చిలుకలు వ్రాలఁదోలుటకుఁ, జెచ్చెర
నేగెడు నంతలో మృగం । బులునొకవంక సస్యముల, మోసులుమే
యఁగవానిఁ దోలుచున్ । బలుమఱు నక్కడిక్కడికి,వచ్చుచుఁ బోవు
చుఁ గూఁకలేయుచున్ । గలయఁగ జుట్టునుం దిరుగు, కాంతలఁ గ
న్గొనె శౌరినవ్వుచున్॥ ౭౫ ॥ (చ) చిరగతిశాలిరక్షణము, సేయు
స్వరసత నాలకించి ఘన,సమ్మద పూరిత
మృగాక్షులగీతనాదము । పరువడి నిల్చిమేఁతలకుఁ,బాసి నిమీలితలోచనంబులై।
చేతనంబులై । కరమరుదారఁ జొక్కెడుమృ,గంబులఁ జూచె రమేశుఁ డయ్యెడన్ ॥
౭౬ ॥ (మ) అతులానూప సమీపమందు ఘనహే,లాంచచ్చలద్వ్యోషి
తాం । చితపాదారుణ పంకజస్ఖలితమం,జీరాతిమాధుర్యనా । దతి
రస్కారి మరాళికామధుకరీ, ధ్వానంబుశ్రీనాథుఁడా । శ్రితమందా
రుని మానసంబునుహరిం,చెన్ గణ్యమార్గంబులన్ ॥ ౭౭ ॥ (గీ)
హరియుదవ్వులఁ జనుచుండ, నప్పుడచ్చ । గతమునస్ఖలితంబును, గా

రవంబు । నైన సేనాపరాగంబు, నవనిభృత్తు । లటుశిరంబులఁ దా
ల్చిరి,యాజ్ఞయట్ల ॥ ౭౮ ॥ (గీ) జనముకుబ్జనగంబుల, సమపథము
న । నెక్కుహరిసేనయును మహామ,హీధ్రములను । సుగమ పథముల
యట్లబ, ల్సుఖతరముగఁ । బెక్కుత్రోవల నెక్కెన,భీతమగుచు ॥ ౭౯ ॥
(సీ) గంధగజము లున్ను,ఖంబులై దంతాగ్ర ఘట్టితాభ్రంబులు, గలు
గు నట్లు । కలితతిరశ్చీన,కటతట ప్లావితమదజలపరిపూర్ణ్య, మాణక
ణక । బిలములు గలుగున,ట్లిలమి మహామహీ ధరములారోహించె,
మఱియు గండ । గళదంబుకళికమై, ఘనతుల్యకాంతియై యలరు నా
గంబుచే,నఖిల జనులు ॥ (గీ) పథమునందు నిరోధింపఁ, బడిరిగాని ।
యధిక తరమైన యగముచే, నడ్డగింపఁ । బడక యుండిరి గావునఁ,
బథము నందు । నగము కన్నను నాగమ, త్యధిక మయ్యె ॥ ౮౦ ॥
(మ) కరులాత్మీయ కరప్రభగ్న బహుశ,క్ష్మాజంబులౌ దిక్కులన్ ।
గరమొప్ప న్నిజపృష్ఠ కేతన వనా, క్రాంతంబులౌ నట్లుగాఁ । జరణ
క్షేపణ పిండితాద్రివర పృష్ఠక్ష్మాప్రదేశంబులన్ । స్థిరకాయా చల
దుర్గమంబులుగఁ జే,సె న్భూరి సత్త్వంబునన్ ॥ ౮౧ ॥ (క) హరి
గిరులనధిష్ఠించిన । కరులనుపత్యకలనుండి, ఘన ప్రతికూల । స్ఫురద
నిలాఘాతంబునఁ । బరువడిఁ జైకెగయు శిలల, భంగిన్ గాంచెన్ ॥
౮౨ ॥ (మ) అను వొందన్ గుధరాధిరోహణ సదా, భ్యాసంబుచే
నుద్ధుర । స్తనశైలయామలకీ వనాంతరముల,న్సంచారము ల్సల్పునా ।
తనహేలాంచిత విభ్రమాత్ములఁ గిరా,తస్త్రీల వీక్షించె న । వ్వన
జాతుండు తదీయ విభ్రమములన్, వాక్రుచ్చి వర్ణించుచున్ ॥ ౮౩ ॥
(గీ) గణుతిసేయక నేత్రము, ల్క్షణమువిచ్చి । మరలనిద్రింపఁదలచు కే,సరి
సమీప । సరణిఁజను సైన్యములఁజూచి, వెఱవకవని । సార్థకముఁజేసె
మృగరాజశబ్దమపుడు ॥ ౮౪ ॥ (గీ) హస్తిచూర్ణితోపలమార్గ,య

దుబలంబు । ధ్వజసముచ్ఛేద నిర్ఘాత,తరులుజనస । మూహరుద్ధన
దీవేగ,ములును నగుచు । దారికెదురైన గిరులన్ని,దాఁటి చనియె ॥
౧౫౫ ॥ (గీ) కరికట విఘట్టనంబునఁ, దరువులూఁగ । గడ్డములభం
గిఁగొమ్మలఁ,గ్రాలు పెరల । నిరవుకొనియున్న సరఘల, నెగయఁ
జోఁప । నవియఁఝుమ్మని మ్రోయుచు,నరిగె నపుడు॥ ౧౫౬ ॥ (గీ)
ఉపచితనగంబు తొల్లింటి,యొడలిభంగి । సామజాంతకు చేతనా,శం
బునొంద । నొండు తనువును బోలె వే,ఱొండు తనువు । ఋణము
లోఁగపులాత్మల, కరణిఁజేరె॥ ౧౫౭ ॥ (గీ) హరిబలము లొక్కచో
టఁబ్రహ,హ్వంబు లొకట । నద్ధతములు ప్రకాశంబు, లొకటగహ్వ ।
రంబులొకటనపేత సా,మ్యంబులొకట । గురువులైనను లంఘించె,
గిరులనపుడు ॥ ౧౫౮ ॥ (వ) మఱియు నమ్ముకుందుం డపథంబులైన
నుసమంతతవ్యాప్త సర్వపథీనంబైననిజసైన్యంబు చేతసలిలంబు చేతయు
గపదఖిలసేనా ప్రవేశంబు వలనఁ బర్యాక్రాంతాత్యున్నతతీరంబులైన
నదుల నప్రతీపనామంబు గలవానిఁగాఁ జేసెమఱియు ॥ (గీ) దంతు
లుజలంబులోఁ జొచ్చ, నంతలోన । వాజులు ఖురోద్ధితోరుదు,ర్వార
వాత । రయవికీర్ణ నీరంధ్రి భూ,రజము చేత । మంచిసలిలంబు బుర
దగా,వించెనపుడు॥ ౧౫౯ ॥ (చ) అరయఁగఁ గ్రీడసేయుటకు,నైకృత
భూరిసితంబభూములై । యరుదుగ నాత్తసమ్మదము, లైకరతోలిత
భూరిశైవలాం । బరములునై మహేభములు, మానుగవార్ధిని జేరఁ
బోవుని । ర్భరజలరాశి పత్నులకుఁ,బంకముగల్గఁగఁ జేసెనత్తఱిన్ ॥
౧౬౦ ॥ (మ) గుములైభూరి విషాణకోటులదరు,ల్గొరాడి తన్మ్రొత్తు
చేఁ । దమితోఁబల్విడిఁ బూర్వవాహినులునిం,డం బూడ్చితద్ధాత్రితో ।
సమముంజేసిగజంబులు న్నిజకట,త్కుంభృద్దళద్దాన నీ । రములన్ సూ
త్నసదుల్సృజించి భువిఁబా,ఱం జేసెఁ జిత్రంబుగన్॥ ౧౬౧ ॥ (గీ) కా

మినీముఖరుచిజిత, కమలములుమ । హాతపత్ర ప్రభాజిత, హంసము లగు । నదులతీత శిలాసామ్య,నాగబలక । దంబముల చేత దూరీ కృ, తంబులయ్యె ॥ ౯౨ ॥ (గీ) అనుపమానాంజనసవర్ణ, తనువులున్న। తములగు గజేంద్రములుసుధా,ధవళితోరు । విపులసౌధపురంబుల, వి ప్రకృష్ట । దేశమును బొందె దీపిత,దిశములగుచు॥ ౯౩ ॥ (ఉ)ద్వా రకఁ బాసివచ్చునెడఁ, దద్విరహంబు సహింపలేక సొం । పారఁగ నప్పురీరమర,యంబునఁ గృష్ణుని ముంగలన్నదం । బారఁగవచ్చినట్లల రెనమ్మురవైరి నివాసముల్రహి । న్వారక సౌధశోభగల, భవ్యమనో జ్ఞ పటాంబరంబులన్ ॥ ౯౪ ॥ (గీ) కరిఘటా ఘర్షణో ద్భూత, గంధదాన । సలిల సంసిక్తఘనతరు, స్కంధ వాసి । మధుపములు సైన్య దంతి వ, ష్మ ప్రమాణ । మనువుఁ జెప్పెస్స్వరవముల, వనచరులకు ॥ ౯౫ ॥ (వ) మఱియునాయత కరిఘటా తిరస్కృ తాట్టాలకంబైన యాచమానసందోహంబుమహోన్నత పటమంటప జితోదగ్ర గృహంబులైన పట్టణంబుల నతిక్రమించి చనియెఁ జమూ కదంబంబుచేత నూర్ధ్వ క్షిప్తం బగుటం జేసి సూర్య కిరణంబులచే తఁ బ్రతప్తంబైన దాని కవణి సమాహ్లాదక సౌగంధిక మారుత కంపిత యమునాజలంబునందు మహాపరాగంబు పురోభాగంబునం బడియె ॥ (గీ) ఖరకరునిపుత్రి యయ్యును, గాలు చెలియ । ల య్యును విసిల యయ్యు శీ,తాఖిలజన । జీవనామల జలముల, చేత యమున । సకలపాపంబులు హరింప, శక్తయయ్యె॥ ౯౬॥ (సీ) మి హికాఘసంకాశ, మేఘంబు లార్ద్రమహానీలతటుల చం,దానఁగృష్ణ । వర్ణకాళిందీప్ర,వాహ జలముద్రావితస్నీల జలరంజి,తంబులగుచు । నా తృణంబునవిభి,న్నాంజన వర్ణత నధిగమించినభంగి,నలరెమఱియు। స రగనిర్వంకలఁ, జలదరిత్రములచేఁబదములచేఁ బోలె,బంధురముగ॥(గీ)

నడుచుసువిశాలనౌ సాధ,నములచేత । రయభవ భ్రాంతి చేతనే,త్ర
ములుమూయు । నంగనలచేత నాలింగి, తాంగు లగుచు । జనముల
య్యేఱుదాఁటిరి, సంభ్రమమున॥ ౯౭ ॥ (వ) మఱియు గంగానదిసా
గరంబునుంబూరించెనని వేదప్రమాణంబెకాని ప్రత్యక్షంబుగాదు య
మునానదియె నిజజలంబుచేతసముద్రంబునుంబూరించె నట్లుగాదేనిగం
గాసలిలంబుపగిది సముద్రోదకంబు శుద్ధస్ఫటిక సంకాశంబై యుండు
నట్లుండకజలధిజలంబు గంగాసంబంధి జలప్రవాహతగ్గితశంభుకంఠస
మానవర్ణంబై యుండుటవలన యమునచేతఁబూరింపం బడెననుటకు
సందియంబులేదు ॥ (గీ) మదగజేంద్రః బులంసప్ర, మాణసలిల । మని
మొదలడిగ్గినిజమద, వనముచేత । నంతకంతకు మిక్కుటం,బైన యా
ము । నాంబువులనుత్తరించె న,త్యద్భుతముగ॥ ౯౮ ॥ (చ) అతుల
తమాలనీలసలి,లాయత భూరికళిందకన్య...। ద్యతబహు సాధనో
ర్ములర,యంబునమేదిని నాక్రమింపనౌ । యుతపడి వచ్చుతద్బలన,దీశ
రయోద్ధతినడ్డగించె ను । ద్ధతినటువేలమీఱ్కవిత, తంబుగనవ్వలనిచ్చె
మార్గముఃE॥ ౯౯ ॥ (గీ) అధికదుస్తరమైన ప,ద్మాప్తసుతను । ఘన
ప్రతిజ్ఞనుబోలెవే,గమున దాఁటి । యుక్షములు శృంగ లేఖతా,త్యురు
తటములు । గలుగునటుమోర లెత్తిరం,కెలునిగుడ్చె ॥ ౧౦౦ ॥ (వ)
మఱియు స్పష్టధ్వానంబుగలుగునట్లు చలద్ఘోణోపలక్షితోర్ధ్వముఖంబు
లునునున్నమిత కర్ణంబులు గలుగునట్లూర్ధ్వ ప్రసారితనిశ్చల కంధరంబు
లైనహయంబులు పురోభాగంబునఁదటదత్త లోచనంబులై ప్రసారిత
విక్షిప్తపాదులుగలుగునట్లు నమ్మహానదినుత్తరించె నుత్తరించు యాదవ
భూపాలసైన్యంబులచేత సీమంతీ క్రియమాణ మహిష విషాణ మేచక
ప్రభయుసిందూరిత గజశేఖరాన్వితయునైన యమ్మహానది ధరిత్రికా
యతవేణియుంబోలెఁబ్రకాశించె మఱియుఁగొందఱుజనంబులు నా

వ్యంబైనజలంబునఁబ్రతిహత శీఘ్రగమనంబులునునుజ్ఝితదైర్ఘ్యంబులున పాకృతమహోన్నత గురుతరతరంగంబులగుటంజేసియపర తరంగంబులుంబోలెనుపస్థితంబులైన బాహువులచేతను త్తరించిరి మఱియుఁబ్రియవల్లభుండగుకృష్ణుని వరూధినిమహోక్ష శృంగాఘాత విదళితమహాకూలయునుగ్ఘ్రాత మదవిషాణి గురుచరణాకృష్టజలగ్రాహయు బృహద్రథవ్యాకులిత పుష్కరయునైన యమునానది నప్పుడుత్తరించి సుఖంబుగాఁజనియెఁ దదనంతరంబ ॥ (సీ) కడువేడ్క ద్వారక, విడిచినదాదిగాహరినిజసైన్య స,మన్వితముగ । నిచ్చోట విడిసెనేఁ,డిచ్చోటు వెలువడెననిదినదిన వార్త,లరయుచున్న । వాఁడు గావున మహీ,వరుఁడు ధర్మసుతుండు కమలలోచనుఁ డట్లు, యమున దాఁటి । వచ్చుచున్నాఁడను,భవ్యవార్తను వినిసంలబ్ధసాంద్రహ, ర్షంబువలన॥ (గీ) వర్ధిత శరీరుఁడైతన, వారినెల్ల । నాక్షణమె పిల్వనంపించి, యనిలనంద । నార్జునాదిసహోదరు లనుగమింప । నెమరుగా వచ్చెమంత్రులు,హితులుగొలువ॥ ౧౦౧ ॥ (వ) మఱియుఁగృష్ణాగమనసంతోషప్రవృత్త కౌరవసేనాతూర్య ఘోషబధిరీకృత కర్ణేంద్రియంబైన శ్రోతృ జనంబునకుఁ గథకులచేత స్పష్టాలాపముల యందుఁ బ్రకాశింతాభిధేయ శేషం బుపరతవాద్యఘోషంబైన యనంతరంబ హస్తసంకేతంబుచేత సంపాదితం బయ్యె శీఘ్రపరివర్తిత కనకచక్రనేములగుటంజేసి వేగవన్మారుతాకంపితపరస్పరోపమమహీరేణుకేతనవసనంబులైనరాజసంబంధి రథంబు లంతటఁ బాదమాత్రంబైన యవకాశంబులేకుండనిండె॥ (చ) హరిఖురఘట్టితావనులు, దంచిత పాణితలాభిఘాతభా । స్వరపణవాఖ్య వాద్యముల,భంగిద్రుతంబుగ మ్రోసె వెంబడిన్। గరమురువారివాహ పటు, గర్జితవారణ నాదహృష్ట వి । స్ఫురితకలాపబర్హులటు, ముంగల నృత్యముఁ జేసె నర్తకిన్ ॥ ౧౦౨ ॥ (చ)

వనరుహనేత్రు సైన్యములు, పాండవసైన్యములు న్పరస్పరం । బను
పమమిత్రభావమున, నైక్యమునొంది చరింపుచుండఁగాఁ । బనిఁబడి
గుంపులై యుభయ, పక్షగజంబులొకింత సేపుచ । య్యనఁ గలహం
బొనర్చెను మ, దాంధులకుం గలవే వివేకముల్॥ ౧౦౩ ॥ (ఉ) అ
వ్వలధర్మపుత్రుఁడు మ, హారథమెక్కి మనోజ్ఞమూర్తియై । దవ్వుల
వచ్చు కృష్ణుఁగని, తానురథంబటు డిగ్గునంతలో । నవ్వుచు నమ్మహా
త్ముఁడు ఘ, నంబుగ రాజనుగౌరవంబు లో । నివ్వటిలంగఁ దానె క
డు, నేర్పున డిగ్గెరథంబు మున్నుగన్॥ ౧౦౪ ॥ (తరల) అపుడుశౌ
రిపురాణ పూరుషుఁ, డగ్రవంద్యుఁడు సర్వవి । ష్టపనమస్కృతుఁ డ
య్యగౌరవ, సంభృతాత్మకుఁడై రహి । న్విపులకుం బడిమేనయుత్తకు,
బిడ్డఁడౌయమ సూతికి । న్విపుల హారము భూమిసోఁకఁగ, వేడ్క
మ్రొక్కె రయంబునన్॥ ౧౦౫ ॥ (గీ) మహితమకుటాంశు రంజిత,
క్ష్మాతలంబు । హరిశిరము సోఁకు నంతలో, యమసుతుండు । క్రమ
మపేక్షింప కటువంగి, కడురయమునఁ । బ్రీతిభుజపంజరమునఁ బ,
రిగ్రహించె॥ ౧౦౬ ॥ (గీ) గురుకవాట విస్తీర్ణమౌ, హరియురం
బు । యమసుత తనూరమందప, ర్యాప్తమయ్యె । నైనదీర్ఘదో
ర్యుగమున, నంచితముగ । గాఢతరముగ రయమునఁ, గౌఁగిలించె ॥
౧౦౭ ॥ (గీ) నాభికమలంబు విడిచి క్ర, న్ననురంబు । నందు ని
త్యంబు వసియించు, నట్టిలక్ష్మి । పృథివిపతినిదర్యాశ్లేష, పీడనము
న । నచటనుండక హరిముఖ, మాశ్రయించె॥ ౧౦౮ ॥ (చ) బలి
నటుగట్టువేళ ఛల, వామనుఁడై ప్రతిపత్తి సేయుచో । వలనుగనత్త
ఱి న్వినయ, వామనుఁడైన హరిన్యుధిష్ఠిరుం । డలయక బాహువీర్యవి
జి, తామరభూజ సుమంబు చేతను । జ్వలతరకీర్తిచే బలెసు, వాసి
తశీర్షమునందు మూర్కొనెన్॥ ౧౦౯ ॥ (సీ) వృష్ణివల్లభుఁడు

ప్రౌ, గ్విశ్లేషితుండైన వాఁడైన నాశ్లేష, భవసుఖాను । భవసంతతో
ద్గత, పటులోమ కూపమ్మై యలరు కౌంతేయుని, యంగ లతిక । వి
కసత్కదంబక , నికురుంబ చారుత్వమును బాయదవ్యాస , మ్మోద
మెసఁగ । ఘనవీర్యనిర్జిత , దనుజ సమూహుండు నతిహృష్టమాన
సుం, డఖిలలోక॥ (గీ) సంస్తవోచితుఁ డగుశౌరి, సమ్మద ప్ర । ఫు
ల్ల నేత్రుల వినయన, మ్రులసమీర । నాత్మజాదుల ధర్మజు, ననుజు
లను య । థోచితంబుగ నానంద, యుతులఁజేసె॥ ౧౧౦ ॥ (వ)
అప్పుడు సమానతేజస్కులును శలాకతనులును విశాలవక్షఃస్థల తర
బాహులునగు మహీపతులను మహీపతు లేకకాలంబునం గూడుకొని
కులిశక్షతంబుకంటె ముందున్నమహీధరంబులు మహీధరంబులంబోలెఁ
బరస్పరాలింగనంబులు గావించిరి మఱియును॥ (గీ) కరటకుంభసదృ
శ, కఠినేతరేతర । స్తన భరాతిదూర, దారితోద । రలును ఫుల్ల
గండ , ఫలకలునగు కౌర । వులును గుకురసతులు , గలసికొనిరి ॥
౧౧౧ ॥ (క) కరిణి హయరథ పదాతులు । పరువడి నొండొరులు
గలసి, బంధుర భంగి । న్బరమోత్సవమునఁ జని ర । క్కరీంద్రము
లు చనియెవారిఁ , గలయక యొంటిక ॥ ౧౧౨ ॥ (గీ) అరద
మెక్కఁడనుచు , నలధర్మజుఁడు పల్క । హరికిరీటి దత్త, హస్తుఁ
డగుచు । నరద మెక్కె ధనద , హస్తావలంబియై । యింద్రుఁ డంబు
దంబు, నెక్కినట్లు ॥ ౧౧౩ ॥ (వ) అప్పుడింద్రప్రస్థాభిముఖుండైచ
నుశ్రీకృష్ణునకు లోకేశ్వరుండగు ధర్మరాజు కరగృహీతప్రతోదుండై
తొల్లి త్రిపురాభిముఖుండై రథంబెక్కి చనుశంకరునకు బ్రహ్మయుంబో
లె సారథ్యంబు గావించెమఱియును॥ (చ) హరితనుజాల రంధ్రకలి
తాబ్జలసత్కిరణోత్కరాకృతి । న్వలులప్రకీర్ణకం బపుడు, వారిధి
గంధవహుండు ఘూరిఫే । నరుచిర పుంజముంబలె ఘు, నంబుగమా

రుతనందనుండు నా । సరసిజ నేత్రుపార్శ్వమున, సమ్మద మొప్పఁ
గవిచె నత్తఱిన్ ॥ ౧౧౪ ॥ (చ) అలఘుతరోడు పాండురుచి,యా
టఁ గళింద సుతాహ్రదోపరి । స్థలగత హంసమండలము, చాడ్పున
నొప్పెడునాతపత్రము । న్బలరిపు నందనుండపుడు, పట్టెఁ దమాలసు
మాభవర్ణుఁడై । యలరు యదుప్రవీరునకు, నంచితభంగిముదం బె
లయఁగన్ ॥ ౧౧౫ ॥ (ఉ) మారుత పుత్రశక్రసుత, మధ్యమునం జె
లువారు చక్రిసొం । పారఁగ భాస్కరేతర గ్ర, హాంతరవాస సమా
జితంబునై । హారిరుచిస్ఫురద్గురు ధు, రాభిధ మొందివెలుంగు పూ
ర్ణకం । జారివిధంబున న్వెలసె, నత్తులకుం గడువిందొనర్చుచున్ ॥
౧౧౬ ॥ (చ) యమనియమంబులున్ యతి న,యంబునయంబు జనా
ధినాథునిన్ । గ్రమమునఁ బద్మబాంధవుఁడు, గంధవహుండు జిగీషు
నింబలె । న్బ్రమద మెలర్పమాధవుని, పార్శ్వములందును బృష్ఠభా
గమం । దమలిన భక్తిమైఁ జనిరి , యశ్వినుతుల్రచితానుసారులై ॥
౧౧౭ ॥ (చ) అకపట సంభ్రమ ప్రకటి, తాధికభక్తులుభూరిసమ్మ
దా । త్మకులవినీత శిష్యకుల, మానుషచర్యలు పాండురాజ పు। త్ర
కులసురారిపైనవిత, థంబగు భక్తినొనర్చి రప్పు డా । ద్దికపడిశిష్య
వర్యులు ప , దేష్టపయింబలె నంచితంబుగన్ ॥ ౧౧౮ ॥ (వ) ఇట్లు
భయసైన్యంబులు గంగా యమునా ప్రవాహంబులుంబోలె నొండొం
టెంగూడుకొని యన్యోన్య మైత్రిం బ్రకటింపుచు నేకగ్రీవంబు గాఁజని యె
నప్పుడు ప్రతినాదితాంబర విమానంబులు గలుగునట్లుగా మంగళదుం
దుభులు మ్రోసెనంత దనుజాంతకుండు యుధిష్ఠిరముఖావలోకనకౌతు
కాతిరేకంబున సర్వదేశంబులనుండిచను దెంచిన మహీపతులసైన్యంబుల
చేతఁబురబాహ్యదేశంబులయందు నిర్మితంబులైనని కేతనంబులచేతను
వైరిసేనావరుధ్యమానంబై వైరిసేనావేష్ట్యమానంబైన దానిపోలికనా

ప్పుచున్నయింద్రప్రస్థపురంబు నవలోకించె మఱియుఁ బ్రతిశబ్ద పూరిత దిగంతరాళంబైన సేనాసముద్రంబు తుషారాచలగుహాముఖోన్ముఖసుర నదీప్రవాహంబు కరణిఁ బురద్వారంబుగదియనడిచె లోక సంరక్షణార్థంబునసకృద్గృహీతశరీరసంభవంబుగల యప్పురుషుండు ప్రవిభక్త ప్రత్యగ్రగోపురద్వారంబులు గల యప్పురంబు పంచేంద్రియ సమానులైన ధర్మనందనాదిపంచపాండవులతోఁ గూడఁ బ్రవేశించె మఱియును॥ (చ) హరనయనాగ్నిఁ గాఁగనిను, మాత్రసముద్యుతిరూపసంపద । న్వలెడు పూరుషుల్మఱియు, వారకమున్నటు రాజయక్ష్మరో। గరహితపూర్ణచంద్రనిభ, కాంతియుతోజ్జ్వలవక్త్రసంపద । న్బరగెడు కామినుల్గలిగి, భాసిలునప్పురిఁ జొచ్చిరందఱున్ ॥ ౧౧౯ ॥ (చ) హరిపటహాదివాద్యనినదార్భటుల న్విహితోపహూతలై । పురతరుణీమణులుఱుక, మున్దొరసేయఁగసద్మకృత్యము । ల్మఱచి మురారిఁజూచుటకు, మఱువతోనటు వీధివీధికి । న్గరమరుదారవచ్చిరిము, ఖద్యుతివెన్నెలగాయుచుండఁగన్॥ ౧౨౦ ॥ (చ) మలయుచు వేడ్కనర్థకృత, మండనులై కరరుద్ధనీవులై । గళితమనోజ్ఞచేలలయి, క్రాలువెలందులఁ జూచిసౌధపఙ్క్తులు పటహప్రతిధ్వనులఁ, దోరముగాఁ బ్రకటాట్టహాసము। న్సలిపినకై వడిందనరెఁ, జారుతరంబుగసర్వవీథులన్ ॥ ౧౨౧ ॥ (చ) తత్తరపాటుతోరశన, తప్పకవక్షమునందుమంజుభా । స్వత్తరకర్ణపూరములు, వారకకేశములందుఁ గంచుకం । బుత్తలపాటుతో నడుము, నొప్పమెయి న్మొలచీరచన్నులం । దత్తఱిఁ గుండలంబు లటు, హస్తములం ధరియించి రంగనల్॥ ౧౨౨ ॥ (చ) వెలదియొకర్తుకృష్ణముఖ, వీక్షణరాగవశంబునం బదం । బులనటుయావకద్రవముఁ, బూయుచు నొక్కటిఁ బూయకంతలోఁ । బొలుపుగశంకరార్ధ తను, బొందినగౌరియుఁబోలెమార్గము । జ్జెలువుగ యావకైకపద, చిత్రి

తథాత్రిని జేసెనత్తతిన్॥ ౧౨౩ ॥ (చ) లలితవిశాలమధ్యశిఖ, రస్థలి
తధ్వనితోరుమేఖలా । కులలగుపౌరకామినులు,గొబ్బునఁగాంచనతుం
గసంక్రమం । బులనిరువంకల న్సఖులు,పొల్పెసఁగంగయిదండ లీయఁ
గాఁ । గలయఁగ నెక్కి-రంఘ్రికట, కస్వనముల్సరవిం జెలంగఁగన్॥
౧౨౪॥ (మ) హరిసందర్శన జాతకౌతుకమునన్, హైమోజ్జ్వలచ్చి
త్రమం । దిరకుడ్యస్థగవాక్షమధ్యవిలస,న్నీరేజపత్రాక్షిసుం । దరవ
క్త్రాంబురుహంబుచూడఁబడెయెం,దత్పూర్వభూభృద్గుహాం । తరరం
ధ్రోదరమధ్యగైందవసము,ద్యత్పూర్ణబింబాకృతిన్॥ ౧౨౫ ॥ (ఉ)
కాంచనసౌధవీధిపయిఁ,గ్రాలుచుగంధవహావధూతచే । లాంచలమై
నయొక్క-నగ,రాంగనచేహరివచ్చుచుండన। భ్యంచితలీలనన్నగర,మా
యతకేతుకృతోరుశోభమై । మించినమాడ్కి-శోభిలెస,మృద్ధపటీరజలా
వసిక్తమై॥ ౧౨౬ ॥ (చ) అరుదుగనప్పురీరమణు,లప్పుడుమేడలమీఁద
నుండిసు । స్థిరకరపంకజాంజలుల,చేఁగొనుమోపచితాచ్ఛ లాజము ।
ల్స్ఫురదురుశుక్తిసంపుటవి,ముక్తమనోహరచారుమౌక్తికో । త్కర
ములు వోలెశౌరిపయిఁ,దప్పకచల్లిరిసంభ్రమంబునన్॥ ౧౨౭ ॥ (చ)
లలితహిమప్రముక్తశశి, రమ్యతరుండుసపద్ముఁడు న్ద్విజా । వళికధిక
ప్రియుండునువి,వర్ధితమన్మథుఁడున్బ్రసాదితో । జ్జ్వలసురుఁడైనయా
వ్విధుఁడు,సంభ్రమత న్బ్రమదాజనాలికిన్ । జెలువుగ సంతతోత్సవ
ముఁ,జేసెమహత్తరులుత్సహింపగన్॥ ౧౨౮ ॥(గీ) మఱిస్వబాహుకుఁ
డగు శూలి,గిరిసుతాభ । యమునఁ బౌరాంగనలఁ జూడఁ,డనఁచు న
మ్మి । యభయమునఁబంచశరునిచే, నాక్రమింపఁ । బడిన సుదతులఁ
జూచెశ్రీపతిక్షణంబు॥ ౧౨౯ ॥ (గీ) పరఁగఁ గల్పాంత మందునె,
వ్వాఁడుకుక్షి । చేతభువనంబులన్నిగ్రసించెనట్టి । హరినిబురకాంత
మదవిహ్వలైకలోచ। నాంచలంబునగ్రసియించె,నప్పుడహహ॥౧౩౦॥

(గీ)శౌరి మ్రోలనొక్క, సతియధికోన్నత। కఠినకుచయుగనీల, కంఠమధుర।
వలయనాదయగుచుఁ, జలదంగుళుల చేత। ఘట్టనంబుఁజేసెఁ, గర్ణబిలము॥
౧౩౧॥(సీ)పరిపాటలాంభోజ, సురుచిరంబుననసక్పృచ్ఛంచలాంగుళీ, వి
సలయంబు। నగుపాణి చేనొక్క, యబ్జాక్షిఘనశిరఃకంపంబు సేయుచుఁ,
గంజనేత్రు। ననుదీర్ణవర్ణంబు, నవిదితార్థంబుగా నాహ్వానమొనరిం
చె, నంచితముగ। వరనలినాంతికో, పహితపల్లవకాంతికలతైక పాణిచేఁ,
గ్రమముఖులు॥(గీ)గప్పుకొని యొక్క సుందరి, క్రమతరక। రాంగుళీరంధ్రవి
స్రుతవ్యాప్త, ధవళ। దంతకాంతులుగలుగుస, ట్లంతికస్థుఁ। డైన శౌరిని
జూచెన, త్యాదరమున॥ ౧౩౨ ॥ (చ) హరిముఖవీక్షణంబునస, మాద
రవిస్మయ సంభ్రమంబునన్। స్థిరతరనేత్రమైనయొక, చెల్వసుఖంబు
నవిస్మృతాంగయై। పరిగళదుజ్జ్వలాంశుకము, భాసురనీలనిబద్ధకంకణ।
ప్రరుచిరరోమరాజియగు, పాణితలంబునఁ గప్పె నీగ్గునన్॥ ౧౩౩ ॥
(చ) ఘననిజసౌరభభ్రమణ, కారితబంభరపఙ్క్తిప్రభం। జనరయనా
శితశ్రమజ, సాంద్రజలంబని మేషదృష్టియా। ననుపమసుందరాంగమున
నంగనయొక్కతుదరస్మితాస్యయై। తనరుపురాధి దేవతవి, ధంబునఁజూ
చెహరిస్మృదంబునన్॥ ౧౩౪ ॥ (సీ) అకటకృష్ణుఁడుమన, యక్షులుతృ
ప్తినొందకమున్నెదృష్టిప, థంబు దాఁటి। పోవుచున్నాఁడని, పురకాంత
లెంతయువగనొందిరనిశంబు, పాయకహరి। నీక్షించువారికే, తృప్తిలే
దనిమెఱుంగరువారికేలాగుఁ, గలుగుతృప్తి। హరిదూరమున నేగ, న
మ్మహామహుమీఁదవ్రాలినచూడ్కులు, క్రమ్మఱించి॥ (గీ) రంతెగాని
యత్యాశతో, నరుగుమాన। సంబుమఱలింపఁ జాలక, సద్మకృత్య। ము
లుమఱచి చిత్రనిర్మిత, లలితరత్న। పుత్రికలుపోలెనుండిరి, చిత్రభంగి॥
౧౩౫॥ (చ) అలఘుతరప్రసారితద్రు, మంజలిపీతమనోజ్ఞమాధవో। జ్జ్వ
లరసపూర నిర్భరల, సన్మదమందశరీర యుక్తలై। తొలఁగి చనంగఁ

చాదములు, తొట్రుపడంగనతిప్రయత్నతన్ । మెలఁకువఁ జేసియంగనలు, మెల్లననిండ్లకుఁ బోయిరంతటన్॥ ౧౩౬ ॥ (వ) ప్రత్యగ్ర గంధవాసితోదకవిరజీకృతంబులును సాంద్రాగరు ధూపధూమకృత రేణువిభ్రమంబులును సముచ్ఛ్రితోన్నతధ్వజ స్తంభవిలంబిపటపతాకంబులు నగుపురవీధులతిక్రమించి తొల్లి ఖాండవదాహంబునందు ధనంజయునిచేత మోచితుండైన మయుండు ప్రత్యుపకారార్థంబు తనచేతనె బిందుసరోవరంబునందు నిక్షిప్తంబైన వృషపర్వగృహనిర్మాణావశిష్ట మణిశిలాకలాపంబు చేతఁ దిరస్కృతేంద్రసద్మసంపదం బగునట్లుగానిర్మించి ధర్మరాజునకొసంగిన సభాసదనంబుడాయం జనిరి॥ (గీ) పరఁగ నేసభయందున, భ్రాంకషాచ్ఛ । రాజతస్ఫాటికాగార, రమ్యరుచులు। చేరిచంద్రుండు క్రమ్మర, క్షీరవార్ధి। గర్భవాసంబుఁ జేసిన, కరణిన లరె॥ ౧౩౭ ॥ (గీ) అరయనేసభాసదనంబు, లందునీల । మణివిభాహరితీకృత, మత్స్యపద్మ । రాగరచితావనులుభృగు, రామపితృస। మూహతృప్తికృజ్జలములఁ, బోలెఁదాల్చె॥ ౧౩౮ ॥ (గీ) ఎచటస్ఫటికాశ్మ సంఘాత, రచితములను । నిశలఁ జంద్రికైకతనొంది, నెగడుకతన। మణియునిరులందునుగరావ, మర్శనమ్ము । గృహములు జనంబు చేతలం, ఘింపఁబడియె॥ ౧౩౯ ॥ (గీ) ప్రోలపిశదాశ్మగృహములఁ, బోలఁజూచి । కౌముదీభ్రాంతినవలికిఁ, గడచిపోయి । వెనుకహస్తావమర్శనంబున నెఱింగి । జనములతికష్టముగఁ జొచ్చి, చనుచుసంద్రము॥ ౧౪౦॥ (సీ) ఏసభాగృహములం, దేపారనిశయందుఁ బద్మినీభామినీ, పరిభవస్ఫుటాపరాధములైన, యబ్జాంశువులనంగ సన్నిద్రనీలాశ్మ, సంచయములు । పటుగౌరవమునను, పాంశుతాడనమాచరించె నేసభయందు, నంచితముగ । నభినవసంగంబు, లౌటసాంద్రత్రపాభరపరాఙ్ముఖులయ్యె, భాసురముగ॥ (గీ) సదనరత్నభిత్తికలందు, సంక్రమించి । నట్టి

ప్రతిబింబములయందు, నగ్రభాగ । మందునెదురుగాఁ జనుదెంచు,
నతివలపుడు । సుఖులకుముదంబొసంగిరి, సురుచిరముగ॥ ౧౪౧ ॥
(చ) అరుదుగ నెందునూత్నహరి, తాశ్మవినిర్మితవేశ్మపఙ్క్తుల ।
స్ఫురితతృణంబులంచునమి, తాస్యములై రసనాగ్రలగ్నభా । సుర
కిరణాంకురంబులగు, చున్న బళంబు గ్రసింపుచున్నవై । ఖరిఁగనుపట్టు
పెంచినమృ, గంబులఁ జూచెజనంబు సొంపుగన్॥ ౧౪౨ ॥ (గీ) అ
రయ నెద్దానిచెంగట, నాలవాల । భృతజలాదర్శ బింబిత, పృథుత
రాత్మ । తనువుచే సపలాశసం, తతిసమూల । సంతతిని జూచిన
ట్లుండె, క్ష్మారుహములు॥ ౧౪౩ ॥ (గీ) మఱియుసురగేంద్రమూర్ధ
జ, మఱిసమీప । మందుమహోన్నతాంభోధ, రారవముల । చే
తఁ దత్ప్రాంగణోర్వ్యులు, చ్ఛ్రాతపాల । వాయుజమణి స్థలాంకుర,
చ్ఛాయనలరె॥ ౧౪౪ ॥ (చ) అలవుగ నెందు గూఢసలి, లాశయముం
గని ధార్తరాష్ట్రుఁడు । స్థ్సలమను భ్రాంతిచేతడిగి, తత్సలిలార్ద్ర
శరీరుఁడైననిం । పలరఁగ వాయునందనుఁడు, హాసముఁ జేసినఁదద్రి
వంబున । న్నలఁగిరిరాజులెల్ల లయ, కాలమువచ్చె నటంచు భీతులై॥
౧౪౫ ॥ (గీ) మఱియు నెచటనిశిత, కరవాలకోమల । స్ఫురితశక్ర
నీల, ధామములందుఁ । దెలుపువారులేక, జలమను భ్రాంతిచే । మొ
లపటంబుజనులు, ముడిచికొనిరి॥ ౧౪౬ ॥ (చ) అపుడమలాంశుపుం
జరుచి, రాంగులు నేత్రసుఖప్రదుప్రమా । ధిపయమజుగ్రథంబుల న,తి
ప్రియులై సభకున్ముఖంబుగా । విపులరుచుల్ శశాంకుఁడు క, విప్రవ
రుండుదయాద్రినుండిమింటిపయికి నుద్గమించుటకు, డిగ్గినకైవడి డిగ్గి
రింపుగన్॥ ౧౪౭॥ (వ) ఇట్లురథావతరణంబుఁజేసిమాధవుండుధర్మనం
దనుండుమార్గంబుఁ జూపుచు నగ్రభాగంబునం బోవుచుండఁ బ్రభా
పటలవ్యాప్తిచేత నదృశ్యరత్నమయకుడ్యంబై బహురత్నప్రభాపుంజం

బుచేతనవిభావితద్వారంబై యొప్పుతత్సభాసదనంబు మెల్లనం బ్రవేశిం
చియేమందిరం బభ్రంకషరత్నప్రభాసమూహంబుచేత దేవతామంది
రంబులనెల్లఁ బరిహసింపు చున్నదాని యట్లునలరునట్టి నూతనహిరణ్మ
యమేష్టకారచితంబైన యమ్మహాసదనంబు విలోకించి యుదయశిఖరి
శిఖరయుగపత్ప్రకాశమాన దివాకర పూర్ణచంద్రుల యభూతపూర్వ
శోభనధిగమించి ధర్మనందనకృష్ణులు సముజ్జ్వలదీప్తి విపులసింహాసనం
బులమీఁదసుఖాసీనులై రనన్తరంబ రాజకులంబునకు సకలదుఃఖాపకారి
యగు యదునందనుండగు కృష్ణునిచేత నిదాఘసంతప్తంబైన యంగం
బువాయువుచేతంబోలె సాగరజలంబు శశిచేతంబోలె మిక్కిలిసుఖం
బుచేతనానందింపం బడియెవిలాస యుక్తలాసిక విలాసినీజనం బనవ
ద్యవంశాదివాద్యగీత సమకాలత్వద్రుత విలంబితాది వాద్య మానాను
వర్తియునవగీతం బయ్యునవగీతత్వంబు ధరించినదై స్ఫుటసాత్వికాంగి
కవాచికంబును మధురంబునైన నృత్యంబుగావించె మఱియు నాధర్మ
నందనుండు శ్రీకృష్ణుండు సభాప్రవేశనంబు గావింపుచు నుండ నమ్మహా
నగరంబునందుఁ బ్రసిద్ధవసంతాద్యతిరిక్తకాలంబునందును మహోత్స
వంబునాజ్ఞాపించెఁ గృష్ణాగమన సముత్కటానందుండైన ధర్మనంద
నునినగరంబు సంతతోత్సవంబై శీఘ్రంబున విస్మృతంబయ్యె నప్పుడు
సకలనామప్రపంచాభిజ్ఞుండైన కృష్ణుండుబాలకులు మొదలుగ బంధుజ
నారోగ్యంబును బ్రాహ్మణులఁగుశలంబును రాజుల నవామయంబునడి
గెమహాసంపద నధిగమించియు నిరహంకారుండగు సుజనుండొకానొ
కప్పుడైనను గర్తవ్యకార్యంబు మఱవఁడు గదాయిట్లు సర్వజనంబుల
కుశలంబరసిన కృష్ణుండును యుధిష్ఠిరుండును బరస్పరంబు మనుష్యలో
కంబునందు దుర్లభంబైనరసోత్కర్షంబు నొందిరతిస్నిగ్ధత్వంబున నను
క్షణంబు ప్రతివాక్యం బపూర్వత్వంబును ధరించెబహుళ శిశుపాలజరా

సంధాదివధకార్య చింతారూపామృతంబు నాస్వాదింపుచుండిరి॥(ఉ)
అప్పుడుసాధువాది నృపుఁ, డధ్వరకర్మము నందుమానసం । బొప్ప
గఁజేర్చిసాంద్రసుఖ, యోగకృతాస్య ప్రసాదదృష్టిచేఁ । గప్పినస్నే
హాభావముదగన్ బ్రక,టంబుగఁ జేయుచు నరిహన్ । దప్పక వాగ్వి
శారదునిఁ, దామరసేక్షణుఁజూచి యిట్లనున్ ॥ ౧౪౮ ॥ (సీ) అన
ఘాత్మనీకంటె, నన్యుఁడేపురుషుండు వ్రీడనొందక యుండు, వినుతుఁడ
గుచు । వినుతించువాఁడును, వ్రీడితుండగుచుండు మనకిర్వు రకునట్టి,
మాటలేదు । ఈవనంత గుణుండ, వేనాత్మ బంధుండస్తుత్యుఁడ వీవే
ను,స్తుతికరుండ । నవనిలో భవదన్యుఁ,డగువాఁడ సత్య స్తవంబులచేఁ
జాలఁ, బ్రమద మొందు ॥ (గీ) నట్టియన్నృత స్తవంబులు, ప్రాణులకు
ను । సులభము లనంతకల్యాణ, లలిత గుణుఁడ । వైననీయందు స
త్యంబు,లగుచునుండు । నెఱిఁగి వినుతింప నెవ్వారి, తరమధీశ॥౧౪౯॥
(సీ) పరఁగ సర్వాప గుణజాల,వర్జితుండ । వైననీయందు నిఖిలక
ల్యాణసుగుణ । సంపదలు చేరియున్నవి, సతతమునినుఁ । బొగడు
వాఁడుమిథ్యావాది, యగునెకృష్ణ॥ ౧౫౦ ॥ (మ) అనఘా భారత
ఖండమంతయును మ,త్స్వాధీనమై యుండుటల్ । ఘనతన్సర్వ సుప
ర్వసంపదలు వి,ఖ్యాతోరుసౌభాగ్యముల్ । వినుతైశ్వర్యముఁజిత్వరా
నుజులుభూ, విఖ్యాతియుంగల్గుటల్ । దనరందావక సత్కృపాకల
నఁగా, దాపద్మ పత్రేక్షణా॥ ౧౫౧ ॥ (చ) నలువుగ ధర్మరాజనె
డు,నామముగల్గుట నాకుమీకృపా । బలమునఁగాదె మూలతను,బ్రా
పుగమీరిపు డొందనేనుసాం । పెలయఁగధర్మ వృక్షుతవ, హించెద
నేను మఖంబుసేయఁగాఁ । దలఁచితి నీవుతద్భరము, దాల్చి కృపామ
తినుద్ధరింపవే ॥ ౧౫౨ ॥ (శా) సంభారంబులు గూర్చియాజకుల
నో,జన్ బిల్వనంపించియా । రంభంబొప్ప మఖంబుసేయుఁటకుమీ,రా

కం బ్రతీక్షింపుచు । ట్లంభోజేక్షణ యున్న వాఁడనిటు ధాత్ర్యంబర్థిఁ
దూర్పెత్తసం । రంభంబొప్పఁగఁ గర్షకుండనిలుఁజేరం గోరుచుందం
బునఁ॥ ౧౫౩ ॥ (మ) ప్రమదంబొప్పఁగ నీవుసంగతుఁడవై, పాలిం
పుచుండన్మదీ । యమఖంబించుకవిఘ్నదోషములు లే,కంతంబుఁబ్రా
పించుదు । ర్దమసూర్యం బుదయించి భాసిలుచునుం,డక్ వాసరశ్రీని
నీ । తమ నెవ్వాఁడు హరింప శక్తుఁడగు నో,కంజాత పత్రేక్షణా ॥
౧౫౪ ॥ (సీ) మహిలోనరాజు ధర్మంబు దప్పక యుండఁ జెలఁగి
విత్తంబునార్జింప వలయు । నార్జితవిత్తంబు, నధిక యత్నంబున ర
క్షింపవలయును, రక్షితార్థ । మెలమితోఁ బాత్రభూ,తులయందువి
నియోగమొనరింప వలయు ని,ట్లునికిలెస్స । యజ్ఞంబనంగ న,న్యం
బొందుగలదె యజ్ఞస్వరూపివినీవె, కావెయధిప ॥ (గీ) యగ్నిముఖ
మునహవ్యంబు, నవనిదేవ । తాస్యముల నన్నము భుజించి, యజ్ఞఫ
లము । కృపదలిర్పంగఁ గర్తవు,నిచ్చుదాత । వీవెగావె మహాత్మని
న్నెన్నఁదరమె॥ ౧౫౫ ॥ (గీ) అనఘనీవుమున్ను, యాగంబుగావిం
చి । యవభృథోక్షితుండ, వైనవెనుక । నీదుశాసనమున,నెమ్మితో
రాజసూ । యాధ్వరం బొనర్తు,నంచితముగ॥ ౧౫౬ ॥ (వ) అని
యిట్లుయుధిష్ఠిరుండు విన్నవించినవిని యమ్ముకుందుండుసర్వ మహీప
తులువినుచుండ దశనాంశువ్యాజహారంబుచేత శబలాకార శరీరంబుధ
రించియతనికిట్లనియె ॥ (సీ) జననాథనీదు తేజంబునిజనీతి మహిమ
చేసకలభూ,మండలాది । పతులను సాధించి,వశ్యులఁగాఁ జేసెనింక
నెవ్వనిచేత,నేమిగుణము । తగఁబథ్యవృత్తిచే,తనెరోగమునశింపనెల
మి వైద్యునిచేత,నేమిగుణము। అరిజయ భూరతు, జ్ఞాదిగుణముల శుద్ధ
క్షత్రియుండవై, తనరునీదు॥ (గీ) మొలనెవ్వాఁడు రాజార్హ్య,ముఖ్య
సవన । మర్థిఁగావింపఁగా శక్తుఁ,డవనినుద్ధ । రింపవిఘ్న వారాశ

మూ, ర్తికినిదక్క । నన్యునకు శక్యమగునె రా,జన్యవర్య ॥ ౧౫౬ ॥ (వ) రాజేంద్రా యేనతిదుష్కరంబైన భవదీయ నియోగంబునందు వ్యవస్థితుండఁగావున నెద్దిపంచినఁ జేయంగల వాఁడవలసిన కార్యంబు లందునన్నునియోగింపుము ధనంజయుండునీ కెట్టి వాఁడగు నేనట్టివాఁడ నగుదునరనారాయణ స్వరూపులమగుటంజేసి యేమిరువుర మేకరూపం బెగానిభిన్నంబుగాదు భవదీయ యాగంబు నిర్విఘ్నంబుగా సమాప్తి నొందించెదమమిత్రుం డెవ్వండైన విరోధించెనేని వానిశిరంబుమదీయ చక్రాయుధంబున ఖండించెద నీవునిస్సంశయంబుగా యాగదీక్షవహిం పుమనిపలికినమ్మధుసూదనుని వాక్యం బాలకించి ధర్మాత్మజుండు దే వానీవుక్షేమంకరుండ వగుచుండఁగ నింతయేదినాకు సర్వసంపదలు సుస్థిరంబులయ్యె భవత్సహాయ సంపత్తిచేత సంతుష్టుండ నైతిక్రతు కర్మంబుగావించుట కుద్యుక్తుండనైతిననిపలికెనంత ॥ (గీ) ధవళకర శోభితాస్యుఁడై, దర్శనమున । తృపితకామ విగ్రహుఁడయి, సలిలవి ప్లు । తాంగుఁడై ధర్మనందనుం,డష్టమూర్తి । మూర్తివిధమున రా జిల్లెఁ,బొలుపుమీఱ ॥ ౧౫౭ ॥ అప్పుడు॥ (సీ) చెలువొప్పఁ గ్రియ లుతాఁ,జేయక సాంఖ్యశాస్త్రోక్తాత్మసామ్యంబు, నొందినట్టి । యవ నీశ్వరునియంత, రంగంబు నంటబుద్ధియందునుబోలెఁ, బొసఁగయా జ । కుఁడువృత్తిభాజియై, యడరఁదదుప లంభకలనచేఁ గర్తృత్వ, గరిమఁగాంచె । సకలమీమాంసాది శాస్త్ర విశారదుల్సవనయాజకు లప,శబ్దములును॥ (గీ) స్ఖలనదోషంబు లెవ్వియుఁ,గలుగకుండ । మం త్రవర్ణబలాహూయ, మానవాస । వాదిసురుల నుద్దేశించి, యగ్ని యందు । వేల్చిరాజ్య పురోడాశ,విసరములను॥ ౧౫౮ ॥ (గీ) ఘ టితదర్భవికార యో,క్త్రియగుధర్మ । పత్నివీక్షిత హవ్యంబు, ప్రణ యనాది । సత్కృతంబైన శిఖియందు, శాస్త్రఫణితి । హోమ

మొనరించిరపుడు క,ల్పోక్తభంగి॥ ౧౬౦॥ (వ) మఱియు నమ్మహా
యజ్ఞకర్మణంబు నందూహాకుశలురగు ప్రయోక్తలు వేదంబునందుఁబ్ర
థమాదిసకలసుబంత విభక్తులచేతను దిజంతవిభక్తులచేతను లింగంబుల
చేతనుశీఘ్రనిగదితంబుగానికర్మాంతవేదవాక్యంబును బలుకుచుసందే
హోత్పాదనంబు కొఱకు సాదృశ్యంబు ధరించినవియుఁ బ్రకృతికర్మ
త్వంబునుద్దేశించి యత్యంతవిలక్షణ ఫలప్రదంబులునగు సమాసంబులు
ప్రసక్తంబులగుచుండ శబ్దశాస్త్రవిదులగు ఋత్విజులుతత్సమాసవి
హితస్వరవశంబుచేత నీస్వరంబునీసమాసంబు నీవిగ్రహంబని యన్యత
రపక్షావధారణంబు గావించిరి ప్రకాశమానంబైన లోలజ్వాలారస
నాశతప్రభామండలంబుచేత హసింపుచున్నవానియట్లున్న పావకుండు
వషట్కారంబుచేత వ్యక్తంబైనపరిశుద్ధప్రభూతాజ్యంబు పెక్కుమా
ఱ్లునాస్వాదించె॥ (సీ) మఱియు నుత్పవనాది,మంత్రపూతహవిస్సు ఘు
జియించు శిఖికతి, స్ఫురితరూప । వృద్ధినొందినతను, వేమహాజిష్ఠ
త్వమొందినయదియుఁ గా,దొప్పుమీఱఁ । బరఁగ సువ్యక్తార్థ,వర్ణసం
పదఁదాల్చియవనిలోన హవిర్భు,గాఖ్యగలిగె । స్వాభావికోష్ణ సం,
స్పర్శంబుదాల్చిన యనలుఁడాజ్యాదికం,బునుదహించె ॥ (గీ) ననుట
చిత్రంబుగాదు హ,వ్య ప్రభూత । సౌరభంబు నాఘ్రాణించు,సర్వ
జనుల । మూర్తిమంతంబు గానట్టి,పూర్వపాప। సంచయంబుల నెల్ల
భ,స్మంబుసేయ॥ ౧౬౧ ॥ (చ) అనలునికేతనంబు రయ,మారఁగ
నప్పుడధఃకృతాభ్రమై । యనువుగ ధూమ్రపఙ్క్తి నిఖి, లాశలుగప్పఁగ
సాంద్రభంగిన । జ్జనపతి యజ్ఞవైభవము,సన్నుతిసేయుచు భాగము
ల్గొనఁ । మునుకొని వేల్పులంబిలువఁ, బోవుతెఱంగునఁ బోయెమిం
టికిన్॥ ౧౬౨ ॥ (మ) జితపాథోనిధి దేవదానవవర, క్షిప్తోరునా
నౌషధీ । లతికానిస్రుత సారమానమృతమా,లస్యంబు గాకుండన ।

ప్రతిపూ మోదముతో భుజించి యమరు, ల్తద్ధవ్య పీయూషమే । సత
తంబున్మదిఁగోరుచుందు రతితృష్ణన్ రాజ సూయంబునన్॥ ౧౬౩

(మ) అరయం దత్క్రతు వందు యాజకులచే, నాహూతులై బల్వి
డిన్ । బురుహూతాదిక నిర్జరేంద్రులనిశం,బున్వచ్చు చుండంగఁద । త్తరుణుల్వ్రీక్షిత నాథలౌట సురమం, దారస్రగా బద్ధసుం । దరధ
మ్మిల్లలుగాకయుండిరి రహిన్,దద్యాగకాలంబునన్॥ ౧౬౪ ॥ (గీ)
అమ్మఖమునందు సురలుహ,వ్యంబునర్థిఁ । బ్రాశనముఁజేసి దీర్ఘామ, రత్వమొంది । రధిక దుర్జయు లైనపూ,ర్వామరులను । సంగరము నందువధియింప, శక్తులైరి ॥ ౧౬౫ ॥ (చ) అలయక నమ్మహాక్ర
తువు,నందునొకింత క్రియా పచారమున్ । గలుగదు సర్వ సాధనని,
కాయసమృద్ధియుఁ గల్గియుండుసొం । పలరఁగ రాజసంపదలు,యా
జకవర్యులబుద్ధి సంపదల్ । మెలఁకువతోఁబరస్పరము, మించిచెలంగె
సమగ్ర వైఖరిన్॥ ౧౬౬ ॥ (ఉ) దక్షుఁడు ధర్మపుత్త్రుఁడు వ,దాన్య
శిరోమణి యధ్వరక్రియా। ధ్యక్షులఁబ ట్టికా పావనుల, యాజకులన్మఖ
దక్షణార్హులన్ । బక్షివరాశ్వునాజ్ఞఁగొని, పట్టికలు దీర్చిసమగ్రభ
క్తితో । దక్షిణలిచ్చె శాస్త్రగది, తంబగుభంగియథాక్రమంబునన్॥
౧౬౭ ॥ (గీ) చెలఁగి సత్క్రియా లబ్ధ సం,సిద్ధులైన । యఖిలబ్రా
హ్మణక్షేత్రంబు, లందుభావి । వివిధఫలదంబులగుధన,బీజములను ।
సలిలపూర్వకముగ, జల్లె, జనవిభుండు॥ ౧౬౮ ॥ (గీ) నృపుఁడువే
దికయందు మ,హీసురులకు। దక్షిణలొసంగి పూతుఁడై, తనరుటదివి।
చిత్రమాదక్షిణలుగొనిఁ క్షితిదివిజులు । దళితపాపులై రదివిచి,త్రంబు
గాక॥ ౧౬౯ ॥ (చ) బలరిపుతుల్యశాసనుఁడు, పార్థివశేఖరుఁడ
ప్పుడాత్మహ । స్తలిఖితనామలక్ష్మయుత, శాసనపత్రములన్ లిఖిం
చిసొం । పలరఁగ యాగకాలమున,నావిఘు భాస్కరతారకంబుగా।

వెలయభుజింపు డంచుద్విజ, వృద్ధులకిచ్చె ననేకభూములన్॥ ౧౭౦॥
(వ) మఱియు నాధర్మనందనుండు శుద్ధంబును శ్రుతివిరోధ రహితశా
స్త్రధారణంబును బ్రహ్మతేజంబున దేదీప్యమానంబును సారెసారెకు
వాచ్యమానంబునగు బ్రాహ్మణసమూహంబును విభక్తిపరిణామంబు
చేతనకలంకంబులును దివ్యాక్షర రూపంబులు సశాస్త్రధారణంబు
లునుబట్టసూత్రాదికంబుచేత శోభమానంబులును ద్విజగణంబుచేత
వ్యాఖ్యాయమానంబు నసంకీర్ణాక్షరంబులునైన పుస్తకస్థశాస్త్రంబుల
తోఁగూడఁదద్దాన కాలంబుననాకర్ణింపుచు ॥ (చ) అసితమ వారితా
ధియును, నాశ్రమధర్మ విధిజ్ఞుఁడైనయ । జ్జనపతి తన్మహోత్సవము,
సమ్మతిఁజూడఁగవచ్చియాగద । ర్శనజనితప్రమోదమునఁ, గ్రాలుద్వి
జన్ములకశ్రమంబునన్ । ధనమణిభూషణాంబర వి, తానము లిచ్చె
యథోచితంబుగన్॥ ౧౭౧ ॥ (గీ) మఱియు భూరిసారముమృగ్య,
మాణమెద్ది । దుర్లభంబెద్ది యట్టివ, స్తువు నుపాయ। నమునుగొనిరాజు
లుతదంగ,ణంబునందు । గాచికొని యుండురవసరా, కాంక్షులగుచు॥
౧౭౨ ॥ (చ) పనిఁబడి యొక్కభూవరుఁడు, పాయనమిచ్చిన య
ర్థజాతమే । యనువుగ భూరిదక్షిణకు,యాజకదక్షిణ కర్థికోటికిన్ ॥
దనియఁగఁజాలె ధర్మజుఁడు,త్యాగవిశారదుఁడౌచునుండన । ర్వనృప
వితీర్ణభూరిధన,రాసులుసంక్షయమయ్యెనయ్యెడన్॥ ౧౭౩ ॥ (చ)
నరవిభుఁ డయ్యుపాయనధ,నంబది యర్థులకిచ్చిమోదితుఁడై । వఱలె
నృపాలకుల్దమయు,పాయనవిత్తములర్థిసాత్కృతి । స్ఫురణమునొం
ది నందునఁ బ్రీ,మోదము తక్కినయర్థమిండ్లలోఁ । బరఁగ నసార్థ
కంబగుటఁ, బాటిలు దుఃఖము నొందిరత్తఱిన్ ॥ ౧౭౪ ॥ (సీ) అ
ల్పీకృతారాతి, యగుధర్మతనయుండు శిష్యభూతుండైన,క్షితితలేం
ద్రు । హావపశురక్షణా, ద్యల్పకార్యములందు నియమింపఁ దక్కిన,

నృపతులతని । వీక్షించి యితఁడెంత, నృపతికాప్తుం డయ్యె సవనక
మణంబుల్, జాడలెఱిఁగి । యతికృతార్థుం డయ్యెనని గౌరవించిరి
యాదికాలోద్ధృత, మైహిరణ్మ ॥ (గీ) యాత్మముఖ దైత్య కంపిత,
మైనధరణి । తనదువాక్కున నిడికొన్న, ధర్మజుండు । కలన ని
జితు లైనరా,జులకువారి । వారిభూములు గ్రమ్మర,వారికొసఁగె॥
౧౬౫ ॥ (చ) కనదురు సత్వసంపదవి,కారి మనస్కుఁడు ధర్మరాజ
నం । దనుఁడు మహాహవంబునను,దగ్రతనిశ్చయబుద్ధితోఁడఁజ । య్యె
నఁ జనుదెంచినట్టి బహు,యాచక శత్రులవల్ల నెప్పుడున్ । ఘన
మతి మైపరాఙ్ముఖుఁడు గాక వెలింగె సమగ్రశక్తిచేన్ ॥ ౧౬౬॥ (సీ)
ధనకాంక్షి మైయర్థిఁ, జనుదేరఁగని వానినాదరింపక పంపు, టరయ
లేదు । ఇంతకుమున్ను నీ,కిచ్చితిఁ గ్రమ్మర నేలవచ్చితివన్న, జోలిలేదు।
ఎంతసేపిచ్చిన, నిచ్చుటోపికగాని యిసుమంత మైనను,విసుకులేదు। వేఁ
డినదానికి, ద్విగుణమిచ్చుటెగాని కొంచెమిచ్చుటలేదొ, కించు కైన ॥
(గీ) జగతిసద్యోదదాతీతి,చతురయనెడు । న్యాయమది దప్పకుండం
గ,నడిగి నపుడె । యాపనమొసేయకర్థులఁ, కర్థమిచ్చె । ధర్మ
జునివంటిదాత యి,ద్ధరణిఁ గలఁడె ॥ ౧౬౭ ॥ (గీ) దానశౌంతుఁ
డైన,ధర్మజుండర్థి వి । ద్యావిహీనుఁ డైన,నతని విడువ । కర్థ
మొసఁగె మేఘుఁ,డంతటవర్షించి । ధరణినూషరమునఁ, గురియకు
న్నె ॥ ౧౬౮ ॥ (చ) అనఘుఁడు రాజు సద్గుణము,లందుఁ బ్రియత్వ
ము లేనివాఁడుగాఁ । డనిశము తద్గుణాంతరము, నాత్మ నెఱుంగని
వాఁడు గాఁడు త్యా । గనిరతుఁడౌట వీఁడు గుణ, గణ్యుఁడు వీఁడగు
ణుండటంచు నె । మ్మనమున నెంచకర్థులకు, మానుగనిచ్చె ధనంబ
శేషమున్ ॥ ౧౬౯ ॥ (చ) పసిఁబడి యవ్వనీపకులు, ప్రార్థనలేక
యచూచినప్పుడే । ధనముమణుల్యథేష్టముగఁ, దప్పక కైకొనిరప్డు

దీయతా । మనువచనంబు దాతముఖ, మందున యాచక వక్త్రమందుఁ
దా । వినఁబడదయ్యె నవ్విభుని, విత్తవిసర్జనమందు నెంతయున్ ॥౧౮౦॥
(సీ) వందిమాగధసూత, వైణికవాంశిక వాదులకర్హసం, భావనంబు ।
బధిరాంధమూకుల, కధికధనంబును భోజనార్థులకిష్ట, భోజనంబు । నా
మయార్తులకుఁ దివ్యరసాయనంబును బ్రసవించుసతులకుఁ, బథ్యముల
ను । బీదసాదులకును, బెంపుగా విత్తంబు గణికాదులకును బు, ష్కలధ
నంబు॥ (గీ) నడిగియడగక మున్నెతా, నరసియరసి । చాలనిప్పించియంద
ఱ, సత్కరించె । నాగతజనంబులందొక్కఁ, డైనఁగాని । కష్టప
డకుండ నందఱు, తుష్టులైరి॥ ౧౮౧ ॥ (సీ) బహువిధసంస్కృత, ప్రాకృ
తంబులఁ గృతపాత్రసంకరములు, భావసిద్ధి । సహితంబులైన భో, జ
నములచే నాటకములచేఁ బోలెన, ఖండరసము । ననుభవించి జనంబు,
ననుపమానందంబు భరియించె నిబ్భంగిఁ, బార్థివుండు । నమ్మహా
రాజసూ, యాధ్వరమందు దుష్టాత్ముల శిక్షించు, నట్టిహరిని॥ (గీ) ర
క్షకునిఁ జేసి సంతత, మక్షతంబు । లైన దానంబు హోమంబు, యజ
నములును । గడమపడకుండ దోషంబు, స్ఖలనములును । గలుగకుండ
నిర్వర్తించెఁ, గౌతుకమున॥ ౧౮౨ ॥ (గీ) జగతి యాజులకెల్ల నీ,
శౌరియొక్కఁడె । సత్సఖుండని తెలిపెడు, సరణి దేవ । యజనభూమి
చషాలతు, ల్యాంగుళీయ । యూపమంగుళిఁ బోలె సొం, పొందనొత్తె॥
౧౮౩ ॥ (గీ) ధర్మతనయుఁ డిట్లు, తత్క్రతువంతయు । సాంగ
ముగనొనర్చి, యర్ఘదాన । మెవరికిత్తుననుచు, నింపుతో నడిగిన ।
సభవినంగఁ బలికె, శాంతనవుఁడు॥ ౧౮౪ ॥ (వ) నరేంద్రా గుణ
దోషకోవిదుండవైన నీవు కర్తవ్య కార్యంబులందుఁ బరోపదేశాపేక్ష
లేకయె నీయంత నీవె యెఱుంగుదువైనను గురుని యనుమతి వడసి కాని
కార్యంబు సేయకుండుటది సదాచార పరిపాటి గావున నన్నడుగుటక

టికారణంబునా యెఱింగినంతఁ జెప్పెద స్నాతకుండును గురువునిష్టబం
ధుండును యాజకుండునుజామాత్రాది సంబంధిజనంబును ధార్మికుం
డైన భూపతియు నీయార్వురు పూజార్హులగుదురని పెద్దలగువారు
పలుకుదు రిప్పుడీయార్వు రిచ్చటనెకూడియున్నవారు ప్రతాపవంతులు
ను మంత్రశక్తివిని వారితాప దులును బరలోక శత్రుజన జయశీలురు
నై బ్రహ్మముఖంబునఁబుట్టిన బ్రాహ్మణులును రాజులును నీయజ్ఞంబు
నలంకరింపు చున్నవారు గుణాఢ్యులైన పూర్వోక్తస్నాతకాదులువే
ఱ్వేఱ సకృత్రిమంబైనసత్కారంబు నధిగమించుటకు యోగ్యులైనసున
తిగుణవంతుఁడైన వాఁడియ్యార్వురలో నగ్రపూజార్హుండగుటదివిధి
సమ్మతంబట్టివాఁ డియ్యార్వురలోన నెవ్వండని యడిగితివేని చెప్పెద
సర్వగుణబంధుండును సర్వపూర్వదేవ వినాశకరుండునగు శ్రీకృష్ణుండు
ప్రథమపూజకహర్హుండని నామనంబునకుఁదోఁచుచున్నదది యెట్లనిన వి
నుము॥ (సీ) అవనీశప్రహ్వీకృ, తాఖిలదైత్యదానవుఁడైన యీాయ
దు, నందనుండు । మనుజమాత్రుండని, మదివిచారించితె సర్వాన్త
రాత్ముండు, సర్వభూత । విభుఁడుసర్వాతీతుఁ, డభవుఁడవ్యయుఁ
డు సర్వేశ్వరుం డితఁడని, యెఱుగుమీవు । సనకాదియోగులీ, ఘను న
ద్వితీయుండు పరమాత్ముఁడజుఁడని, ప్రస్తుతింతు॥ (గీ) ఠరయఙ్యే
యుఁ డయ్యునుబుద్ధి, కందఁ డనుచు । స్తుత్యుఁడయ్యునువాగతీ, తుం
డటంచుఁ । బరఁగ సేవ్యుఁడయ్యును దూర, వర్తియనుచు । పల్కు
వేదంబులును సురవరులుమునులు॥ ౧౮౫ ॥ (చ) వితతరజోగుణంబు
గొని, వేధయునై జగముల్సృజించు స । మ్మతినటుసత్వముంగొని
స, మస్తజగంబులఁ బ్రోచువిష్ణువై । యతులతమోగుణంబునల, యం
బొనరించు గిరీశరూపుఁడై । తతత్రిగుణావలంబమునఁ, దైవిధము
నొందు నితండుభూవరా॥ ౧౮౬॥(వ)మఱియు నిమ్మహాత్ముని సర్వజ్ఞు

నిఁగా ననాదినిధనుం డయ్యును బ్రాణుల ననుగ్రహింతు కాముండై భూ
భారనివారణార్థంబు మానుష విగ్రహంబు ధరించిన వానిఁగాఁ గ్లేశ
కర్మఫలభోగ వివర్జితుండైన పరమపురుషునిఁగాఁ బెద్దలు చెప్పుదు
రు భక్తవత్సలుండైన యీకృష్ణు నందనురాగవంతులైన జనంబులునిరం
తరధ్యాన క్షీణపాపులగుచు ననుధ్యాయమానంబైన సంసార క్లేశనా
టకాభినయవిధి నిర్హరణంబు బ్రాపింతు రమూఢులగువారు గ్రామ్య
భావంబు విడిచి మోక్షార్థులై పునరావృత్త్యభావంబు కొఱకు దు
ష్ప్రాపుండు నద్వితీయుండు స్వతంత్రుండునగు నీకృష్ణుని ధ్యానమార్గ
నిష్ఠంబైన మనంబుచేత ధ్యానంబుసేయు చుందురు॥ (చ) పొలు
పుగఁ బ్రాణికోటులకుఁ, బుట్టువుచావును గల్గఁజేయుచు । న్నలువు
గఁ దానుపుట్టువును, నాశములేక యపాయమొందక । ట్లలరునధో
జగంబు కమ, తాకృతిచేతఁ ద్రివిక్రమాకృతి । న్నలువజగంబు నిండి
నయ్య, నంతున కేను నమస్కరించెదన్॥ ౧౮౭ ॥ (వ) మఱియు సృ
జతిసంహ్రాశాస్తులను ధాతువు లీ భగవంతుని విషయంబు నందనన్య
యోగవ్యవచ్ఛిన్నంబు లగునట్లుగాఁ గర్తృకారకవాచకంబులైన ప్రత్య
యంబులను ధరింపుచున్నవి యొకా నొకప్పుడైనఁ గర్మార్థ విహి
తంబులైన ప్రత్యయంబుల ధరింప వింక నేమనిన స్తౌతి యనుధాతువువి
పరీతకారకంబై కర్మప్రత్యయాంతంబై యగుచున్నది గాని కర్తృప్ర
త్యయాంతంబుగా నేరదు॥ (సీ) మొదలనీ భగవంతుఁ, డుదకంబుల
సృజించియందు నాత్మీయ వీ, ర్యంబునునిచె । నదిహిరణ్మయమైన,
యండమై విలసిల్లెనందుఁ జతుర్ముఖుం, డవతరించి । సకలజగంబుల
సమ్మతి సృజియించె నింతటికిని మూల, మివ్విభుండె । క్షీరవారాశి
లో, శేషాహిశయ్యపై యోగనిద్రారతి, నున్నవానిఁ॥ (గీ) దొడరిమ
ధుకైటభాఖ్యులు, దుష్టచిత్తు । లాదిరాక్షసు లిద్దర, త్యాగ్రహమున । నై

ద్రసుఖభంగమొనరింప, రౌద్రభంగి। సమయఁజేసెనుదల్పకీ, టములఁబో
లె॥ ౧౮౮॥ (గీ) శ్రవణసుఖగానకోవిద, బ్రహ్మభృంగ।గర్భమై యేవి
భుని నాభి, కమలమూర । మాననేందు నికటమందు, నలరెనమ్మ । హా
త్మఁడీతండె సుమ్ముధ, రాధినాథ॥ ౧౮౯ ॥ (చ) జగదతివృద్ధుఁ డ
య్యునుబ్ర, సన్నతబాలకుఁడైయకృత్రిమో । పగతచరిత్రుఁ డయ్యు న
తి, బంధురమాయికుఁడైయజుండనా । నెగడియు రామకృష్ణముఖ, ని
ర్మల జన్మగుఁడై వినీతభ । వ్యగరిమఁదాల్చియుండెయున, నాదియు
నైయితఁ డొప్పుభూవరా ॥ ౧౯౦ ॥ (చ) పొలుపుగస్థూలనాసిక
వ, పుర్ఘరుఁడీహరిస్కంధధూననో । చ్చలితసటావకీర్ణఘన, సాగర
వార్ల్పుతమైనమేదిని, న్వాలయననావృతత్వమున, వేగజలోద్ధృతమైన
దానియ । ట్లలవడఁ జూచెనొక్కక్షణ, మద్భుతవైఖరినంచితంబుగన్॥
౧౯౧॥ (చ) అతిబలశాలియైన యితఁ, డద్భుతవైఖరి దివ్యభూరిసిం।
హతనువుఁదాల్చి వజ్రముఖ, రాయుధకోటికభేద్యమైసము । ద్ధతరణ
కండువైయలరు, దైత్యవరేణ్యుని ఘోరవక్షము । గ్రతవిదళించెఁగోమ
లన, ఖంబుల నీకథవింటివేకదా॥ ౧౯౨ ॥ (మ) వినుమెవ్వానికరాగ్ర
ఘట్టితహరి, ద్విగ్రాంతదంతావళా । స్యనృసింహాకృతి సన్నఖంబులున
దీ, శాభంగరంగత్తరం । గనటచ్ఛృక్తులు పోలె భూరితరది, గ్గంధేభ
కుంభస్థనూ । తనముక్తాఫలరాజిగర్భతనుమో, దంబొప్పఁ దాల్చె
న్రిహిన్॥ ౧౯౩ ॥ (సీ) అనఘస్వయంజాతుఁ, డవరజాఖిలలోకుఁ
డైన యీహరిసము, దగ్రదీప్తి । జితవిరోచనుఁడయి, చెలఁగు విరోచ
నపుత్రునివలననీ, భువనములను । బ్రాపింపఁ దలఁచిన, పాకశాసనునకు
నవరజుండై పుట్టె, నంచితముగ । నీవామనుఁడు ధాత్రి, నెంతగైకొనఁ
జాలునని దానవులు నవ్వ, నంతలోన॥ (గీ) నంఘ్రివిక్షేపమునదివ, మా
క్రమించి । పొసఁగ శశిసూర్యమండల, ములనుదాఁటి । మూఁడు పద

ములఁ ద్రుటిలోన, ముజ్జగంబు । లాక్రమించెనీమహనీయుఁ, డద్భుతము
గ॥ ౧౯౪ ॥(సీ) గగనంబులంఘించి, నగముభంగిగరీయమైన మహా
చ్ఛది, వ్యాంఘ్రిచేతఁ । గ్రాంతకంధరుఁడైన, గతిదుర్బలుండైనబలివా
సవునకును, బద్ధుఁడయ్యె । నింద్రనీలచ్ఛాయ, నెసఁగుతదూరువు కడుదీ
ర్ఘమైదూర, గతమునగుచు । వ్యోమంబు దాఁటిత, దూర్ధ్వముఖంబు
గాఁ జనుచుండస్వర్ణదీ, స్పర్ధచేత॥ (గీ) దానిపయికుద్గమించియం,
దముగఁబాఱు । భానుతనయాప్రవాహంబు, భాతిసురలు । గాంచి
యచ్చెరువందిరి, కరుణదేవ । హితముఁ జేసినధన్యాత్ముఁ, డితఁడెసు
మ్మీ॥ ౧౯౫ ॥ (వ) మఱియు నమృతవిభాగకాలంబున శిరశ్ఛేదంబు
చేత బద్ధవైరుండైన సైంహికేయుండీహరికపకృతిసేయ సమర్థుండు
గాకయతిరమ్యంబైన తదీయవదనంబుతో సాదృశ్యంబునొందిన శశాం
కునిప్పటికి బాధింపుచున్నాఁడు అనపాయస్వరూపకుండగుటం జేసి య
ప్రతిహతస్మరణశక్తిగల యీకృష్ణుండుపదేశపరంపరాపగమంబువలన
నధ్యయన విచ్ఛేదంబునొందిన వేదంబులను గ్రమ్మఱఁబ్రవర్తింపం జే
యుటకు నత్రిగోత్రంబునందుదత్తాత్రేయనామకుండై జన్మించెమఱియు
నితండు పరశురామావతారంబునొంది యర్జునకాంతారంబునువినా
శితప్రచురపత్రసంపత్తిగలుగునట్లుగావిలూనభూరిబాహు శాఖంబుగా
సముజ్ఝితచ్ఛాయంబుగానొనరించె మఱియునివ్వాసుదేవుండు రామనా
మంబున దశరథునకుఁ బుత్రుండై జన్మించివిధ్వంసితదృప్త దశాననం
బైన లంకను దేజంబుచేత నధికవిభీషణంబుగా నొనరించె నిప్పుడిం
ద్రశత్రులైన రాక్షసుల సంహరించుటకు విరించిచేతఁ బ్రార్థితుం
డై వసుదేవనామకుండైన కశ్యపునకుఁగృష్ణాభిధానంబున నవతరిం
చె నిమ్మహాత్మునిచరిత్రంబులు లోకపవిత్రంబులు భవలతాలవిత్రంబు
లై యుండు నిమ్మహానుభావుని ప్రభావంబు గొంత యెఱింగించెద

వినుము॥ (చ) అనిమిష లోకవల్లభుఁడు, నంత జగత్పతియైన యీ
నవా । బ్జనిభ విలోచనుండు సుర, పజ్ఙ్క్తులచేతను వల్లవాళిచే ।
తనుదధి ద్రచ్చనిన్వొడిచి, తాతయుకేమునహింపఁ జాలమం । చనిశము
ప్రీతిచే గదితుఁ, డైనవిభుండున్నృపాలశేఖరా॥ ౧౯౬ ॥ (గీ) కడిమి
రిపులచే ననవాప్త, గంధమగుచు । ఛాయచేవిజితామర, శ్రమము
నగుచు । వెలయు పారిజాతంబు ని, వ్విభుఁడు దేవ । విభుని దర్పం
బుతోఁగూడఁ, బెళ్లగించె॥ ౧౯౭ ॥ (గీ) విమలఫాలంబుచే శంభు,
విభ్రమంబు । గన్న చైద్యునిమూడవ, కన్నుచండ । మారుతస్పర్శ
మున దీప, మాఱినక్రియ। నీహరిస్పర్శనంబున, హీనమయ్యె॥ ౧౯౮॥
(గీ) వరుసఁగోలత్వమును వల్ల, వత్వమొంది । యనఘుఁ డీశౌరిదం
ష్ట్రాగ్రిఘు, జాగ్రమెత్తి । యంబుసంకట నిమగ్న, మైనదానిఁ । ద్రే
మగోమండలము నుద్ధ, రించె నధిప॥ ౧౯౯ ॥ (వ) ఇట్టియనంతమ
హిమోన్నతుండైన యీకృష్ణుండు పరోక్షంబున యాగశీలురచేతఁ
బూజింపం బడుచుండునీ పురో భాగంబునఁ బ్రత్యక్షంబుగా సుఖాసీ
నుండై యున్నవాఁడు గావుననీవతిధన్యుండవై తివిమ్మహాత్మున కఘ్యం
బొసంగి యెంత కాలంబు నీవంశంబుండు నంతకాలంబు వనంబులందు
సాధువాదంబు నొందుమని పలికిన భీష్ముని వచనంబువిని సామ్రాజ్యశ్రీ
ధురంధరుండైన యుధిష్ఠిరుండు సమస్తరాజ సమక్షంబున శ్రీకృష్ణునక
ఘ్యదానంబు గావించిన నమ్మహాత్ముండనఘుండ డయ్యెనంత॥ (క)
నరనాథవిరచితంబగు । హరిపూజనుజూచి చైద్యుఁ, డసహిష్ణుండై ।
నెఱిఁగనలెను బరశుభమ । త్సరిగాదొకోమానిమాన, సంబుధరిత్రిన్॥
౨౦౦ ॥ (గీ) శౌరియందు మొదల, సక్రోధుఁడగు చేది । నాథుఁ
గృష్ణపూజ, నమునఁగినుక । తీవ్రమగుచుఁగ్రమ్మె, దేహానిసమదోష।
కాలమైనజ్వరము, గ్రమ్మినట్లు ॥ ౨౦౧ ॥ (ఉ) తెంపుననందుఁగల్గు

నర, దేవవరేణ్యగణంబు నెల్లఁ దార్జింపుచునున్నవానివలె, శీఘ్రమునన్ను
వనత్రయంబుగం । పింపఁగఁజేయునట్టియతి భీషణక్రోధరసోల్ల సచ్ఛి
రః। కంపముఁ జేసెమౌళిగత, కాంచనరత్నరుచుల్చలింపఁగన్ ॥ ౨౦౨॥
(చ) ఘనతర కోపవేగమునఁ, గన్నులనశ్రుకణంబు లొల్కఁగ్రో ।
ధనిబిడసోష్మవాగ్గలదు , దగ్రకపోలతలుండు స్వేదతో । యనికర
బిందుదంతురక , రాగ్రుఁడునై శిశుపాలుఁడ త్తఱి । న్నదనరె సభాంత
రంబునఁద్రి , ధాపరిభిన్నగజంబు చాడ్పునన్ ॥ ౨౦౩ ॥ (మ)
పరిభూతాఖిలరాజలోకుఁ డగుచు, న్నాసిల్లిచైద్యుండుదు । స్తరక్రో
ధోద్ధితఘర్మాలి ప్తతనువుం, దత్పద్మమధ్యంబున । న్నరబిందుచ్యుతి గల్గు
నట్లుగవడిన్, జాడించె సంరంభియై । గురుపాథోధిసముత్థితాదిమ మ
హా,క్రోడంబు చందంబునన్॥ ౨౦౪ ॥ (వ) మఱియును సంహాత ప
ర్వతశిఖరసంకాశకఠినాంసమండలుండైన యాశిశుపాలుండు క్రోధా
తిశయంబుననవిగాహితకంపంబగు స్తంభంబును స్వనకంపిత సభాసద
నంబుగలుగునట్లుగా నాశ్లేషణంబు గావించె నపుడు కమనీయకేయూర
ద్యుతిపిశంగితంబైన చైద్యుని బాహుమండలంబు క్రోధవహ్ని జ్వాలా
జాలపరీతంబైన దాని యట్లుప్రకాశించెనప్పుడుగురుతరకుటిలభ్రూభం
గభీషణీకృతలలాటంబైన చైద్యునివదనంబు గ్రమ్మరమూఁడవ నేత్రంబు
చేతఁ గృతసంసర్గంబైన దానిపగిది నతిభయంకరంబై చూపట్టెమఱి
యుఁజైద్యునిలోచనంబతిర క్తభావంబునొంది సాహసంబునందుఁ గృత
నిశ్చయంబై యగణితభయంబై సమీపంబునందున్న ఖడ్గలతనుబ్రియస
ఖింబోలెనవలంబించె మఱియు మహోన్నతశైల శిలా కర్కశంబైన
స్వకీయసక్థిప్రదేశంబునఁ బ్రసారితాంగుళి పాణితలంబుచేతనతిభీతచప
ల పలాయమానజనాకర్ణిత భయంకరనాదంబు గలుగునట్లు తారం
బుగాఁబ్రహరించెనిట్లు చైద్యునిచేత మిక్కిలిఁ గ్రోధంబు గావింపం బడి

యెవికారగుప్తిగలదయ్యును జిత్తంబువిశేషంబుగా విప్రియంబునుబ్రా
పించివికారంబునొందుటది యేమిచిత్రం బివ్విధంబుననాచైద్యుండుమొ
దలఁ బూర్వోక్తశిరః ప్రకంపనాది గాత్రారంభవికారకృతముకుళబం
ధంబును భావికలహ ఫలయోగంబునైన కోపప్రసవంబు వక్ష్యమాణ
వాక్యంబుచేత వికాసంబునొందింపుచు నిర్భరకుండై సజలజలదగర్జిత
గంభీరస్వరుండైయాసభాస్థానంబునందుఁ బ్రతిధ్వనులు సెలంగనత్యంత
రోషవశంబున నతిపరుషస్ఫుటతరాక్షరంబుఁగలవాక్యంబున నిట్లనియె ॥
౨౦౫॥ (చ) నరవర పార్థ నీవు నర, నాథులచేతనపూజ్య మానుఁడౌ।
మురపరిపంథికర్థ మతి, ముఖ్యమటంచు నొసంగి తక్కుటా । స్థిరమతి
జుట్టమంచునిటు, చేసితివంతియెకాని పాత్రమం । చెఱఁగి యొనర్ప లే
వయితి, వీతఁడు యోగ్యుఁడెయగ్రపూజకున్॥ ౨౦౬ ॥ (గీ) రాజగు
ణములేని, రామానుజుండురా । జార్హపూజగొనఁగ, నర్హుఁ డ
గునె । రాజశిఖులుచుట్టు, రాజిల్లుచుండహ। వ్యంబుగొనఁగఁ గుక్క,
కర్హమగునె॥ ౨౦౭ ॥ (గీ) అనృతవాక్యమాడ, వనినీవుపటహావా।
ద్యములమ్రోయఁ బడితి, వవనినింద్యుఁ । డైనశౌరికిప్పు, డర్ఘమిచ్చుటఁ
జేసి । యదియుఁ గార్యకలన, నన్నృతమయ్యె॥ ౨౦౮ ॥ (చ) నృప
తియధర్మరాజవగు, నీకెటు ధారుణిధర్మరాజనాఁ । గపటపుపేరు
గల్గెనటు, గల్గుటయుక్తమదెట్టులన్నఁగ్రూ । రపుకుజవాసరం బునకు,
గ్రక్కునమంగళవార నామము । న్నిపుణతఁ గల్గ లేదెమఱి, నీకునునట్టు
లఁ గల్గెనామమున్॥ ౨౦౯ ॥ (శా) కుంతీనందనులారయీ హరియె
మీ, కుంబూజ్యుఁడౌనేనిబ । ల్సంతోషంబు మఖచ్ఛలంబునఁదిర, సా
రార్థమాహూతమై । పంతం బొప్పఁగ వచ్చినట్టినృపతి, వ్రాతంబు
సిగ్గేదిమీ । పొంతన్నిల్వఁగ నేమికార్య మిచటం, బోవచ్చువారిండ్ల
కున్॥ ౨౧౦ ॥ (గీ) బాలిశులుగానమీరుగో, పాలకునకు । నగ్ర

పూజయొనర్చి నీతి, రన్ని దెలిసి। తలయుమూతియునరిసి శం, తనుతనూజుఁ।
డిట్టిగుణహీన దుర్బోధ మెట్లుచేసె॥ ౨౧౧ ॥ (వ) అనియిట్లు భీ
ష్ముని దిక్కుమొగంబై॥ (గీ) అరయనగ్రపూజకు యోగ్య, లాఱ్వుర
నుచుఁ । బలికితీవందుఁగృష్ణుఁ డె, వ్వాఁడు చెప్పు । మిలనివై తాళికుని
భంగి, నుతి యొనర్చి । నందువలన నింద్యుండ వీ, వాపగాజ॥ ౨౧౨ ॥
(గీ) అతిజరుండవు చపలుండ, వైననీవు । విప్రుతోర్వీ భృదధికుల, వి
డిచినీచు । నందు నిటునిత్యనిరతుండ, వగుటఁజేసి । నిమ్నగానందనుఁ
డవౌట, నిక్కమయ్యె॥ ౨౧౩॥ (వ) ఇట్లుభీష్ముని నిందించి పదంపడికృష్ణు
నుద్దేశించి॥ (చ) అగునగు రాజయోగ్యమగు, నర్హణ మీవుపరిగ్రహిం
పఁగాఁ । దగదది యేను చెప్పవలె, నాఘవి రాజునో కానో నేనఁటం ।
చాఁగిభవదీయచిత్తమున, యోజన సేయుము చేయవేని నీ । కగుబహు
రాజగర్హణమ, నర్థము వాటిలునిక్కమచ్యుతా॥ ౨౧౪ ॥ (చ) ప్రథి
తముగానరణ్యమున, బాలురతోడుగఁ దేనె యీఁగలన్ । శిథిలముచే
సియమ్మధువు, చెచ్చెర సారెకుఁ ద్రావినందునన్ । మధురిపు నామ
ముంగలిగె, మానక నీకిపు డంతెగాకయ । య్యధమ మధువ్వఁడిందు ని
మి, వందునఁగాదటు పేరుగల్గుటల్॥ ౨౧౫ ॥ (గీ) అల్ప బలుఁడవు
ముచుకుంద, తల్పరక్షు । ఁడవు మాగధక్షీణ వీర్యుఁడవునైన । నీ
కుబలదేవ సాహాయ్య, నియతిగాదె । సబలతాసిద్ధి గలుగుట, జాల్మ
వర్య॥ ౨౧౬ ॥ (గీ) శత్రుసైన్యభీతి, సంభ్రాంత నిజసైన్య । మా
జిఁబ్రోవఁజాల, నట్టి నీవు । చక్రధరుఁడటంచు, జనులు పేర్కొననీర ।
థాంగమిటులఁదాల్చి, తౌరనీవు॥ ౨౧౭ ॥ (గీ) మునుయయాతిశా
ప, మునరాజ్యలక్ష్మికిఁ । బతివి గావునీవు, బంధునిహిత । నామపద
నువార్ధి, నందినికైకొంటి । శ్రీపతిత్వ సంజ్ఞ, చెల్లనీకు॥ ౨౧౮ ॥ (గీ)
విమతునెదిరించి రణము గావింప శక్తి । లేక యుండియు మింటన,

స్తోకపదముఁ । జాఁపి నందునవిక్రమ, శాలివనుచుఁ । బ్రస్తుతికి నె
క్కితిదియొక్క, పౌరుషంబె॥ ౨౧౯ ॥ (గీ) మున్ను మేదిని నెత్తితి, వ
న్నమాట । నిజమొకల్లయొ నేరము,నిశ్చయింపఁ । బ్రస్తుతంబు ప్ర
త్యక్షకార్యంబుగాదు । భూమిధరుఁడను పేరెట్లు,పొందితీవు॥ ౨౨౦॥
(వ) మఱియునీవు సర్వమహీపతులచేత నవధూతుండ వయ్యును క్షు
ణకాలంబు శ్రాంత కరతల ధృతస్వల్ప శైలుండవగుచు మహీతలంబు
నందుఁదులితమహీధరుండని పలుకం బడితివిదియు ధన్యత్వం బింతియె
కానిమాయట్టి బలవద రాతితోలనంబు వలనఁ గలిగినది కాదుపాపాచా
రపరుండవగుటంజేసి దుర్బుద్ధివైననీవు ఫలకాలంబునందు దారుణంబై
ననరకంబును జయింపంజాలక నరకవిజయియను ప్రసిద్ధికొఱకు భూ
పుత్రుండైన నరకునిజయించితి విదిలోకప్రతారణ మాత్రపరంబెగాని
పరలోకశ్రద్ధగాదు నీవుగుణహీనుఁడవు సకలదోష రాశివైన యీనీ
శరీరంబు సకలశౌర్యాదిగుణవర్జితం బగుచునుండ సత్వాదిగుణ త్రయ
పరిత్యాగప్రయాసంబును వ్యర్థంబుగా నేలయధిగమించెదవునీ వసమీ
క్ష్య కారివి నిరస్తగుణుండవైన నీయందుఁ బరిహాసకరంబైన యీపూ
జనంబపగతకేశంబయిన శిరంబునందుఁ గంకతికయుంబోలె మిక్కిలిన
సంగతంబైయున్న దనికృష్ణుని నిందించి పదంపడి యచ్చటనున్నరాజుల
నందఱం జూచి వారలకు రోషోత్పాదనంబు సేయుచు నిట్లనియె ॥
౨౨౧ ॥ (ఉ) ఓయవనీంద్రులార వినుఁ, డుగ్ర మృగంబులఁ బోలు
మిమ్ముఁగాం । తేయుల నాదరించి కడు,తెంపునఁ గుక్కకుఁ బోలె
శౌరికిఁ । బాయక పూజఁజేసిరిది, పార్థివముఖ్యులకుంబరాభవం ।
బీయతినింద్యపూజను స,హింతురె మానముగల్గుభూపతుల్ ॥ ౨౨౨ ॥
(క) హతపుణ్యుండగుకృష్ణుఁడు । హతవృషభుం డగుటగోఘ్నుఁ, డ
శుచితనువుస । మ్మతినంట రాదురాజో । చిత మానము గొనఁగ

నెట్లు, చెల్లునితనికిఁ॥ ౨౨౩ ॥ (క) చనుఁ బాలిచ్చినభామిని । జ
ననీసమయండ్రుబుధులు, స్తన్యము గొనిపూ।తనఁ జంపె నిర్దయుండై।
యనయము శ్రీమాతృహంత, యగునితఁడుర్వీశ॥ ౨౨౪ ॥ (వ) మ
ఱియుఁ జపలుండగు కృష్ణుండు శకటమర్దనంబును యమళార్జున
భంజనంబును గోవర్ధనధారణంబును వాత్యాసురవిదారణంబు మొద
లగు నేమేకమర్మంబులఁ జేసె నాయాకర్మంబులచేత ధీరచిత్తులగు వా
రికి విస్మయంబేల కలుగకయుండు నదియునుంగాక యుగ్రసేన తన
యుండైన కంసుని పసులంగాచుచు ననుకరంబైన స్వామివధంబాపా
దించె నది పరమాద్భుతం బితండు నరపశువగుటకు సందియంబేమ
ని యిట్లుక్షాంతవైరి బలభరుండు ననహిష్ణుండు నగు శిశుపాలుండు
నిష్ఠురంబగునట్లుగా దుర్వాక్యంబులు పలికి యప్పుడు నరకపుత్రుని
తోఁగూడ దత్తంబైన పరస్పరకరతాడనంబు గలుగునట్లు తారంబు
గాఁ గృష్ణదోషోద్ఘాటన సమ్మోదంబున నట్టహాసంబు గావించె॥ (సీ)
పరుషంబులగు శిశు,పాలుని మాటలువినివాసుదేవుండు, తనప్రతిజ్ఞ ।
కటుహాని గల్గునో, యను భయంబునఁగుపితుఁడు గాఁడు సత్యసం,ధు
నిమనంబు । చలియింపఁజేయనే, జనులకు శక్యంబుయాదవ వీరుల,
త్యాగ్రహంబు । గలిగియు విభుచిత్త,గతి విచారించిచైద్యుని మీఁదఁ
గవియక, యూరకుండి॥ (గీ) రపుడు శౌరియలంఘ్యాత్మ, లపితపా
శ । బద్ధుఁడైవానితొల్లింటి, పాపవాక్య । శతమునటుద్రోచిపుచ్చి
త,త్సమయనింద । నోక్తులన్నియు లెక్కించు,చుండె నపుడు॥ ౨౨౫॥
(క) కృపణుఁడగు చైద్యుతొల్లిటి । యపరాధ ములనుదలంపఁ, డ
వ్యారమేశుం । డుపకార ములనె తలవుదు । రప కారములను ద
లంప, రార్యులు ధాత్రిఁ ॥ ౨౨౬ ॥ (క) మందాకినితన యుండు
స్వ । నిందన మెన్నక రమేశు,నిందనమునకుఁ । డెందమునఁ గనలి.

వాత । స్పందనజలరాశి రవము, చాడ్పునఁ బలికెన్॥ ౨౨౭ ॥ (చ) గుఱుతుగ సర్వలోకముల, కున్ విభుఁడున్ గడుప్రూజ్యుఁడైన యి।మ్ము రపరిపంథి యీసభను, బూజ్యుఁడు గాఁడని యెవ్వఁడుద్ధతిన్ । వెఱ వక పల్కునట్టి యవి, వేకిశిరంబు పయిన్సభా సదుల్ । వరుసనుతింప నా యెడమ, పాదముఁ బెట్టెద నేఁడు చూడుఁడీ॥ ౨౨౮ ॥ (చ) అనియిటుజాహ్నవీ తనయుఁ, డాడిన తద్వచ నార్థమప్డడే । యను భవమైన యట్లుకలు, షాకుల మానసులై యితండుతా । మనలగణిం పకిట్లు దుర, హంకృతి నింతటిమాటఁ బల్కనే । యనిపటురోషసం క్షుభితు, లైరలచేదిప పక్షభూపతుల్ ॥ ౨౨౯ ॥ (సీ) అతులకో పారుణీ, కృతమాటచే నీలతారకానుమితోరు, తామ్రనయన । మైన బాణాసురు, నాననంబుసశంకువగుసూర్యబింబంబు, పగిదిలోక । భీక రంబగుచు దీ, పించెవికాసిత రక్తతరోగ్ర, నేత్ర ప్రసూన । దీప్రఁడై నిజకాంతి, దీప్యమానుండయి యర్యమారుణ దేహుఁ, డగుచుఁజాల॥ (గీ) వెలుఁగు దుమ్రుఁడను నామంబు, గలుగురాజు । రెండవవిష ద్రుమంబుపో, లిక నలరుచు । జనులు భీతిల్లఁ దత్సభా, సదనమందుఁ। జూడఁ బడుచుఁ జరించెఁ బ్రస్ఫురణలీల ॥ ౨౩౦ ॥ (గీ) తగననిర్వాణ వైరాగ్ని, యగుట మిగుల । నంతరాదర్శిత విడచి కో, పా నిలము న । విహతమై పొగలొందిన, వేణుధారి । చేజ్వలితమయ్యెవృక్షం బు, చేతఁ బోలె॥ ౨౩౧ ॥ (గీ) ఉత్తరముఁ జెప్ప నోరెత్త, నుత్తమా జు । రాహువదన కరాళమై, క్రాలు ముఖము । లక్షితార్జున దం తమై, యాత్మణంబ । గ్రస్తశశధరమైనట్లు, గానవచ్చె ॥ ౨౩౨ ॥ (వ) మఱియు స్వభావకోపనుం డగుటం జేసి ముఖరాగాది చిహ్నాం బులచేత నిరంతరంబు కుపితుండైన వానిరూపంబు పగిదిఁ జూపట్టు రూపంబుచేతఁ బరిపంథిలోచన క్షీణుండైన దంతవక్త్రుని యత్యు

చ్చాట్టహాసంబు వజ్రాహత శైలతటధ్వని భంగిఁ గ్రుద్ధుండైన వానిఁ గా సూచింపంజేసె నతిరౌద్రంబైన క్రోధం బాకస్మికంబుగా రయంబునం జనుదెంచి రాజమండలం బాశ్రయించె మఱియు రుక్మియను వాని హృదయంబునందు రుక్మిణీహరణ కాలంబునం జనియించిన సంతాపవహ్ని భీష్మవాక్యశ్రవణంబున నభివృద్ధినొంది యధికంబుగాఁ బ్రజ్వలించె సుబలుండను రాజు శిథిలీకృతమహామహీధరబంధనయుఁ దీరంబునందు భూకంపంబువలనఁ జలితజలరాశిసలిలయు నత్యంత భారంబువలన నమ్రీకృతఫణిఫణామండలయు నైన భూమినిగోపావేశంబునఁ జరణతాడనంబుఁ గావించెఁ జక్రపాణిపూజనంబుచేత రాజులు కుపితులగుచుండ నాహుకియనురాజు యుద్ధలాభంబు గలిగెఁగదా యని మనంబున మిక్కిలి సంతోషంబు నొందెఁ గాలయవనునివదనంబు జగంబుమ్రింగ నప్పళించినట్లు వివృతం బగుటవలన నతివికృతంబై యతికోపంబునఁ బ్రతిబద్ధవచనంబై యతిరౌద్రంబై యొప్పె సమస్త రాజుల వధించుటకుఁ బ్రసారితంబైన దీర్ఘబాహువుపరిఘంబుచేత సత్వరంబుగాఁ బదచలనంబుగావించు వసునామ రాజుచేత నుత్థానవేగంబు వలన దుర్నిమిత్త సూచకంబుగా స్వకీయాంబరంబు స్ఖలితంబయ్యె॥ (సీ)

అప్పు డిప్పగిది ఘోరాకార రాజ మండలము కందర్ప సైన్యంబు పగిది। నవికృతచిత్తుఁడౌ, హరిబోధిసత్వుని యగ్ర భాగంబున, నతి భయంక। రత్వంబుఁ బ్రాపించె, రమణ ననభ్యస్త సాధ్వసు లగుట చే,సంగరార్థు। లైన సభాస్థిత, మానవనాథులు శిశుపాలు నకుఁ బ్రీతి,సేయఁబూని॥ (గీ) కనకమయచారు కోటీర, ఘటితరమ్య। సాంద్రమణిరత్న కిరణ సంచలితభిత్తి। కలత నూతన స్ఫటికోరుకాంతులగుచు। నొండొరులఁ బిల్చికొని లేచి, రుగ్రులగుచు ॥ ౨౩౩ ॥

(గీ) స్ఫురితలోచన సుమచలా, ధరదళములు। కంపిత భుజాగ్రశా

ఖలు, గలుగునట్లు । చలిత రోచులచేతఁ ద,త్సదన మపుడు । మా రుతోద్ధూత వనవిభ్ర,మంబునొందె॥ ౨౩౪ ॥ (గీ) భూరిగర్వావ ధీరిత, భువనులైన । చైద్యపక్షావనీంద్రులు, శౌరిఁదృణము । గాఁ గనెంచిరి ధర్మజు,గణనసేయ । రైరిపీడిరి భీష్మభ,యంబు మదిని ॥ ౨౩౫ ॥ (గీ) అంతఁజేదిపుఁ డహిభంగి, నధికపూత్కృ । తంబు సేయుచులోక సం,తాప సహిత । గాత్రుఁడై కీర్ణదంతాగ్ని, కణములురులఁ । బటువిషప్రాయ వాక్యంబుఁ,బలికె నపుడు॥ ౨౩౬ ॥ (గీ) కుంతినందను లేవురు, కుండకులును । వృద్ధరాజ కన్యకయీస,రిత్సుతుండు । పసులగాపరి శౌరియీ, పంద లిపుడు । భూరమణులార వధ్యులు,గారెమనకు ॥ ౨౩౭ ॥ (క) బవరంబున నాయొక్కని । సవిధంబుననిల్వలేఁడు స్వల్పపు కార్యం । బవధీరిత సురులగుమీ । రవనిం దోడ్పడినచెంత, హాలియనమునకుఁ ॥ ౨౩౮ ॥ (గీ) భీష్మపార్థులీసభ యందుఁ, బెద్దఁజేసి । పలికిరీ కృష్ణుని తనితో,బంధురగతి । సమరమొనరించిచూతము, సాధ్వసాధు । భావమది తెల్లమగువేయు, పలుకులేల ॥ ౨౩౯ ॥ (క) తడయక నాతోననికెం । గడఁగిన కృష్ణునిశరీర, గతరక్తము బ । ల్విడి మదిషపీతశేషము । నుడుగక ధరగ్రోలు విహగ,యుతముగఁ గాంక్షుఁ॥ ౨౪౦ ॥ (క) అనియిటు చైద్యుఁడు పరుషవ । చనముఁబలికి పాండుసుతులు, సాంత్వోక్తులనెం । తనివారించిననిలువక । చనియెన్నిజ శిబిరమునకు, సరభసమలరఁ ॥ ౨౪౧ ॥ (వ) అప్పుడు స్వభావదాక్షిణ్య సంపన్నులును క్షమచేతమహిత మానసులునగు పాండునందనులు మహాసంఖ్యాపకారి యగుటంజేసి సద్యోవధ్యుండైనను క్షమచేతను దాక్షిణ్యంబుచేతను మాతృబంధుత్వంబు చేతనుయాగార్థ మాగతుండగుట చేతను కృపచేతను శిశుపాలుని యందుఁగోపింపకుండిరంతఁ జైద్యునిర్యాణా నంతరంబ చైద్యపక్ష రాజను

మారులందఱు యుధిష్ఠిర దేవ యజనంబున నుండి యప్రతిహత మనోరథుండై చనుచున్న దమఘోషజుని వెనుకొని యశ్వమేధీయాశ్వంబు వెనుకొని చనుతద్రక్షక రాజపుత్రులుం బోలెనతిరయంబునం జనిరి॥ (క) జవనాశ్వంబులచేఁ జై । ద్యవిభుఁడు రథ్యాంతరముల, నటుదాఁటెచనన్ । దవిలి కనుంగొనవచ్చిన । యువతులకోరికలు సఫల, మొందక యుండెన్ ॥ ౨౪౨ ॥ (గీ) జన సమూహంబు గుమిగూడి, సరణియందుఁ । గలసి గుసగుసలాడుచుఁ, గాంచు చుండఁ । జేదిపతివేగ శిబిరంబుఁ, జేరఁబోయి । బలము సన్నద్ధముగఁ జేసె, బవరమునకు॥ ౨౪౩॥ (గీ) అపుడు శాంఖికసస్య దా, స్యానిలప్ర । పూరితంబయి గిరితట, మూర్ఛితప్ర । తిస్వనంబయి తద్యోధ, తీవ్ర శంఖ । నిస్వనంబదివిననయ్యె, నిబిడముగను ॥ ౨౪౪ ॥ (వ) మఱియుఁ గల్పాంతకాల పవనప్రేరిత సంవర్తకాది మహాజలధర దారుణ నినాదంబును గంభీర నిజ రవాంత గత గురు ప్రతి శబ్దాంతరం బగు చైద్యుని సాంగ్రామిక దుందుభిధ్వని చెలంగె దుందుభితాడ నానంతరంబునస సంభ్రమ విలోల సకల జన సమూహ సమాకులంబై పరితశ్చంచల జ్యోతిశ్చక్రంబైన నభస్థ్సలంబునకు సాదృశ్యంబు నొందె॥ (గీ) దృఢ తనుత్రాణధీరులై, తేజరిల్లు । నృపవరులు ధూమ పటలప్రరీత మగుట । నతిభయంకరమైన మహాద్రిసామ్య । మొంది చూపట్టిరప్పుడు యుద్ధవాంఛ॥ ౨౪౫ ॥ (గీ) మఱియొకనృపుండు పరిమూఢపరిజనంబు । చేతనాలస్య ముగ సమా, నీతమైన । వర్మమువిలంబ రోషంబువలనఁగరయు । గమున నప్పుడుచూర్ణంబు, గానొనర్చె॥ ౨౪౬॥ (గీ) సమరలాభజనిత, సంభ్రమ సైన్యకో । లాహలాకులిత మహాహవోరు । హస్తియందు యంతృ,లతి ప్రయాసముగఁబ । ల్యాణమెత్తిపెట్టిరతిభరముగ॥ ౨౪౭ ॥ (గీ) ధౌతముఖగతహేమమున్, డన

ములందు । విలసదిన మండలములౌట, వెలికిఁబర్వి । నట్టి దర్పంబుగ
లవాన్నియట్లనలరు । నతను దేహాశ్వములు ధాత్రి,నావరించె॥౧౮౮॥
(గీ) చక్రమండలోర్థ్వ, చటులపరాగాభ్రి । వలయ మధ్యవర్తి, వర
రథములు । సాంద్ర ఘోషభీత, జంతువుల్గలుగున । ట్లశనుల క్రియఁ
బఱచె, నతిరయమున॥ ౧౮౯ ॥ (గీ) సంభృతోరశ్ఛదం బౌట,శశక
లాంఛి । తేందు రుచియగు దేహంబు, నొందినట్టి । రాజులుయథా
ర్థసంసిద్ధి, రహిత మధువుఁ । ద్రావి రుత్సాహ వర్ధనా, ర్థమునసతు
లై॥ ౧౯౦ ॥ (మ) కమలాక్షీమణి భర్తకాసవ మొసం,గఁ బాసవం
బైన కాం । స్యమయాం చచ్చషకంబు నెత్తిపసమిం, చన్యాసనార్థంబు
సం । భరిమతన్నించిన పద్మగంధము గ్రహిం,పన్వాలు భృంగౌఘ
భా । రమునన్ గ్రక్కున నేల వైచెఁ గరము, ల్గంపంబు నొందన్ర
హిన్॥ ౧౯౧ ॥ (చ) అసదృశశోకబాష్పమలినాంబకయై యొక కో
మలాంగిత్య । క్తసరకయయ్యె శీధువమునఁ,దద్గుణమైనశరీరసాదమ ।
ట్లసకలవాక్యవైభవము, నచ్ఛకపోలము లందు దట్టమై । యొసఁగినర
క్తిమంబును వ,హించెవిభుండనికిం గడంగినన్ ॥ ౧౯౨ ॥ (చ) అని
యొనరింపఁగాఁ జనెద,మంచు యువుల్పలుకన్ దదంగనల్ । ఘనతర
శోకవార్విహిత, కంఠనిరుద్ధ సమగ్రభాషలై । చనుఁడను వాక్యముల్ప
లుకఁ,జాలకసాంద్ర శుగశ్రుపూర్ణలో । చనములచేత నుత్తర మొ,
సంగిరి భావ్యశుభంబుఁ దెల్పుచున్ ॥ ౧౯౩ ॥ (చ) కలనికిఁబోవు
చోఁబతులు, గాఢవిశాల మహీధరోల్లస । త్ఫలకసమానవక్షముల,
బంధురపీనపయోధరావృతో। జ్జ్వలతరవారవాణములు, బ్రద్దలువారఁ
గనాత్మపత్నులన్। వలనుగఁగౌఁగిటం గదియఁ,బట్టిరి కన్నుల నీరునిం
పఁగన్॥ ౧౯౪ ॥ (చ)విలసనశీలమైనయొక,పీనపయోధర శోక మా
త్మలోఁ। గలిగియు యాన వేళ నిజ,కాంతజయై షిణిగానఁగన్నులన్ ।

వెలువడు బాష్పతోయములు నించకయుండెనుగాని పోరమే । ల్ది లఁగఁగ జాఱికంకణ మి, లంబడు టాత్మనెఱుంగ దెంతయున్॥ ౨౫౫॥
(చ) పొసఁగ నవోఢయొంతుఁ బతి, పోరికి నేఁగెదనంచుఁ బల్కినన్। స్వసమఁజిపోయి రమ్మనుచుఁ, బల్కఁగ నేరకయూరకుండి బల్వ్యసనము చేత వల్లభుని, పాదముపై నిగళంబుఁబోలెను । ల్లసితవినీలపంకజద, ళచ్ఛవినేత్రమునించెనత్తఱిన్॥ ౨౫౬॥ (చ) అవశకునాతిభీతిమెయి,నంబిక పల్కినతజ్జనోత్తమం। దవిలి వివృద్ధమన్యుఁడయి,తప్పక బాలకుఁడెందుఁ బోయెదీ।వవిరళ భంగిఁదాతయని,యాడఁదదస్ఫుటవాక్యమెంతయు।న్దవశిఖిమాడ్కినజ్జనకు,ధైర్యము నీఱుగఁ జేసెనత్తఱిన్॥ ౨౫౭॥
(సీ) మఱియొకసతిశర,సురలోక గతకామినులసురత సుఖంబుఁ,దలఁచితిప్పు । డయ్యప్సరస్సురతా, నంద మదినేఁడె యబ్బినట్లుగ నవ్వొ, దనుచునీప్సన్ । చేఁబల్కె మఱియొక్క, చేడియప్రాణేశుఁడనికిఁ బోవుచునుండ, నశ్రుజలము । ధవునకుఁగీడని, ధార్యమాణంబయ్యె నెగడుదుఃఖంబున, నిలుపలేక ॥ (గీ) మోచనముఁజేసెనకపట, బుద్ధులైన । కాంతలకు సంవరణమెయు, క్తంబువెలఁది । చెక్కులనుడిగ్గునంజన, సిక్తబాష్ప । ధారశోకాగ్ని పదవిచం, దానఁనొప్పె ॥ ౨౫౮ ॥ (చ) బిఱబిఱఁగొన్ని పాదములు, వెట్టిప్రియుండతిశోకసాదమా । తరుణివిలంబిహస్తమునఁ, దప్పక క్రాలెడుకంకణంబులుందఱుచుగఁ దత్ప్రకోష్ఠములు, దాఁకఁగ జాఱినతన్నినాదము । ల్గరమదితుమ్మటంచుక్షణ, కాలముపోవక నిల్చెనత్తఱిన్॥ ౨౫౯ ॥ (సీ) వల్లభతముఁడైన, వానిముంగల గాత్రసాదంబు వలన వి, స్రస్తనిర్మలాయతాంశుకయయి , యవనినభంబుననతిరభసంబు గా, నరుగునొక్క । రమణిమహాలక్కతోఁ, సమముగాఁ జూపట్టె జననాథ నికరంబు, జన్యమునకు । నరుగంగఁ దత్సహ,మరణోద్యతైకమానసయయి

మిగులనైరి, న్యంబునొందిII (గీ) యున్నపరిజన స్రవితబాష్పోదమ య్యె । నోజనిశ్చల స్వాంత భ, టీజనంబు । చిత్తమునఁగాతరత్వం బుఁ, జెందకుండె । నవనిమతుఁగాములకు భ, యంబుగలదె॥౭౬౦॥ (వ) మఱియు నొక్కయువతి పతిదర్శనంబు మఱలం గలుగుట యతి దుర్లభం బనియెఱింగి యత్యార్తచిత్తయగుచు రణంబునకుం జను వి భుండు దృష్టిపథంబతిక్రమించు నందాఁక విలోకింపుచుండెమఱియొక్క యంగన యిప్పుడె యక్షతుండవై సంగ్రామంబుననుండి చనుదెమ్మని స్నేహయుక్తంబుగా భర్తనుద్దేశించి చేసిన యాశీర్వాదంబప్పుడెవి గళద్బాష్పమైన యవ్వనితయశ్రుపూర్ణ నేత్రద్వయంబుచేతఁబ్రత్యా ఖ్యాతం బయ్యె నొక్కవనిత రజఃకీర్ణమై భిన్నవక్త్రేందులక్ష్మియై దివంబు ననుకరించె మఱికొందఱు యువతులు దిశలుంబోలె పీతశోభ లై యుద్భ్రాంతసత్త్వలై యంతర్దాహంబు ధరించిరి మఱియుఁ గొందఱంగనలు వాతసమూహంబులుంబోలెఁ బ్రతిదిశయందుఁ బరిభ్ర మించిరి మఱియుఁ గొందఱు వరాంగనలు భూమియుంబోలెఁ గంపం బునొందిరిట్లు మహీపతుల సంగ్రామ ప్రయాణంబునందుఁ గాంతలు భావికాలాశుభంబు పూర్వంబుననె సూచింపం జేసిరి॥ (మ) క్షితిక న్యాగిరిజాశచీ సదృశల, క్ష్మీనర్మహర్మ్యాంబాసము । న్నతగర్భోజలశుక్తి మౌక్తికమణీ, నానావనీపాల సం । స్తుతచారిత్ర మహాప్రబంధకథి కా, స్తోకప్రభా వోదయా । శతమన్యు ప్రతిమానశౌర్యవిలస, త్సౌం దర్యపంచాంబకా ॥ ౭౬౧ ॥ (క) బలవైరిగర్వ భంజన । లలనా జనచిత్తచోర, లక్ష్మీరమణా । జలజాతపత్రలోచన। కలియుగగో

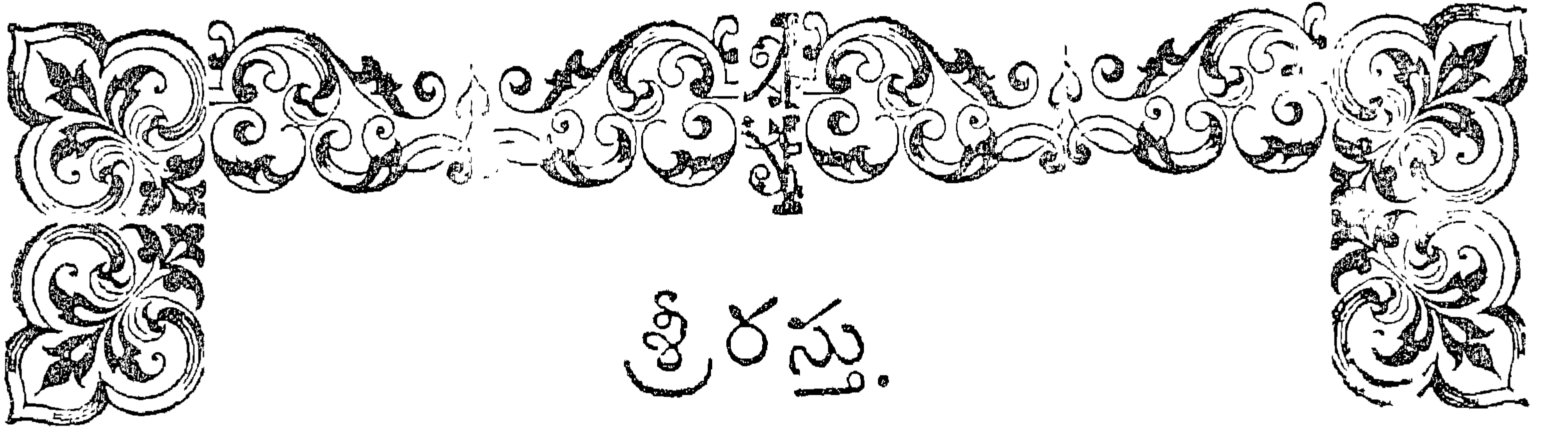
పాలకృష్ణ, కంసవిదారీ ॥ ౨౬౨ ॥ (వంశస్థవృత్తము) సదానతా రాతిప్ర, సాదదాయకా । సదానతోయార్ద్ర శిల, సచ్ఛయాంబుజా విదగ్ధకాంతాజన, వీక్షణ స్పృహా । ప్రదాంగసౌందర్యవి, భావనోహరా॥ ౨౬౩ ॥

(గద్య)

ఇది శ్రీరామచంద్ర కరుణాకటాక్ష లబ్ధవిద్యాసాంద్ర గోపినాథ వేంకటకవీంద్ర ప్రణీతంబైన శిశుపాలవధ మహాకావ్యంబునందు సూర్యోదయవర్ణనంబును దత్కాలోచిత నానావిధ వినోద వర్ణనంబును రైవతకపర్వతంబుననుండి యింద్రప్రస్థపురంబునకుం బునఃప్రయాణవర్ణనంబును రథగజహయపదాతుల గమనవిశేష వర్ణనంబును మాధవుండు సర్వసైన్య సమేతంబుగా ననేకనదులు పర్వతంబు లుత్తరించు మార్గస్థిత గ్రామంబు లన్నియు విలోకింపుచు యమునానది డాయం జనుటయు యమునానదీవర్ణనంబు నమ్మహానది నుత్తరించుటయు హరిరాక విని ధర్మనందనుండు తమ్ములుం దానును సర్వసైన్యసమేతంబుగాఁ జనుదెంచికృష్ణు నెదుర్కొని రథారూఢునిం జేసి మహావైభవంబున నింద్ర ప్రస్థంబునకుం దోడ్కొని పోవుటయుఁ బురస్త్రీవర్ణనంబును సభావర్ణనంబును హరిసభా సదనంబుప్రవేశించుటయు ధర్మరాజు రాజసూయయాగారం

భంబును యజ్ఞ వైభవంబును ధర్మజుని మహాచార్యంబు
ను రత్నసువర్ణాభరణప్రభృతిదానంబుల బ్రాహ్మణులను ద
క్షిణ వర్ణంబుల వారిని సంతుష్టులం జేయుటయు యుధి
ష్ఠిరుండు భీష్మవచన ప్రకారంబున శ్రీకృష్ణున కర్ఘ్యం
బొసంగుటయు దానిం జూచిసహింపక శిశుపాలుం
డు కోపంబున భీష్మధర్మరాజకృష్ణులనిందించిస
హచరరాజులంగూడిశిబిరంబులకుంజనియు
ద్ధసన్నద్ధుండగుటయు ననుకథలంగల
తృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

శిశుపాలవధమహాకావ్యము.

చతుర్థాశ్వాసము.

(క) శ్రీరుక్మిణీశ చరణాం । భోరుహపూజావిధేయ,భూరి గుణాలం। కారరసకావ్యనాటక।సారవిశారదసమస్త,జననుతచరితా॥ ౧॥ (వ) అవధరింపుమవ్వాలికథయెట్లనిన నిత్తెఱంగున వసుమతీపరివృఢులందఱు సేనాసన్నాహంబు గావించిన యనంతరంబ దమఘోషనందనుండైన శిశుపాలునిచేతఁ బ్రస్థాపితుండై సమయసముచితోత్తరస్ఫురణశక్తిమంతుండైన యొక్కదూతసభాసదనంబున నాసీనుండైన హరియొద్దకుం జనుదెంచి ప్రియాప్రియరూపార్థాభిధాయకంబైనవాక్యంబున నిట్లనియె॥(చ) అరుదుగ మున్నునీవచట,నఘఃపరిగ్రహణంబుసేయన । త్తఱిశిశుపాలుఁడెంతయును,దాదృశవిప్రియ మువ్విచించి క్రమ్మరనను తాపముంగలిగి,మానుగఁ దానరుదెంచిరోషసం । భరితుని నిన్నభీకుఁడయి,మానన సేయఁదలంచె నెమ్మదిన్॥ ౨ ॥ (చ) స్థిరమతినున్మనస్కుఁడగు,చేదిమహీశుఁడు సత్వరంబుగా । నఱమఱఁబోవఁబెట్టిప్రచు,రాధిగతాంగసుఖుండవైననిన్ । జిరవిపులోరువిగ్రహము,చేదగనిదఃయపీడనంబుదా । నుగువడిఁ జేసిసమ్మదము , నొందును గాకనితాంత మచ్యుతా॥ ౩ ॥ (చ) వలనుగఁ జేరిభూపతిభ, వత్ప

రవంతుఁడు గాననిప్పుడే । తలఁగక సర్వభూపతియు,తంబుగవచ్చిశి
రంబు చేతసాం । పలరఁబ్రణామము న్సలిపి,యచ్చుగఁ దావక శాస
నంబుదాఁ । దలధరియించి చేయునిది,తథ్యమువేఱెవిచార మేటికిన్॥
౪॥ (సీ) సన్నియతస్వాంత,శక్తికముఁడవధిశుక్రపతంగతే, జుఁడవు
సర్వ । రాజవిధేయవ,తనుఁడవు నగునీకుఁబార్థివు లెవ్వరు,ప్రణతి
సేయ । రధికసాధ్వసరహి,తాత్ముండవగుచుఁ బరాభిభూతజనత,
నంచితముగ । నవలంబనముఁజేసి, నందుననరులతోనట్ల సమానుండ,
వైననీదు॥ (గీ) ఘనగుణంబులగణ్యత్వ,మునుధరింపు । చున్నయవిక్ర
ష్ణయనుచుని,ట్లొప్పిదములు । గానియప్రియగభణంబు,లైనప్రియవ।చ
నములువచించి మరలని,ట్లనుచుఁబలికె॥ ౫ ॥ (వ) యదువరాసాధ్వ
సుండవనపత్రపుండవు నతిమాత్రోజ్ఝితభయుండవు ననాస్తికుండవునవి
స్మయుండవుగావునఁ ద్వత్సదృశమహాగుణవంతుం డెక్కడలేఁడు కృత
గోపవధూరతివి వృషఘ్నుండవు విగతపాపుండవునగునీదు భయంకరన
రకప్రతిపత్తియిప్పుడుజనంబుచేత మిక్కిలిఁ బ్రకటింపంబడియె సానుచ
రుండవు గామహీభృద్విహితాపచితివియుబలంబులచేత ద్విషత్సమాహి
తసాధ్వసుండవునయిమహామహీభృదుపరిప్రదేశంబుననున్నమునీ నగరం
బునందలివీధులు ఘనజాలనిభవనజమ్బ్వాదినాగ కదంబకంబులచేతఁ బ
రికీర్ణంబులైదురాసదంబులుగాఁ గలవు నీశత్రుండు సకలాపిహితనిజ
పౌరుషుండునునియత వ్యాపద వర్ధితోదయుండును సతత వ్యాధియు
ననీతియునగుంగాక రభసంబువలననుపాగతుండైన చైద్యునిసబలుండ
వుసగదుండవునైన నీవు సమితియందుసంభావించుటకర్హుండవగుదు
వు రణంబులయందు శత్రునిషూదనుండైన శిశుపాలునితోడంగూడి చిర
కాలంబు సహసర్వసాత్వతుండవై విశ్వస్తవిలాసినీ జనుండవు గమ్ము
ఈశిశుపాలుండు విజితక్రోధుండవు నసకృజ్జిత సంయతుండవు సప్రమ

దుండవైన నిన్నుఁ బురోభాగంబున ముదితుండై విలోకించుగాక యని యివ్విధంబునంబలికి యూరకున్నశిశుపాలుని దూతనవలోకించి చక్రపాణిచేత భ్రూసంజ్ఞాప్రేరితుండై కృష్ణానుజుండగు సాత్యకి యిట్లని యె॥ (సీ) ప్రణిధిశేఖరనీవు,బహుచతురుండవప్రియగర్భమైనట్టి, ప్రియముమధుర । మగునట్లుపలికితి,వదియెమాకిప్పుడు ప్రియగర్భమైనయ,ప్రియమునయ్యె । నరయబాహ్యంబున,కతికోమలంబును నంతరంగంబున,కాదర్పపద్మ । వృత్తకర్కశమయి,వెలయునీవచనంబు శాకపలాశదే,శ్యతవహించె॥ (గీ) వీనులకునతిమృదులమై,మానసమున। కధికపరుషసూచకమయి,యలరునీదు । వచనమదిపింగళాదిక,పక్షిరుతము । కరణిసన్మార్గగతులక, గ్రాహ్యమయ్యె॥ ౬ ॥ (గీ) భూవిభుఁడు కృష్ణునకునగ్ర,పూజఁజేసె । నందుమత్సరమేలమీ, యధివిభునకు । మస్తకమునససౌరభ,మహితవృత్త । సుమమునర్పింప నెవ్వఁడ,సూయసేయు॥ ౭ ॥ (సీ) అల్పులమానసం,బతితుచ్ఛమైయుండు రయమునఁ దద్గతా,ప్రియమునుచ్చ । రింతురంతర్గతా, ప్రియమును లోపలనిడుకొని యధికులు,వెడలనీరు । సతతంబు సుజనుండు,సర్వజనోపకారపరుండునై యుండు,విపులనతని । యున్నతిఖలురకు,నురుతరహృద్రోగకారిణియగువిచ, క్షణుఁడు పరుల॥ (గీ) సంపదకసూయపడఁడెందు,సంతసించు । మధ్యముఁడు పరజనులసం, పదకసూయ।కల్గియును నోటఁ బుచ్చఁడు,కపటి యగుచు । నధముఁ డప్పుడె వెలిఁబుచ్చు,నాఁగలేక॥ ౮ ॥ (క) ఫలహీననసతిసుమనః । కులపరివర్జితనవార్య,గురుసంతాపర్ । ఖలతనుఖలతనువలెమతి । గలబుధుఁడవలంబనంబు,గావించునొకో॥ ౯ ॥(గీ)పరుషములువల్కుచేదిభూ,పతికిశౌరి । యించుకేనియునుత్తరం,బీయకుండె । వనదనాదంబునకుఁబ్రతి,ధ్వని యొనర్చుఁ । గాకహరినక్కయఱవులఁ, గలఁక పడునె॥

౧౦॥ (క) మతిమంతులుజితరోషులు । మతిహీనులు రోషజితులు,మ ణివారలకు । న్సతతముసఖ్యమువైరము । క్షితిలో నెన్నఁటికినైనఁ, జెల్లునెతలఁపన్ ॥ ౧౧ ॥ (క) తరమెఱుఁగకఖలుఁడార్యులఁ । బరుషోక్తులువలుకగౌర,వంబది చెడునే । ధరణిరజముపైసోఁకిన। గురురత్నంబునకు విలువ,కొంచెంబగునే॥ ౧౨ ॥ (గీ) పరులకత్యంతమోదసం,పాదిగాని । గుణము గలవాఁడు తుచ్ఛుండు,కోర్కెమీఱ। నన్యజనులనిందింపుచు,నాత్మజనుల । కెలమిసంతోషమొనఁ గూర్పఁ,దలఁచుఁ గాదె॥ ౧౩ ॥ (చ) ఖలురుస్వకీయదోషమధి, కంబయినన్సహజాంధలోచనుల్ । తొలఁగక సూక్ష్మమైనపర,దోషమునందునుదీర్ఘలోచను । ల్బలుమరునాత్మసంస్తవప,రత్వమునందు గభీరభాషణుల్। నలువుగ నన్యసంస్తవము,నచేఁడు నప్పుడు మౌనులెన్నఁగన్॥ ౧౪ ॥ (గీ) ఆత్మసుగుణంబులను బోలె,ననవరతము । పరులదోషంబు లెవ్వియుఁ,బలుకరార్య । లాత్మయందెసంగోపన,మాచరింతు । రల్పబుద్ధులువిపరీతు,లగుదురెందు॥ ౧౫ ॥ (ఉ) విక్రమవంతుఁడైనపృథి, వీపతిక్రూరవిషాహిభంగిని। ర్వక్రతవైరిమీఁదఁ దఱి,వచ్చినయప్పుడుచూపుశౌర్యమున్ । విక్రమహీనుఁడెప్పుడును, వెంబరవిత్తునుబోలి కార్యహీ । నాక్రమవాక్యముల్సభల, యందఱచుంబటహంబుచాడ్పునన్ ॥ ౧౬ ॥ (గీ) అఖిలలోకైక విఖ్యాత , మగుటచేతఁ । దనగుణంబును దాఁజెప్పి, కొనఁడుసాధు । వర్యులెవ్వారెఱుంగని,దగుటఁ జేసి। తనగుణంబును దాఁ జెప్పు,కొనుఖలుండు॥ ౧౭ ॥ (చ) సరసతసంధి సేయుటకొ,జన్యమొనచుఁట కోయదూత్తమున్ । బరువడిఁజూడఁ గోరెశిశు,పాలుఁడటంచు వచించితీవు సు । స్థిరముగ దాని కవ్విధము,సేయుటయుత్తర మింకజాగువ । ల్దరుగుము వచ్చినంబిదపఁ,బార్థితత కార్యము చక్కనయ్యెడిన్॥ ౧౮ ॥ (చ) చతురతమీవిభుండు దగ,

సంధి యొనర్చుట నిక్కమేని సం । భృతమతి యుద్ధసన్నహన, మే
టికిఁ జేసె మహాత్మ శౌరి ను । ద్ధతి వెఱపింపఁ జేసె నొకొ, తన్మహా
మం బెఱుఁగండె వ్యర్థమీ । యతులప్రయాసమంతయు భ,యంపడు
నే హరి యింతమాత్రకున్ ॥ ౧౯ ॥ (ఉ) పండితమానిమైన శిశు,
పాలుఁడు శౌరిసమక్షమందుఁడా । మెండుగ దుష్టవాక్యములు,మిన్న
కపల్కె శతాపరాధము । ల్నిండిన దాఁకఁ బైఁ దెగుట,నీతియుఁ గా
దనియోర్చె నన్నియున్ । నిండెఁ గొఱంత లేదికన, నిన్వధియింపఁగ
లాఁడు చైద్యునిన్ ॥ ౨౦ ॥ (గీ) వినుమగణిత గోపురా, ననుఁడ
వీవు । పలికిన దురుక్తిసమయంబు, గలయవచ్చు । నంతదాఁక రో
షానలు, నడ్డగించె । నింకఁ బలికిన దండ్యుండ, వీవు నీచ ॥ ౨౧ ॥
(గీ) శినిమనుమఁడిట్లు పలుక నా,చేదినాథ । వాక్యహరుఁ డతి దుష్ట
త,ద్వచనము విని । త్యక్తసాధ్వసుఁడై నేపు,దనర మరల । నిట్టు
లనిపల్కె వినయంబు, నెసక మెసఁగ ॥ ౨౨ ॥ బుద్ధిశూన్యుఁ డైన,
పురుషుండు పరులచేఁ । జెప్పఁ బడిన యంత, చేయఁజాలఁ । డూ
హచేసి కొన్ని, యుక్తులు గల్పించి । చెప్పె ననుట చాలఁ, జిత్రమ
రయ ॥ ౨౩ ॥ (గీ) అరయ సువివేకి యాగామ్య, నర్థములనె
ఱుంగుఁ దనయంతఁ దానె ప,రుండు చెప్పఁ । దెలిసి కొని విశ్వ
సించుఁ దాఁ, దెలియ లేఁడు । పరుఁడు చెప్పిన విన లేఁడు,బాలిశుం
డు ॥ ౨౪ ॥ (వ) యదువరా యేనిప్పుడు సంధియగుణంబని యు
ద్విగ్రహంబనర్థం బనియు నెయ్యది పలికితినవ్వచనంబు నీకనుగుశలంబగు
సుజనులుప్రబల విరోధంబువలన స్వవినాశహేతుభూత కార్యకరణా
ద్యుక్తులైనపగతు రయందును హితోపదేశతత్పరులగుదురు నాచేతస
ముదీరితంబులైన యీరెండు పక్షంబుల లోన నీకునెయ్యది శుభోద
ర్కంబగుదాని విభజించి కావింపుము సుజన స్వాభావ్యంబువలన సు

భాషితంబైన హితోపదేశవచనంబు దురాగ్రహగ్రస్త చిత్తులగు వారి యందు సూర్యానురక్తంబులగు పద్మాకరంబులయందుఁ జంద్రకిరణ జాలంబులుంబోలె నిరర్థకంబగు మఱియు॥ (సీ) పార్థివోత్తమ శిశు, పాలునివర్జించి భీమాగ్రజుఁడునిన్నుఁ, బెద్దఁజేసి । పూజించెఁ గావు నఁ, బుడమిలో గుణదోషములు విమర్శింపక, మూర్ఖ జనుఁడు । తన యిచ్చకొలఁదిఁ గ్ర,న్ననజేయు నను మాటకిదియె ప్రమాణమై, యెసఁ గుఁగృష్ణ । తలఁప నీపైభక్తి, గలయుమసుతునిచేఁ జేదీశ్వరుండుపూ, జింపఁబడక ॥ (గీ) యున్ననేమి యన్న, రోత్తముండె గురుండు । పరఁగమాంస లుబ్ధ,హరివిసృష్ట । మత్తకరి శిరస్థ, మౌక్తిక రత్నం బు । లోకపూజితంబు, గాకయున్నె॥ ౨౫ ॥ (గీ) అమలుఁ డమ లురచేఁ బూజ్యుఁ,డై వెలుంగు । మలినులగు వారిచేనధః, కలితుఁడ గును । శివుఁడు శిరమున ధరియించె, దివిజనదిని । హరిపదంబునఁ దాల్చెఁబ్ర,త్యక్షు మిదియ॥ ౨౬ ॥ (గీ) అజ్ఞపార్థ కృతార్ఘ్యప్ర,హ ర్షితుఁడ । వైననీకెట్లు గలుగుయో,గ్యత సహంబునఁ। బ్లవగసేవిత కాకఫ,లంబులుష్ణ । తనువహింప వెన్నటికైన, వనజనేత్ర॥ ౨౭ ॥

(వ) యాదవేంద్రా నీవుశిశుపాల కృతాపరాధశతంబు సహించియు న్నవాఁడవని శినివరుండుపలికెనది యొక్క ఘనంబుగాదు రుక్మిణీహర ణంబునందుఁ జైద్యుండు సమర్థుం డయ్యుననేక శతాపరాధ తుల్యం బైనభవత్కృత మహాపరాధంబు సహించి యున్నవాఁడు రాజులకు రాక్షస వివాహంబు ధర్మంబగుచుండ నది యపరాధం బెట్లయ్యెనని యంటివేని॥ (శ్లోకము) హత్వాచ్ఛిత్వాచ భిత్వాచ,క్రోశంతీం రుద తీంతథా । ప్రసహ్య కన్యా హరణం, రాక్షసో విధి రుచ్యతే ॥ యను న్యాయంబునఁ గన్యాహరణంబు గావించిన నదిరాక్షస వివా హంబనంబడుఁ బితృమాతృ భ్రాత్రాదులచేత దత్త యగుటంజేసి స్వ

జనబంధుండైన శిశుపాలునకుఁ బత్నియైనరుక్మిణి నపహరించుట వల
నఁబరిత్యక్త ధర్మార్థుండవై కేవల కామమాత్రనిష్ఠుండవు పరదారాప
హారకుండవు బంధుద్రోహివి రాజద్రోహివైతి విదిపరమ సాహసి
కత్వంబు నీవజ్ఞాత రూప విశేషుండవు సర్వగతుండవు పరభృతపక్ష
కాంతివట్టినీకుఁ దిమిరంబునకుం బోలెఁ జైద్యుండు సూర్యుండునుంబో
లెవినాశకరుండగు నట్లుగాకుండ నేనైన సాంత్వవాక్యంబుల మహాకు
భితుండైన శిశుపాలునకుఁ గోపోపశమనంబుఁ జేసినీయం దనుగ్రహం
బుగలుగునట్లు చేసెదనంటి నేని వేలనతిక్రమించి వెల్లివిరిసి వచ్చుసము
ద్ర ప్రవాహంబును జగత్కృత జల నిర్గమమార్గంబేమి సేయంగలదు
యుద్ధంబు కొఱకు యాదవ సహితంబుగా నిన్నాహ్వానంబు సేయుట
కేను చైద్యునిచేఁ బ్రేషితుండనై వచ్చినవాఁడ మహావీర్యులగు మహీప
తులు పరులయందుఁ బాటచ్చరుల కరణిఁ గపటంబుచేత నపకారంబు
గావింపరమ్మహీపతిరణార్థియై మహానదీప్రవాహంబు భంగివచ్చుచున్న
వాఁడునీవుతీరగత వృక్షవృత్తి నాశ్రయింపక వేతస వృత్తినాశ్రయించి
నిన్నురక్షించికొనుము ॥ (చ) పరువడిఁ జేదిభర్త శిశు, పాలుఁ డతండు
మఱుంగుసొచ్చినన్ । దరుణులఁ బ్రోచునేయని మ, నంబునఁ జూడకు
మమ్మహీసుధా । కరుఁడు దయాసముద్రుఁడటు, గావునఁ దన్నరణం
బునొందినన్ । దరుణులనైనఁబ్రోచునతి, ధార్మికుఁడాతని కెవ్వరీడి
లన్॥ ౨౮ ॥ (చ) చతురత స్వార్థలిప్సులగు, శాత్రవులెక్కుడు వా
నికిన్నము । ద్ధతగతి విప్రియంబుదగఁ, జేయక యుండరు శంకచేత
న । ప్రతిమగుణాకరుండు శిశు, పాలుఁ డుదారుఁడు గాననీవునం ।
చితమతిభక్తితోఁ బ్రణతిఁ, జేసిన మాత్రనె ప్రోచు సత్కృపన్॥ ౨౯ ॥
(చ) వినునవు డప్రియంబులయి, వీనులు సోఁకిన పల్కులవ్వలన్ । మ
నసుఖమిచ్చుఁ దావినెడు, కాలము నందు నతిప్రియంబులై । తనరిన

పల్కులా వెనుకఁ, దద్దయుదుఃఖ మొసంగునాదు వా । క్యనిచయము
ట్టిదైయొసఁగుఁ, గైకొనిచేయుము సంధి రాజుతోఁ ॥ ౩౦ ॥ (గీ)
అనృతవచనంబు ప్రియకర, మైతనర్చు । సత్యవచన మప్రియ మయి,
చాలఁదోఁచుఁ । గడఁగి యీ రెండుపరిణామ, కాలమందు । గరళ
పీయూషసమములై, కానుపించు ॥ ౩౧ ॥ (సీ) అచ్యుత నీవనే, కా
రాతిహంతవైనను జైద్యుఁడాజిలో, నినువధించు । నిక్కువంబిది స
ర్వ,నిబిడతమో ధ్వంసియైన సూర్యునిరాహు, వనెడుతమము । గ్రిం
గనోలేదొ చ,ర్చింపుము జితమీనకేతనుండును రాజ, కేశ మణియు ।
వృష్ణిభోజకనమ, స్కృతుఁడు సర్వజ్ఞుండు నాహవతల నిర్జి, తాంధ
కుండు॥ (గీ) నాత్త రాజర్ష భుండుదు,ర్గాధి పతియు । మేరుసార
శరాసుండ, మేయ విష్ణు । సాయకుండయి కాలాగ్ని, శంభులీలఁ ।
దనరుచైద్యునిఁ గెలువనీ,తరమె కృష్ణ॥ ౩౨ ॥ (వ) మఱియుఁ జేది
విభుండు నిహత దుర్మదకుంజరుండును గ్రమ సంపాదిత భూరియ
శుండునగుహరివలన భయంబునొందఁ డట్టిచైద్యునకు వృష్ణు లెంతవా
రలురణంబులందు శత్రువులు భయంబుననతని వదనంబు వీక్షింపం జా
లరనుటయెంత యాశ్చర్యంబతండు భయంబునఁ బలాయమానులగుప
గతురశరీరపశ్చాద్భాగంబు విలోకించుంగాని యొకానొకప్పుడైనవద
నంబువిలోకింపఁడు శరదృతునధిగమించి ఖండితేంద్ర చాపంబులై య
త్యల్పస్ఫురితకాంతులైన మేఘంబులు శరవృష్టిశూన్యంబులగుటం జేసి
యాశిశుపాలుని శత్రువులతోడ సామ్యంబునొందు మిక్కిలిఁ గర్కశం
బునుసమరార్థంబా కృష్టంబునగుచు క్షణకాలంబా శంకిత భంగంబైన
యెవ్వానిశత్రుకులంబు కార్ముకంబుతోఁ గూడనమ్రత్వంబు నొందుమ
ఱియుననేకవారంబులు సంగ్రామ రేణువులచేత మలినంబగుటం జేసి
పరిపంథిజనాంగనా బాష్పంబులచేత క్షాళితంబై యనంతరంబె యెవ్వ

నిచరణయుగళంబునకు నమస్కారంబు గావించునట్టి రాజులకిరీటగత మణికాంతివర్ణకంబులచేత విలేపనంబు గావింపంబడు మఱియుఁగుశలురైన యింద్రజాలికులచేత సంజనిత దృష్టివిపర్యయులై యొక్కటియైన రజ్వాదికంబును గొందఱు పుష్పమాలికనుగాఁ గొందఱు సర్పంబునుగా నెట్లుగనుఁ గొందురట్ల నాచైద్యుని సుహృజ్జనంబులు పరమాహ్లాదకత్వంబునఁ దుహినాంశునిఁగాఁ గొందఱువిరోధులు తాపకరత్వంబువలనఁ దపనునిఁగాఁ దలంతురు మఱియును॥ (గీ) తొడరి యెవ్వాని పగతురు, దుర్లభత్వ । యంబుఁ బ్రాపించి మఱియునే, కాంతరతము । నగు సమానుషాంగము దాల్చి, యవనినడుగుఁ। బెట్టకసురాఘులైయుండ్రు, పెంపుతోడ॥ ౩౩ ॥ (సీ) పరఁగ నత్యాశ్చర్య, కరపౌరుషుండైన చైద్యున కెవ్వాఁడు, జగతివైరి । నృపుఁడు లేఁడత్యక్త, నీతిమార్గుఁడైన యతఁడెన్నఁ డరులచే,నాహవమునఁ। గడుపరాభవ మెఱుం,గనిశత్రురాజుల నాశంబు నొందించె, నయమెలర్పఁ । బ్రచలితోర్ధ్వ గతోరు, బహు కబంధంబులు జ్వాల మకర వ్యూహ, సన్నిరుద్ధ ॥ (గీ) పదవులైనట్టి విలసద,పార ఘోర । భూరిసంగ్రామ సాగరం,బులు తరించె । భీషణోదగ్ర నిజభుజ,వీర్యగాఢ । తరణిచేఁ బెక్కుమారులా,ధరణి విభుఁడు॥ ౩౪ ॥ (చ) కరమరుదారనే నృపతి, గర్వితుఁడై తనయుత్తమాంగమా । నరపతి పాదపీఠమున, నమ్రితఁ జేర్పక యున్న సత్కృపా । పరుఁడటుగాన నేరమును,భావమునం దలపోయక త్తఱిం । బరువడి నాత్మపాదమిడు, వాని శిరంబున గర్వహీనుఁడై॥ ౩౫ ॥ (గీ) పరఁగఁ జైద్యుండు చతురంగ, బలము విడిచి । యురుభుజద్వయకేవలా,యుధుఁడునయి పు । రందరుని దంతితోఁ జతు,ర్దంత యుద్ధ । మథిఁ గావించె నతనికీ,డగుదె నీవు ॥ ౩౬ ॥ (సీ) పొసఁగ విచారిత, భూరి చక్ర

త్వంబు చెలువొప్ప శ్రీసమా,శ్లేషణంబు । చైద్యునకునునీకు, సరియ గు నీరెండు నైనభేదం బించు, కంత కలదు । ఇంద్రి శత్రుc డతం డు, నిందానుజుండవీ విదియ భేదంబు మీ,కిరువు రకును । జేదీశు తో సాటిc, జెప్ప నెట్లగు నిన్ను భవు నైన సాటి, జెప్పంగ రాదు ॥ (గీ) భూతి ధరుcడును సదహీన, భోగ యుతుcడు । నే కరిపు పుర విధ్వంసుc, డీశుc డితcడు । నైన శశికళ గోరున,య్యా భవుc డితcడు । పూర్ణ చంద్రుభుcడై పొల్చుc, బుడమియందు॥ ౩౭ ॥ (సీ) మఱియునాచేది భూ,వరుcడు వర్షాకాల తటిని పూర మటట, తరులతోడc । బోలె నమ్రములుగాని, భూమీశ్వరులతోడc గే ళిసల్పుచునుండు, లీలతోడ । మధ్య రంధ్రముసొచ్చి, మండలభేదంబు గావించి దళములు,గాసి పఱిచి । మూలంబు లెల్లను,న్మూలించిభూ ప్రసారిత భుజశాఖలు, వ్రేలునట్లు॥ (గీ) బలముచేc దలక్రిందుగాc, బడcగcద్రోచి । వేగనమ్రత నొందిన,వేతసాది । కములవృద్ధి నొందించుచుc, గ్రమతనిట్లు । క్రీడగావించు సతతంబు,ప్రీతితోడ॥ ౩౮ ॥ (వ) మఱియు శిశుపాలుని పక్షావరోధస్త్రీలధిరూఢ నితంబభూము లునుగురూపల పఙ్క్తి శాలినులును నిరుద్ధ నిరంతరాంబరలును సంత్య క్తమేఖలలును నవముక్తాఫల భూషణచారు భుజోప లక్షిత కటకలు ను విశాలగండతల చిత్రక నియతాభి యోగ ధారిణులునునై తొల్లి గృహంబులందుం బోలె నాపత్కాలంబులందును బర్వతో పరిభాగం బులందుసమస్తంబు నిప్పటికి ననుభవింపుచున్నవారు ॥ (గీ) ఘనతమీ ఱంగcగుకురాంధ, కద్రుమముల । నెగడు దవశిఖిచందాన, నీయుcజే సి । యునుమహీనాథ వద్యుcడీ, యుర్వినిపుడ । కృష్ణcగావింపcద లకొనె, నిచ్చనహహ ॥ ౩౯ ॥ (గీ) అరయుc బ్రమితాక్షరయు న య్యు,నఖిలవిషయ । మధిగమించి ప్రతిష్ఠిత, మగుచు గరిమc । బా

లిచితదాజ్ఞ పరిభాష, లీలనొందు । మిగులబాధింప బడకుండు, జగ
తియందు॥ ౪౦ ॥ (వ) తొల్లిపురాణ పురుషుండు ధృతవరాహశరీ
రుండై హిరణ్యాక్షాది రాక్షస దంష్ట్రాక్షతమైన యీధరిత్రిని ము
హూర్తమాత్రంబు ధరించెనిప్పుడు సంహృతసకల విపక్షుండైనయీ
రాజుచేత ననుపద్రుతమైన యీధరిత్రిని జిరకాలంబుననుండి ధరిం
చి యున్నవాఁడీ యిరువురలోన నధికుం డెవ్వండో విచారింపుము
మఱియు నమ్మహారాజ గుణతరంగంబులును సముద్ర తరంగంబులును
రెండు ననంతంబులై మిక్కిలిఁ దుంగత్వంబుధరించి యుండు నైనను
సముద్రమహోర్ములు తీరంబు ప్రాపించి నశించునారాజ గుణమ
హోర్ములు పారంబు నొందియు నశింపకుండు నట్లగుటంజేసి స
ముద్ర మహోర్ముల కంటె నారాజగుణమహోర్ము లాధిక్యంబు
నొంది యుండు ॥ (సీ) యాదవనాథులో, కాలోకరుద్ధ విహార మా
టనదృష్ట, మైన దుస్స । హార్క తేజంబు లో, కాగ్ర మందుచ్చా వనీ
భృత్తులను దాఁట, నేరదయ్యెఁ । జేదీశు తేజో వి, శేషంబు పశ్యజ్ఞ
నాగ్రి మందతి ధృష్ట, మైసమస్త । భూభృత్తులందు సం, పూర్ణమై
వ్యాపించె హరికన్న నతఁ డెక్కు, డగునో కాఁడొ ॥ (గీ) యతని
పరిపంథి యువతులు, గతపటీర । యావకాంజన మేఖలా, హారత
నువ । రాధగాత్రి నితంబకు, చాధ్య లగుట । వలన నిత్య విభూ
షలై, యలరు చుండ్రు ॥ ౪౧ ॥ (చ) అతులిత శౌర్యశాలి య
గు, నాశిశు పాలుఁడు పోరిలోననిన్ । జతురతఁ జంపిరోదనము,
నచుఁ భవత్పతి బాల పుత్రులన్ । సతతము వైరము న్విడిచి,
సత్కృపఁ బాలన మధిఁ జేయుచున్ । క్షితి తల మందు సార్థ
ముగఁ, జేయును బో శిశుపాల నామమున్ ॥ ౪౨ ॥ (చ) అల
యక నిట్లు వాగ్మియగు, నా శిశుపాలుని దూత దిట్టయై । బల

సి యుగక్షయ క్షుభిత, వాతమహత్తర మైన వాక్యముల్ । బలికి
నఁ దత్పదంబు తద, పాంనిధి సన్నిభమై రహిన్ మహా । ప్రళయ
సముద్యతంబగుచు, బంధురకోపముఁ బూనెన త్తఱిన్॥ ౪౩ ॥ (ఉ)
అనుపమ రాగయుక్తయు స్రుతాంచిత ఘర్మయుసత్కరాహతి। స్వ
నితపృథూరుపీఠయును, సంతత దంత విదంశి తోష్ఠమై । తనరెడు
సాంద్రరుడ్ధ్వనిత, తప్పక నప్పుడు సర్వరాజుల । న్మనుకొని యావ
రించెఁగడు, మోదమునం బ్రియురాలివై ఖరిన్॥ ౪౪ ॥ (ఉ) సా
రకరోదరప్రహత, సాంద్రమహాభుజుఁ డౌటభగ్నకే । యారుఁడు
నైనకృష్ణుని స, హోదరుఁడౌగదు నందు నుత్పత । చ్చారుతరాజ్ఞ
రాగవిల, సచ్ఛకలంబుల చేతఁ జూడ్కికిం । పారఁగఁ దోఁచెఁ గో
పశిఖి, యగ్నికణాన్విత మైనచాడ్పునన్॥ ౪౫ ॥ (మ) బలరాముం
డుసముల్లసద్దశన శుం, భద్దీధుతుల్పర్వఁగాఁ। బొలుపారంగ నవజ్ఞచే
తహాసనం, బుంజేసి తత్కాంతిచే । వలనొప్ప న్ఘనకోపరక్తతనువు,
న్బాగొప్పఁగా వెండియు । జ్వలతన్ శుభ్రముసేయుచుం దనరెఁద
త్స్వాధంబుగంపింపఁగన్॥ ౪౬ ॥ (వ) మఱియు నుల్ముకుండనురాజు
సముత్పతత్పృథుతర ముక్తాకలాపంబుగల్గునట్లుగా గిఱుకున దూత
కభిముఖంబుగాఁ దిరిగినఁదద్వివర్తనంబువలనజగం బంతయు బహుళశి
లాతలకఠినస్కంధఘట్టనంబువలన భ్రమితం బైనదాని యట్లఁ జూడం
బడియె నత్యంత కుపితుం డైన యుధాజిత్తను నృపతి వదన సరో
జంబు నిశ్వాసమారుతాహతుల చేతఁ బ్రకటోష్ఠ్యంబైన సూక్ష్మప
టాంచలమారుతంబులచేత నతిశీఘ్రవీజ్యమానంబయ్యెను వెండియు
మిక్కిలిస్వేదోదకంబు స్రవింపుచుండె మఱియుశత్రువధార్థంబుసము
ద్యతుండైనవాఁ డగుటంజేసియత్యంత క్రోధుండును నప్రతీకారుండు
నైననిషదాఖ్యుండగు మహీపతినిదక్షాధ్వరధ్వంసనార్థం బావిర్భూతం

బైన యనౌషధతీవ్రరుద్ర సంబంధి వీరభద్రరూప మహాజ్వరంబునుం
బోలె జనంబువిలోకింపుచుండె మఱియు సుధన్వుండను రాజత్యంత
కోపంబునఁ బరస్పర పీడితకరద్వయుండై పరిపిష్టకాంగుళీయకసువర్ణ
చూర్ణంబుచేతఁబంకిలంబైనదానియట్లకరద్వయజన్యనిరంతరవిస్రావస్వే
దోదకంబులచేతఁ క్షాళితంబయ్యెమఱియునాహుకియనురాజుప్రసారితా
గ్ని జ్వాలోజ్జ్వలనఖప్రభలచేతఁ గృతపరిధిశోభ యగుటంజేసి పరిభ్ర
మత్పావకాలాత సంస్థానమైన తర్జనిని జగంబంతయు దహించుట
కుంబోలెఁ బరిభ్రమణంబు నొందించె మఱియుఁ బ్రద్యుమ్నావతారుం
డైన కాముండు దురంత కోపరసదునిరీక్ష్యుం డగుటంజేసిహరుండు
ను బూర్వజన్మంబు నందభ్యస్తదహన సాహసంబైన తృతీయ నేత్రం
బున నప్పుడాప్రద్యుమ్నుని విలోకింప శక్తుండు గాఁడయ్యెమఱియును॥
(సీ) పృథుఁ డనుభూపతి, ప్రథనంబు కాంక్షించు వాఁడౌట నదిడా
య, వచ్చెననుచుఁ । గడుసంతసంబునఁ, గఠినకర్కశసతీ స్తనతలప్ర
ముషిత, చందనంబు । గలనిజవక్షంబు, కరతలతాడనం బొనరించె న
క్రూరుఁ, డనఘుఁ డయ్యు । నతితీక్ష్ణమైన దూ, తాలాపములు వినిర
హీనతిక్రాంత మ, ర్యాదుఁ డయ్యె॥ (గీ) నప్పుడచటి జనము, లక్రూర
విక్రియా । వీక్షణమునవిలయ, వేళభూరి । వాతచలితఘోర, వసు
ధాధరోన్నత । శిఖరమనుచు విశ్వ, సించిరపుడు॥ ౪౭ ॥ (చ) మ
దకలుషీకృతాక్షులను, మాటికిఁ ద్రిప్పుచు స్థూలదీర్ఘహ । స్తదళి
తమేదినీకృత వి, శాలపటుస్వనుఁడై రహిన్గృతా । స్పదపటుకోప
లోహిత వి, భాప్రవిభాసిత దేహుఁడై ప్రమో । దదుఁడు ప్రసేనజి
త్తలరె, ధాతువిభూషిత భూధరాకృతిన్॥ ౪౮ ॥ (చ) గుఱుతుగ
సాంద్ర రక్త నవ,కుంకుమలిప్తశరీరుఁ డౌటచేఁ । బరిణత దాడిమీ కు
సుమ, భాసురలోహితకోప సాత్త్విక । స్థిరతరవారి బిందువుల, చేఘ

నవైరవిభిన్నగాత్రజ । స్ఫురదురు రక్తసిక్తుఁడగు, పోలికనొప్పెగవే షణుండౌగికా॥ ౪౯ ॥ (చ) చటులతరాధికోపవిల, సచ్చిని పాదతలాభితాడన । స్ఫుటితభవన్మహీ వివర, పుంజ వితీర్ణబిలంబులై జనో । త్కటకరముల్లసాతలము, తప్పక చొచ్చి యొకింతతాపసం । కటము నెఱుంగ నట్టియొర, గంబులకుం గలిగించెఁదాపముల్॥ ౫౦ ॥ (ఉ) మానుగ సారణోర్వీపతి, మాటికిఁ గోపవశంబున న్శిరో। ధూనన మాచరింపశిఖి, తుల్యతదగ్రసువర్ణ సత్కిరీ । టానుగతోరు రత్నరుచు, లాజికె నేగెడు రాజరాజికిన్ । జానుగ భవ్యదీపము లొ, సంగినభంగిఁ జెలంగె నయ్యెడన్॥ ౫౧ ॥ (చ) వితత బృహద్భుజాలతుఁడు, వీరవరుండు విదూరథాఖ్యభూ । పతియొకమాటఁ జెప్పుటకు, వారక విచ్చినవౌటఁ జంచలో । న్నతరసనాగ్రమైనలప, నస్ఫుటకందర మొప్పె భోగిసం । యుతవన వృక్షకోటరము, నొప్పున నప్పుడుభీకరాకృతిన్॥ ౫౨ ॥ (గీ) శాత్రవోక్తులనిట్లుత, త్సదనమపుడు । క్షోభమొందుచునుండము, కుందమాన । సంబుగలఁగదువారిద, జలముచేతఁ । గంధిజలమించుకైనను, గలఁగ నట్లు॥ ౫౩ ॥ (గీ) పరుల నిందించుటయుఁ దన్నుఁ, బ్రస్తుతించు । కొనుటఖలురకు భువినైజ,మని తలంచి।యుద్ధవుఁడు కోపమూనక యుండెనతని।ముఖముస్మితయుక్తమైచంద్రుఁ, బోలియుండె॥ (వ) ఇట్లుప్రకటితప్రకోపులైన యాదవులచేత శిశుపాలప్రేషిత వచోహరకుండు నిరాదృతుండై మెల్లనంజనిన యనంతరంబ దుస్సహ స్వనభయానకంబు లైన యానకంబులు గలహరిబలంబు తత్క్షణంబ యుద్ధసన్నద్ధంబయ్యె యదునరేంద్రులు కవచధారణంబు న్యాయంబని యనేకవారంబులుభగ్న ప్రతిపక్షాయుధంబులును బరాక్రమానురూప ప్రకర్షవంతంబులు నద్రికటక నిర్ఘరంబులు నసంత్యక్త శౌర్యదంశనంబులునగు శరీరంబులయందుఁ

గవచ ధారణంబు గావించి రయ్యవసరంబున నైశ్వర్య వంతులైన రా
జులసంగ్రామ శ్రవణంబువలన రయంబుననుపచయంబునొందిన శరీరం
బునం దన్యులచేత క్షణమాత్రంబైన దుర్భరసంతోషంబులంతరంగంబు
ను నెట్లువిడువవయ్యెనట్లు బహిఃకంచుకంబులు విడువవయ్యె నప్పుడు
కుథాదిసన్నాహసహితంబైన దురంతదంతావళగణంబును రథగుప్తి
సహితంబులైన రథంబులును బల్యయనాదిసన్నాహ యుక్తంబులైన
హయంబులును దమయంతం దామె త్వరాయుక్తంబులైనను మహీభృ
త్తులు హస్త్యాదినియుక్త పురుషులను సారెసారెకుఁ ద్వర సేయుచుండి
రంత స్వభావసుందరమూర్తియుసంగ్రామంబులయందు భీమదర్శనుం
డు నగుమధుసూదనుని ప్రకృతిమనోహరంబులును రణంబులయందుభ
యప్రదంబులు నధిదేవతాయుక్తంబులునవపాయులునైనశార్ఙ్గచక్రా
ద్యాయుధంబులుపృథగవస్థిత స్వశరీరంబులుంబోలె సేవించెనప్పుడు మ
ధుసూదనుండు ద్వివిధంబులై మహీభృత్కటకాంతరంబులం దనేకవా
రంబులురణంబులందు రాక్షసశోణి తాప్లుతనేమియైన రథంబప్రతిహ
తంబగునట్లుసన్నిహితంబైన దానినారోహించె నంతలోన నిజప్రభాక
పిశీకృత హరిన్ముఖుండగు గరుడుండు ధ్వనద్గురుపక్షమారుతంబు గలు
గునట్లు దివంబుననుండి వచ్చి ధ్వజదండాగ్రంబునఁ బదంబుంచె నంత॥
(చ) శరదగభీరతావిజిత, చారుమృదంగనినాదయున్నత । స్ఫుర
దరిహంసహర్ష యగు, శ్రోత్రమనోహర నాదసంపద । న్వరుసఁబ్ర
తిధ్వనుల్సలుపు, బర్హవిభూషితబర్హి పఙ్క్తికి । న్సురుచిరసంతసం
బొసఁగు, చుంజనెఁ దద్రథమంచితంబుగ॥ ౫౫ ॥ (సీ) సాంద్రని
రంతర, స్థగితదిగంతరంబైన తద్భూరిసై, న్యమునుజూచి । జనము
ప్రక్రాంతవి, స్తారమహాపూరసంచలితాంభోధి, సలిలమందు । విగ
తకౌతుకమయ్యె, నగణితమత్తేభ బృంహితంబులువాజి, హేషితము

లు । నేకమైసర్వము, హేంద్రగుహాద్వారములు నిండిమిన్నుబ్రద్దలుగఁ జేసె॥ (గీ) ఘోరరణజయదుందుభు, లోప్పియుచుండ । నిబిడప్రతినాదములుభయ, నిగతహరు । లగు గుహాముఖంబులచేత, నద్రిపతులు । ప్రమదమును బొంది నవ్విన, భంగినుండె॥ ౫౬ ॥ (చ) అతిబధిరీకృతోన్నతగు, హాగత నిర్ఝర కర్ణమార్గమా । సతత చమూరవంబు సుర, శైలగుహాల్వెసనిండిపర్వఁ గా । నతులవిదగ్ధ కాంతల స, మ్మగర తాంతర కూజితంబుసం । గతిశ్రవణాధ్వగోచరము, గాక నిరర్థకమయ్యె నయ్యెడన్॥ ౫౭ ॥ (చ) శ్రుతరణతూర్యఘోషలయి, సొంపుగ నిర్ఝరవారకామిను । ల్చతురత నింక ఘోరమగు, జన్యముగాఁ గలదందుఁ జచ్చిభూ । పతులుచిరాభికాంక్షితులు, వత్తురు వారలపొందుగల్గునం । చతులిత సంభ్రమంబుచెలు,వార వెసంగయిచేసి రందఱున్॥ ౫౮ ॥ (వ) మఱియునభ్యస్తసాదికృత్యాలగుటంజేసి విదితయయాతాఖ్య పాదాంకుశకమ్ములగు నిషాదులచేతఁ బ్రేరితంబులై గజంబులేకవారంబు కరతల లోలాంతర్నాడికాహతంబు లయ్యును ముహుర్ముహు ధ్వనిత ఘంటలు గలుగునట్లుగాఁ జనుదెంచె మఱియుఁ బాదవిన్యాస విశేషగమనచల చ్చామరంబులచేత ఖురోద్ధతమహీరజంబీవ లావలం దట్టుచున్నవానివలె ధృతాభినవభాండంబులైన తురంగమంబులవలనదృష్టులు ప్రసరింపకుండెస్ఫుటతరకృత కర్ణతాళంబైన గజఘటలచేతఁ జలాంగుళికి సలయంబుగలుగునట్లుగా సముత్థిత హస్తంబులచేత నృత్యంబుగావించుటయుమదజలాద్రిగండస్థల సంసక్త భ్రమరగణంబులచేత మధుర స్వనంబుగా గానంబుసేయుటయు ద్రుతాభి నవపూర్ణకుంభంబులగు దంతిఘటలచేతఁ బ్రశమితరజో జాలంబులగు మదజలంబులచేత మహీతలంబు సేచింపం బడుటయు ముఖంబులచేత శ్రవణసుఖకరంబై సమున్నమత్స

యోధరగర్జిత గంభీరంబైన తూర్యంబు వాయించుటయుఁబవనావ
ఘూతపటంబులునభ్రంకషంబులునగు ధ్వజంబులీవలావల నుత్తిష్ఠంబుల
గుటయు నిట్లుదంతిఘటలచేతశత్రువున కభిముఖంబుగావచ్చు కృష్ణునిపు
రోభాగంబునఁ దనయంతమంగళంబు గావింపంబడియె నప్పుడు॥ (గీ)
విడిచిపోయినసేనాని,వేశభూమి । శూన్యతను బొందదయ్యెనీ,క్షోణి
తలము । మిగులఘనరససంప్లవం,బగుచునుండ । మానుగఁ బయోధి
సలిలవి,హీనమగునె॥ ౫౯ ॥ (సీ) హరిరవితోఁగూడ,నరుగనిష్టముగ
లదానినంతటఁ గ్రమ్ము,దానిశత్రు । బలరేణుమలినమై, పరగెడుదాని
దుస్తరజరన్మహిషవి,శాలశృంగ । ధూసరంబై మ్రోలఁ,దోఁచు దిక్కు—
నుధూమితంబైన దాసిచం,దానజనము । వీక్షించె నప్పుడిం,పెసఁగర
ణోద్యతవైరులసైన్యాన,కారవంబు॥ (గీ) పూనియెట్లుమనస్వుల, మా
నసముహరించెనారీతిసముదితో,దంచితోరు।ప్రతినినదమైన యాత్మీయ,
పటుమృదంగ।సాంద్రనాదంబుహరియింపఁ,జాలదయ్యె॥౬౦॥(గీ)హరివ
రునిమ్రోలమ్రోయుస,మగ్రపటహ।రవములంతంతకుసమీప,మవుచునుం
డ।శత్రుసేనావధూమణి,సంభ్రమమున।గాత్రముప్పొంగడగ్గఱఁ, గదియ
వచ్చె॥౬౧॥(చ) మిగులసమీరణభ్రమిత, మేదినిరేణుకణాభిభూషితం।బ
గుటనిరంతరోగ్రవిల,యప్రవిభావితకాళికాకృతిన్ । దగుప్రతిపక్షసై
న్యసము,దగ్రసమున్నతకేతనాళిమె । ప్పుగఁగననయ్యెనభ్రమున,భూ
రిచలత్పటునిస్వనంబునన్॥ ౬౨ ॥ (సీ) ప్రతిముఖతిగ్మాంశు,ప్రతిఫలి
తోగ్రదీధితులచేనధికప్ర,దీప్తమండ । లాగ్రపఙ్క్తులచేత,నతిదుఃఖకర
దర్శనంబయ్యెఁ జైద్యసై,న్యంబుశౌరి । సైనికులకుభీతి, సంపాదకం
బయ్యెనంతలోనమనోజ్ఞ,మగుచుఁదోఁచె । సమవిషమప్రదే, శములం
దుఁదుల్యసంచారంబుగలభూరి , సైన్యజలధి॥ (గీ) గగనమార్గంబు
నందుశీ,ఘ్రమునఁ దిరుగు । సాంద్రతరమేఘమండల,చ్ఛాయపగిది।క్షణ

ములోనవసుంధరా, చక్రిమెల్ల । నిండెఁగలకలనాదంబు, మెండుకొనఁ
గ॥ ౬౩ ॥ (వ) అప్పుడు క్షణమాత్రం బగ్రభాగంబున విలోకింపుచు
న్నతనుకుక్షిస్థితభువనత్రయుండైన మధుసూదనునివిశాల నితాంతాయ
తనేత్రంబునందుఁ దద్విపక్షమహాబలంబపర్యాప్తంబయ్యె మహీనాథసే
నావధూగణంబులు రణారంభంబునందు సురతారంభంబునందుం బో
లెఁబ్రస్విన్నగాత్రంబులును బులకవికాసితంబులును వీరశృంగారరసాధి
కంబైన చిత్తంబునందభినివిష్టసాహసంబులునుససంభ్రమంబులునై చూ
పట్టె మఱియు శిశుపాలపక్షరాజు లనుకూలమారుతప్రసారితకేతనప
టంబులచేతఁ బలాత్కారంబుగాఁ గతాహ్వానులైన చందంబున ద్రుత
తరంబుగా సముద్యతశస్త్రాస్త్రులగుచుఁ గోపంబుననత్యంతసంరంభం
బునొందిరి ధీరులగువారు రణాభుఖులై చనుదెంచిన వారింజూచి కా
ల విలంబనంబు సహింపరు గావున నప్పుడు హరిసైనికులుశత్రువాహి
నిమీఁద నతిరయంబున నడరిరంత॥ (చ) జరతకపోతకంఠగత, సాంద్ర
తనూరుహజాలచారుభూ । సరరుచియైనసైనికుల, సచ్చరణాహత
భూరిధూళియుం । బరపథమంటఁ బైకెగసి, బంధురమేఘచయంబుగ్రి
మ్మిచె । చ్చెరదెసలావరించియుత, శీఘ్రితఁజేసె ఘనాంధకారముల్॥
౬౪॥ (సీ) మఱియుఁ జలాచల, ఖురములచేఁ బ్రతిపదమూహతను ల
య్యె, బహుళసాంద్ర । ముగనిషంగులచేత, మిగులమథస్సమా శ్లిష్టకా
యంబుల, చేతనుపరి । రుద్ధంబులైనప్ర, సిద్ధపాంసుచ్ఛటలాకచోటమీఁ
దికి, నుద్గమింపఁ । జాలకక్రిందనే, సంచరింపుచునుండెమఱియు మహా
గ్రసం, గరము మీఁదఁ॥ (గీ) గలుగునప్పుడు సాయక, క్షతజరక్త । జల
ముచేఁ బంకిలత్వంబు, గలుగుమనకు । నిపుడెయాకసమున కేగు, టుచి
తమనుచుఁ । బవనకేతుసమూహము, భ్రమున కెగసె॥ ౬ ॥ (గీ) ప్ర
చురముఖుఁడుగరీయుండు, రాగియైన । జలజగర్భుని వ్యవహిత, సత్వ

రజము । లోకసృష్టినిమిత్తము, ద్రేకమొందె । లోకనాశార్థమ
య్యెన, నీకరజము॥ ౧౬ ॥ (చ) ఒకయెడ నూత్నమేఘనిచ, యోజ్జ్వల
కర్బురవర్ణతుల్యమై । యొకయెడఁ దప్తకాంచనక, ణోపమపింజర
మైనిరంతరం । బొకయెడ శారదాంబుదచ, యోన్నతపాండుర మైఖుర
క్షత । ప్రకటవసుంధరోత్థఘన, పాంసుచయంబెగసె న్ఖవీధికిన్ ॥౧౭॥
(చ) ఘనతర సైనికోద్ధతవి, కాసిపరాగము దిక్చావళిన్। ననములయం
దుఁ బర్వఁగఁ గృష్ణంబు పికాంగమలీమసంబులై । తనరినదాన మేఘర
స, ధారలుదీర్ణములై విసారిత । స్మనుకొని తాల్చెఁ జూపఱకు, మో
దము విస్మయమంకురింపఁగాన్॥ ౧౮ ॥ (సీ) మధుపకదంబకో, మల
కేశముల చేతఁ దగనుపలక్షితు, లగుటఁ జేసి । పరఁగనీజనులు యౌ, వన
యుక్తులగుచు సంగ్రామరంగమున వ్య, ర్థముగఁ జావ । కుందురు గాక
ని, యోజించి సేనారజంబు గ్రక్కున శిరో, జములనపుడు । ధవళిమనొం
దించెఁ, దప్పకనణువులయ్యును మహీరేణువు, లినునితనువు॥ (గీ) నాక్ర
మింపను దానెంత, యధిక తేజుఁ । డైననన్యుండు సంగతు, లై చెలంగు।
నట్టిపెక్కండ్రు పరులచే, నవనిలోఁ ది । రస్కృతుఁడు గాఁడె నిజమి, ప
రాభవంబు॥ ౧౯ ॥ (క) ధృతరథచరణప్రధీక్షిత। కుతలోద్ధతబహు
రజోప, కుంఠితజగమున్ । వితతయుగాంతంబున నిష్ప్రతిబంధపయో
ధినీటఁ, బడినట్లుండెన్॥ ౨౦ ॥ (చ) అరయననుల్లసద్దినక, రాననదీధి
తులు ప్రజస్వల । ల్పరిమలినాంబరాంతల, నలంకృతలౌటనవీక్షణీయలు।
న్వరుసదిశానితంబినులు, వారకప్రాణులకట్లు దవ్వులన్ । బరిహరణీయ
లై రోకతుణంబశుచిత్వము నొందినందునన్॥ ౨౧ ॥ (క) అనిమిష
లురణముఁ జూడఁగఁ । జనుదెంచి నభమున నిలిచి, సాంద్రతరపరాగని
చితనయనోత్పలులై । జనితవ్యథులగుచు మరలఁ, జనిరి భయమునన్॥
౨౨॥ (గీ) పాదహతధూళిపటలము, భ్రమున కెగసి । ముదిరగత నీర

ములనెల్ల, బురదఁ జేయు । విగతచపలాగణంబులై, వృష్టిమాని। భూరి భరమున మెల్లనఁ, బోవుచుండె॥ ౭౩ ॥ (సీ) అమరనదీసలి, లావగా హనధౌతగాత్రంబులైనది, గ్గజములభ్రి । మునునుండి మున్నెన్న, డన నుభూతములైన సంచలద్ఘనచమూ, సంస్థితాశ్వ । పటుఖురాహతస ము, త్పతదుర్వరారజోవషాఽభిషేకసం, భవసుఖంబు । లనుభవించె నుమఱి, యసమాన శైలసంకాశగాత్రములచేఁ, గ్రాలుకతనఁ॥ (గీ) కరి ఘటలపాదవిన్యాస, గౌరవమున । నవనితలమురసాతల, మంటఁ గ్రుంగె । నాకసంబురజోవ్యాప్త, మయ్యెనట్లు । గానభూతలమయ్యెజ, గత్త్రియంబు॥ ౭౪ ॥ (క) మిగులసమీకృతవివరం । బగురజము నఁ బూరితంబు, లగుగిరిగుహలం । దిగయువతికిద్రిదారతు । లగుని జఱవరులకొసఁగె, నవకాశంబుల్॥ ౭౫ ॥ (గీ) ఉరుముఖచ్ఛదపట సామ్య, మొందుచున్న । ఘనరజముదృక్పథంబులఁ, గప్పుచున్న । దైన మధుచూతగంధిమ, దానిలమున । గుఱుతుగాని యేగఁ గరులన్య, కరు లపైకి॥ ౭౬ ॥ (గీ) మఱియు నుపరిస్థితపరాగ, మండలములు। క్రింద సప్తప్రకారవి, కీర్ణనిబిడ । దానజలశాంతపాంసువు, లైనకరులు। భూరిపటమంటపంబులు, పోలియొప్పె॥ ౭౭ ॥ (వ) అత్యున్నతంబు లతిమాత్రవిపులంబులగుటం జేసి మహామహీధరశోభనధిగమించియాభ రణగతసువర్ణరేఖలచేత విద్యుల్లతలతోడసాదృశ్యంబునొందిసముల్లస త్సిందూరాదిమండన సురచాపంబులును గాల్గీయ నాగకాయకృష్ణ దే హంబులునగు గజమేఘంబులు యోగ్య కాలంబునందు మదజలవృష్టి గురియుచు మహీరేణువుల శాంతి నొందించెఁ దదనంతరంబ యయ ధ్వానివతుర్ణలును గంభీరఘోషంబులు నగు సేనాసముద్రంబులుశక్రుండు దంభోళిధారచేతఱెక్కలు దెగవ్రేయకమున్నేకస్థానంబున వసించుట కు వాంఛించుచున్న సహ్యవింధ్య మహీధరంబులుం బోలె మిళితంబు

లమ్యేనంత॥ (గీ) అరదమరదంబునుహయంబు, హయమునిభము। కరిని గాల్బురు గాల్బురు, గాగనిట్లు । సేన యాత్మాంగమునఁ బ్రతి, సేనతనువు । రాగమున నంటెఁ బ్రియుశరీ,రమును బోలె ॥ ౭౮ ॥ (మ) హరిహేష ల్గజ బృంహితంబులు రథాం, గారావము ల్బాభరితూ । ర్యరవంబు ల్పపదాతి నాదములు నై,క్యం బొంది తన్నాదమే । ల్పఱుపం గూడక మిన్ను ముట్టి సకల, వ్యాపిత్వరో పాధిభృ । త్పరమాత్మాకృతి నుండె నప్పు డనభి, వ్యక్తంబు నై సాంద్రమై ॥ ౭౯ ॥ (గీ) తొడరి దూరోద్యత స్థూల, దోర్ధ్వజంబు । లగుచు రోషాతి శయమున, నరుల మీఁది । కరుగు పత్తుల తిర్యగా,యత నిశాత । ఖడ్గ లతలు పతాకల, కరణి నొప్పె॥ ౮౦ ॥ (వ) మఱియు ధౌరిత కాఖ్యగతి విశేషంబున బఱచు హయసమూహంబులగమన విశేషంబువలన మీఁదికెగయుపల్యాణ బంధనవరత్రాబద్ధసువర్ణ బుద్బుదాకార మండలంబులు సర్వాంగీణమూర్తిభూతదర్పవిశేషంబుల భంగిఁ బ్రకాశించె సాంద్రచర్మంబులును బృష్ఠవంశాశ్లిష్టమధ్యబంధన వరత్రంబులైన యిభంబులును నూట యిరువదేనువర్షంబు లాయుష్యంబుగల గజంబులకు ద్వాశావస్థలుగలుగుటం జేసియందుఁ జతుర్థావస్థయైన శారీరశోభ నధిగమించి ప్రళయానిల ప్రేరితస్థూలో పలంబులకైవడి నతితీవ్రంబుగాఁజలించె వేగవంతంబులైన శతాంగరథాంగ చక్రాధార కాష్ఠభారంబు పరస్పర సంఘర్షణంబుననాదంబు గావింపుచు రాగంబు వలనసముద్యత ప్రతోదోత్సాహితతురంగుండును సముత్థిత పూర్వ కాయుండునగు సారథికే సముత్సాహవర్ధనార్థంబు హాహాకారంబుగావించి నట్లుండెసమున్నత కేతనస్తంభంబుల వైజయంతులు సాంపరాయాంత రాయంబుగావించు మహీరేణువులఁ బ్రమార్జనంబు సేయుటకు నంతకునిచే సముద్ధూయ

మానంబులగు సమ్మార్జనులుఁబోలెఁ జూపట్టెమఱియును॥ (క) బిఱ
బిఱఁద్రిప్పుచు ధన్వులు । గుఱుతుగఁ బాటవము దెలియఁ, గొఱకునగు
ణంబు । ల్పరువడి మ్రోయించిరి కరి । శిరములు నాస్ఫాలనంబుఁ,
జేసిరియంతట॥ ౧౧ ॥ (గీ) భూరిడిండిమ ధ్వనులు ఘం,టారవము
లు । విపులగ్రైవేయ నాదము, ల్బృంహితములు । కరుల కుత్సా
హపరివృద్ధి, గొఱకు యంత్ర । వాక్యమున కనుకూలతా, వసరమొ
సఁగె॥ ౧౨ ॥ (మ) సతతం బాయుధజీవులొక్కమొగి శిక్షౌశ,
క్తులంజూపుచుఁ । జతురాస్త్రాదివిభేద యుక్తములుభా,స్వత్సౌష్ఠ
వాతస్య దా । ప్రతిబంధంబులునైన యస్త్రములశ,స్త్రశ్రేణులంబ
ల్విడి । స్వితతారాతుల నేసిరప్పుడు బలో, ద్వేలంబు దీపింపఁగన్॥
౧౩ ॥ (సీ) ఉరువడి నిద్దఱుయోధు లన్యోన్యంబు నెదురుగాఁ బరు
వెత్తి,కదియవచ్చి । మొనసి రోషావేశ,మున హేతులటు పాఱవైచి
హస్తంబులఁ, బట్టిమల్ల । ముఖ్యులగతి దృఢ,ముష్టిఘాతంబుల ధట్టిం
చిబాహుయు,ద్ధంబు సలిపి । రంతనిద్విషము ల,త్యంత వేగంబులు న
ప్రతిఘాతంబు, లశనిసమము॥ (గీ) లంబకంబులు దూరము, క్తంబుల
గుచు । గరుదనిలజాత రేణువు, ల్గ్రమ్ముకొనఁగ । శత్రుసైన్యంబు
సొచ్చివి,చిత్రవాజి । తానురూప కర్మముఁజేసె, సేనయందు॥౧౪॥
(మ) రవణం బొప్పఁగ మానవంతులుసుసం,గ్రామాగ్రిమ స్కంధ
మూ । రుపులంబ్రాఁకె యనంతరంబ శరమూ, రోహించి సోత్కంఠు
లై । యవిశంకాప్తి సమానుషా ధ్వమునొగిం,బ్రాపించిద్యో వీధిసం।
స్తవమొప్పందగు భంగినెక్కిరి మహో, త్సాహంబు సంధిల్లఁగన్॥
౧౫ ॥ (గీ) గుఱుతుగ రణాపణముఁజేరి, కొంద రధిక । వీరులం
గాంతరమున, మాపితములైన । యస్థిరము లగు ప్రాణమూ,ల్యముల
చేత । నవనిలో సుస్థిరంబైన, యశముఁగొనిరి॥ ౧౬ ॥ (వ) మఱి

యీసంగ్రామ రంగంబునవిక్రమాహంకారంబులచేత శ్లాఘ్యంబైన మహాద్భుత రణకర్మంబు గావించి స్వనామంబుఁ జెప్పికొనుటకు లజ్జితులైయున్నవారిని శత్రువులచేత నజ్ఞాతనామధేయులైన శూరులశౌర్యశ్రీయుక్తనామ ధేయంబునువందిజను లుచ్చైర్నాదంబున నితండతండని తెలియంబలికిరి క్రోధాంధులైన వీరభటులునభిముఖంబుగాఁ బఱతెంచుచునన్యులచేత సమ్ముఖంబుగా ధరియింపం బడిన నిశితకౌక్షేయకముఖంబులను వక్షః పీఠంబులచేత ముష్టి పర్యంతంబు పరప్రయత్నంబులేక నేతమయంతం దామెప్రవేశించి రమ్మహాయుద్ధంబునందు సైన్యద్వయంబునుమిశ్రీభూతం బగుచుండ నగ్ర భాగంబు నందు నెవ్వరుపరాఙ్ముఖులైరివారలు శత్రువులైన నవధ్యులనియు నెవ్వఁడుమోలనవ్యావృత్తుండైయభిముఖుం డయ్యెవాఁడు స్వకీయుండైనను వధ్యుండనియు నీధర్మంబువ్యక్తంబయ్యె మఱియును॥ ౮౭ ॥ (సీ) అరయ సద్వంశత్వ,మగుటచే నంగసంబంధంబు నొంది మ,మత్వగరిమ । గడుబద్ధ మైన,యొ,క్కని చేత యసిలతచెలఁగి వేఱొకఁడు వం,చించికొనినఁ । ద ద్వశంగతయయి, తప్పక ద్రోహంబు గావించెనజల మే,ఘుంబుభంగి । నణిమేచకంబైన, యన్యునికవచంబు ధౌతోరునిజఖడ్గ, ధారచేత॥ (గీ) దారితంబగుచుండఁ ద,ద్వమణమందు । సాంద్రశోణిత రేఖమై, జాలుగొన్న । మండలాగ్ర మార్గంబు శం, పాప్రదీప్త । మగుచు శోభిల్లెఁజూపఱు, కద్భుతముగ ॥ ౮౮ ॥ (గీ) అన్యభట బాహువాకత్న,మాయతశిత । శరపరి ప్రోతమగు చుండఁ, జాల బాధ । గలిగియును ధైర్య మెడలియుఁ, బలుకవిడఁడు । భూరితర మందు కశ్లిష్ట ముష్టివలన॥ ౮౯ ॥ (వ) మఱియు గృధ్రపత్రబాణ విశేషంబునవాసికనుఛేదించి వక్షంబున ప్రహతంబైన నవారూఢాశ్వంబు శిఞ్జార్థంబు దృఢపాశంబున బద్ధంబైనదాని యట్లయశిక్షిత ముఖంబయ్యేను ముఖం

బున పాకరించుటకు శక్తంబుగాదయ్యె మఱియుఁగలీనాశ్వంబుహయా రోహకునిచేత నున్నతంబైనకుంతంబునఁ బ్రహరించుట కభిప్రేతంబై నగజంబువలన భయంబునొందదయ్యెఁ గులీనులు యశంబుకొఱకు మహాపౌరుషంబు గావింప నుద్యుక్తులైన నిజభర్తలను లజ్జితులుగాఁ జేయుదురుగదా మఱియు నధోదేశంబున జనంబును విలోకింపుచు విక్షిప్తసాయక హస్తంబులును భయరహితంబులునగు జయశీల గజంబుల నారోహించి జంగమంబులగు గిరిదుర్గంబులు నాశ్రయించిన వారియట్లుశత్రుసైన్యంబులచేత జయించుట కశక్యులై యుండిరి యొక్కవీరుండుసర్వవ్యాపకంబులగు సైన్యతరంగంబుల నీవలావలందట్టుచు సమరమధ్యంబున దూరంబునం బోవునిష్టబంధువును విలోకింప నిశ్చయించిన వాఁడగుచు నొకచోట దూరంబున మగ్నంబైన మహీమండలంబు నవలోకించుటకాదివరాహంబు సముద్రంబు నందుం బోలె రణరంగంబునం బరిభ్రమించె గజోత్థాపనార్థంబు నుద్దీపన కర్మంబు గావింపం దలంచు నంతకు మున్నె సేనాకోలాహల శ్రవణంబు వలన స్థూలంబులైన గజంబుల మహాదానప్రవాహంబులు తమయంతఁదామె ప్రవహించె దూరంబున నన్యగజ మదగంధా ఘ్రాణంబువలనఁ గ్రోధావేశంబై దాని హింసించుట కొక గజంబువిధూతమస్తకంబై యాధోరణునిం దిరస్కరించి దారుణాక్రందనధ్వని కృతాశేష దిగంతంబైన స్వకీయ వింశతి వార్షికంబైన గజడింభంబునందుఁ దిర్యగ్దంత ప్రహారంబు గావించె మఱియు నొక్క ప్రతిపక్షవారణంబు ప్రత్యాసన్నం బగుచుండ గజారోహకునిచేత సంప్రాప్త ముఖచ్ఛదం బయ్యునుఁ గ్రోధాతిశయంబునఁ గ్రూర నిఘూర్ణితాక్షం బయ్యును మదాంధ గంధ సింధురం బొక్కించుకైనఁ బురోగత ప్రతిపక్షగజంబును విలోకింప దయ్యె॥ (చ) పరఁగ నిషాది యొక్కఁడు

స్వ,వారణ లోచన వారణాంశుకం । బురువడి నెంతలోఁ గడుర, యోద్ధతి మీఁదికి లాగునంతలో । నరయఁగ శత్రుపక్షగజ, యంతన ముద్ధతినేకపాత దు । ర్భరతర కార్ముక చ్యుత శ,రంబులఁ గ్రు చ్చెఁ బటంబు కన్నులన్ ॥ ౯౦ ॥ (చ) మఱియొకఁ డప్రమత్తుఁడ యి, మాటికి శత్రుగజంబు మీఁదికిం । బరువడినేగు దంతి ముఖ,వ స్త్రముఁ వేఁ దొలఁగింప నంతలో । నిరుపమవక్త్ర లగ్నమగు, నిస్తు రశంకు కలాప భారమున్ । గరమరుదార శీఘ్రమునఁ, గన్నులఁగ ప్పె క్షణంబు లోపలన్ ॥ ౯౧ ॥ (వ) మఱియు నొక్క గజారో హకుం డాలోచితం బైన మననంబున ననపాయ దేశంబు నందుండు ట వలన నపాయంబులేదని నిశ్చయించి వంచకుల వలన నతిప్రయ త్నంబున రక్షింపుచు సాధనాంతర నాశకాలయుక్త వినియోగం బ గుట వలన నభీష్టంబైన గజంబు నొండుచోటికేఁ దొలఁగఁదోలుకొ నిపోయె మఱియు మదగంధ బంధుర సింధురంబులు పరస్పరకమణ వ్యతిహారంబు వలనఁ బరస్పరోచ్ఛేదంబులైన కరాదిమదస్థానంబుల హస్తాగ్రంబులచేత స్పృశింపుచు నున్నతప్రహృష్ఠభూత వాలాగ్రంబు లునున్నమిత మస్తకంబులు నగుచు సువ్యక్త దంతనాదంబులుగలుగు నట్లు యుద్ధంబు గావింపుచుండె మఱియుఁ గొన్ని గజంబులు నతిదీ ర్ఘంబులును బరస్పరసంఘట్టితంబులును సమాలంబిత స్థైర్యంబులు ను నతిధవళంబులు నతి చారూదగ్రంబులు నతి నిశితంబులు నగు దం తంబులచేత సమాహతంబులగుచు రణంబు గావింపుచుండ నప్పుడు దంతంబులు భగ్నంబులైనను జలంబు డింపక తుండంబు లొండొం టొంబెనిచికొని యద్భుతంబుగా సంగ్రామంబు గావించె ॥ (సీ) గం ధేభదంతసం,ఘట్టజాతంబును స్వాణభంగసవణ, సంచలచ్ఛి। ఖా గ్రంబు నగువహ్ని, యనుపమమాంజిష్ఠర,క్తంబులగు చామ,రంబు లం

ము । సంక్రమించియు సైన్య, సమితిచే విభజింపఁ బడకుండె తుత్స
రో, త్పాతవాత । సంయుజ్యమానోరు, చారుదంత మహీజ సంఘ
షణోద్ధూత, సాంద్ర వహ్ని॥ (గీ) శిఖలచేతఁ గల్పాంతాగ్ని, శిఖ
లచేతఁ । బోలె దంతావళోన్నత, మూర్ధగగన । మందు నుజ్జ్వ
లనక్షత్ర,హార మపుడు । వితతమగు దగ్ధమయ్యెన,ద్భుతము గాఁగ॥
౯౨ ॥ (సీ) సాంద్రపయోద మే,చకదంతి బృందంబునందు నిబిడ శో
ణి,తారుణంబు । లైనదంతంబులు, వ్యచ్వారినిధివారి యందు విద్రు
మలతి, కాంకురముల । యట్లఁ బొల్చెఁ బ్రకంపి, తాగ్రి కేతువు
లచే భారంబు నొందిన, వారణములు । చెలఁగి గ్రీవా బద్ధ, శృం
ఖల భూషణాద్యఖిల నినాదంబు, లలరు నట్లు ॥ (గీ) ప్రతిగజం
బుల భూరి గా,త్రంబు లందు । నధిక గాఢ నిమగ్నంబు, లైనస్థూ
ల । దీర్ఘ దంతద్వయంబున,తి ప్రయాస । మలర నుత్థాత మొనరిం
చె,బలువుచేత॥ ౯౩ ॥ (వ) మఱియు లాంగలదండసంకాశ దంతంబు
లుగల యొక్కమహాగజంబు ప్రాణోత్క్రమణదుఃఖంబు వలనఁ జలిం
పుచున్న శాత్రవీయ కుంజరంబును దంతంబుల చేత మీఁదికెత్తి శిఖర
ప్రాంతప్రావృట్కాల జలధరంబైన మహీధర శృంగంబునకు సాదృ
శ్యంబునొందె మఱియు నొక్కవారణంబు క్రోధావేశంబున నిర్భీకం
బైరయంబునం బఱచి యతివిపులంబయ్యును లోకవ్యాప్తంబగుటం జేసి
మిక్కిలిదుఃఖలభ్యాపసరణంబగు సేనామధ్యంబు సృష్ట్యర్థంబు సృష్టి
విలోకనార్థంబు బ్రహ్మయు మార్కండేయుండు భగవంతుని కు
క్షిం బోలెఁ బ్రవేశించి పరిభ్రమించి మఱియు నొక్కదంతావళ రా
జు మధువ్రత రాజీశ్యామనారాచ విద్ధసీరంధ్రదేహంబయ్యును నిర్భ
యంబుగా రణరంగంబునందు నవ్యాహతోత్సాహంబగుటంజేసి మో
దమానంబై హర్షపులకితంబైనదానియట్లసంచరించె॥ (క) కరటిను

టాకటనిస్రుత | సురుచిరమదధారరోష, శోణితమగుచుఁ | గురుతర
బాణక్షతగళ | దురుశోణితధారపగిది, నొగిఁ బ్రవహించెఁ || ౯౪ ||
(చ) తఱుచుగరత్న చిత్రితకు,థాపరివేష్టిత దంతికాయముల్ | స్ఫురిత
పృషత్క జాలములు, సోఁకిపగిల్చిన తత్పృథుక్షతో | త్కర గళితాస
గుచ్ఛతర,ధారలు గాఱఁగ సాగిభూరిభూ | ధరములనుండి జాఱువి
త,తస్ఫుట వాహినులట్లసాంద్రమై|| ౯౫ || (సీ) శమనశయ్యాతివే,షా
దండములఁ బోలు సామజ దంతము, ల్సాహసిక్య | మునకెక్క యు
న్యుండు, ఘనతర స్వర్గార్థ మార్గంబు నెక్కన,మనుజుఁడనుచుఁ |
దక్షణంబునఁ జమూ,తతులచే మిగుల నుత్ప్రేక్షింపఁ బడియెన,హీన
భంగిఁ | గౌముదీబింబ సం,కాశ విశుద్ధఖడ్గాఘాత దారిత హస్తి
రాజ || (గీ) భూరికుంభ సముచ్ఛల,చ్చారు మౌక్తి | కౌఘమా
కాశమునుదార, కాంకితముగఁ | జేయుచున్న విధంబునఁ, జిత్రభం
గిఁ | గాననయ్యెను సువిశాల, కాంతియగుచు|| ౯౬ || (వ) మఱి
యునొక్క మత్తకరీంద్రంబు దూరోత్క్షిప్త సత్వరచక్ర నికృత్తంబై
పుడమింబడి లోలమానంబైన భయంకరస్వకీయ హస్తంబును రోషస
హితంబగుచుఁ బంకీభూత శోణితంబైన తనపాదంబుచేతనే మర్దించె
మఱియునొక్క గజంబుపిలూన జంఘంబగుటంజేసి యధోముఖంబై
యనాధారంబుగాఁ బుడమింబడుచుండ దానికతిదీర్ఘస్వకీయ దంతద్వ
యంబెయాధారత్వంబు నొందెమఱియు నొక్కభటుండు దంతంబు
లూఁతగాఁ బుడమికి మ్రొగ్గతిలంబడిన మహేభదంత మధ్యంబునం జి
క్కయొక్కంత యుపాయబలంబునఁ గరకలిత నిశాత మండలాగ్రం
బునదాని హస్తంబు దెగవ్రేసి దంతంబులు చూర్ణంబుఁ జేసితా నక్ష
తుండై నిర్గమించె || (గీ) మొనసి దుష్టదంతి, మ్రోల నిర్భీకుఁడై |
యున్నభటునినెత్తి, వ్యోమవీథి | కెగరవైచియందుఁ, దగవరణార్థం

బు । గోరుదివిజనతులఁ, గూడననిచె ॥ ౯౭ ॥ (గీ) సామజం బొం
డునూరప్ర,సారితంబు । ప్రాస సంస్యూత మంతర, వ్రణమునైన ।
నిజకరాగ్రంబు వేమ్రోల, నిలిచియున్న । సైనికుఁ బరి గ్రహింపంగఁ,
జాలదయ్యె॥ ౯౮ ॥ (గీ) పరఁగఁ గంసునిచేవ్రేటు, వడిననంద । క
న్యకాంగోత్థ యగుచుండి, కయునుబోలెఁ । గరి విదారితవీరు నం,గ
మునసుండి । దివికెసగిపోయె నపుడొక్క, దివ్యమూర్తి॥ ౯౯॥ (గీ)
దుష్టగజమంఘ్రిచేఁ బిక్కఁ,ద్రొక్కి పట్టి । కరముచే నొండు పిక్క
ను,గదియఁదిగిచి । సాస్థిరవ యుక్తముగ శౌర్య, శాలినొకనిఁ । జి
త్రగతిఁ గాష్ఠమును బోలెఁ,జీల్చివైచె॥ ౧౦౦ ॥ (వ) మఱియునొక్క
సేనావల్లభుండు తనముంగల మృతులైనవారివిలోకించి తద్వల్లభసం
బంధిప్రేమచేతదుఃఖించి యంతస్తాపంబు నొందె ॥ (సీ) అతిరోషప
రవశుం,డై దంతదష్టోష్ఠుఁడై సాహసంబున, నతిరయమున । నసిహ
స్తుఁడై యొక్కఁ,డరివీరుపైకి వీరావేశమున వచ్చి,నంత లోన । నా
రాచశాతబా,ణమునఁ గంఠముదెగిబంతి కైవడిఁదల,పైకి నెగసి । మ
రల నెప్పటిచోటు, మానకనిల్చినఁ దత్కళేబరమట్లు, తత్క్షణంబ॥ (గీ)
వ్యోమవీధికి నెగసియు, నుత్తమాంగ । మయ్యెను సహాయోత్తమాం
గమై, నట్లుమిగుల । సైన్య సందోహములకెల్ల, సాధ్వసంబు । గలు
గఁజేయుచున్నృత్యంబు, సలిపెనపుడు॥ ౧౦౧ ॥ (మ) ఉరుసంపాదిత
విస్ఫురత్కరపుటా, ద్యుత్తాలతాలంబులై । పరతూర్య స్వనముల్మ
హాసుషిరభృ, ద్వాద్యధ్వనుల్మ్రోయఁగా । సొరదిక్ ఘోర కబంధ
మొక్కయెడఁ జ,తుశ్శ్వాన్య హస్తప్రయో । గరతిక్ నృత్యము సే
యమ్రోసెను రణ, త్కంబు ప్రవేకంబొగిక్॥ ౧౦౨ ॥ (శా) భా
వింపందనసేన భంగపడినం, బల్కెన్నకతో వేగఁ బ్రా త్యావృత్తుండగు
నూరుకంఠమున ఘో,రారాతి కోదండము । క్షావా ర్యామిత హేమ

పుంఖపటు బాణౌఘంబు లొక్కుమ్మడిన్ । దేవస్త్రీకరముక్తమా
ల్యములతోఁ, దెల్వొంద వ్రాలెన్ రహిన్ ॥ ౧౦౩ ॥ (వ) మఱియు
సాయకోత్క్షిప్త సాదిశూన్యాసనంబులగుటం జేసి పరసైనికులచేత గ్ర
హించుటకు సమారబ్ధంబులై రణభూమియందుఁ బరిభ్రామ్యమాణం
బులైన మత్తేభబృందంబులచేత బంధసంస్థానంబు స్మరింపం బడియె,
సంగ్రామ రంగంబునందుఁ బునః పునరావృత్తివలన రక్తగంధాఘ్రా
ణనంబుచేత మత్తంబైన మహాగజంబు కోపంబువలన జనమర్దనంబు
సేయుచుఁ బాదలగ్నంబైన పాశబంధనసంకాశ దీర్ఘాంత్రమాలనా
కర్షించె మఱియునొక్క వీరుండు గాఢప్రహారంబువలన మూర్ఛా
క్రాంతుండై మదవారణ శీతలపుష్కరతుషారసిక్తుండగుటం జేసిమూ
ర్ఛఁదేరియుండ వాని వరించుటకుఁ జనుదెంచిన దేవాంగన సజీవుండై
యుండుటయెఱింగి విఫలమనోరథయగుచు మూర్ఛనొందె, మఱి
యునొక్క వీరునిశిరంబు సాయకలూనంబై మింటికెగసిన వానింజూ
చివరణార్థంబు చనుదెంచిన దేవకామినులు స్వర్భానుండనిశంకించిభ
యంబున సుందరాకారులైన ముఖచంద్రులఁ బ్రత్యఙ్ముఖులఁ గావించి
రి॥ (చ) పటుగతినాత్మభర్తపర, బాణహతుండయి నేలఁ గూలినం
దటుకునఁజూచితద్యువతి, తద్విరహంబు సహింపలేక తా । నటుప్రబ
లాగ్నిలోనుఱుకు, నంతటిలోనొక దేవకాంతము । చ్చటపడి వానిఁ
గొంచు సుర, శైలమహాగుహఁ జేరెఁగ్రక్కునన్ ॥ ౧౦౪ ॥ (క) అ
నిఁగెడసిన భర్తనుద । ద్వనితకరటి నెక్కిచూచి, తద్దయు మోహం
బునఁ దనువువిడిచి గ్రక్కున । ఘనదేవత్వంబునొంది, కౌఁగిటఁ జే
ర్చెన్॥ ౧౦౫ ॥ (సీ) మఱియొక్క వీరుండు, చిరకాలమును నాక
వాసంబు గావించి, ప్రత్యహంబు । నతిశయప్రేమచే, నభినవత్వము
నొందినరులకు నభినవా, నందమొసఁగి । నట్టిమనోజ్ఞ ది, వ్యాంగన

చేఁ బరలోకంబునందిహ, లోకమందు । యశముచేవిఖ్యాతిఁ, బ్రాపిం
చె మూర్ఛనొందినవారి జీవంబు, దివిజలోక ॥ (గీ) మునకుఁజని యు
చ్చట విలాస, ములను జూచి । మఱలఁ జనుదెంచి వారి వ, ప్పుఃణంబు
సొచ్చె । నంతలోలేచి తత్సౌఖ్య, మందఁ గోరి । భండన ము
నచిఃరప్పుడు, చండభంగి॥ ౧౦౬ ॥ (గీ) కాండనిహతిమూర్ఛ, తుం
డైనయొకవీరుఁ । దొడరిమిత్రుఁడనికిఁ, దొలఁగఁదీయ । నంతలోనఁ
దెలిసి, యతఁడెంతవలదన్న । వినకరణముఁజేసి, విడిచెఁదనువు॥౧౦౭॥
(గీ) పగతుచేతనాకర్షిఃంపఁబడినవీరు । విరువురేకాస్త్ర నిభిఃన్న,
హృదయులగుచు । సరిపరస్పరావష్టంభ, శక్తిగూఁగ । కలననేగిరి
నాకలో, కమునకపుడు॥ ౧౦౮ ॥ (సీ) ఖండితదండమై, కదువడిధర
ణిపైవ్రాలిన పూఃణచం, ద్రప్రభాఖి । రామాతపత్రంబు, శ్రాద్ధదేవు
ని రౌప్యభోజన పాత్రంబు, పోల్కినొప్పె । మృతులైననృపతుల, మెడ
నుండిపడినసకాశ్మీరహారము, ల్గామసహిత।మగుమిత్రిరక్తము, ద్యముదా
వినవ్విన వెలికుబ్బరదముల, విధముదోఁచె॥ (గీ)శస్త్రహతిమూర్ఛనొంది
న, సఖ్యులజుల।సమరధర్మంబెఱింగిన, శౌర్యనిధులు। గెడపఁగడఁగినఁదన
వారి, నుడిపిజీవ । యుక్తముగఁ బట్టుకొనిపోయి, రుత్సుకమున ॥
౧౦౯ ॥ (గీ) మెండుగానిమ్న భూములు, నిండినట్టి । సాయకక్షు
తరుధిరంబు, శమనయువతి । రమ్యసంవ్యాన ములకను, రంజనార్థ ।
ముడికకౌసుంభరసముకై, వడిఁజెలంగె ॥ ౧౧౦ ॥ (చ) క్రమమునఁ
బెక్కుమాఱులుధ, రాపతుల న్వధియించిపెద్దగా । లమునకు జామ
దగ్న్యుఁడుచ, లంబునఁదద్రుధిరంబుపంచసో । తములుగఁ జేసె
నాసమర, ధారుణియందుక్షణంబు లోననే । కములగురక్తవాహిను
ల, ఖండముగాఁబ్రవహించె నత్తఱిఁ ॥ ౧౧౧ ॥ (వ) అప్పుడమ్మ
హారుధిరప్రవాహంబులందుఁ దరంగ ప్లవమాన పద్మాకారయోధవద

సంబులు పద్మంబులును మహేభకర్ణపరిభ్రష్టచామర హంసంబులును వికర్ణాంత్ర శైవలంబులును బాహుమీనంబులు నస్థి శర్కరంబులుం గలిగియొప్పె మఱియు నామిషంబు భుజించుటకు మృతకళేబరంబులయు పరిభాగంబున నాకాశంబునందుఁ బరిభ్రమించుచున్న కాకకంకఘూక గృధ్రాదిపత్ర వాహంబులు ఘోరశస్త్రంబులచేత శరీరంబులు విడిచి యిప్పుడుపూర్వా భిమానంబున దేహప్రవేశాపేక్షచేత మూర్తిమం తంబులైన ప్రాణంబులభంగి జూపట్టెమఱియు దిశాముఖంబులందుఁ బ క్షాంతఘోషంబు విస్తరింపం జేయుచు నచేతనంబులైన బాణవ్రాతం బులు నిశితముఖాగ్రంబులచేత సైనికుల రక్తంబు పానంబుఁ జేసెఁ బ ఢంపడి సచేతనంబులైన పక్షిసంఘంబులు చంచుపుటంబులచేతఁ బా నంబుగావించె॥ (సీ) ఉద్దీప్తరసనమై, నొక జంబుకము నిబిడౌజస్స్వ లగుమృత, యోధవపుల । గాత్రంబుతోఁ గూడఁ, గాంక్షతో నేతిగ్మ తేజంబుభక్షించెఁ, దెగువమీఱఁ । దత్తేజమును వెండి, దారుణోల్కా చ్ఛలంబునఁ గ్రక్కుచు భయంబు, పుట్టనలచె । వేగనైరంతర్య , వి చ్ఛిన్నబంధుర గాత్రాంత రాళంబు, గలుగునట్లు॥ (గీ) బాణసంస్యూ త మగుటదు, ర్భక్ష్యమైన । యోధమాంసంబు జ్వాలిక, లాలుకురు తము । చేతఁ బరిపాకమొనరించి, చెలఁగినూత్న । రుచిగలుగఁ జే సి భక్షించెఁ, గ్రోష్టృచయము॥ ౧౧౨ ॥ (వ) మఱియు నిష్ప్రా ణులచేతసప్రాణుల యవయవంబులచేత నంతటఁ బరికీర్ణంబైన త త్సంగ్రామభూమి యర్ధసృష్టంబులైన రూపంబులచేతఁ బరికీర్ణమై నచతుర్ముఖుని సృష్టికర్మాంత శాలయుంబోలెఁ జూపట్టెనిట్లు క్త ప్ర కారంబున నవిచ్ఛిన్న వేగంబుగలుగునట్లు పరువెత్తుచున్న మహాధృత్య రాజసైన్యంబులకు హరిసైన్యంబులతోడ నద్భుతప్రకారంబున ననిశ్చిత జయపరాజయంబగుసంగ్రామంబుచెల్లె నప్పుడు మహానదీప్రవాహం

బులు మహార్ణవంబు సంగలయినప్పటి మహాభీషణనిర్ఘోషణంబునుం బోలె సైన్యకోలాహల శబ్దంబు భయంకరంబుగా ఘనాభోంతరాళంబునిండి చెలంగెనంతసంగ్రామకాంతారంబునందుఁ బరిపంథి వేణుదారి యగు వేణుదారియనునామంబుగల బాణనందనుండున రేంద్ర పాదప సమూహ సంఘర్షణంబువలన నగ్నియుంబోలె వెలుంగుచుఁదలమిగిలిప అతెంచుచుండ నతిదూరంబుననుండియంగీకృత పరాక్రముండై బలభద్రుండు సింగంబుమాతంగంబునుం బోలెనవలోకించి రయంబున వానికెదురుగాఁదన యరదంబుఁ బఱపించిన॥ (క) ప్రొధిరవముఘంటికాధ్వను । లధికంబుగ్రమోయఁ గడుభ, యంకరభంగిన్ । పృథివియ ద్రువఁదాలాంకుని । రథముత్పాతంబురీతి, రయమునసరిగెన్॥ ౧౧౩॥ (గీ) ప్రధనమహా విచక్షణుండైన, బలునిమీఁద।వేణుదారిప్రయోగించె, బాణచయము । సీరికోపించియతనిపై , శితపృషత్క । వృష్టిగురియించి గ్రక్కున , వెగడుపఱచె ॥ ౧౧౪ ॥ (గీ) హలిశరంబుల మూర్ఛితుం, డగుటఁజేసి । యల్పతేజుండై పడియున్న, యతనియంత । దక్షిణాశాగతుండైన , తపనుఁ బోలెఁ । దొడరిసమరాంబరమునకుఁ, దొలఁగఁదోలె॥ ౧౧౫ ॥ (చ) అతులప్రభావయుక్తశిని, యాదవరాజు బలంబుసాల్వభూ । పతిబలమున్ప్రతాపమునఁ, బాఱఁగఁదోలి జయంబు గాంచిత । ద్వితతజయప్రభూతమగు,ప్రీతివికాసితవక్త్రపద్మమై । చతురతహస్త తాడనము , సల్పుచుఁగేలియొనర్చెన త్తఱిన్॥ ౧౧౬॥(గీ)దిశలయందునాత్మ, తేజంబువెదచల్లు।నుల్కాకాఖ్యయాదవ, వోత్తముండు। చైద్యసఖుని ద్రుమునిఁ,జయ్యననిష్ప్రత్తుఁ। జేసిమోత్రటుపడఁగఁ, జేసెనపుడు॥ ౧౧౭॥(గీ)రుక్మిణీభాత్రయగురుక్మి, ప్రముల్లిపృథుని।ధనువునేవాకుక్కనుగాఢ,మనుచునిండఁ। జేసెనావాకుచేతనే,సిగ్గుమాలి । పాహిపాహియటంచును,బలవరించె॥ ౧౧౮॥(గీ)

పరఁగనొక్కఁబెట్ట,బలువడిఁజనుదెంచు । చైద్యపక్షరాజ, సైన్యముల
ను । వననిధినిమ్నగాప్ర,వాహంబులనుబోలె । నడ్డగించెనొకఁడె, హ
రిసుతుండు॥ ౧౧౯ ॥ (వ) ఇట్లతిరభసంబుగావారిణంబులమీఁదికేంజ
నుసింగంబుభంగిఁ గవిసినప్రద్యుమ్నునిమీఁద విలసదయోమయ కవచుల
గుటంజేసి నీలమేఘసామ్యంబు నొందినతత్సైనికులు ప్రయోగించినసువ
ర్ణపుంఖసాయకంబులు శంపాలతలకైవడిఁ బ్రకాశించెనప్పుడాప్రద్యు
మ్నుండునఖకిరణమంజరీ వ్యాప్తయునధిరూఢశిలీముఖయునైనమహాకా
ర్ముకశాఖనుధరించిమహోన్నతవృక్షంబు పోలికఁ బ్రకాశింపుచురిపు
సమూహాంతకుండగుచు నతిభయంకర యుద్ధంబుగావింపుచు నగ్రమునై
నవారియందు సౌజన్యంబుఁ జూపుచునుద్వృత్తులైనప్రతిపక్షుల బాణం
బులచేత విదారింపుచు మఱియుసర్వమహీపతులు విజయాశంసచేతన
గ్రభాగంబునఁ బ్రయుక్తానేకబాణంబుల బాణంబులచేత ఖండింపుచుఁ
గృతానేకమాయమై సారవంతంబై యున్నసేనాతతిని ధనుష్టంకార
మాత్రంబుననచాయాసంబుగా మూర్ఛనొందింపుచు సమరసన్నాహ
విజృంభితుండై విహరింపుచుండనప్పుడు॥ (గీ) ఉత్తమాజుండుదలపడ్డ
నుగ్రుఁడగుచుఁ । గార్ష్ణితత్తేజమునుమూర,గతముఁజేసి । వానిపేరి
కసార్థక,త్వమునిజాభి । ధేయమునకును ముఖ్యార్థ ంబు , దెలియఁ
జేసె॥ ౧౨౦ ॥ (గీ) దూరముననుండిశౌరిపు,త్రుండుభల్ల । బాణ
ములుపరసేనలు,బడలుపడఁగఁ । జేయనవి మూర్ఛఁదేఱిస్వ, జీవితా
శ । మఱలరణభూమిద్రొక్కక, పఱచెనపుడు॥ ౧౨౧॥ (క) హరి
పుత్రునిచేశరములఁ । బరిపీడితులగుచువిడువఁ,బడినయరాతుల్। గర
మువిలక్షతనొందిరి । వరశరములు నొందవయ్యొ , వైలక్ష్యంబున్॥
౧౨౨॥ (క) అపుడాప్రద్యుమ్నునిరణ । నిపుణతవీక్షించి మింట, నిలి
చినుపర్వ । ల్విపులపులకాంకతనులై ।యుపరినితోత్తులనుతించి , రట

మునియుతులై॥ ౧౨౩ ॥ (గీ) గంధముదిగంతరంబులఁ, గ్రమ్ముకొనఁ
గ । నభ్రమునసుండివిమలబృ,హత్సుమంబు । హరిసుతునిమీఁదఁ బడి
యెంచు,ల్య ప్రకాశ । విమలతత్కీర్తిగగనభా,గమునకెగసె ॥౧౨౪॥
(గీ) అపుడు కేశప్రచురలోక,ప్రేమయట్టి । గాఢసంగ్రామశిరమువి,కా
సికుసుమ । లక్షణునిచేతరమ్యమా,ల్యంబుచేతఁ । బోలెను పరిష్కృ
తంబయ్యె,నాలమందు॥ ౧౨౫ ॥ (గీ) సాదరంబుగఁ బోరుచు,నతిర
యమున । సమరరాగసమాకృష్ట, చైద్యసేన । మదనుచేతఁ దటస్థా
న్య,మనుజసాద । రతనుబొందింపఁ బడియెసం,గ్రామమందు॥౧౨౬॥
(వ) ఇట్లువిజయలక్ష్మీసమాలింగితుండైన శిశుపాలుండుప్లవమానకల
భప్రమాణమహోన్నతతురంగమయుసమాకృష్టకార్ముకమౌర్వీటం
కారప్రభూతనిర్ఘోషతుల్యాతూర్యనాదయుసముత్పన్నానావిధ రిపుస
మూహగతిభేదవిగ్రహనాశకసాయకయురణరాగిణియుహయశ్రేష్ఠనా
దకలహాయమానవాద్యయులోలాసికృష్ణసర్పవిశేషకులయు సముల్లస
ల్లోహకంచుకశ్యామయుగుటంజేసియంతకునకు భార్యాస్నేహంబునసా
హాయ్యంబుగావింపంగోరిసాక్షాత్కరించిన యమునానదీతుల్యయుఁ
దారసింహనాదజనయు ననామయయునగుసేన మత్తధీరగజంబులు గ
లుగునట్లుయుద్ధయాత్రారంభంబునందవిచ్ఛిన్నరణరాగయునైనసైన్యం
బుతోఁగూడ శత్రువులపైకురువణించెఁ దత్సమాగమసంభవ మహాకో
లాహలంబుకల్పాంతకాలోద్వేలపారావారరవంబు ననుకరించె॥ (సీ)
అప్పుడు భూపాల,కాగ్రేసరులు విచ్చుకత్తులతళతళ,ల్గ్రచ్చు కొనఁగ।
మోగ్రిలవసించిరా,వేలశౌర్యానురాగప్రౌఢనికషంబు,గాదెశ(త్రు)। జీవు
లకాజిచేఁ,జెలఁగినిర్మలహృద్యసాంద్రసంపదగల,స్వర్గమునకుఁ। బో
వఁ దలంచువాఁ,డేవాఁడు నసిలతధరియించియలసప,దంబుదాల్చు॥(గీ)
బాహుదండంబులను ముష్టి,పాతసముల । సూరుసంఘట్టనంబుల, ను

భయబలము । సాహసంబున మత్తమై, స్వపరబలవి । వేకశూన్యమై రణము గా, వించెనపుడు॥ ౧౨౭ ॥ (వ) అనంతరంబ పరాహంకారహారియు బలవన్మత్తమహేభంబునగు నమ్మహాయుద్ధంబునందుఁ బూర్ణోత్సాహజననిర్ఘోషంబు గలుగునట్లు సైనికుల యభంగురప్రతాపంబుశోభిల్లభయంకరధ్వనియుక్తజవనమనోహర మత్తగజేంద్రయువిస్మృతమనుష్యజాతకలకలధ్వనియు మానిజనమహాహావయునగు నాసేనరసరాగంబువలన మోహంబునొందె మఱియునభంగుర వర్తులాకారయుముష్టిగ్రాహ్యమధ్యయునగు ధనుర్లతయావనోద్ధతులచేతబలాత్కారంబు నాకర్షింపఁబడి యతిశయంబుగా ఘోషంబుగావించెఁగంఠబద్ధఘంటికాసహస్రంబులు మ్రోయననేకదంతావళంబులు రణంబునకుం జనుదెంచితుండాగ్రగళచ్ఛీకరంబులచేత మహీరజంబడంచుచు ధృతప్రత్యగ్రశృంగార రసరాగంబులై సరోష సంభ్రమంబులై రణంబునందురౌద్రరసంబు వెల్లిగొల్పె॥ (సీ) జనవరప్రాప్తపూ , జాప్రతిపత్తులు సంగరైకనియతో, త్సాహయుతులు । నగుపదాతులహృద, యంబుననించుకయైన భీతిజనింప, దయ్యెనపుడు। శరపరిపూర్ణని, షంగకోటరములుప్రబలగో, ధాశ్లిష్ట, బాహువిటప । ములునగు ధానుష్క, భూరుహంబులచేబలాటవికడుభీమ, మైతనరెఁ॥ (గీ) జితరణమందుఁ దేజంబు, చేతఁబరుల । కళుకుఁబుట్టించు జనసమూ, హాతిసాంద్రదృష్ట నిరపాయమైనచే, దీశుసైన్య । మరిబలంబులమీఁదికి , నురువడించె॥ ౧౨౮॥ (సీ) చక్రగోమూత్రికా, సర్వతోభద్రమురజముఖబహుబంధ, రమ్యపద్య । పఙ్క్తిచేశిశుపాల, వధమహాకావ్యంబుచాడ్పునశిశుపాల, సైన్యసమితి। చక్రగోమూత్రికా, సర్వతోభద్రమురజముఖ్యసువ్యూహ , రాజిచేత । దురవగాహంబయ్యెఁ, దొడరియెయ్యదిస్వభావమునరణోత్పన్న, ప్రతిభమయ్యె॥(గీ) నట్టితేజిష్ఠసైన్యమై, యలరుయదుసమూహ

ముద్వృత్తి నత్యంత, సాహసమున। సింహనాదంబులు సెలంగఁ, జేది వి
భుని । మీఁదికిఁ జలించెరయమున, మేదురముగ॥ ౧౨౯ ॥(వ) మఱి
యును॥ (సీ) ద్రాఘీయసియుఁ జల, ద్దారుణజనసంకులయుఁ గరిగిరిగ
భీ,రయునుసార। నిర్భీకగణమహా,నినదయుఁ గృతవైరివధయుదుర్వా
రయుఁ, బ్రథితబలయు। నగుయదు సేనర,యంబున రాజమార్గంబు
ను సువిశాల,రథ్యకరణిఁ। బరిపంథిసేనపైఁ,బడియెనప్పుడు వికసత్పింఛ
హృద్యంబు,జవయుతంబు॥(గీ) బర్హకల్పంబువికసిత,బర్హచారు।వ
సుహరణశక్తమైనశ,ల్యాయుధప్ర । తానమదినాగములమీఁదఁ ,దత్క్ష
ణంబ । పడియెనధికవేగంబున, బంధురముగ ॥ ౧౩౦ ॥ (ఉ) ఆత
తజృంభమాణనిబి,డార్భటిజన్యము చెల్లుచుండఁగా । భీతియొకింత లే
క,యరిభీషణబృంహితముల్చెలంగవి। ఖ్యాతనగాభవారణచ,యంబుబృ
హత్కటిసీమనుండిచా । నాతులవర్షముంగురిసె,నద్రులొగిన్ సెల
యేఱులంబలెన్॥ ౧౩౧ ॥ (వ) మఱియునయ్యుద్ధంబుపునఃప్రవర్తి
తోచ్ఛలితలబ్ధశుద్ధిపదాతులచే గాంధర్వంబక్షురవిశేషంబులచేతం బోలెఁ
బ్రకాశించెనిజఖడ్గంబుచేత శత్రుమండలాగ్రంబుల ఖండింపుచున్న యొ
క్కవీరుండు కీర్తిప్లుతమహీమండలాగ్రంబైన యనింద్యత్వంబుప్రాపిం
చె మఱియొక్కవీరునిచేత సముద్యతంబైన ఖడ్గంబుచేత నపరిమితంబై
న శత్రుసైన్యంబు శీఘ్రంబుననతిమాత్రకలుషంబుగాఁగావింపంబడియె
సహస్రరక్షకుండు సహస్రహంతయునైన యొక్కభటుండుతన ఖడ్గం
బుచేత సహస్రంబును వధించి యందులోనొక్కకబంధంబు నృత్యంబు
జేసినంజూచి తనచేత సహస్రంబుహతంబయ్యెఁగదాయని సంతోషం
బునఁదానును సేనామధ్యంబునఁనృత్యంబు గావించెమఱియొక్కభటుండు
శస్త్రవణారూపశోభావదలంకరణభూషితుండైన రావణునిభంగిఁజూ
పట్టెఁబరిపంథిశస్త్రప్రహారంబుననిరస్తోరుయుగ్ముండగుటంజేసిరక్తసిక్త

దేహుండై యుభయ ప్రకారంబులననూరుండునుంబోలె నరుణ వర్ణ
విగ్రహుండై చూడం బడియె॥ (చ) శరధిసమాహవంబునవి, శాలసమే
ధిత తేజుఁడైన దు। ష్టరబల వీరుఁడొక్కఁడల, దక్ష మహాహవమందు దీ
ప్తదు । భ్ఙరపృథుతేజుఁడైతనరు, రాజకిరీటునిభూరికోపమై। వఱలెడు
వీరభద్రు క్రియ, వారక పొల్చెనుదునిరీక్ష్యుఁడై॥ ౧౩౨॥ (చ) పరభట
హస్త దీప్త కర, వాల విలూన నిజోరు ఖడ్గులై । వెఱపున నట్టె పోక
కడు, భీషణ భంగిఁ గరాళ వక్త్రులై । పరఁగఁ బదాతులుం గినుక, ప
ర్వవడింజని బ్రద్దంబులన్ । బరువడిఁ బెందలల్గొఱికి వైచిరి బెబ్బులు
లట్లుబల్విడిన్॥ ౧౩౩ ॥ (గీ) అధిపుచేమున్న సత్కృతు, లైనయోధు
లతనిబుణ మీఁగుటకుఁ జచ్చి, రాజిలోనఁ । గడఁగి పతిచేతసత్కృతు,
గ్గానివారు । కనలి కెడసిరివారల కన్నమున్నె॥ ౧౩౪ ॥ (వ) భా
గ్యవంతంబును దేజస్విత్వంబువలన దునిరీక్ష్యంబును గుపితంబును ర
ణార్థియు నైన వీరలోకంబు నందుఁ బత్యానాదర నిమిత్తాపయశోని
వర్తకంబైన యుపాయంబు మరణంబున కంటె నెయ్యదిలేదని ని
శ్చయించి శాక్తికులచేత నైశిత్యంబు వలన నెందును బ్రతిహతంబు
నొందనిదియు నభ్యగ్రఫలశాలినియు నయోమయయునైన శక్తి పగ
తురయందు విడువంబడియెం గాని శరీరంబు వలనంబుట్టినశక్తి విడు
వం బడదయ్యె రాజులు వ్యసనంబునందును నీతివిడువక పృతన చేతన
మానుషంబైన రణంబు గావించి రప్పుడయ్యుద్ధంబుఁ జూచి యంతరి
క్షవర్తి సిద్ధవిద్యాధరాదిజనసంఘంబు విస్మయంబు నొందె॥ (సీ) త్రి
ణతచాపంబులు, గణికల కైవడి బలుశరంబులఁ గాముకులనుబోలె। ని
జగుణంబులచేత, నెఱిఫలప్రాప్తి పర్యంత మాకర్షించి, యవల విడి
చె। రణమున నేగుగు, ణంబులు పక్షవంతము లైన శరములే, కముగ
బెరసి । యారబ్ధ నవయుద్ధ, మైన శాత్రవ సైన్య మందుఁ బ్రవేశించెం

నాత్మసేనల । గాసిల్లఁగఁ జేయు శైత్యంగని హరినమగో । ల్లాస
ము ముఖకమలమునకు । భాసురబాలాతపంబు భంగిఁ జెలంగెన్ ॥

౧౮౫ ॥ (సీ) సలలిత మణిహేమ వలయ శోభితదీర్ఘ ఘనభుజ మహోం
ద్రాయుధంబు గాఁగఁ । గటితటశోభిత కాంచనాంబరరుచుల్ పొలుత
శతహ్రదాద్యుతులు గాఁగ । ఘంటికృతనూపుర శింజినీనాదంబు దా
రుణస్వన గర్జితములు గాఁగఁ । గమనవేళఁ బరఁగించు గతి దంష్ట్రుటంప
లతలు తైనపిడుగుల చారు గాఁగ॥ (గీ) మణిమయ విచిత్రమండనవృష్టి
ణిపరంప । రలు జనాక్షుల మిఱుమిట్లు గొలుపఁగ వృష్టి । మేచకాభ్రం
బు శిశుపాల మేదినీశ । సైన్యదావాగ్నిపైఁ గ్రమ్మె సాంద్రభంగి ॥

౧౮౬ ॥ (వ) మణికిరీట వరకాంగత కౌస్తుభ మణిదీప్యమానోజ్జ్వలిత పీతాంబరంబు గలుగుటం జేసి శక్రధనుస్సంగత సౌదామని సహిత నీలమేఘంబు భంగిఁ జెలంగునట్టియు ముఖసారోజ లోభభ్రమద్భ్రమరసంయుతంబును అలసోప లాలనంబును గ్రీడాలోలుపనిలింపాలయంబును ఘూర్ణపూర్ణ సమాగమను యగుటం జేసి శత్రుల సమాగమంబును సాభిలాషయైన విజయశ్రీకటాక్ష విలోకితంబునగు భక్తానుగ్రహ విగ్రహంబుచేత దివ్యమానుండును ప్రభావసంపన్నుండును మహైశ్వర్యవంతుండును నక్షత్ర ప్రభోజ్జ్వలుండును విశిష్టదీప్తి సంపాదకుండును బష్టివాహనుండును భయదూరహేతుండును సర్వజంతు రక్షకుండును సంసారదుఃఖనివర్తకుండును మహీభర్తయు నిజచారప్రాప్త కాములును నిశ్చితులును నగు దేవతాత్యాగ కృతోద్యోగయోగుల చేత సాక్షాత్కృతుండును నానందసాంద్రయు సహజకాంతియు సర్వోత్కృష్ట గుణవ్యాప్తయు రమ్యకుచయు నిర్దోషయు నగు లక్ష్మిచేత సత్వరంబుగా నాలింగితుండును నైన శ్రీకృష్ణునవలోకించి శత్రునృపులయ్యును శిశుపాలాదులు నిష్ఫలులై రోషమునం బైనను దివ్యస్వరూపంబు స్వభావశక్తిచేత నెగా

గంబునుహరించి నట్లుమాధవుండు దర్శనమాత్రంబుచేతనే వారలపాపంబులన్నియు హరించె॥ (క) జితయుద్ధబలము నందొగిఁ । జతురతసమరంబుసేయఁ, జనుదెంచు హరిన్ । జితగదుని భువిఁబ్రసిద్ధుని। హితపీయ్యనిఁ దాఁకిగెలువ, నెవ్వఁడోపున్॥ ౧౪౭ ॥ (గీ) అగ్రభాగమందు,నతి గరీయంబైన । కృత్యమందు నిర్ణ,యింపఁబడిన। యధిపుచేతమిగుల, నారోపితగుణోరు। కార్ముకంబు నమ్ర,గతివహించె॥ ౧౪౮ ॥ (గీ) అందుఁ బర్వతమ్ము,లగుట రమ్యములైన। యమ్ములపుడుసంహి,తంబు లయ్యె । వీనులంటలాగి, విడిచినఁ గార్ముక। ధ్వనియుపరుషమయ్యెఁ, బరులకపుడు॥ ౧౪౯ ॥ (ఉ) చండభుజావలేపమున, శౌర్యధనుండగు శౌరిభూరికో । దండము నెక్కుఁబెట్టిగుణ, దారుణశబ్దము ఘూనభంబులున్ । నిండననేక కాండములు, నేర్పునఁగూర్చివిపక్షసేనపై । మెండుగఁ బర్వఁజేసెనటు,మింటనుపర్వులు సన్నుతింపఁగన్ ॥ ౧౫౦ ॥ (గీ) పరఁగఁ బశ్చాత్కృతంబైన,పత్రులందు । నొనరనేపత్రి సుగుణసం,యుక్తమయ్యె । నట్టిపత్రిమాధవునిక,రాంతమందుఁ । జేరె నాప్తుని చందానఁ, జెలువుమీఱ॥ ౧౫౧॥ (గీ) దిఙ్ముఖ వ్యాపకములతి, తీక్ష్ణములును । హాద్రిదులును సంతతము మమున్, ఖేదనములు । నైన శరములు శత్రులి,నచ్యుతుండు । విడిచెనేకకాలంబున, వేగ మడర॥ ౧౫౨ ॥ (సీ) అనిలోనమాధవు,ధనునొక్కటియె గాదు మండలీ కృతమాట,చండకాండ । మథితమై రిపు సేన, మండలీకృతమయ్యె మఱియు లోకాలోకి, మధురభాషి। కలుష విదూరుండు, నళికులాలకుఁడు నిరంకుశుండకలంకుఁ,డనఘు మూర్తిన్ । ప్రళయ కాలమునవ,రాహలీల నటించు నద్భుత చరితుఁడు, నైనశౌరి॥ (గీ) వమఱఘటులైన పరిపంథి,వరుల దృక్క । నినికలయందుఁ బ్రసరించె, నేపుమీఱఁ । గాముకము నందుసూక్ష్మల,త్వ్యాశ

మొగాని । వితరణుల యందుఁ బోలె స్థూ,లతయు లేదు॥ ౧౫౩ ॥
(క) తతముక్త బహువిశిఖ యదు । పతిచాపం బటుహరించెఁ, బర
జీవితము । ల్బతురతఁ బరచాపసజీ । వతనుమది సహింప దయ్యెఁ,
బవరము నందున్॥ ౧౫౪ ॥ (గీ) వరరుడవివరుండు వైరివిదారియు।
వారి రౌరవుండు, వరుఁడువీరుఁ । డుర్వరాగ తపను నొప్పున,నొప్పు
ము । శౌరి విస్తరించె, వైర మపుడు ॥ ౧౫౫ ॥ (గీ) అరినిహంత
యునైన శ్రీ,హరిశరములు। తవిలి పానార్థ రక్షార్థ, ధాతువులగు।
చుండ వైరుల శోణితం, బొనరఁ గ్రోలె । భువనములను రక్షించెన,
వ్వుతము గాఁగ ॥ ౧౫౬ ॥ (గీ) అవనిభారావతరణార్థ, మంచి
తముగ । నవతరించిన వాఁడయ్యు, నచ్యుతుండు । ప్రబల శాత్రవ
పృథు శరీ,రముల చేత । భూమి వర్ధన మొనరించె నేమి చెప్ప॥
౧౫౭ ॥ (క) హరియొక శరమున ప్రేమ్మిడి । నరిగణ తరువులను గూ
ల్చె, నటు తామునుసుం । దరరామరూపమునను । ర్వరలోఁ గావిం
చినట్టి,పనికి సమముగాన్ ॥ ౧౫౮ ॥ (క) శూరుఁడు లక్ష్మీ ప్రియుఁ
డగు । శౌరి దిశా వ్యాపకాత్తి, శాత శరములన్ । వారక నిలఁ బడ
ద్రేసెను । వైరి శిరంబులను చాళ్, ఫలముల మాడ్కిన్॥ ౧౫౯ ॥
(గీ) అరి మనోహరంబు,లై శౌరి తూపులు। హృదయ మందు నిలువ,
కేగె నవలి । కందు వలన సారె, కరుల శత్రుత్వంబు । వ్యక్తమ
య్యె హరికి, నాలమందు ॥ ౧౬౦ ॥ (వ) ఇట్లమ్మధు సూదనుండఖం
డ కోదండ పాండిత్యంబు మెఱయఁ దండోప తండంబులుగాఁ గాం
డ ప్రకాండంబులు పరఁగించిన నందు హరి నామాంకితంబులైన
కొన్ని బాణంబులు శత్రు శరీరంబుల ప్రాణంబుల హరించెం
గాని నామాక్షరంబులకు మాలిన్యంబు గలుగు నని త చ్ఛోణితం
బు సంస్పృశింప వయ్యెఁ గొన్ని సాయకంబులు వీరవర్గప్రాణ

సర్వస్వంబును హరించి చోరులుం బోలె దూరంబున మహీతలం
బునం దదృశ్యత్వంబు నొందెఁ గొన్ని బాణంబులు రిపుకంఠచ్ఛేద
నంబు గావించి మాంసఖండ పరిచితంబులైన ముఖంబులు గలవియై ప
క్షులుం బోలె నాకాశంబున కెగసె నప్పుడు రిపుశరీర సంజాతశోణి
తంబు శత్రు నారీనేత్ర సంజాత బాష్పతోయంబులుం గలసి ప్రవాహ
రూపంబై ప్రవహించె హరిమాయా విశేషంబున శత్రుసైన్యంబు నం
దుఁ బరిపంథులేక ద్విత్రి చతురాకారంబులు గలవానిఁగాఁ గృష్ణునివి
లోకించి తత్క్షణంబ తాము పంచత్వంబు నొందిరి సదామద బలప్రా
యుండును సముద్ధృతరసుండును బ్రతీత విక్రముండును శ్రీమంతుండు
నగు హరి రెండవ హరియుంబోలెఁ బ్రకాశించెనిట్లు హరిశరంబులు శ
త్రువధాత్మకంబైన యిష్టార్థంబు గావించి యధోముఖంబులై మహీ
తలంబు ప్రవేశించె సర్వలక్షణ పరిపూర్ణ శరీరుండును నిరస్తశత్రుతే
జుండును మహాత్ముండునునగు కృష్ణుండు దైవ సంపన్నవ పూరణంబు
లైన సంగ్రామంబులందు జయంబునొంది రణసముద్రంబంతయు నిస్త
రించి తేజోవంతుండై ప్రకాశించెనిట్లు లబ్ధవిజయుండై కల్యాణమూ
ర్తియు లబ్ధాఘక్షయ శుద్ధియు శ్రీవత్సలాంఛన విశేషభూషిత వక్షుం
డును నిర్భీకుండును శత్రుమృగ వ్యాధుండును నిత్యాభ్యుదయవంతుం
డునునగు కృష్ణుండు రణరాగంబు వలన నహంకారోద్ధురంబైన స
త్వంబు నవలంబించి మహోత్సాహంబున సింహనాదంబు గావించె
నంత॥ (మ) హరి వీర్యంబు సహింప కప్పుడు మహా,హంకార యు
క్తుండు చే । దిరసాధీశ్వరుఁ డుల్లసత్త్రివళి సం,దీప్తంబు సద్గ్రంథి
ల । స్ఫురితభ్రూయుగ యుక్తమైనవదనం,బుం దాల్చి నిర్భీకుఁడై। వ
రుసం బ్గోరికి రమ్మటంచు హరినా,హ్వానంబుఁ జేసెన్వడిన్॥ ౧౬౧ ॥
(ఉ) శౌరికరప్రముక్త శిత,చక్రనిపాతన సంప్రతీక్షము । న్నారయ

నంస సంస్థితమ్ము నైన దురాసద కాల మృత్యువుక్ । వారక తాల్చి
నట్టిశిశు, పాలురథం బది సూతరూప దు । ర్వారవిధి ప్రయత్నమున,
గ్రక్కున నేగె మురారిడాయఁగక్ ॥ ౧౬౨ ॥ (మ) జలజాతాంకము
రథంబు సంఘటిత భా, స్వచ్చక్ర సంతున్నాభి । కరపీతాసు శరీర జం
బులగుటక్, గాశ్మీర భూజాంగలా । క్ష్యరసా ప్రోద్భవ కుంకుమా
రుణములై, కన్పట్టురక్తంబులుక్ । స్థిరకుందట్టపు జాజు ప్రాయుచుఁజ
నెక్, జేదీశుపై కుద్ధతిక్ ॥ ౧౬౩ ॥ (మ) కలనిక్వాణ కరాళకింకిణి
యు, దీర్ఘస్వర్ణ కేత్వంశుకాం । చలమా శౌరి రథంబు ముక్తశిఖుఁడై,
పైద్యుక్ రణ క్షోణిలో । పలఁబంచత్వము నొందఁజేయుక శిఖా, బం
ధంబు గావింపనం । చలఘు ధ్యానము సేయు కాలుని క్రియక్, వ్యా
పించె దుర్వారమై ॥ ౧౬౪ ॥ (మ) నవనీలాభ్రరవానుకారియు ని
తాం, తాపూరితా శాంతముక్ । శ్రవణానందదమైన కృష్ణురథా,
రావంబు నాలించి కే । కివితానంబులు నూర్ధ్వ కంధరములై, కేకా
ధ్వనుల్మిఅజ । న్యవనిక్ సమ్మద తాండవంబుసలిపెక్, బాలాను కూ
లంబుగక్ ॥ ౧౬౫ ॥ (మ) ఘనగంధోజ్జ్వల రుక్మిణీకుచతటీ, కాశ్మీర
జంబాలలాం । ఛనవిభ్రాజిత భార్గవీరమణ వ, క్షంబు న్విలోకించుమా ।
త్రనె చేదీశుని చిత్తమందుఁ జిర కా, లస్థాయి రోషాగ్నిచ । య్యానదీపిం
పనా కింత సేపు వివశుండై యుండి వాఁడంతలోక్ ॥ ౧౬౬ ॥ (సీ) తె
లివాంది చంచల్యానిల చోద్య మానకల్పక్షయకాల, సంభవ మహో
గ్ర । శిఖశిఖా సంకాశ, శింజినీయుతమైన ధనువును సారించి, దారుణ
ముగ । ఘనవజ్రరవ శంక, గలుగునట్టుగ గుణనాదంబు గావించె, మే
దురముగ । సంధాన మోక్ష ల, క్ష్యముగాన రాకుండ శౌరిపై విశి
ఖ, వర్షంబు గురిసె ॥ (గీ) గవలమేచక రుచిమధ్య, కలితదీర్ఘ । ఘోర
భుజదండనాసంబు, కుపితకాల । భూ్రియుగభయఁకరంబయిపోలుచు

చైద్య । కాముకం బెల్లవారిచేఁ, గానఁ బడియె ॥ ౧౬౭ ॥ (గీ) భూరితట దుజ్జ్వల స్వర్ణ,పుంఖము లన । యోషిత ముఖంబు లధి కర,యంబులును మ । హాస్వనంబులునైనశా, తాంబకములు । గగ న భాగంబు ఘనముల,కరణినొప్పె॥ ౧౬౮ ॥ (సీ) ఘనకతర్ణరీ సా య,కములు శాతఫలాగ్ర నిర్భిన్నఘనగళ,స్సీరప్రస్ఫు।టాతివేదన లగు, నాశలనుండి తద్దయుఁగాఁఉబాష్పసం,తతియుబోలెఁ।జక్రవాళంబునా, చ్ఛాదించె మఱియుఁ దతాక్రాండముల్గగన భా,గమునకెగసి । యున మండలంబుగ,ప్పినధూమిజనులకాకసముగన్పడకుండె , క్షణము సేపు॥ (గీ)పరఁగ నబ్భంగిసాయకాం,తరిత కృష్ణ।యగుటఁజేసివసుంధర,యని మిషులకు । నొకక్షణము చూడఁబడకుండె, యుద్ధమందుఁ। జిత్రమై తోఁచెఁజేదీశు, చేతిబలువు॥ ౧౬౯ ॥ (గీ) చైద్యుచే నప్పుడిబ్భంగి, సకలశౌరి। భీకరానీకమునకెండ, సోఁకకుండ। సాంద్రవిశిఖ జాలైకవి, శాల గృహము । ఘనతనత్యద్భుతంబుగాఁ, గట్టఁబడియె ॥ ౧౭౦ ॥ (వ) ఇవ్విధంబున నప్పుడమ్మధు సూదనుని సైన్యంబు శిశుపాలకృతశ రపంజర మధ్యంబునఁ బక్షిసంఘంబుకరణిం జిక్కిచలింపకున్నం జూచి యసహాయశూరుండగు కృష్ణుండు పరిపంథి విగళితా పరిమిత శరవ ర్షంబును నిజబాణంబులచేత వాదిప్రయుక్తానుమాన ప్రమాణంబుల చేతఁ బ్రతివాదియుంబోలె నివారించె॥ (శా) శ్రీకృష్ణుండు కపోణిసె త్రికిసుత, స్జైదీశుసీక్షించి వి ।ల్లాకణాంతముగా వడిందిగిచి ప్ర,త్యా లీఢపాదస్థుఁడై । లోకాలోక గుహాముఖంబులు బదు,ల్మ్రోయంగ

దిక్కుల్నభం । బాకంపింపఁగ మౌర్వీనాదమటు బ్రాహ్మాశక్తిఁ గావిం
పుచుఁన్॥ ౧౭౧॥(చ) అలఘుధనుష్ప్రభావము గు, ణాత్మ మహత్త్వ
మొముష్టిశక్తియో । యిలయు దిగంతముల్ గగన,మీనుచునున్నవో యే
మి చిత్రమో । తెలియఁగరాదుశౌరిసము, దీర్ఘ శరంబులు చిత్తజ
ల్లల । ట్లలవడ నొక్కటీటిఁ గురి,యం దొడఁగెన్ధ్వనిపూర్వకంబుగన్॥
౧౭౨ ॥ (ఉ) ఎక్కడఁ జూడఁ గృష్ణుని య,హీనని శాత పృషత్కకో
టిన।ద్దిక్కులనుండు వారిధుల,లీల సముద్ధతి మేరమీఱితియే।దిక్కునుజూ
డ శత్రుబల, దీవులముంచెఁదదీయయోధులం । దొక్కరుఁడైన లేఁడు
శర, ముద్ధతి సోఁకనివాఁడు చూడఁగన్ ॥ ౧౭౩ ॥ (వ) ఇట్లు
దానవాంతకుండు సంరంభ విజృంభితుండై తనచేతి శరలాఘవకరలా
ఘవంబులబలుష్రుఁ జూపిన శిశుపాలసైన్యంబునందు నిశితంబులైన యు
ర్ధచంద్ర బాణంబుల శిరంబులు దెగి యోధులశిరంబులు కతఁన వేగం
బున మింటికెగసిన గగనలక్ష్మి పట్టియాడు కలువపూబంతుల చందం
బునఁ జూపట్టెనందుఁ గొన్నిశిరస్సులు మింటినుండి మహావాతపతితతా
ళఫలంబులుంబోలెఁబుడమింబడియెశరంబులపరస్పరఘట్టనంబునంబుట్టిన
పావకజ్వాలలు మింటికెగసి మేఘంబుల సంస్పృశించి సైన్యంబులమీఁ
ద వ్రాలినసైనికులుకపిలముని కోపవహ్నిజ్వాలల భస్మరాసులై పుడమిం
గూలిన సగరకుమారుల పగిది భస్మీభూతులై మహీతలంబునంబడి ర
ప్పుడు హరిశర పరంపరలచేత విపక్షశిలీముఖమేఘజాలంబువిభిన్నంబై
న వికసితవదన సరోజంబులైన యాదవసైన్యంబులు దిశలుంబోలె మి

క్కలిం బ్రకాశించె సమాచ్ఛాదితసూర్యమండలంబులైన శరసమూహం బులు గగనంబు నాచ్ఛాదించె నయ్యవసరంబున హరిచాప యష్టియం దుబాణంబొక్కసారి విసృష్టమై పుంఖానుపుంఖత్వంబుచేత బాణసంధా న మోక్షణదుర్లక్ష్యత్వంబువలన ననేకబాణంబు లేక బాణంబుగాఁగనుపట్టె॥ (సీ) అతివేగ రావంబు, లతులపత్త్రముల్కాంచనపింగళ, కాయకాంతు।ల గు చానవారిసా, యకములు భయమూర్ధకాకోదరంబులు, గల్గినట్లు।ధ రణిభేదించిపా, తాళ తలముసొచ్చెఁ జేదీశుచేమున్ను, చింతలేక। ప రమమర్మభేదన, పరుషపృషత్కంబు లపరాధములభంగి,నచ్యుతునకు॥ (గీ) దుఃఖమొనరింపలేవయ్యెఁ, దోషుతోడ। నధికమాయుఁడు లయ కాల, మందుయోగ। నిద్రితుండగుశౌరికి, నిద్రగలుగఁ। జేయుటకు స్వాపనాస్త్రంబు, చెలఁగి యేసె॥ ౧౭౪ ॥ (వ) ఇట్లు శిశుపాలుం డు స్వాపనాస్త్రంబు ప్రయోగించినభాస్కరుని నర్ధశూన్యసంజ్ఞ గల వానిఁగాఁజేయుచు నిద్రాఘూర్ణితలోచనారవిందంబులుగలుగునట్లు గానమ్మహాస్త్రప్రభవాంధకారంబుహరిసైన్యంబునాచ్ఛాదించె॥ (చ) అ పుడు మహీపతుల్నిజ శ, రాసనమందు నిషణ్ణమూర్తులై। విపులత నిద్రనొందిరది, వింతయె మేల్కొని యుండువేళల। న్విపులవిపద్వినాశ కర, విశ్రుతచాపముపైనిషణ్ణులై।నిపుణత నెప్డు నేమరక, నిద్దురవోయెడు శూరకోటికిన్॥ ౧౭౫ (గీ) శ్లథతనొందివపహన, శక్తిలేనివిపక్షు। వ గులశ్లేషిధనువు, వదలిపడియె। మొనసి యభ్యసించి, యును బ్రమాదం బున। గళితమైన విద్య, కరణినపుడు॥ ౧౭౬ ॥ (ఉ) సింధిమధ్యమం

దుమును,నిద్దురవో యెడు బ్రోడయయ్యెనిం। పారస్పైన్య వారిధిగ
తుc,ద్రైభువనత్రయ రక్షణంబున। న్వారకజాగరూకుcడయి, భాసిలు
నాదిమపూరుషుండుల । క్ష్మీరమణుండు జన్యజయ,శీలుcడు మేల్కొ
నియుండెన త్తఱిc॥ ౧౭౭॥ (చ) అనువుగ నేమహాత్ముని సుమంచిత
నామము నుచ్చరించినం । తనేచిరకాల భుక్తభవ,దారుణ పాపత
మంబడంగున । వ్వనరుహపత్రలోచనుని , స్వాపనబాణ తమంబుగ్ర
మ్మనే। దినకరునాక్రమించుటకుc, దీవ్రనిశోత్థితమంబుచాలునే॥౧౭౮॥
(సీ) అప్పుడుహరిచాత్ము, పొద్భుతతేజంబు తపనతేజము భంగి,విపుల
కౌస్తు । భాదర్శమందు నొ,య్యనసంక్రమించిన నందు సుర్వారస,
ర్వాంధకార। నిరసనక్షమమైన,నిరుపమ ధామంబువొడమె నాలోక,వి
భుండుభాస్క।రాబ్జ నేత్రుcడుగదా,యమ్మహామణిధామనిచయంబువి
కసిత,నేత్రసైన్య॥ (గీ)సమితివలనసనావిల,చారుదర్శ।నంబునట్లనెజ్ఞానం
బు,నపుడాసంగ। భవ్యమతులప్రసాదంబు,భక్తులందుc।బోలెదిశలందు
వ్యాపించుc,బాలువుమీలు॥ ౧౭౯॥(క)దిననాథుండుదయించిన।జనములు
తెలివొందినట్లు,స్వాపనశరసం । జనితతమమువిడిచినcజ । య్యనహ
రిసైన్యంబులేచి, యనికిcగడంగెc॥ ౧౮౦॥ (వ) ఇట్లుస్వాపనాస్త్రం
బున్యాయవాదంబునందు మిథ్యాభిశంసనంబునుంబలెc గౌస్తుభమణి తే
జంబుననిష్ఫలంబైన నాగాస్త్రంబుప్రయోగించెనంతనయ్యస్త్ర ప్రభా
వంబునc గరాళవక్త్రంబులై దీర్ఘపృష్ఠంబులై కోఱల వలన నస్రాం
తంబువిషంబు గ్రక్కుచుcజంచలరసనాద్వయాస్వాదితోభయపార్శ్వ

ష్ఠప్రాంతదేశంబులు గలుగు నట్లనేకంబులేక కాలంబున నావిర్భవిం
చికార్ష్ణ్యంబువలన విహితకేశానుకరణంబులై కపటంబున జయంబు
గోరుచుఁ దొల్లిసముద్రసంజనితోచ్చైశ్శ్రవోశ్వవాలంబునుంబోలె సం
తరిషుంబును క్షణమాత్రంబులోన నైల్యంబుగావించె ముఖంబునందు వి
స్తృతంబులైయనుక్రమంబుగా శరీరంబునందు గోపుచ్ఛంబువలె నుత్త
రోత్తరంబణుత్వంబుధరించి భరతశాస్త్రవిశారద కవిప్రణీతకావ్యగుం
భితాంకంబులైన నాటకవిస్తారంబులుం బోలెఁ బ్రకాశించెనప్పుడుసూ
ర్యుండు రాహుగ్రస్తమండలుండైన వానియట్లవిషసహిత సముత్థితోరు
ఘూమతిరోహిత నిష్ప్రభమరీచియగుటం జేసి తామ్రపిండ సచ్ఛాయం
బైన శరీరంబును ధరించె॥ (సీ) అప్పుడు కొన్నిమహాహులుశమనపా
శములకై వడి, శరీరములఁజుట్టె। కొనియెభోగులుకొన్ని, యినుపశృంఖల
ములకరణిసైన్యంబుల, కాళ్లఁబెనఁగె। విసపుకోఱలుకొన్ని, భిదురంబు
లవిధానసంగముల్గఱచిగా, యములుచేసె । వితతముఖంబుల, వెడలు
నిశ్వాసముల్కాయంబు మిక్కిలిఁ, గమలఁజేసె॥ (గీ) నాలుకలుసాఁచు
చుఁబ్రచండ, లీల ఫణులు । మెడలు బంధించె నూపిరి, వెడలకుండ। స
ర్పమయమయిపాతాళ, జగముభంగి । సమరమేదిని యొప్పెనా, సమ
యమునందు॥ ౧౮౧ ॥ (వ) ఇట్లునాగాస్త్రపాశ బద్ధులై చిక్కుపడి
యున్న నిజసైన్యంబు నవలోకించి ముకుందుండు మందహాసంబుఁ జేసి
నిజధ్వజాగ్రంబున నంతకమున్నె నాగాస్త్రజనితఫణిమండలవిలోకనజా
తకోపుండైయున్న నాగాంతకుని విలోకించెనంతఁ దద్విలోకనమాత్రం

బున నవైష్ణవతేయుండు విజృంభమాణశరీరుండై యనేకగరుత్మంతుల సృజించినవవి యసంఖ్యాతంబులై కృష్ణనామంబుచ్చరించుచు నాకాశంబున కెగసిసువర్ణవర్ణపర్ణరుచులు సూర్యకిరణంబులుంగలసి గగనంబంతయు స్వర్ణమయంబుఁ జేయుచు॥ (సీ) శతకోటిసంకాశ, శాతనఖంబులఁ దలలుచించఁబాఱఁ, దన్నితన్ని। శితచంచుపుటములఁ, జించిచెండాడిరక్తము గ్రోలిఖండలు, నమలినమలి। యాతతపక్షసం, జాతఝంఝానిల చాలనంబునఁ దూలఁ, దోలితోలి। పక్షవిక్షేప సం, భవ ధూళిపరాగంబుచేత నంధులు గాఁగఁ, జేసిచేసి॥ (గీ) వైద్య ముక్తఘోరసర్పాస్త్రసంభూత। వివిధదందశూక, విసరములను। హరివిముక్తగారు, డాస్త్రజగరుడసం। దోహములుపుడు పట్టి, తునిమిరెంత॥ ౧౮౨॥ (వ) ఇట్లువైనతేయగణంబులచేత సర్పసంఘంబు హరిస్మరణాదిపుణ్యంబులచేత బ్రహ్మహత్యాది మహాపాతకంబులుంబోలె నశించె హతశేషంబులైన కొన్నిసర్పంబులుఖగేంద్ర పత్త్రసమీరణ బలాత్కారోన్మూలిత శైలదత్తవివర మార్గంబున వివశంబులై స్వకీయస్థానంబైన పాతాళంబు ప్రవేశించెనిట్లుతననాగాస్త్రంబు మోఘంబైన శిశుపాలుండు లజ్జితుండై పదంపడి రోషవిశేషంబున సమంత్రకంబుగానాగ్నేయాస్త్రంబు ప్రయోగించిన నదిహోగలేని మంటలుమిఁయుచు విస్ఫులింగపటలీ సంచారఘోరంబుగావితతాయతజ్వాలాబాహుండైన బేతాళునిపగిది నాకాశంబున కెగసి చలితోన్నత ధూమకేతనుండును సరభసాంబరరోహిరోహితవాహుండును శీఘ్రమంతుతె సాంద్ర

యునైన పావకుండు కనకరథంబుపోలిక గగనంబుననొప్పి సముజ్జ్వల
దాకాశకోటరాంతరాళంబును సాంద్రతరార్ద్రమేఘపత్రబద్ధధూమం
బును బ్రజ్వలితదీర్ఘకాష్ఠంబులైన విశ్వంబును దరువునుంబోలెదహిం
చెనుతఱియుం గాంతారంబు నావరించినదవానలంబుపగిది యాదవసై
న్యంబుచుట్టుముట్టి యట్టహాసంబున ఛటచ్ఛటశబ్దంబు లెగయధూమపట
లంబు గగనంబున కంబుదత్వంబుసంపాదింపఁ జెలరేఁగియాదవసైన్యం
బుల నీఱుసేయుందొడంగిన విశ్వంభరుండగు కృష్ణుండు విలోకించి య
య్యస్త్రంబునకంటె నినుమడిగాఁ గోపోద్దీపితముఖుండై వరుణదేవ
తాకంబైన యస్త్రంబు ప్రయోగించిన నమ్మహాసీయాస్త్రంబు॥(సీ)
చతురబ్ధిగర్భవి,శాలకుక్షియుఁ దనూసంధిలీలాభిల,సింధు జాలుఁడం
బుస్వరూపకుం,డగుటఁ ద్రిధాముఁడైకొమరొందుహరి శిరో,జములవల
న । జలద పరంపర,ల్జనియించి ఘోరగర్జారవంబులెసంగ, నఖిలది
శలు । నావరించిదనేశ్వ,రాభిఖ్యలనుమాపి యాకసంబునకునై,ల్యం
బొసంగెఁ॥ (గీ) కనకనికషరేఖాగౌర,ఘనసమృద్ధి । తోరుచపలాట్ట
హాసము,వారితాను । బద్ధఘనగర్జితాటోప,బంధురంబు । నగుచుఁ
గడుచిత్రమైయొప్పె,గగన మపుడు॥ ౧౪౩ ॥ (గీ) ఖరకరమరీచిపరి
భాను,కంబుల చిర । విరచితాభ్యంగగజదేహ,విపులకాంతు। లున్న
తములైన మేఘంబు,లొప్పమీఱ । ననలునకు ధూమకేతుత్వ,మొనరఁ
జేసె॥ ౧౪౪ ॥ (గీ) ఆకసమునంటిమండుఘో,రాగ్నినాల్వఁ । బె
బ్బగు విలయమహాస్ఫూర,విధము దోఁపఁ। జేయుచు వృషంబు భంగి

గజితంపుచునుఘు । నంబువర్షించెనదులుపూ,ణంబుగాఁగ॥౧౮౫॥

(వ) ఇత్తెఱంగున నప్పవమానసఖుండు ప్రియంబులైననువివాదవాక్యం బులచేతఁ బ్రణయప్రయుక్త కోపంబుభంగి ననుద్దీపకమేఘోద్భవ సలిలంబులచేత మొదలవై పరీత్యంబునమిక్కిలిఁబ్రజ్వలించిపదంపడిక్రమంబుగా శాంతుండయ్యెనంత॥(గీ)నీరసేకంబుచేబలా, త్కారముననస।మగ్రము గనీయపమానుఁడై, యాశ్రయాశుఁ।డపుషుప్రబలమేఘుంబుల, యందుసాంద్ర।చంచలావ్యాజమునఁ బ్రవే, శంబొనర్చె॥౧౮౬॥(సీ)ప్రశమంబునొంది న, పావకసంబంధిసంత్యక్తమూలవి, శాలహేతి।హారిహాయిముక్త , వజ్రాభిఘాతంబున విచ్ఛిన్నమగుపక్షి, విధునియేక।పక్షంబుగతిఁజూడఁ, బడియెనొక్కట ఘనాఘున సమూహంబు ల,గ్నిని శమింపఁ । జేసి శీఘ్రంబునఁ, జెలఁగి దిశాముఖంబులనుండి జాతోసం,చలత నొంది॥ (గీ) యారయనది యుక్తమేకదా, యధికు లెంతయుఁ । బహుల కుపకారమొనరించి,ప్రాభవమున । నొనర నుపరోధమునగింప, దుర్విలోన। నిది స్వభావమైయుండు మ,హాత్ముకులకు॥౧౮౭॥ (గీ) కృష్ణవర్త్మశిఖలఁ, గృతతాపమైనవ । జీవనమున మిగుల, సిక్తమగుచు। నహ గతాభ్ర దోష, మగుమిన్ను తాపిత। పాయితాసి లతిక,భంగి నొప్పె ॥౧౮౮॥

(వ) ఇట్లుపావకాస్త్రంబు వితథంబై నమ్రప్రకారియగు శిశుపాలుం డుకుపితుండై రోగంబుపద్రవాంతరంబునుం బోలె నేదేయాస్త్రంబు ప్రయోగించెనవి యన్నియుఁ బరిపాటి వేదిమైనకృష్ణుండు వైద్యుండునుంబోలె మహానర్థ ప్రతిపాదకంబును మహోపద్రవ నివర్తకంబును

గురుదోష చ్ఛేదియు నైనప్రత్యస్త్ర ప్రయోగంబుచేత శీఘ్రింబున న
య్యైయస్త్రంబుల ఖండించె నంత శిశుపాలుండు సేయునదిలేక కృ
ష్ణుండజయ్యుండని నిశ్చయించి మర్మాతిగంబులు నవక్రంబులు నపవి
త్రంబులునగు వాక్యాయకంబుల నొప్పించిన నమ్మాధవుండెద్దానిచేత
గాఢాలింగన వ్యాపార ముఖ్య లోలుపంబులైన రాహుపత్నీ కుచం
బుల కాఠిన్యశోభను వ్యర్థంబు గావించె నట్టియనలజ్వాలా భీలంబైన చ
క్రాయుధంబుచేత శపమానుండైన శిశుపాలుని శరీరంబును శిరోవిక
లంబు గావించె నప్పుడు శ్రీదేవీ సేవితంబును దుందుభిఘోష దివ్యపు
ష్పవర్ష సమన్వితంబును ఋషిగణస్తూయ మానంబును దినకర సంకాశ
తేజంబుననగు నొక్క వెలుంగు శిశుపాలుని దేహంబుననుండి నిర్గమిం
చినమస్తరాజలోకంబు విలోకింపుచుండ హరిదేహంబు నందుఁ బ్రవే
శించె॥ (మ) ఖలుఁడౌ చైద్యుని తోడ ఘోరతర సం,గ్రామంబు గావిం
చుచోఁ । దలకింపం బడబాగ్నికీల పగిదిన్,దీపించు కృష్ణాననం । బ
లవిద్విణ్ణ్ఘనాంత మందుఁబరి పూ,ర్ణా బ్జారి చందంబునన్ । బొలు
పొందంగననవ్యో యాదవబలాం, భోరాశి మధ్యంబునన్॥౧౮౯॥(మ)
ఘనుఁడా మాధవుఁ డిట్లు చేదివిభులో,క ద్రోహినిం జంపి మిం । చిన
సమ్మోద మెలర్ప సాంద్రజయల,క్ష్మీ శోభితాస్యాబ్జుఁడై । యనిమేషు
ల్వినుతింప ఘోర తరజ,న్యక్షోణి వృత్రాఖ్యునిం । దనుజుం జంపిన పా
కశాసనుని చం,దానన్వెలింగె న్రహిన్॥ ౧౯౦ ॥ (వ) ఇట్లు శిశు
పాలవధంబాపాదించి ॥ (సీ) కరిబృంహితంబులు, హరి హేషలును

జయడిండిమస్వనము లొం,డొంట బెరయ । నంభోధి సంకాశ,యాద
వసేనలజయజయ ధ్వనులు ది,క్చయమునిండఁ । బ్రద్యుమ్న సాత్యకి, బ
బలభద్ర ముఖ్యులు రథములనెక్కి పా,ర్శ్వముల రాఁగఁ । బరికింప
రాజగో,పాల కృష్ణాపరా కనివందిజనంబు లం,దందఁ బొగడ॥ (గీ)
సమరజయజాత మందహా,సంబు వదన । చంద్ర చంద్రికా విస్ఫూర్తి,
సంతరింప । క్షితిసురులు ప్రీతితోడ నా,శీర్వదింపఁ । గమల నేత్రుం
డు ధర్మజుఁ గానవచ్చె॥ ౧౯౧ ॥ (క) చనుదెంచిన హరిఁ గని గ్ర ।
ద్దనధర్మసుతుండు తాను,తమ్ము లెదురుగాఁ । జనితోడి తెచ్చికనకా।
సనమునఁ గూర్చుండఁబెట్టె,సంభ్రమమలరన్ ॥ ౧౯౨ ॥ (వ) ఇట్లు
నంతవైభవాభిరంజితుండైన యదుకుంజరుండు సుఖాసీనుండై యుధి
ష్ఠిరాదిపాండవులును దక్కిన పరివారంబును సేవింపనొక్కింత సేపు
సమరవిజయ ప్రకారంబు తెల్లంబుగా వివరింపుచు నందఱ నానందరసా
బ్ధివీచికా సందోహంబుల నోలలాడింపుచు నొక్కింత సేపు కొలువుం
డెనయ్యుధిష్ఠిరుండు కృష్ణానుమతంబున రాజసూయయాగం బొక్కిం
తగొఱంతపడకుండ సర్వంబుసాంగంబుగా నిర్వర్తించి యవభృథ సలి
లోక్షితమస్తకుండై హరికరుణా విశేషంబునఁ గృతకృత్యుండై ప్రకా
శించెనంత॥ (సీ) వసుదేవ తనయుండు,ద్వారకా గమనంబు దెలిపిన
వినియయ్యు,ధిష్ఠిరుండు । విడువఁ జాలక యేడు, గడయ మీరలుగాక
యికనెవ్వరున్నారు, హితులుచుట్ట । లసువులు చన్ననిం,ద్రియముల క్రి
యగాదెమీరు పోయిన వెనక, మేముకృష్ణ। నీసహాయతఁ గాదె, నేనీమ

ఖముఁజేసిమిగులఁ గృతార్థుండ, నగుటయెల్ల॥ (గీ) ననుచు నిర్భంగిఁ గడువిన,యమున వేడి । యనుబురి గమనంబున, నడువులేక । మె ట్టకేలకుఁజి త్తంబు, గట్టిపఱిచి। తమ్ములునుదాను యోజించి, సమ్మద మున॥ ౧౯౩ ॥ (సీ) వెలలేని మానికం,బులు మగఱాలుపచ్చలుదా పినట్టి సొ,మ్ముల నొసంగి । వహ్నిశుద్ధాంశుక,వసనంబులర్పించిపె క్కు సామజములు,పెక్కు హరులు । పెక్కురథంబులు, ప్రేమ మీ ఱఁగ నిచ్చి యతి భక్తి జాలఁ బ్రి,యంబు నెఱపి । ప్రద్యుమ్న బల భద్ర, వసుదేవ సాత్యకి ప్రముఖ యాదవ వంశ, వరుల కెల్ల ॥ (గీ) మణిమయ విచిత్ర భూషణాం,బరము లిచ్చి । మించి వేత్వర నంద ఱ, నంచితముగఁ । బ్రీత చేతస్కులను జేసి,సూతమాగ । ధాదు లనుబ్రీతు లను జేసె, నహఁభంగి ॥ ౧౯౪ ॥ అంత ॥ (సీ) కడు వేడ్కఁ గృష్ణుండు, కాంచన స్యందన మెక్కి సారథ్యంబు, నింద్ర సు తుఁడు । గావింపఁ బ్రీతితోఁ, బావని పూర్ణ చంద్రనిభోన్న తాత పత్రంబుఁ బట్టఁ । గవ లిరు వంకలఁ,గౌముదీ సంకాశరమణీయ సిత చామ, రములు వీవఁ । బణవ మర్దళ శంఖ,పటహ కాహళభూరి ఘేరీ ధ్వనులు మింట, భోరు కొనఁగ ॥ (గీ) రమ్య లావణ్య నిర్జి త, రంభలైన । వార కాంతలు లాస్య వై,భవముఁ జూప । భా స్కరుని భంగి దిక్కులఁ, బ్రభలు నిగుడఁ । బోలుపు మీఱ నింద్ర ప్రస్థ, పురము వెడలె ॥ ౧౯౫ ॥ (వ) ఇట్లనంత వైభవంబునఁ బు రంబు నిర్గమించి సముచితంబుగా ధర్మనందన భీమ నకుల సహ దేవులను నిలువ నియమించి పురుహూత పుత్రుం దోడ్కొనిబలభద్ర

ప్రద్యుమ్నాదులు వెంటనంటిరా యాదవ వాహినీ సమేతుండై కదలి కతి పయ ప్రయాణంబులం జనిచనినిజ శోభాధరీకృత పురందర పురంబైన ద్వారకా పురంబుఁబ్రవేశించి బ్రాహ్మణు లెదుర్కొని యాశీర్వదింపఁబురపురంధ్రీ జనంబునులాజ పుష్పంబులు సేసలుచల్లనిజకరుణా రసాప్లుతవీక్షణంబులు పౌరజనంబుల మీఁద వెదచల్లుచు రాజమార్గంబునంజనినిజ మందిరంబు ప్రవేశించి రుక్మిణీసత్య భామాదులంగూడిదివ్యాంతఃపురంబున సుఖంపుచుండె॥ (చ) క్షితియు దివంబువారిధుల, శేషకులాద్రులు చంద్రసూర్యులం । చితగతి నుండు రెందనుకఁ, జెల్వువహింపుచు నంతదాఁకనీ । కృతియుఁ గృతీంద్రు వంశమును, గీర్తిరమామణి ధాత్రిలోఁ జిర । స్థితిని వహించి యొప్పెసఁగు, శ్రీరమణీహృదయేశు సత్కృపన్ ॥ ౧౯౬ ॥

※

(పుష్పమాలికాబంధము)

వరధరధీరమానవధ, వప్రవగార్యమధామకామసుం । దరపరవారఖండనక,నత్కన కాంశుకలోకనాకపా।హరికరి సీరిహీరహర, హారహసద్యశ శ్మశ వంశశే । ఖరవర దార దూరకవి,కల్పక భూతల పాలఖేలనా ॥ ౧౯౭ ॥ (క) విద్యాభోజ నృపేంద్రా । ప్రద్యుమ్నసమానరూప, లావణ్యప్రతా । పద్యామణి ద్యోతరుచి । ప్రద్యోతితభృత్యలోక, వదనసరోజా॥ ౧౯౮ ॥

※

(ఉపేంద్రవజ్రము)

రమాధిపానుగ్రహ లబ్ధరాజ్య । రమాసదా లంకృత రమ్యాగా

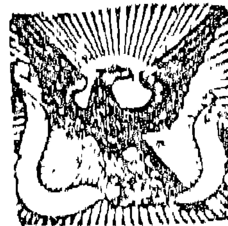
త్రా । యుమాకుమారాభ, మహోగ్ర శక్తి । ప్రమర్దితారివ్రజ క్రౌంచశైలా॥ ౧౯౯ ॥

(గద్య)

ఇది శ్రీరామచంద్ర కరుణాకటాక్ష లబ్ధ విద్యాసాంద్ర గోపీనాథ వేంకట కవీంద్ర ప్రణీతంబైన శిశుపాల వధ మహాకావ్యంబు నందు శిశుపాలుండు దూతనొక్కని సంగ్రామంబు కొఱకుఁ బిలిచి రమ్మని శ్రీకృష్ణుని పాలికిఁ బనుచుటయుఁ దదీయ దురాలాపంబులును బలభద్ర సాత్యకి ప్రద్యుమ్నాది యాదవుల కోపంబును సర్వసైన్య సమేతంబుగాఁ గృష్ణుండు యుద్ధార్థంబు శిశుపాలుని మీఁదికిం జనుటయు శిశుపాల సహచర రాజుల కపశకునంబులగుటయు యుద్ధప్రారంభంబును సంకులయుద్ధంబును ద్వంద్వయుద్ధంబు నుభయ సైన్యంబు లందుఁ గలరథికాశ్విక గజారోహకుల పరస్పర యుద్ధంబును బలరాముని పరాక్రమంబును బ్రద్యుమ్నుని విక్రమ విశేషంబును శిశుపాల సైన్య హరణంబును కృష్ణశిశుపాలుర ద్వంద్వ యుద్ధంబును దివ్యాస్త్ర ప్రయోగంబును హరిచక్రధారాఖండిత కంఠుండై శిశుపాలుండు మృతుం డగుటయుఁ గృష్ణుండు

విజయలక్ష్మీవిరాజమానుండై యజ్ఞాంతంబున ధర్మ
రాజుచేతఁ బూజితుండై యనుమతివడసి నిజ
సైన్య సమేతంబుగా ద్వారకాపురంబు
ప్రవేశించి సుఖంబుండుటయు నను
కథలుంగల చతుర్థాశ్వాసము.

శిశుపాలవధ మహాకావ్యమాంధ్రము
సంపూర్ణము.
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

రథబంధము.

శ్రీ

క రా సు

ర రా జ సే వి

త పా ద గో ష్ఠీ లో ల

బు ధ జ న పా ల శు భ ద

గు రు త ర స ల లి త గు ణ ఘ

నా ఘ న గా త ప్ర కృ తి రం జ న చి త్త

రా మ ణీ య హా రి కృ ష్ణ పా పా ప హా ది గిం ద్రా

వ న భో గి శ్వ ర శ యా న పు ణ్యా శ్రీ ల చ క్ర

భా వి త సు హ స్త రు చేం దు బిం బా స్య వే ద జ్ఞ

చి న్మ య వి ష్ట పేం ద్ర మా ని తా చా ర గు

ణ ని ధి మా న మ హి త హా ర శా

ర ద ఘ న హీ ర సా ర కీ

ర్తి దీ న ర క్షా వి మ

ల నా మ ది వ్య

గు ణ క

దంబరక్షింపు నన్ను గో దండ రామ